MAGNA

ZENEI ÉS KULTURÁLIS FOLYÓIRAT

INDUSTRIAL GOTHIC METAL NEOFOLK DARKAMBIENT

SCIVIAS ❁ ĊHANGES ❁ ARCANA ❁ THE MOON AND THE NIGHTSPIRIT ❁ STORMFAGEL ❁ F.O.SYSTEM
NORDVARGR ❁ KIRLIAN CAMERA ❁ NULLADIK VÁLTOZAT ❁ GARDEN OF EDEN ❁ IMPACT PULSE

4. SZÁM 800 Ft

DEATH IN JUNE

The Guilty have no Pride, CD/DVD

long wanted and highly acclaimed, coming in embossed softpack doublefile!, “The guilty have no pride” collects the earliest recordings of Death in June from the first days. And for the first time Death in June officially releases the legendary concert “live at the Fridge” London 1982 on DVD!
(NER) BAD VCCD3

when we have each other
we have everything

Label + Mailorder + Distribution +++ http://www.tesco-germany.com
P.O. BOX 410118 D-68275 Mannheim/Germany E-MAIL: Tesco-Org.-Ma@t-online.de

Der Bluthar\u017fch

When did wonderland end? CD/DVD / LP

finally the all new album strike by Albin Julius (vocals, drums, percusion, harp, harmonium, piano, synth and programming), Marthynna (vocals, percussion, drums, tambourine), Bain Wolfkind (vocals, guitar, snare drum), Jörg B. (guitar, bass guitar), aided by Paola Andrea Riascos of Terroritmo (vocals), Christine K. of Graumahd (clarinet), Matt Howden of Sieben,Sol Invictus, (violin), Alessio B. of Varunna (cello), Didi Bruckmeyer of Fuckhead (vocals),and Douglas P. (lyrics). With the deluxe foilblocked package comes a ltd. DVD with a clip for the track: „so bring your iron rain down upon me“ + ltd. vinyl release! 555 copies in heavy weight black vinyl and 555 copies in red vinyl.
Cover is foilblocked and comes with inlay
(WKN) WKN25

presented by

TESCO DISTRIBUTION GERMANY

TESCO GERMANY

Kedves Olvasó!

A Magnát azzal a szándékkal indítottuk útnak, hogy intellektuális inspirációt, lelki élményeket nyújtson. A zene a folyóirat készítőinek szenvedélye, összeköt minket, ezért választottuk alapul és központi témául. Ebben a művészi formában többek között éppen az a megkapó, hogy számtalan területet, kérdéskört, izgalmas problémát vet fel, és ezeket súlyuktól, akár merész jellegüktől függetlenül képes őszintén és nyíltan előadni. Az interjúk mellett helyet kapó rovatok ezt a tulajdonságot igyekeznek megragadni.

A magyar underground zenék támogatása kiemelt célunk, hiszen fontosnak tartjuk, hogy a hozzánk legközelebb eső értékeket bemutassuk.

Sütő Judit, Sütő Gyula

TARTALOM

5 Hírek
6 Programok
7 Scivias
12 Changes
14 Arcana
16 The Moon and the Nightspirit
17 Stormfagel
18 Kirlian Camera
20 Garden Of Eden
22 Nulladik Változat
24 F.O.System
26 Impact Pulse
27 Az Antony and the Johnsons genealógiája
28 Kecskés Péter kiállításai
33 Auditus – lemezkritikák
38 Vivus – koncertbeszámolók
41 Henrik Nordvargr Björkk
42 A zaj szemantikája
44 A Ministry története
45 Prudentia – Korok és ikonok
46 Prudentia – Az NS black metal jelenség
48 Mobilis – filmajánlók
50 Librarium – könyvajánlók
52 Megjegyzések az isteni áldozat különböző mítoszai kapcsán
55 Historia – A polgári jogok legszebbike
56 Delta – Relativitáselmélet és kvantummechanika a determinizmus szemszögéből
58 Kilfish

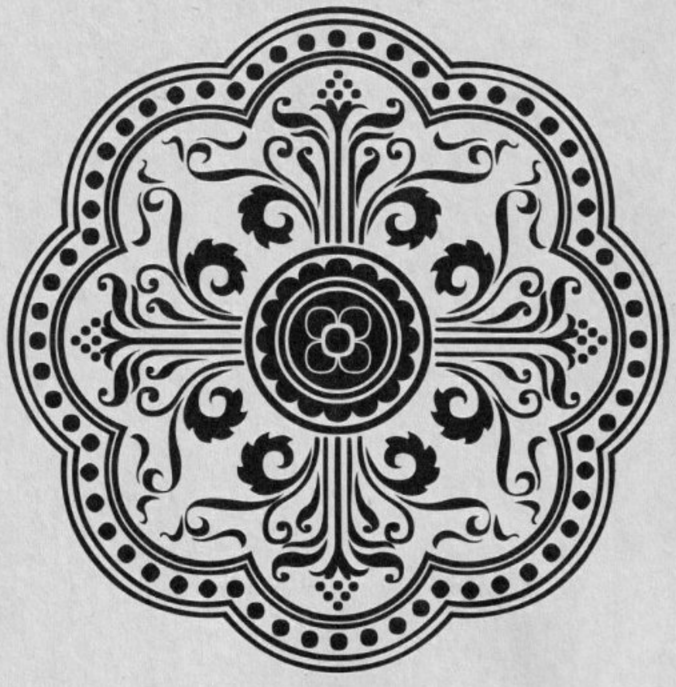

MAGNA MVSICA II

MAGNA MVSICA II

A MAGNA IV. SZÁMÁNAK ZENEI KÍSÉRETE

1. SCIVIAS - Tavroctonos
2. STORMFAGEL - A vicei temetőbe
3. CHANGES - Waiting for the Fall
4. ARCANA - My Cold Sea
5. ARCANA - Le Serpent Rouge
6. THE MOON AND THE NIGHTSPIRIT - Beloved Enchantress
7. NULLADIK VÁLTOZAT - 7
8. F.O.SYSTEM - Hold
9. GARDEN OF EDEN - Egy angyal álma bennem
10. CORVUS CORAX - Satyricon
11. IMPACT PULSE - Without Fear
12. MERZBOW & NORDVARGR - Tachyon Paradox
13. MASCHINENZIMMER 412 - Virus
14. NORDVARGR - Noma Klaw

MAGNA MVSICA II

A MAGNA IV. számának zenei kísérete

SCIVIAS – Tauroctonos
Album: …And You Will Fear Death Not, kiadó: Eis&Licht
Neofolk, tiszta, metafizikai szövegekkel.

STORMFÅGEL – A vicei temetőbe
Album: Den Nalkande Stormen, kiadó: Cold Meat Industry
Military és neoclassical elegy, magyar népzenei részekkel.

CHANGES – Waiting for the Fall
Album: Orphan in the Storm, kiadó: HauRuck!
Alapvető neofolk.

ARCANA – My Cold Sea
Album: Inner Pale Sun, kiadó: Cold Meat Industry
Monumentális, és távlataiban lenyűgöző neoclassical.

ARCANA – Le Serpent Rouge
Album: Le Serpent Rouge, kiadó: Erebus Odora & Displeased
Új távlatok.

THE MOON AND THE NIGHTSPIRIT – Beloved Enchantress
Album: Of Dreams Forgotten and Fables Untold, kiadó: Equilibrium Music
Tündérszép éteri muzsika.

NULLADIK VÁLTOZAT – 7
Album: Retro, szerzői kiadás
Klasszikus wave, mély szövegekkel.

F.O.SYSTEM – Hold
Album: F.O.System, szerzői kiadás
Gothic, darkwave alapvetés.

GARDEN OF EDEN – Egy angyal álma bennem
Album: Búcsú az édentől, kiadó: Nail
Love metal magyarul.

CORVUS CORAX – Satyricon
Album: Seikilos, kiadó: Staupa Musica
Középkori remekelés.

IMPACT PULSE – Without Fear
Album: V/A – Post Alcoholic Body Syndrome – D(eath) I., kiadó: Advoxya.
Honi electro, EBM.

MERZBOW & NORDVARGR – Tachyon Paradox
Album: Partikel, kiadó: Cold Spring
Tudományos noise.

MASCHINENZIMMER 412 – Virus
Album: Malfeitor, kiadó: Cold Meat Industry.
Zaj, amit elkaphatsz.

NORDVARGR – Noma Klaw
Album: The Dead Never Sleep, kiadó: Old Evropa Café
Kísérleti, manipulatív zörejek.

With kind permission from Advoxya, Cold Meat Industry, Cold Spring, Displeased, Eis&Licht, Equilibrium Music, Erebus Odora, HauRuck!, Nail, Old Evropa Café & Staupa Musica.

Köszönjük a zenekaroknak, és a kiadóknak, hogy rendelkezésünkre bocsátották a dalokat!

IMPRESSZUM

MAGNA zenei és kulturális folyóirat
2005-2006. tél, 4. szám

A MAGNA szerkesztését a Last Exit és barátaik végzik.
Megjelenik negyedévente; az 5. szám 2006 tavaszán.
lastexit@axelero.hu, www.lastexit.hu

Borítón: SCIVIAS
A borító Horváth Krisztián Kristályhegy (2001) című festményének felhasználásával készült.
Scivias fotók: Michelberger Rita

Nyomda: Timp Kft.
Vizuális megjelenés: Nebula

HÍREK, PROGRAMOK

A **Cold Meat Industry** 2005 évi legmerészebb húzása egyértelműen a svéd sorompó felhúzása. A skandináv kiadó eddig csak labeljein keresztül adott otthont egyéb nemzetiségű formációknak, ám ebben az évben a **Decadence** már a harmadik nem svéd csapat, aki CMI-s lemezzel rukkol elő. Természetesen a kiadói repertoárba fennakadások nélkül simulnak bele a görögök lágy, neoclassical szerzeményei, melyek átható szépséggel bírnak, ugyanakkor nem kevés keserűséggel és cinizmussal is.

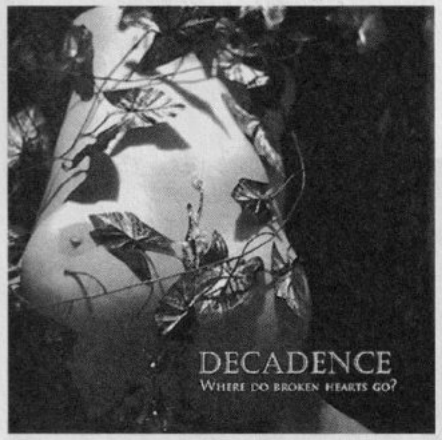
DECADENCE
Where do broken hearts go?

Az előzetes hírek szerint a nyitás idén folytatódik, ugyanakkor a kiadó vezető zenekarai is hallatni fogják hangjukat. Várakozással tekinthetünk az **Ordo Rosarius Equilibrio** vadonatúj albuma elé, amin remélhetőleg olyan remekek szerepelnek majd, mint az olasz Spiritual Fronttal nemrég kiadott közös albumon, a Satyriasison. Az **MZ.412** új munkája ugyanilyen érdekesnek ígérkezik. A kultikus noise formáció egyik vezéralakjának számító Nordvargr számos önálló anyagot készített azóta, hogy az MZ felfüggesztette tevékenységét, és lemezein a tudattalan területekre száműzött, és onnan szabadon garázdálkodó tapasztalatok feltárásának és átvilágításának mindig óriási teret adott. A Dead Never Sleep (képünkön a borító részlete) CD-n egészen a halottak világáig feszítette eme határokat. Talán éppen az így szerzett másvilági benyomások biztosították a kreaítv impulzust az MZ.412 feltámasztásához, ami nem lehet más, csak nagyhorderejű.

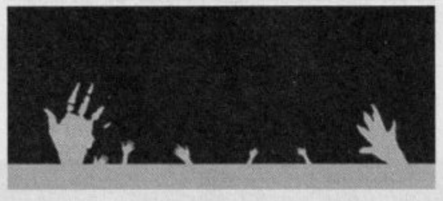

Az utóbbi évben tetszhalott(nak tűnő) állapotban levő német kiadó, az **Eis+Licht**, új kiadványokkal jelentkezik. Ezek egyike a nagysikerű kiadói válogatás, az Eisiges Licht második része, kiadatlan felvételekkel, demó-verziókkal, korábban CD-n még nem szerepelt dalokkal, és egy-két ízelítővel az itt megjelent lemezekről, többek között az alábbi zenekarokkal: Ostara, Darkwood, Scivias, Leger des Heils, Sonne Hagal, Neutral, Lux Interna, While Angels Watch. A kiadvány ára 4 euró postaköltséggel együtt.

A német Orplid énekes-zeneszerzőjének, Frank Machaunak a szólólemeze szintén itt jelenik meg, **Primus Inter Pares** név alatt, Gerda címmel. A zene kicsit eltér az Orplidtól, hiszen elektronikus alapú, leginkább a 80-as évek new wave és elektropop kísérleteihez hasonlítható.

A brit **Alex Fergusson** második nagylemezét is az Eis+Licht gondozza. Az Alternative TV-vel és a Psychic TV-vel ismertté vált zenész ezúttal is a Sorrow, Current 93, Death in June (stb.) révén legendás Rose McDowallel dolgozott együtt.
www.eislicht.de, www.neofolk.de

A Last Exit forgalmzásában 2900 Ft-ért kaphatók a Cold Meat Industry normál CD-i, 3500 Ft-ért a Prophecy normál kiadványai.

A **Tenhi** új nagylemeze, a Maaäet februárban végre valóban boltokba kerül. Az első széria limtált digipack verzió lesz.

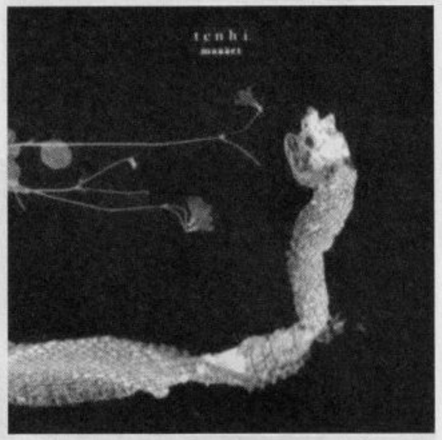

Újra kapható az első **Death in June** album, a The Guilty have no Pride - a többi újrakiadáshoz hasonlóan bónuszokkal. A hét számos anyag kiegészül a '82-es State Laughter 7" és a '81-es Heaven Street 12" dalaival, valamint egy DVD-vel is, a csoport egyik első fellépéséről, a klasszikus felállásban (Douglas P., Tony Wakeford, Patrick Leagas). Az 1982-es koncertet a brixtoni The Fridge-ben rögzítették. A DVD-n korai, és először itt látható képek is vannak!

* * *

European tour:

Der Blutharsch
+
Sturmaſt

GYÁRIPARI ROMANTIKA / MUSIC FACTORY
SOROKSÁRI ÚT 160.

2006. 04. 05.

JEGYEK 1900-2200 FT
ELŐVÉTEL: LAST EXIT, GABRIEL ART GOTHIC, GOTHIC.HU

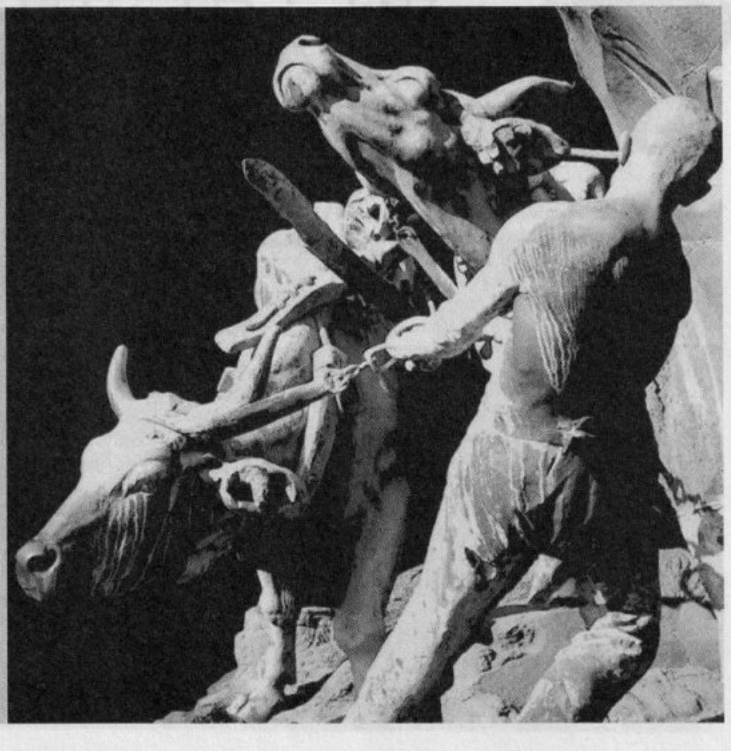

ACTUS

2006. március 24., Budapest, Artus Színház

Az ACTUS mozaikszó jelentése: Archaic Cultic Tradition United in a Society, azaz: Ősi Kultikus Hagyomány egyesítése egy Társaságban. Az alapvetően zenei területen működő project – mely létrejötte óta társművészetek, főként vizuális művészetek bevonásával alkot – 1987 óta létezik. Olyan szándék hívta életre, melyet a krízisből történő kilábalás spirituális igénye motivált, s motivál ma is. Tevékenysége során lényegében akusztikai alkímiát folytat, s az idők során olyan sajátos zenei formanyelvet teremtett, mely a klasszikus-, folk- és kortárs zenei hangzásokat ötvözi korunk technológiájával.

Az eddig megjelent öt hanghordozón épp úgy találunk ipari jellegű hangkollázsokat, mint szimfonikus hatásokat, sok más akusztikus instrumentum mellett számottevő szerepet kap az akusztikus gitár, a tárogató, s más népi fafúvósok, de olykor liturgikus kórust, koloratúr szoprán női éneket is hallhatunk, miközben az esetenként a korai '70-es éveket idéző elektronikus hangzás, sőt alkalmanként metálos riffek teszik teljessé azt az élményt, mely csak az ACTUS sajátja.

Jelenleg az ACTUS valós időben kevert videovetítéssel színpadra állított multimédia előadásainak elkészítésében hét ember vesz részt, közülük négy muzsikus – egy operaénekesnő, egy billentyűs, énekes, egy énekes, gitáros, valamint egy ütőhangszeres – látható a színpadon, míg a színfalak mögött két vizuális szakember dolgozik, a keverőpultnál pedig egy hangmérnök segít a tökéletes hangzás megteremtésében.

Időpont: 2006. március 24., péntek, 19:00 óra.
Helyszín: Artus Színház, 1116 Budapest, Sztregova utca 7.
Jegyár: 2500 Ft elővételben, 3000 Ft a helyszínen.
www.actus.hu

METALMANIA 2006

2006. március 2., Budapest, Petőfi Csarnok

A MetalMania Fesztivál 2006-os kiadásra a Petőfi Csarnokban kerül sor, március 2-án. A fellépők között megtaláljuk a stílus magyar képviselőinek legjavát, és számos külföldi sztárzenekar is koncertezik majd.

A Negative Art Prod. 2005. márciusában hagyományteremtő szándékkal rendezte meg az első magyarországi MetalMania Fesztivált, melyen többek között a Cradle Of Filth, a Katatonia, a Moonspell és az Apocalyptica is látható-hallható volt.

CHARON

A koncertek már kora délután elkezdődnek, ezúttal is két színpadon. Itt lesz a finn dallamos dark-rocker-csapat, a Charon, illetve a Magyarországra már szinte hazajáró Cavanagh fivérek zenekara, a melankolikus és emelkedett pillanatairól híres Anathema is. Fellép továbbá a legutóbbi albumával hatalmasat szakító északi death metal formáció, a Soilwork, a tavalyi vendégek közül a portugál romantika képviselőjeként a Moonspell, valamint a felejthetetlen hangulatú budapesti koncertjeivel hazánkban is nagy hírnévre szert tett seattle-i power/thrash legenda, a Nevermore. A Therion a grandiózus szimfonikus és tradicionális heavy metal egyik élcsapata. Különlegességük, hogy a rejtett, okkult világokra éppoly nyitottak, mint a profi előadásmód keretén belüli szórakoztatásra! Főzenekar-pozíciójuk nem véletlen.

Természetesen a hazai élcsapatok is fellépési lehetőséget kapnak. A The Dethroners, a Stereochrist és a Gire a nagyszínpadon, míg a Black Leaves, a Vale Of Tears, a Nadir, a Variola, az Autumn Twilight, a Prompt, a Remorse, a Casketgarden és a Relikvia a kisszínpadon fog koncertezni.

Jegyár: 6500 Ft január végéig, majd 7000 Ft.
www.negativeart.hu, www.negativeart.hu/metalmania

ANATHEMA

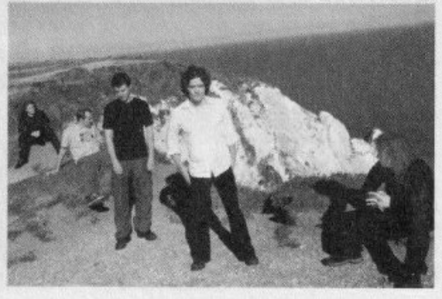

SCIVIAS

…És nem fogsz többé félni a haláltól.

Birodalom bennem

A birodalom bennem nem múlik el.
Madaraim, hangjuk,
felhőim és esőcseppjeim,
testem,
körülrajongják a mennyei Monarchát,
majd visszatérnek örök békéjébe.

Fenséges kapun át születnek
utcák, terek, vérerek.
A hegyek csendesen fejet hajtanak,
a lélekzet mosolyog,
majd elszégyelli magát
és megbújik bennem.

Minden megszelídített tapasztalat
birodalom.
A kozmosz birodalom.
És minden szem,
minden ember,
könyvtárszobák,
minden rend.

Birodalom minden uralt gondolat,
minden nemes érzés,
minden nagy akarat,
és a sötét káosz is,
amelyen áthatolunk.

És túlnő minden tapasztalhatón,
túl van minden láthatón,
túl minden tárgyon.
Kozmoszok kozmosza,
szívek szíve a birodalom.

De nyolcszáz milliárd isten,
ezernyolcvan bódhiszattva,
sőt, minden virágszirom is,
csakis a középpontban,
az uralkodóba emelve,
a szent uralomban,
forrásában nyeri el az örökkévalóságot.

A birodalmak bennem nem múlnak el.

A birodalmak bennem nem múlnak el.

A Scivias az európai és a hazai neofolk színtéren egyaránt a legelismertebb zenekarok közé tartozik. E nagyrabecsülést kiadványaik színvonalával, tartalmával, mondanivalójával vívták ki. Öröm számunkra, hogy Rády Sándor Zsolttal, a formáció vezetőjével folytatott beszélgetésünket közreadhatjuk.
Szemerszki Tímea, Milán Péter, Paróczi Péter

Hogyan és mikor alakult a Scivias?

1989-91 között az Actus tagja voltam. Amikor annak az időszaknak vége lett, úgy gondoltam, Kőszegi Zsolttal hozok létre egy zenekart. Vele 1990-ben a Blue Box (ma már Kultiplex) nevű műintézményben működő lemezboltban ismerkedtünk össze, ahol akkoriban dolgoztam. Egy korábbi verzió szerint az Actushoz szerettünk volna még egy ütőst, hogy izgalmasabb, erőteljesebb legyen a hangzás, de a zenekar dolgai más irányt vettek, éppen egy csendesebb időszak következett. Tulajdonképpen az akkori formáció meg is szűnt, ezért megkerestem Kőszegit, és még Németh Imrét, akivel egy későbbi munkahelyemen ismerkedtem meg ⊠ akkoriban ott tanult és tudtam róla, hogy ügyes kezű gitáros. Hárman megalapítottuk a Sciviast 1992 tavaszán, a Death in June, Current 93, Sol Invictus időszak kellős közepén, a korai neofolk zenekarok nyújtotta alapra építkezve, amihez kísérletezés társult. Kezdetben úgy volt, hogy minden koncerten más műsorral rukkolunk elő: nem repertoár-zenekart akartunk, hanem adott alkalmakkor fellépő formációt, s a kezdeti időszakban tartottuk is magunkat ehhez. A felállás meglehetősen hasonlított a korai Death in June-éhoz: gitár, billentyűs hangszerek és dob. Ehhez társultak vendégzenészek, akikkel létrejött az első két koncert. Ekkor már olvastam Misima Aranytemplomát, ami nagyon megfogott. Tudni szerettem volna, ki is volt Misima, ezért mindent elolvastam vele kapcsolatban, amihez hozzá tudtam jutni. Megismertem életének utolsó éveiben kibontakozó politikai illetve egyéb szellemi irányultságait, illetve halálának körülményeit, ami mérhetetlen szimpátiát ébresztett bennem. Talán leginkább az a harcosi aspektus fogott meg benne, ami a Sciviasnak is kezdetek óta sajátja.

Honnan a Scivias név?

Hosszas keresgélés és több tucat verzió elvetése után eszembe jutott, hogy egyszer olvastam egy lexikont a mágikus művészetekről. Ebben találkoztam a Scivias kifejezéssel, aminek a jelentése: „megismerni, tudni az utakat". Lehet, sokan úgy gondolják, Hildegard von Bingen ihletésű a nevünk, de ez nem elsődleges, hiszen sokkal inkább a jelentéstartalom miatt használjuk. Ugyanakkor természetesen elkezdtem keresni Hildegard von Bingen munkáit, de akkoriban mindössze egyetlen kis könyvecske, és még talán egy rövid írás volt elérhető magyarul. Scivias című művének második része egyébként szintén ekkortájt jelent meg.
Nagy hatással volt rám Szent Hildegard élete és munkássága, már amennyit megismertem belőle, de mindenképpen hangsúlyoznom kell, hogy a szó jelentése sokkal lényegibb volt annál, mint hogy miről is szól a mű. Nekem maga az úton járás a fontos, mind a mai napig.

Zeneileg milyen hatások értek benneteket, amikor elindult a zenekar?

Nem mindannyian ugyanazokat a zenekarokat szerettük, nem volt ilyen közös nevező. Ezt akkor szerencsésnek tartottam, mert semmi esetre sem akartunk kópia csapat lenni! Mindenki a saját zenei hátteréből hozta, amit fontosnak tartott, és ez határozottan széles spektrumon mozgott. A fentebb már említett zenekarok jelentették a közös pontot, bár az első fellépésünket éppen nem az ő hatásuk jellemezte, mert egy sokkal zajosabb produkciót állítottunk színpadra. Nem használtunk még akusztikus gitárt, helyette elektro-akusztikus gitárt alkalmaztunk, torzítókkal és egyéb effektekkel. Mindez 1992. november 25-én történt a Tilos az A-ban, és utóbb ez az akciónk el is híresült. Kitaláltuk ugyanis, hogy ez az időpont megfelelő lenne a debütálásra, tiszteleghetünk Misima emléke előtt, hiszen ekkor volt halálának 22. évfordulója. Összeállítottunk egy minimál programot, aminek lényegi elemeként a dalokat részben kidolgozatlanul hagytuk, a zenei vázakat a helyszín, a különböző ráhangoltság alakította véglegesre. Négy vagy öt dalt adtunk elő, elég hosszan elnyújtva, egymásra odafigyelve improvizáltunk a repetitív alapokra, melyekhez szervesen csatlakozott egy performace is. A színpadon helyezkedett el a zenekar, a színpad elé odakészítettünk egy asztalkát, ezen végigterítettünk egy fehér vásznat, vittem égőteret, amit teletömtünk gyutaccsal, petróleumot töltöttünk bele, s az előadás kezdetén lángra lobbantottuk. (Szerencsénkre a szervező, Normál Béla elég kedvezően fogadta ezeket a programokat.) Odavittünk egy 10 literes vödröt, színültig tele vérrel, amit a vágóhídról szereztünk be, és amit szétöntöztük mindenhova, miközben megtöltöttünk két kisebb tasakot. Egész idő alatt attól tartottunk, hogy a rendezők kihajítanak bennünket a klubból a véres események miatt. (A szépsége az volt még a dolognak, hogy a koncertünkre sikerült rászervezniük aznap estére ugyan oda a Quimby-t is!) A koncert koreográfiája a következőképpen zajlott, miután elértünk az utolsó előtti dal végéhez: Kőszegi Zsolt szerepe szerint rituális szepukkut végzett el és – imitálva – hasba szúrta magát, miközben a lobogó tűz fölött szamuráj karddal széthasítottuk a vérrel töltött hólyagot. Mindezt egy teljes sötétségben előadott rekviemszerű dal vezette le. A zenekar fehér maszkban lépett fel, amit papírmaséból csináltunk, nem voltunk láthatóak. Sejtelmes fények villogtak a színpadon, és a nem túl nagy létszámú közönség elé kordont húztunk, nehogy megégessék magukat, illetve ne fröccsenjen rájuk a vér. Úgy emlékszem, nem sikerült rosszul a koncert. Sokan mesélték, hogy olyan volt a látvány, mint mikor Szent Gellért vére látszott a legenda szerint a Gellért hegy körül. A szétfröccsenő vért pedig később sem tudták teljesen eltakarítani a színpad környékéről – maradandó nyomot hagytunk…

Mesélnél az 1998-as, budavári labirintusban lezajlott fellépésetekről is?

Ennek az előadásnak az az előzménye, hogy Zeke és felesége, Licsi pont abban az évben utaztak Romániába felkeresni a Zalmoxis kultuszhelyet. Jó néhány fotót készítettek, és amikor visszajöttek Budapestre, úgy tervezték, hogy egy diavetítés keretében zenével illusztrált úti beszámolót tartanak. Elhívták néhány amerikai barátjukat, és tibeti hangszerekkel illetve magnószalagok felhasználásával előadtunk egy rituális zenei programot, amely az autodivinatio témáját járta körbe. Én a szövegeket mondtam, a magnót kezeltem, valamint doboltam. Úgy gondoltam, hogy speciális jellege miatt ezt a fellépést ne a Scivias név alatt tartsuk meg, de a plakátra végül felkerült a nevünk.

Mikor hallhattak titeket először lemezen?

1996-ban, a Mysrteria Mithraé válogatásalbumon, amit az Athanor kiadó gondozott, bár a pontosság érdekében meg kell jegyeznem, hogy nem ez volt az első elkészült hanganyagunk…
1994 júniusában a Blue Boxban Zsolttal mutattunk be egy igen erőteljes programot, Háború a rendért címen, ami csak dobokra, csőharangra, szövegre, és egy-két hangeffektusra épült. Még abban az évben sort kerítettünk a műsor stúdiófelvételére, de kiadásra végül mégsem került. Ekkoriban a Scivias csak duóformában dolgozott, mert a gitárosunk elhagyta a zenekart. Ezután hosszú csend, és próbák időszaka következett, amikor különböző emberekkel próbálkoztunk, vajmi kevés eredménnyel: jöttek hegedűsök, nagybőgősök, és mondhatni átjáróházzá vált a zenekar. A „forgalom" ellenére alig lépett előrébb az ügyünk. Egy nap azonban levelet kaptam Gerhard Petaktól, aki akkoriban Kadmon néven vezette az Allerseelent. Vele 1990 óta jó kapcsolatot ápoltunk, ezért keresett meg azzal az ötletével, hogy állítsunk emléket az egykor Pannóniában állomásozott XIV. Apolló légiónak. Terve szerint a válogatáslemezen négy vagy öt zenekar dalai szerepeltek volna, mind a Mitrász kultusz jegyében. Emlékeim szerint az Ernte lett volna a szereplők egyike, valamint az Allerseelen, a Blood Axis, a Scivias és talán még egy név felmerült. Az ötlet zseniálisnak tűnt, és vártuk a folytatást, de valószínűleg financiális okok miatt nem történt előrelépés egészen addig, amíg egy akkoriban induló francia kiadónak fel nem vetette a tervet. Az Athanor kibővítette a meghívottak névsorát, és nekünk is küldött egy invitálást. Így kerültünk rá a lemezre, ez volt az első megjelent felvételünk 1996-ban.

Kaptatok visszajelzéseket utána?

Igen, de inkább az egésznek volt nagyon jó visszhangja. Valóban koncepciózusnak, és kimagasló produkciónak találták. Ami minket illet, az egyik legkomolyabb eredménykét azt könyvelhettük el, hogy megindult egy ígéretes kapcsolat az Eis & Licht kiadóval. Kimentem Bécsbe Tony Wakeford szólókoncertjére, és Gerhard (Allerseelen) szólt, hogy van itt egy fiú Németországból, aki szeretne velem beszélni. Stephan Pockrandt egy olyan válogatáslemezen dolgozott éppen, ami később egyszemélyes kiadójánál Cavalcare la Tigre címen jelent meg. Felfigyelt rá, hogy a Mitrász válogatásban szerepeltettünk egy kétsorost Evolától. Akkoriban Evola nem volt olyannyira preferált a színtéren, és ez a kis idézet felkeltette Stephan érdeklődését irántunk. Felkért minket, hogy működjünk közre a lemezen. Megköszöntem a meghívást, amely igazán megtisztelő volt a számomra, és el is vállaltam. (Ebben a fázisban egyébként ismét hárman voltunk a zenekarban, mert még az Et Nos Servasti Eternali Sanguine Fuso felvétele előtt csatlakozott hozzánk Gémes László gitáros.) Konzultáltam Horváth Róbert barátommal, a segítségét kértem egy hosszabb lélegzetvételű tervemhez. Mikor összeültünk, javasolta Rechung, Milarepa tanítványa emlékezését mesteréről, ami igen kiváló szöveg. Dalunkat ebből szerkesztettük. Úgy gondolom, a Cavalcare la Tigre kollekció koncepcióját mindenki helyesen értelmezte. Az összes zenekar remekül oldotta meg a feladatot, senki nem használt Evola idézetet. Az elhangzó szövegek olyan ideákat jelenítettek meg, amik Evola szellemiségét tökéletesen tükrözték.

Nekem egyébként úgy tűnt, mintha egy a lemezen belüli lemez lenne a számotok.

Többen érezték így, s kérdezték is, hogy nem akarjuk-e a Tauroctonost EP formájában megjelentetni. A későbbi terveink között valóban szerepel egy újragondolt változat… no de visszatérve az albumhoz, tartottunk egy kicsit attól, hogy felboríthatja a lemez egyensúlyát egy ilyen 12 perc hosszúságú darab. Stephan végül a válogatás zárásaként helyezte el a felvételt, aminél nehezen lehetett volna jobb megoldást találni. Véleményem szerint az egyik legjobban szerkesztett válogatásalbumot készítette így el. Ahogy megjelent a kiadvány, küldött is egy levelet, hogy szeretne kiadni egy Scivias nagylemezt.

Tehát ez a felvétel adta meg a lökést az albumhoz?

Igen. Persze nem volt kalandok híján az ügy… A Tauroctonos viszonylag homogén anyag. Vannak ugyan benne különböző ízek és színek, de nagyjából egységes, ami viszont a nagylemezről már nem mondható el. Sokkal neofolkosabb produkciót szeretett volna a kiadó, de erről majd később, mert előbb még el szeretném mesélni egy dalunk megszületésének történetét, mivel a Sakura nagyon fontos nekünk mind a mai napig. 1997-ben a francia Cynnefeird kiadótól kaptunk egy felkérést, ismét személyesen. Itt tényleg nem volt szigorú koncepciója a válogatásnak, csupán annyi, amennyi ebben a francia szóban – Eisteddfod – is benne van. A kifejezés egy régi rítusra utal, mikor is a bárdok összetalálkoztak, és mindenki elénekelte a saját dalát. Az elképzelés szerint tehát a zenekarok egyszerűen hoztak volna egy-egy dalt. A megjelenésre '99-ben került sor, és mint említettem, mi a Sakura dallal járultunk hozzá a válogatáshoz. Ezzel a Tatenokainak, Jukio Misina félkatonai szervezetének szándékoztunk emléket állítani alapításának 30. évfordulóján, (1998). S habár csak egy évvel később látott napvilágot, úgy gondolom, mit sem vesztett aktualitásából. Ezen kívül még két Lichttaufe válogatásalbumon és két tribute-albumon (Sol Invictus, Der Blutharsch) szerepeltünk, természetesen az Eis & Lichtes kiadói prezentációs CD-ket leszámítva.

Rendben, térjünk rá a nagylemezre.

A felkérést, mint fentebb szóba került, 1998-ban kaptuk, amikor a munkálatok el is kezdődtek. 1999 novemberében vonultunk stúdióba, és egészen 2000 májusáig dolgoztunk rajta kisebb-nagyobb megszakításokkal. A koncepciót úgy alakítottam ki, hogy utaljon az első koncertünkre, a Misima emlékműsorból szerettem volna szerkeszteni a lemez vázát. Ez volt tehát az alap, ami kiegészült rengeteg egyéb elemmel. Az …And You Will Fear Death Not című debütáló albumunk központi motívuma Japán lett. Japánon, az utolsó tradicionális birodalmon keresztül szándékoztunk bemutatni bizonyos jelenségeket, szimbólumok segítségével. Sajnos azonban ebből adódtak félreértések, sokan nagyon leegyszerűsítették az album mondanivalóját. Japán – második világháború előtti részleges izoláltsága miatt – megőrzött olyan tendenciákat, illetve olyan ideákat, amik ott jobban és tisztábban tetten érhetők, és ezek a lényegi elemek, nem maga az ország. Egy univerzális gondolkodásmódról, a tradícióról szólnak a lemez dalai, aminek sokkal mélyebbek a gyökerei, mint egy ország kultúrája, vagy vallása. Összetett lemezt alkottunk, ami egy paeannal, Apollónak szentelt dallal kezdődik. A szövegekben megjelennek olyan gondolatok, amelyek igen távolra mutatnak, és a határokat sokfelé tágítják. Ami a zenei részt illeti, a darabok több motívumukban érintkeznek egymással. A témák között utalásszerű kapcsolat van, így egészében konceptlemezként is felfogható az anyag, aminek a nagy titka az, hogy nem tizenegy számos, hanem csak egy, ami ugyan részekre van tagolva, de valójában egyetlen szerzemény. A kiadónál igen furcsának találták első hallásra. Stephan attól tartott, a neofolk hallgatóknak hasonló lesz a reakciója, de mégsem lett sikertelen a produkció. Kétezer példányban jelent meg 2000. szeptember 29-én, Szent Mihály napján.

Kifejtenéd a lemez címében megfogalmazódó gondolatot?

…És nem fogsz többé félni a haláltól. E japán gondolat a Hagakureban jelenik meg. Az élet egyik legalapvetőbb elemére utal: a fizikális halál előtt az embernek fel kell számolnia a kötődéseit. A szellemi úton történő előrehaladáshoz szükséges, hogy meghaljon, és újjászülessen a törekvő. Ezzel a tematikával nagyon sok gondolkodó foglalkozik. Mindenképpen egy harcos aspektust jelenít meg, ami leginkább az iszlámban is megjelenő nagy és kis szentháború vonatkozásában ragadható meg. Miután a kis szentháborút, tehát a fizikális csatába vonulást, és a fizikális ellenséggel való megküzdést megvalósította az ember, akkor következik a nagy szentháború. A kis szentháború zajlik a fizikai világban, a nagy pedig a bensődben. A halál is a bensőben folytatott küzdelem eredménye. Nekünk ez a követendő, ezt a célt szeretnénk elérni. Persze a lemezen egyaránt megtalálható a fizikális halál, az ego felszámolása, az önvalóhoz csatlakozás, és az újjászületés egy újabb, magasabb szinten. Egy a hagyomány gyakorlatilag az összes harcos úton, így a rómaiaknál is megjelenik metafizikai síkon. Ez a szint pedig arra utal, hogy az ember hogyan tudja a meghalást a maga oldalára, hasznára fordítani. A borítón egy bizarr és groteszk kis szobor látható: méltóságteljes öregasszony, egy öregemberrel, aki arcán mosollyal, kezében egy koponyát szorongat. Kacagásával eltörli a halál nagyságát. Gyermekkorom óta nagy hatással volt rám ez a szobrocska, ezért amikor a borítóterveket készítettük, szinte adta magát, hogy ez legyen a rajta.

Ebben az évben, 2000-ben léptetek fel először a lipcsei Wave-Gotik-Treffen fesztiválon.

Igen, Stephannak is itt adtuk át a felvételt. Azt hiszem, sokan tudják, hogy ez volt az a Wave-Gotik-Treffen, ami egy nap múltán összeomlott. A mi szereplésünk is „vidáman” telt, hiszen egy négy négyzetméteres sörsátorban történő irgalmatlan hangos dobolással egybekötött „ordítozást” jeleníthettünk csak meg. Eredetileg a Park Bühnén játszottunk volna, egy igen komoly nagyszínpadon, ami helyett a fesztivál felbomlásából fakadó kaotikus körülmények „jóvoltából” ez a sátor adódott csupán. A műsorból így kiszórtuk azokat a számokat, amik nem szólaltak meg akusztikusan, a basszusgitárt azzal a mozdulattal, ahogy a körülményekre fény derült, vissza is tettük a buszba, maradt hát a nyakunkban két dob. A csellóslány és a gitáros kiült egy-egy székecskére, a fuvoláslány kiállt mellénk, és eképp próbáltunk meg valamit összehozni. A dobokra építettük fel a produkciót, amihez a többiek statisztáltak. Mint a fellépés után megtudtuk, erőfeszítéseiket vajmi kevés siker koronázta. A helyzethez képest mégis eredményesnek mondható volt a koncert, ami persze nem maradhatott annyiban, és a szervező meg is keresett minket a rögtönzött produkció után a jövő évi fesztivál-fellépéssel kapcsolatban. Ma már úgy tekintünk erre a koncertre, mint egy bérletre a következő évi Treffenre. 2001-ben már a lemez is kapható volt, és elég komoly várakozás előzte meg ezt a fellépést mind a mi, mind pedig a közönség részéről. Tényleg sikerült egy komoly műsort bemutatni a Haus Leipzigben, egy programban a Tenhivel, az Ordo Equitum Solis-szal, a Sorrowval és a Backworlddel. A 2004-es évben szintén felléptünk ezen a fesztiválon, ekkor már a Stong-Pa-Nyid megjelenés előtt álló, élőben folyton alakuló anyagával, olyan zenekarok társaságában, mint a Knifeladder, a Naevus, a Forseti, és a Coil. (Néhány hónappal később Jhon Balance meghalt.) Természetesen a Treffenes műsorokon kívül egyéb fellépések is adódtak időközben. 2000. szeptember 29-én, Szent Mihály napján Bécsben léptünk színpadra. Ezt a koncertet Albin Julius (Der Blutharsch) szervezte, az Eis & Licht kiadó egyik barátja pedig elhozta a Németországi CD-gyárból az aznap frissen megjelent debütáló albumot!

A magyar bemutatóra az Akácos udvarban került sor.

Igen, a Tajtékos Napok keretében mutattuk be a lemezt, a koncertet Szelevényi Gellért szervezte, aki a későbbiekben más rendezvényeire is meginvitálta a Sciviast. Az Akácos udvarban még nyolctagú zenekarként léptünk színpadra. Ezt a létszámot próbáltuk életben tartani, ám a feladat hosszú távon nagyon nehéznek bizonyult, és ismét minimalizálódott a csapat.

Hogyan zajlott az oroszországi fellépésetek?

Kisoroszországban játszottunk, pontosabban Königsbergben. Kaptam egy e-mailt, amelyben meghívtak minket egy fesztiválra, ahol a fellépők közt volt többek között a Neutral, és a Romowe Rikoito, két kedvenc orosz zenekarom is. Utánajártam, miképp juthatnánk ki: vízum akkor még nem kellett, de az ottani bizonytalan állapotok, maga a távolság és a hangszerek vámkiviteli engedélye miatt tisztázni kellett néhány kérdést. S bár azt hittem ez sikerült, azért így is álltunk nyolc órát a határon. Klasszikus szovjet módszereket éreztünk a bőrünkön megvalósulni. Végül bejutottunk, és fantasztikus volt a fogadtatás, emlékezetes maradt a koncert. Több százan voltak a szabadtéri rendezvényen, ami egy Fort Stein nevű erődben zajlott. Énekelték a lemez dalait, nagyon kedvesek és segítőkészek voltak, elvittek minket egy házibuliba, és nagyon megtisztelve érezték magukat, hogy elfogadtuk a meghívást. Ezek jó érzéssel töltöttek el, nem úgy az általános lehangoló légkör, amit ehhez járult. Azt nem könnyű elfelejteni. Rengeteg élményem van erről a kis kirándulásról: a történelmi városközpontból semmi sem maradt, csak egy hatalmas, aranyozott, hat méter magas Lenin-szobrot volt szerencsénk megtekinteni. Ijesztő volt…

Beszéljünk a 2004-ben megjelent Stong-Pa-Nyid bakelitlemezről!

A Scivas ekkor Kőszegi Zsolt és jómagam mellett Kollár László billentyűst foglalta magába. Így alkottuk meg a nagyrészt billentyűkre, dobra és basszusgitárra épülő műsort, aminek a koncepcióját gyakorlatilag egy kiállítás adta. Témája a Hegy volt, ezt a szimbólumot járta körül a produkció. Ennek az anyagnak a kapcsán léptünk fel első ízben itthon a Blutharsch-sal 2002. december 8-án. Ennek a műsornak egy dala volt konkrétan az a tibeti rituálé, ami később Stong-Pa-Nyid néven jelent meg: egy eredetileg hét-nyolc perces dalt bontottunk ki teljes műsorrá, és ez került aztán 2004-ben felvételre. Látható, hogy ez szintén egy szabadon értelmezett program, ami akár a másfél órás terjedelmet is elérheti. A Stong-Pa-Nyid az üresség tibeti megfelelője, ennek a buddhista fogalomnak a tibeti neve. Visszakapcsolódtunk Milarepához, akinek egyik története a Vörös kőékszer völgyének meséje. Ebből adaptáltunk néhány mondatot, amiben a démonkirállyal vívott harca jelenik meg. A küzdelem itt is inkább szellemi, kevésbé fizikális. Úgy gondoltuk, hogy szeretnénk mindezt zenei formában is megjelentetni, úgy, hogy közben Kőrösi Csoma Sándor emlékének is adózunk. Az ő történetével gyerekoromban találkoztam: talán emlékeznek néhányan arra a könyvsorozatra, ami nagyrészt beárnyékolta, de egy kicsit be is aranyozta gyerekkorunkat. Címe: Így élt…, és mindig másról szólt. Az „árnyékolást” többek között Lenin, Szamuely, Korvin Ottó szerepeltetése jelentette, de Kőrösi Csoma Sándor például a „bearanyozók” közé tartozott. Ezt a könyvet gyakorlatilag egy hét alatt „befaltam”, és általa pazar, egzotikus tájakon jártam. A világ kinyílt előttem. Ettől fogva nagyon komoly tiszteletet éreztem Kőrösi iránt, nem véletlen tehát, hogy a lemez megjelenése egybeesett születésének 220. évfordulójával. Kőrösinek többek között a magyarságkutatásban is elévülhetetlen érdemei vannak, de az életműve rendkívül komplex.

Ezt az anyagot nem tartjuk igazán nagylemeznek, habár mivel 36 percnyi, lehetne az is. A kis példányszámú bakelitverzió a kiadó kérésre jött létre. Stílusát tekintve talán a ritual ambient meghatározással tudnám leginkább körülírni, és zeneileg a Current 93, a Psychic TV, a Swans korai munkái, illetve egy-két krautrock zenekar munkássága hatja át.

Mit tervez jelenleg a zenekar?

Mostanság egy válogatáson dolgozunk, ami Julius Evola: A harc és győzelem árja doktrínája című írása alapján készül. Nyolc magyar zenekar, illetve projekt vesz részt benne. Közben elkezdtünk dolgozni a második albumunkon is. A Hegy munkacímű műsort, amiből a Stong-Pa-Nyid ki lett szakítva, most teljes egészében elkészül. Az irányvonal persze elektronikusabb, mint az első lemezünk volt, de ugyanúgy nagy hangsúlyt fektettünk az akusztikus hangszerekre. A dalok a Hegy szimbolikáját, különböző aspektusait tárgyalják. Kigondoltuk, hogy zenénket (az előzőekben említett krautrock zenekarok után szabadon) az überkozmische musik kifejezéssel fogjuk jellemezni, mert a kozmoszon túl is alkotunk. (A szellemiség nem áll meg a kozmosz határában, hanem azon túlmutat.) Úgy gondoljuk, hogy a kozmosz egyfajta behatárolása az embernek, ezért a kozmoszfelettiségre kell törekedni. Zeneileg persze adódnak korlátok, de ez az überkozmische musik a szellemi részre vonatkozik – ezért definiáljuk magunkat eképpen, minden irónia nélkül. Van egy „odakacsintás” az elnevezés német mivoltában, egy játékos felfogás, amin túl mindenképpen fontos, hogy a neofolk és a krautrock tipikusan német, nem pedig angolszász eredetű, hiába vannak ott is bizonyos gyökerei.

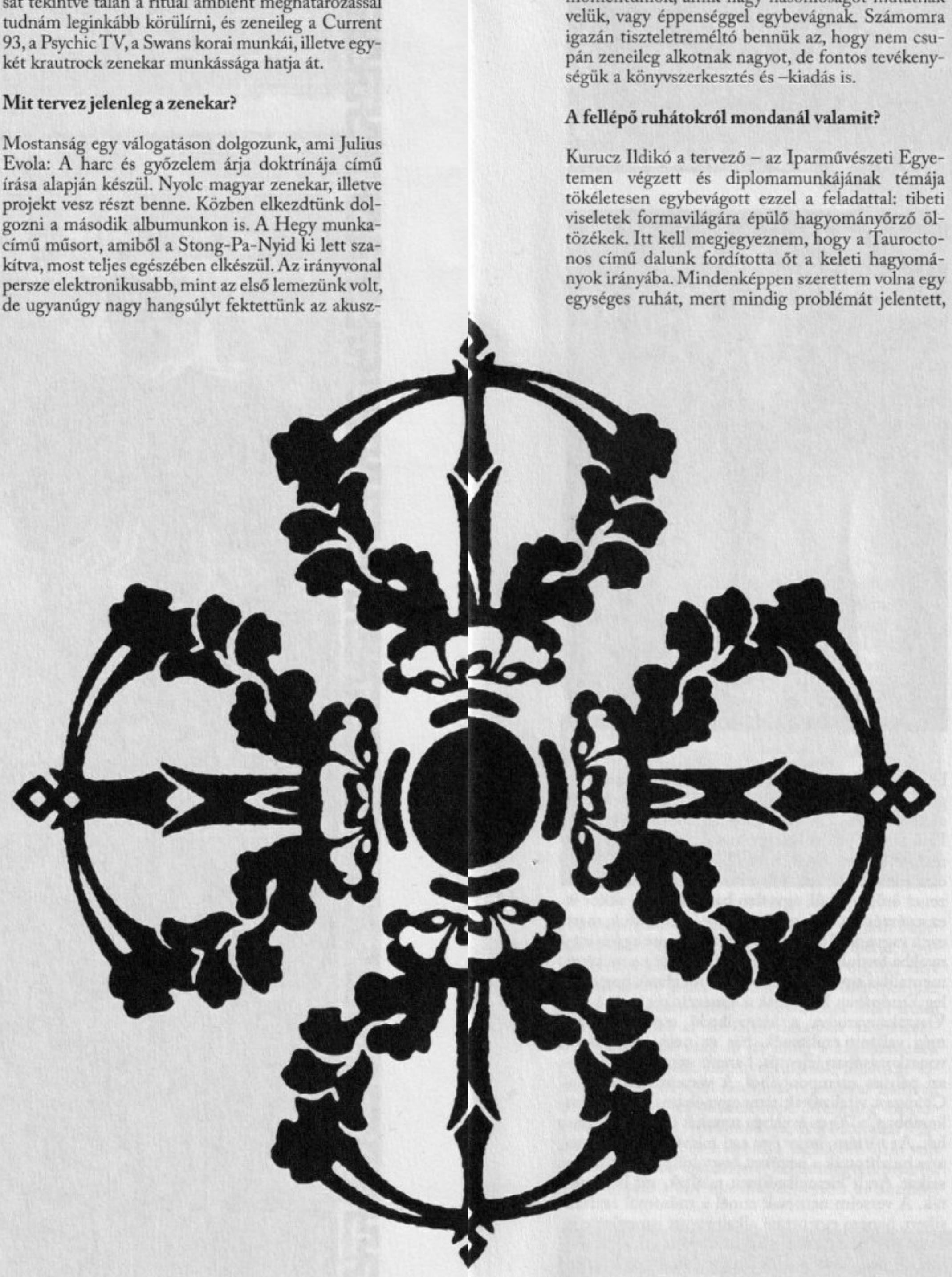

A színtér egyéb szereplői közül talán a Blood Axis áll hozzátok a legközelebb. Egyetértesz?

Igen, van valami művészeti és szellemi rokonság, ami teljesen szubtilis. Nem váltunk gyakran levelet Michael Moynihannal, a Blood Axis vezetőjével, nem „egyeztetünk”, néha mégis megvillannak olyan momentumok, amik nagy hasonlóságot mutatnak velük, vagy éppenséggel egybevágnak. Számomra igazán tiszteletreméltó bennük az, hogy nem csupán zeneileg alkotnak nagyot, de fontos tevékenységük a könyvszerkesztés és –kiadás is.

A fellépő ruhátokról mondanál valamit?

Kurucz Ildikó a tervező – az Iparművészeti Egyetemen végzett és diplomamunkájának témája tökéletesen egybevágott ezzel a feladattal: tibeti viseletek formavilágára épülő hagyományőrző öltözékek. Itt kell megjegyeznem, hogy a Tauroctonos című dalunk fordította őt a keleti hagyományok irányába. Mindenképpen szerettem volna egy egységes ruhát, mert mindig problémát jelentett, hogy miben lépjünk fel. A koncert egy olyan produkció vagy rituálé, ami személyen túli, de egyéb „üzenet” is megjelenhet általa. A ruhánk különböző szimbólumokkal bír, ezért az emberekben olyan érzést kelthet, hogy határozott célja van. A tibeti motívumok mellett más elemek is megjelennek a mintázatban, például maga a fekete szín már egyéb világokra utal, hiszen nem használják Tibetben. Én viszont szerettem volna a három tradicionális színt, a feketét, a vöröset, és fehéret használni, valamint egy minimális katonai jelleget kölcsönözni neki. Ezért került rá a váll-lap, ami szintén nem tartozéka a tibeti ruháknak, a szabása és a zsinórozása viszont teljesen autentikus. (Ehhez fekete aljt terveztünk, ami a kapcával körültekert térdnadrágra emlékeztet.) Az ujján két Odal rúna található, amely jelentésében az egy közösséghez való tartozást is magában hordozza (emiatt a zenekart nem egyszer a szélsőségesség vádja érte), de ez egyben a tibeti végtelen fonat része is. Minden elemét figyelembe véve ez a ruházat a két legmagasabb kaszt ötvöződését jeleníti meg. A kétszer születettek, a brahmanák és a ksatriják kasztja egyesül benne. Így a szándékolt rendezettség és hierarchia megjelenik a színpadon.

A ruhánk egyfajta tiszteletadás részünkről Ungern-Sternberg báró és a katonai buddhisták rendje, valamint szent törekvéseik előtt…

A zenekar milyen művészi életszemléletet vall?

A művészetet nem szabad túl magas polcra tenni. Véleményem szerint téved, aki úgy gondolja, hogy ez helyettesít bármit is. Nagyon fontos, hogy a zenekar egy „lépcső” lehet, az emberek eljuthatnak általa valahová, rányithatja a szemüket valamire. A borítóban szereplő utalások nyomán talán érdeklődni kezdenek a tradicionális szerzők iránt. Elképzelhető, hogy valaki ezáltal talál rá a saját szellemi útjára. Ennyi lehetőség van a művészetben, sokkal többre nem nagyon értékelném szerepét a jelen világban. Egyébként a művészet, mint olyan, az isteni mű a leképezése lenne eredetileg, saját művészetemet így élem meg. Zenei síkon használunk modern hangkeltő eszközöket, de a szövegek teljesen a hagyományos értékrendhez kötődnek. A szövegvilágunkban nincs modern vonás.

A modernitáson belül hogyan látod a zenei stílusok helyzetét?

Nem minden stílus alkalmas minden gondolat megjelenítésére. Lehet párosítani össze nem illő elemeket, de ez olyan, mint a két lábon járó kutya: érdekes, de nem szép. Visszautalnék rá, hogy saját felvételünknél is (Stong-Pa-Nyid) előfordult, hogy nagyon meglódult a fantáziánk a lehetőségektől, de be kellett látnunk, hogy a céltól szép lassan el is térítettek minket. Nagyon vigyázni kell, hogy az eszköz ne váljon céllá. Találkoztam egy felvetéssel, miszerint vajon mi a szerencsésebb: ha filozófusok zenélnek, vagy ha zenészek filozofálnak? Utóbbit szánalmasnak tartom. A magyar zenék egy része jóformán a ’60-as évek óta arról szól, hogy zenészek próbálnak magas gondolatokat kifejezni, holott az általuk alkalmazott zenei forma csupán szórakoztató. Többletet nem hordoznak, így a szöveg nincs alátámasztva. Hozzátenném, hogy ha a filozófus zenél, az is lehet siralmas, mert ott esetleg az fordulhat elő, hogy az illetőnek semmi köze nincs a muzsikához, a hangszerhez. Harmonikusabban kell kezelni ezt a kérdéskört. Azt vallom, hogy a zenével csak irányokat lehet mutatni, s nem hiszem, hogy komoly filozófiát valaki éppen zene formátumban szeretne magához venni, holott maga a zene egyébként, úgy vélem, alkalmas lenne ennek kifejezésére. A régi korokban a zene képes volt önmagát prezentálni, azaz önmagában, saját kifejezőeszközeivel elmondta, miről is van szó. Ha megnézzük, hogy napjainkban a meditatív new age zenék miféle címekkel jelennek meg, nem lehet eléggé csodálkozni! Az „Aranykor végtelenségétől” kezdve a „Metafizikai felébredésig” mindennel lehet találkozni, mint cím. A semmit közvetítik, miközben a legkomolyabb tartalmakra apellálnak. Nagyon fontos az is, hogy honnan ered a zene. Vannak stílusok, amik kizárnak bizonyos mondanivalót, a dzsessz például egyfajta zaklatottságot hordoz. Rendkívül érdekes az is, hogy bizonyos frekvenciák hogyan hatnak a hallgatóságra. Például a nagyon mély hangok bizonyos környezetben érdekesek lehetnek, de alapvetően az embert lenyomják, akár egészen a ktonikus szféráig. A csilingelő hangok ugyanakkor emelnek. Ha egy mély zenébe beleteszel egy magas hangot, ettől az egész kinyílik fölfelé. Aki igazi zeneszerző volt, tudta a hangok miértjét, nemcsak azt, hogy jól (vagy rosszul) szólnak. Wagnernél például tényleg nem szükséges, hogy tudd, miről szól a darab. A zenekari részből lehet érezni, hogy valakit gyászolnak, vagy esetleg a hős épp csatába indul.

Van a zenekarnak magyar vonatkozása?

A Sciviasnál mindig nagyon fontos, hogy a szövegek magyarul hangozzanak el. A borítók tartalmazzák a szövegeket angolul is, mert jóformán az egész világ beszéli ezt a nyelvet, ám még a „tribute” lemezeknél is lefordítottuk a dalok szövegét magyarra. Olyan magyar szimbólumokat használunk, melyek egyben primordiálisak is. A Világfa, vagy a barackfiú, Momotaro figurája minden hagyományban értelmezhető, és magyar vonatkozásban is ezt szeretnénk hangsúlyozni.

A számodra alapvető metafizikai tradicionalitás egyik alappillére a hierarchia. Ez milyen formában jelenik meg a Sciviason belül?

Nem hinném, hogy léteznek demokratikus zenekarok. Természetesen mindenki hozzáteszi a művekhez a saját részét, de hogy a munkából mindenki egyformán vegye ki a részét, nos, úgy vélem, ilyen aligha fordul elő. Fontos, hogy a csoportnak legyen egy vezetője, mert mindenképpen kell, hogy valaki a folyamatok végén döntést hozzon. A Sciviast Zsolttal együtt hívtam életre, de talán nem túlzok, ha azt mondom, ez elsősorban az én saját utam. Ezért általában a szellemi koncepciót én viszem, míg a zeneiben sokkal rugalmasabb vagyok. Az ideológiai koncepcióhoz van, aki mélyebben kapcsolódik, van, aki „csak” tud róla. Van, akinél aktívabb érdeklődés figyelhető meg, van, aki elfogadó, és van olyan is, aki nem tesz erőfeszítést, hogy megismerje. Ez végül is így működik…

Ezzel a szellemi úttal számos író, gondolkozó neve összefonódott. A Scivias esetében kik a legfontosabbak?

Julius Evola, René Guénon, Schuon, Burckhart, Coomaraswamy, a magyarok közül László Andrást említeném első helyen, de hatással volt még rám Hamvas Béla, és Kaczvinszky József is.

Evola munkássága fantasztikus univerzalitással bír számomra, egy teljesen átfogó létszemléletet nyújt. Nemcsak bizonyos filozófiai kérdésekre fókuszál, hanem az élet bármelyik területére vonatkozóan felvet kérdéseket és ad lehetséges válaszokat. Én ezeket teljes mértékben követhetőnek találom. Nem akarom, hogy azt mondják, ez egy Evoliánus zenekar, de ahogy átnéztem a munkáinkat, olyan tematikákkal foglalkozom, amik őnála szintén megjelentek. Evolánál nagyon lényeges, hogy a ksatrija utat járta – én is ezt követem. A harcosi út lehetősége számomra a következő: küzdelem által elérni a metafizikai felébredést, az élet lényege, hogy abból következzen a halál is, hogy a tiszta ösvény bejárta után az ember rendben zárja le az életét.

René Guénon más szempontból fontos. Az ő útja némileg más volt, mint Evoláé. Ő a brahmanai, vagy úgy is fogalmazhatnám, kontemplatív utat preferálta. S bár Evola műveit magamhoz közelebb állónak érzem, mégis úgy vélem, hogy nincs kizárólagossága a két útnak, a szemlélődőnek és a tettekre épülőnek. Egyiket sem lehet figyelmen kívül hagyni!

Mit gondolsz arról a szellemi útról, ami részben akcionális, és kontemplatív is, ami egyesíti a kard és a toll útját?

Lehet az egyiket valamelyest előrébb helyezni, de összességében nagyon nagy hangsúlyt fektetnék arra, hogy megvilágítsam: a lehetőségek egyre inkább korlátozottakká válnak. Minimálisan, és mindenféle nagyképűséget kizárva, nálunk ez így, a felvetett módon megvalósítható: egy akcionálisabb úton járunk, de egyszerre a művészet által a toll útján is. A könyvkiadás vagy az újságszerkesztés is éppen ezért fontos számomra. Úgy gondolom, hogy így talán politikai törekvéseimet is – természetesen maximálisan és erőteljesen hangsúlyozom, hogy ezek metapolitikai irányúak, napi politikai törekvéseim nincsenek, mert azoknak semmi értelmét nem látom – valóra válthatom.

Neked személyesen mit jelent ez a tradicionális út?

Az egész életemre próbálom alkalmazni. Ez egy életvezetési technika. A tradicionalitás nem filozófia, inkább létszemlélet – a lét teljes spektrumát átfogó perspektíva. Megfelelő, igen konzekvens hozzáállás az élethez, egy meglehetősen konzervatív, mondhatni ultrakonzervatív alapállás, és mindennek a mércéje. Ha ezzel a mércével mér az ember, akkor ki tudja szűrni, hogy mi az, ami jó, és mi, ami nem. Fontos, mert a segítségével az ember teljes rendet teremthet magában.

www.scivias.hu

CHANGES

Ha a spiritualitás ismét egészségesen működne, akkor idővel ez önmagában mindent helyreállítana.

Az amerikai Changes zenekar novemberben adott nálunk koncertet. Akusztikus dalaik a folk világából szólnak hozzánk, gyökereink elevenednek meg általuk. A duóval többek között erről, történetükről, törekvéseikről és természetesen nevük kapcsán az általuk megélt változásokról beszélgetett Milán Péter és Rády Sándor Zsolt.

Hogyan indítottátok el a Changes zenekart, mik fennállásotok legfontosabb pontjai?

Nicholas Tesluk: Rokoni szálak fűznek egymáshoz, unokatestvérek vagyunk, és a '60-as években, az alakulásunk idején közel is laktunk egymáshoz Chicagóban. Gitározni tanultunk, vettünk néhány órát, hogy az alapokat elsajátítsuk. Lejártunk a tengerpartra, ott zenéltünk, és egyre nyilvánvalóbb lett, hogy az akusztikus hangzás nagyon közel áll hozzánk. A zenét jobbára én írtam, míg Robert a szövegeket hozta, hiszen egész életében verseket írt. Ahogy elkezdtek alakulni a dalaink, éreztük, hogy olyasmire találtunk rá, ami nagyon kedves nekünk, amit nagyon szeretünk csinálni. Persze az első próbálkozások kezdetlegesek voltak, mégis elindították a Changes történetét. Azokban az időkben kávéházakban lehetett fellépni, és egyszer elhívtak minket egy meghallgatásra. Ezt az előadásunkat számos másik követte, és nagyon sok tapasztalatra tettünk szert. Magát a Changes nevet egyébként pont az említett kávéházi koncertre menet véglegesítettük. Volt néhány ötletünk, és olyat igyekeztünk választani, ami rövid, megjegyezhető. Később már az egyetemi klubokban is lehetőségünk nyílt koncertezni, és egyre több helyen ismerték meg a zenekart.

Robert Taylor: 1965-66 táján, néhány év elteltével aztán új fejezet indult el az életünkben. Nicholas Colorado államba költözött, mert ott kapott munkát, és bennem is átrendeződtek a dolgok. Úgy döntöttünk tehát, hogy félretesszük a gyermekkori álmainkat, és hagyományosabb területeken próbáljuk ki magunkat. Megházasodtunk, gyermekeink születtek. Az újabb korszakváltás akkorra tehető, mikor ismeretséget kötöttem Michael Moynihannal, akit a zenebarátok a Blood Axis formációból ismerhetnek. Tulajdonképpen apám és Nicholas után ő volt az első ember, aki igazán megértette, mi húzódik a Changes mögött! A verseim tettek minket pillanatok alatt jó baráttá. Szóba került már, hogy foglalkozom ilyesmivel: 1992-ben nagyon kis példányszámban, fénymásolt alakban saját magma adtam ki egy gyűjteményt, amiből küldtem egy-egy darabot az ismerőseimnek. A dalszövegek szintén helyet kaptak ebben a kiadványban, és ennek kapcsán Michael megkérdezte, hogy a zene megvan-e hozzá? Mondtam, hogy demóformában igen. Kérte, hogy másoljam át a kazettát, ami annyira megtetszett neki, hogy megkérdezte, dolgozhat-e rajta, hogy aztán kiadja a Storm (saját cége) égisze alatt. Erre csak igent lehetett mondani, elkezdtük tehát átválogatni az anyagot. Michaelnek kiváló érzéke van ehhez, és amikor körvonalazódott, hogy mi kerül majd CD-re, stúdióba vonultunk, a kazetta-anyagot számítógépre vittük, és nagyjából félnapi munka után be is fejeztük a dalok feljavítását. Egy kifejezetten modern stúdióban voltunk, jó szakemberek kezében, és sikerült kihozni a lehető legtöbbet az ősrégi felvételeinkből. A megjelentetéshez csatlakozott a Cthulhu records is, tehát a két kiadó közös albumaként került boltokba a Fire of Life. Michael azért látott fantáziát abban, hogy bevonjunk egy európai partnert is a kiadásba, mert a zenénk jellege miatt ez a terület kiemelten fontos nekünk. A helyzetet jól látta, mert nagyon sok visszajelzést, interjúfelkérést kaptunk, és ez új lendületet adott a csapatnak. Azt hiszem, azért van ez így, mert európai gyökerű a muzsikánk. Az amerikai hatások nem jellemeznek minket. Nincsenek blues, vagy hip hop megoldások a dalainkban. Szigorúan európai a zenénk, európai a lelkünk. Kicsit álságos, mikor emberek átveszik mások kultúráját, Paul Simon például eléggé kizsákmányoló jelleggel működik a zeneiparon belül. Szerintem, ha soha életünkben nem hallunk semmit az öreg kontinens zenei örökségéből, egyetlen balladát sem, akkor is ez az érzés- és dallamvilág törne fel belőlünk, mert ezek vagyunk. Teljesen őszintétlen lenne egyéb irányokba fordulni, márpedig az őszinteség a művészi mentalitás egyik bázisa. Nem is meglepő, hogy főleg Európában hallgatják a lemezeinket.

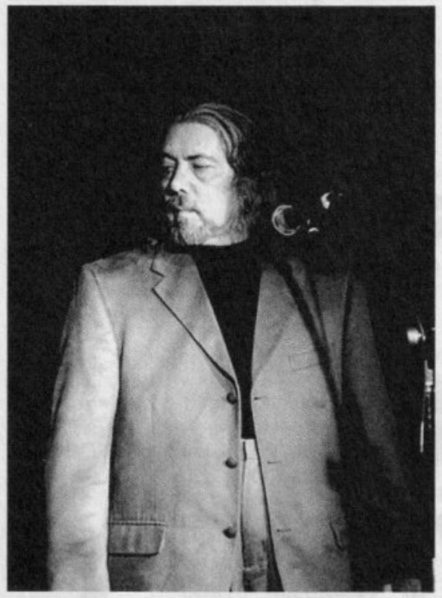

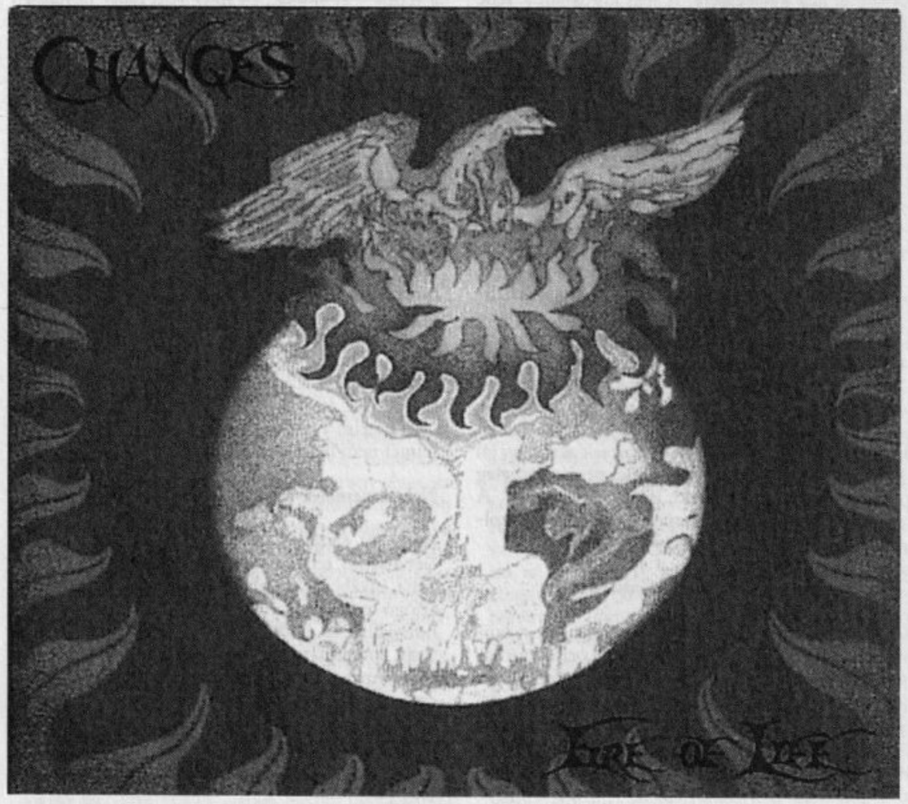

Visszakanyarodva a kiemelkedő eseményekhez, még valamit említenék, bár ez nem a Changes vonatkozásában jelentős, hanem személyes művészi pályám szempontjából. A verseim nemcsak a Changest vitalizálták tizenegynéhány éve, hanem korábban, a '70-es években munkát is kaptam általuk. Az történt, hogy egy esti televíziós műsorban arra buzdították a nézőket, hogy küldjék be az írásaikat. Amit kiemelkedőnek találtak, azt beolvasták. A verseim nemcsak ennél a műsornál arattak sikert, hanem egy ottani alkalmazott ismerősére is nagy hatást tettek. Ez az ismerős a reklámszakmában dolgozott, és felajánlotta, hogy írjak szlogeneket. Elfogadtam az állást, és végül művészeti vezető lettem. Mindent elértem, amit ezeken a berkeken belül el lehetett. A verseim tehát nagyon fontos részét képezik az életemnek.

Milyen zenei háttérrel rendelkeztek?

N.T.: Többek között klasszikus gyökereim vannak, Beethoven, Rimszkij-Korszakov, és a romantikusok, illetve szeretem az akusztikus hangzással rendelkező formációkat is.

RT: A progresszív vagy art rockot említeném. A járulékos dolgokkal együtt, tehát a zenére, a csomagolásra, a kiadvány teljességére gondolok, amikor szóba kerül ez a stílus.

Mikor a Changes működni kezdett, kifejezetten zenészek szerettetek volna lenni?

R.T.: Inkább az önkifejezés-aspektust emelném ki. Eleinte minden, ami a zenekarhoz bárhogyan is kapcsolódott, nagyon izgalmas volt, de akkor fordultak ténylegesen komolyra a dolgok, mikor elkezdtünk fellépni. Volt egy 2-3 éves periódusunk, mikor minden pénteken és szombaton csak a zenéléssel foglalkoztunk. Dalokat írtunk és gyakoroltunk. Annyi ötlet merült fel, hogy attól tartottunk, elfelejtjük őket, és így mindent felvettünk. Később ezekből az alapötletekből épült fel a már említett Fire of Life anyag.

Az Orphan in the Strom lemez elég nagy kihagyással jelent meg tavaly. Ennek Edgar Allan Poe látható a borítóján. Miért?

R.T.: Azért tettük őt a borítóra, mert az Orphan in the Strom dal rá utal, másrészt pedig azért, mert az egész munkássága tiszteletet ébreszt bennünk. Amerikában a legtöbb fiatal vele találkozik elsőként, mikor felfedezi az olvasás örömét. A rémtörténetekkel szokta mindenki kezdeni, aztán a verseivel is megismerkednek később. A felszínes olvasó persze csak horror történetekkel találja szembe magát, ám valójában a lélek útkeresését vetette papírra. Poe, és más kedvenc íróim, például Thoreau írásait is sokszor olvasom újra. Folyamatosan vásárlom a kritikai kiadásokat, mert a jegyzetek, tanulmányok újabb és újabb perspektívából láttatják az adott művet. Visszamenőleg is rengeteg érdekességet találok a számomra meghatározó írásokban. Nem mellékes egyébként, hogy Poe azon kevés amerikai írók egyike, akit Európában is elismernek. Azt hiszem, örökre az irodalomtörténet része marad már, hiszen könyvei első megjelenésük óta folyamatosan forgalomban vannak. Röviden tehát, tisztelegni akartunk előtte.

Beszéljük a nevetekről! A „changes"változásokat jelent. Mi ennek a jelentőssége?

R.T.: Átalakulást, változást jelent a nevünk. Az életben zajló folyamatokra utal – az élet időről időre történő megváltozása az örökkévalóság mozgóképe. Kapcsolódunk a ciklusokhoz, az idő természetéhez. Gyakori szimbólum nálunk a pillangó, az állapotváltozásai miatt. Magát a szót fantasztikusan nagy volumenűnek tartjuk. A jelentésére utalva két témáról szeretnék bővebben beszélni. A zeneiparban zajló átalakulások konkrétabb, materiálisabb szinten, míg kulturális forrásaink gyarapodása szellemi tekintetben jelentős.

Mivel évtizedekkel ezelőtt alakultunk, megéltünk néhány korszakváltást. Első albumunk összeállításakor a CD formátum térnyerését például, hiszen a napjainkra már szinte teljes váltást, a bakelit háttérbe szorulását pontosan a digitalizálás elterjedése okozta. Én magam nagyon szeretem a bakelitet, mert finomabb a hangzása. A CD esetenként már annyira élesen szól, hogy bántja a fülem. A másik különbség (szerintem ezen a téren is visszaesés), a csomagolás terén figyelhető meg. Mikor annak idején megjelent egy album, és az ember bement egy lemezboltba, teljesen más érzésekkel vehetett kézbe egy új kiadványt. Rengeteg extra járt az anyagokhoz. (Ebben, azt hiszem elvitathatatlan a Beatles hatása.) A borítók méretének csökkenése miatt csak egészen rövid ideig tudott élni ez a művészeti ág: az emberek ugyanis művészi alkotásoknak tekintették a borítókat. Roger Deant külön meg is említeném, aki a Yes lemez vizuális megjelenésén dolgozott, és aki a számítógépes grafikusi jövő előfutárának tekinthető. Mivel Nicholas és én is foglalkozunk festészettel, grafikusmunkákkal, ebből a perspektívából szintén van rálátásunk a problémára. Amíg a hangzás terén a lágyság, finomság sérült a CD előtérbe kerülésével, addig a borítók világából – például egy olajfestmény ecsetvonásainak eltűnése, a "simaság", letisztultság miatt – éppen az emberi kéz felismerhető munkája iktatódott ki. Nicholas-szal egyébként minden művészeti formát szeretünk felhasználni, és gyakran ötvözzük a különböző technikákat, a festett képet számítógéppel átalakítjuk, vagy papírból vágunk ki formákat, és azokkal dolgozunk tovább. Így készítettük a logónkat is, például. Nicholast persze elsősorban zeneszerzőként ismerik, hiszen folkdalai tökéletesen bizonyítják tehetségét. Azt talán kevesen tudják, hogy a szimfonikus zenéknek ugyancsak mestere. Nagy kár, hogy a mai zenei világban ennek a stílusnak egészen egyszerűen nincs helye, hogy ma már nem komponálnak szimfóniákat. Pont abban a korszakban indult a Changes, mikor a szintetizátorok elérhetővé váltak mindenki számára. Az a véleményem, hogy a technológia csakis ilyenkor ér valamit – mikor már hozzáférhető neked is, és nekem is. Így lehet, hogy Nicholas nem ír szimfóniákat, de megjelent egy olyan új eszköz, aminek a segítségével az ilyen irányú zeneszerzési vágyát kiélheti.

Áttérve a filozófiai hátterünkre, elmondhatom, mindig arra törekedtünk, hogy intellektuális szempontból kiemelkedő szövegeink legyenek. Úgy vélem, hogy a nyugati világ problémái nem elsősorban gazdasági jellegűek, sokkal inkább spirituálisak. Ha a spiritualitás ismét egészségesen működne, akkor idővel ez önmagában mindent helyreállítana. Jelenleg minden beteg. A Changes első inkarnációját követően többek között ezért alapítottam meg az Asatru mozgalmat. Az Asatru európai jellegű vallási irányzat. Talán nem véletlen, hogy ugyanabban az időben nemcsak bennem merült fel egy ilyen közösség aktiválásának igénye, hanem volt még néhány ember a világban, akik szintén efelé orientálódtak. Voltak hárman Izlandon, meg még ketten valahol máshol, és a másikról persze senki nem tudott. Ez a szinkronicitás, a gondolatok egyidejű felmerülése el is döntötte a dolgot: a mozgalom útjára indult. Nagyjából 20 évet töltöttem a szervezetben, és bár már nem vagyok tag, még mindig vallom ezeket az elveket. A kreativitásra és a cselekvésre alapoztuk tevékenységünket. Csak olyan emberek csatlakozhattak hozzánk, akik tenni akartak valamit, így azon vettük észre magunkat, hogy mindenki ír, publikál, szobrászkodik, Evola műveket fordít, ad ki. Nem igazán kellett meghatározni a célt sem, mert mindenki ráérzett a következő lépésre. Filozófiai hajtóerő hatotta át az embereket. A belső tanulás útján elsajátítható ezoterikus, örök tudás megszerzésén dolgoztunk. A mágia részét képezte ennek, a rúnák, és más szimbólumok is. Zenei körökben ismert alkotók, például Michael Moynihan, Marcus Wolf, Ian Reed vagy Freya Aswinn nevét külön is megemlíteném. Az Asatru indulása előtt szinte semmilyen pogánysággal kapcsolatos ismeretanyag nem volt elérhető. Rengeteget foglalkoztam tehát görög mitológiával, mert csak ezzel lehetett. Mindaz a kulturális bőség, ami napjainkban oly természetes – más európai hagyományok, kelta örökség – 20 évvel ezelőtt még teljesen el volt zárva az érdeklődők elől. Időközben végezték el azt a hatalmas feltáró munkát, aminek az eredményeként megszülettek a legfontosabb könyvek. Ma pedig már ezeken felül is óriási irodalom áll a rendelkezésünkre. Alig néhány évtizede pedig, ha azt mondtad, „pogány", csak a görög istenekre lehetett asszociálni. Ezért képezi mind a mai napig a görög tematika fontos részét a Changesnek. Egészen úgy tűnik különben, hogy az észak-európai lakosság nem akar tudomást venni pogány múltjáról. Ezekben az országokban rengetegen kutatás irányul a különböző területek őslakosaira, leszámítva persze a saját őseiket. Talán attól félnek, hogy szembe kell nézni azzal, hogy ezek a törzsek magas kultúrát képviseltek. Ha a régi görögök hagyománya ilyen gyönyörű, akkor lehet, hogy a valóban objektív és mélyre hatoló vizsgálódások nyomán elfelejthetnénk a barbár múltról szóló leírásokat, és bölcs, mély gondolatokat tehetnénk újra magunkévá.

www.highfiber.com/~thermite/changes1.html
Koncertfotók: J. V. Weiner

Az összeomlásra várva
(Waiting for the Fall)
Michael Moynihannek

Forradalmat jövendölnek
Polgárháborút emlegetnek
A vonalak előtűnnek
Magukért beszélnek a jelek

Az ősi lelkület szunnyad
Vihar előtti a csend
A hős eszmél, nyújtózik
Kardot ragad kezébe

Az összeomlásra várunk, barátom
Csak az összeomlásra
Az összeomlásra várunk, barátom
Az összeomlást várom

Eldördülnek a lövések
Az ütközet megindul
Vérvörös hullám közeleg
Az áradás majd levonul

Szenny és hamvak közt
A hős elvek mellet dönt:
„S sorsuk felvállalva testvérek
Általunk szabad lesz e föld"

ARCANA

…a történelmi, romantikus légkör, a tájak keltették fel az érdeklődésemet.

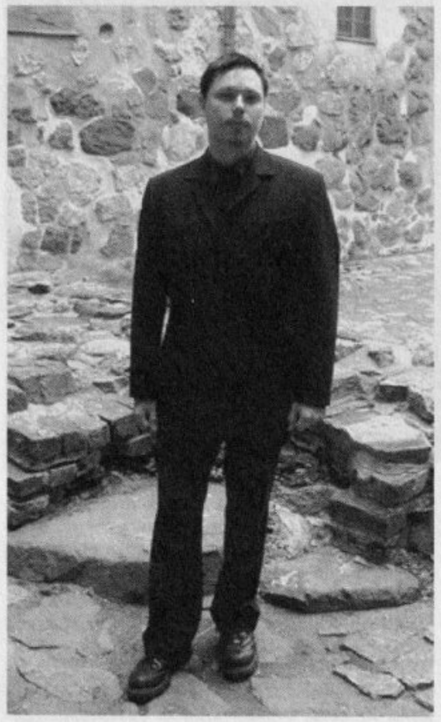

Az évtizedes múltú svéd Arcana zenekart a neoclassical stílus legnagyobbjai között tartjuk számon. Éteri, melankolikus és sajátosan monumentális darabjaik öt albumon hallhatók. Az idei 'Le Serpent Rouge' lemez kapcsán Peter Bjärgö válaszolta meg kérdéseinket, melyek a zenei irányváltásra és a formáció kezdeti és aktuális perspektíváira egyaránt vonatkoztak.
Milán Péter

A New Light válogatásalbumotokban az olvasható, hogy mikor 1994-ben útjára indult az Arcana, olyan különleges zenét szerettetek volna játszani, amelynek markáns középkori hangulata van. Miért fordultatok a régi korok felé, és mi hiányzik manapság a modern világból?

Úgy gondolom, hogy nem lehet összevetni múltbeli és jelenkori időszakokat, így azt sem, hogy mi veszett el mára. A középkori miliőt teljes egészében nem is tudnám szeretni. Sokkal inkább azt a vizuális közeget, amelyben ezek az idők teltek; a történelmi, romantikus légkör, a tájak keltették fel az érdeklődésemet. Annyi bizonyos, hogy a természethez másként viszonyulunk ma: ebből a kapcsolatból kiveszett az ártatlan vonás. Most mindenkinek egyértelmű, hogy a világ, a Föld biztos pont, és senkit sem érdekel, ha problémákat vetnek fel a kolosszális mérvű környezetszennyezés miatt. Régen tisztelet övezte az erdőket, és mindazt, ami körbevette az embert, mert másról szinte nem is lehetett tudni.

Az Arcana zenéje képes kimozdítani és áthelyezni hallgatóit a hétköznapokból egy teljesen más szférába. Azt hiszem, Te sem vagy elégedett a jelenlegi helyzetünkkel…

Igen, ez így van, bár függetlenül a zenémtől. A dalaimat egyaránt használom arra, hogy kifejezzem azokat a szörnyűségeket, amiket magam körül látok, hogy elmeneküljek ebből a világból, de végül mégis sokkal többről szól az egész.

A modern világ problémáinak láttán sokan váltak kritikussá. Véleményed szerint melyek a legégetőbb gondok, és melyek azok a jelenségek, amik szemben állnak a középkori szellemiséggel?

Mindenek előtt említeném a mohóságot. Az emberiség szennyezi, pusztítja, zülleszti és egész egyszerűen lassanként megsemmisíti a Földet, hogy több pénze legyen. Számomra ez a legaggasztóbb jelenség. Ha a problémák csúfságát tesszük mérlegre, akkor jelentős különbséget nem látok, hiszen válságok mindig is voltak, csak a hangsúly helyeződött át: ma éppen a mohóságra, nézetem szerint.

A dalaidat – különösen a Dark Age of Reason és a Cantar de Procella lemezeket – spirituális, szinte már vallásos atmoszféra lengi körül. Hogyan tudtad megjeleníteni ezt az áhítatos légkört? Mennyit foglakoztál korai zeneművekkel?

A régi korok zenéi közül elég sokkal megismerkedtem, főként középkori inspiráltságú darabokkal, de ezek meglehetősén távol álltak attól, amit elképzeltem magamnak. Számos gregorián művet meghallgattam, és a különböző korok és tájak zenéire szintén sort kerítettem. Latinul is tanultam valamennyit, de nem az iskolában, hanem önszorgalomból, a szabadidőmben.
Nehéz megmondani, hogyan alakul ki egy-egy album különleges atmoszférája, hiszen minden lemez rengeteg tényező összessége. Lehetségesnek tartom, hogy a legfontosabb éppen a hallgató lelkiállapota. Ha vannak olyanok, akik egyetértenek veled, akkor azt hiszem, jó munkát végeztem.

Napjainkban az Európai Unió kérdése szinte kikerülhetetlen. Amit mi megélünk ebből, gyakorlatilag tragikomikus, ráadásul az európai ideához semmi köze nincsen, véleményem szerint. Te mit tartasz valódi európai értéknek, illetve foglalkozol-e történelemmel? Jártál-e történelmileg, spirituálisan jelentős helyeken?

Megmondom őszintén, nem nagyon akarok belemenni az EU-kérdéskörbe. Előnyei és hátrányai egyaránt vannak szerintem. Meg lehet nézni viszont Napóleont: mikor előállt az egyesült Európa ötletével, csak nevettek rajta. Erre tessék! Az EU a pénzről szól, a pénzügyi unió működtetése a fontos. Meg hogy az USA-t valahogy ellensúlyozni lehessen.
Nagyon szeretek utazni! Mindenhol szétnézni, megismerkedni egy-egy hely sajátosságaival, hagyományaival. Az elmúlt években szinte egész Európát bebarangoltuk. Firenze és Prága teljesen lenyűgözött, de többek között Párizs, Róma és Lipcse is a kedvenceim közé tartozik.

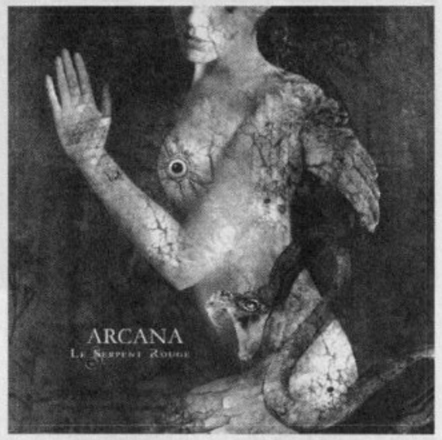

Hogyan zajlik a komponálás? Szükséged van különleges körülményekre, hangulatra, hogy kidolgozd ötleteidet? Úgy gondolom, hogy ha a hozzáállás megfelelő, akkor a négy fal között is fellobbanhat a kreativitás tüze, és el lehet érni nagyszerű dolgokat…

Mikor komponálok, többnyire lelkiállapotomat követem. Nemcsak az Arcana esetében, hanem egyéb projektjeimnél is. Konkrétan az Arcana szerzemények úgy születnek, hogy eszembe jut egy dallam, vagy egy hosszabb rész, és abból építem fel az egészet azután. Akár itthon, akár külföldön járunk varázslatos helyeken, mindig érnek olyan benyomások, amikből dalt írok. Nagyon szeretnék többet utazni, vinni egyszerűen egy laptopot, és egyből lejegyezni egy táj, vagy hely direkt hatását. Az anyagiak sajnos ezt nem teszik lehetővé, és persze a kislányomtól sem szeretnék sokat távol lenni.

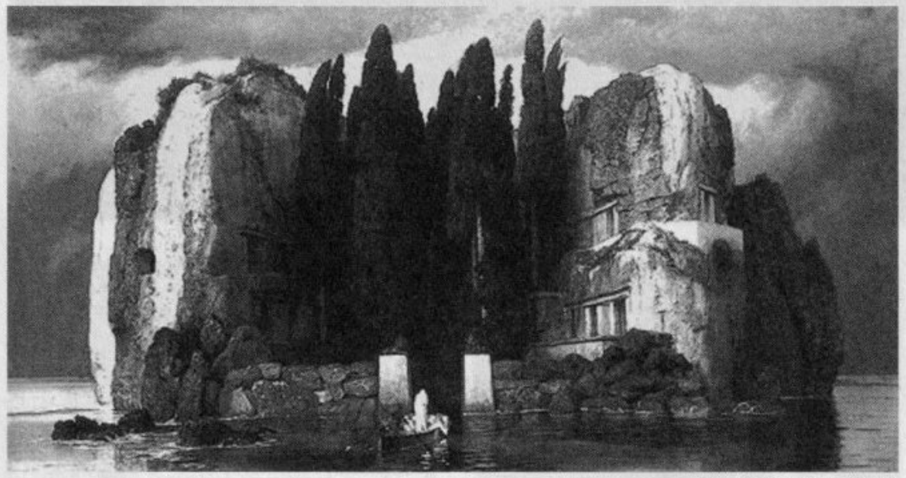

Arnold Böcklin: A holtak szigete

Az Arcana soraiban többször voltak énekesnők; a Cantar de Procella albumon Ida Bengtsson. Éteri hangját több albumon viszont nem hallhattuk. Miért, illetve mivel foglalkozik manapság?

Ida és én messze lakunk egymástól és nem tudtuk megoldani a próbákat. Mivel a dalszerző én vagyok, úgy döntöttem, hogy továbblépek, és a hangzást továbbfejlesztve másokkal is dolgozom. Hogy ma mit csinál Ida, nem tudom, csak annyit, hogy Göteborgban él és dolgozik.

Az Arcana vizuális szempontból is figyelemreméltó. A Dark Age of Reason borítóján például Arnold Böcklin gyönyörű festményét, A holtak szigetét láthatjuk. Milyen művészek vannak rád hatással, és egyetértesz-e azzal, hogy a legnagyszerűbb művek túl vannak a szavakon?

Ízlésem elég szerteágazó. Szeretem Goyat, Berninit, és néhány raffaelita festőt is. A kortárs művészek közül kedvelem például Agienszka Scubat, aki a régi idők divatját komputertechnikával vegyíti, és amit így létrehoz, az elképesztő! Az apró részletek művészeit, és azokat, akik nagy hangsúlyt fektetnek a szimbólumok használatára szintén nagyra becsülöm - itt Blaket említeném. Minden részlet fontos része az alkotásnak. Nehéz megmagyarázni egyébként, hogy mi ragad meg egy képben, de a legkülönbözőbb korok és témák a legváltozatosabb módokon érintenek meg.

Mit gondolsz a kreativitásról? Kitarthat egy életen keresztül, vagy az idő múltával elhalványul?

Nem hinném, hogy a kreativitásnak hanyatlania kellene, de minden ember változik. Az tehát nem áll meg szerintem, hogy egy projektje van az embernek, ami nem változik az idők során. Úgy vélem, mindenkinek fejlődnie kell, ahogy az élete halad. Nagyon remélem, hogy életem végéig lesznek ötleteim, és hogy ez hatással lesz a lányomra és mostohalányaimra egyaránt, és ők is megtalálják majd azokat a kifejezési formákat, amik hozzájuk a legközelebb állnak.

2004-ben New Light címmel válogatást jelentettél meg, amin számos alternatív verziót, kiadatlan felvételt hallhattunk. Ezeken kívül vannak még meg nem jelent dalaid?

Nem, csak a következő albumom dalai várakoznak megjelenésre. Minden egyebet felhasználtam a válogatáson. A New Light segítségével lezártam egy fejezetet, az Arcana működésének első évtizedét, így arra az albumra mindent fel akartam tenni, ami a múlthoz köt, hogy aztán továbbléphessek.

Első albumod, a Dark Age of Reason megjelenése óta él az Arcana-Dead Can Dance párhuzam. Mit gondolsz erről?

Nos, fogalmazzunk úgy, hogy Dead Can Dance nélkül nem lenne Arcana. Zavarni nem zavar a két zenekar összevetése, inkább bóknak veszem. Viszont abban is biztos vagyok, hogy ha valaki alaposan meghallgatja a két csapat lemezeit, akkor észre fogja venni, hogy más kreatív forrásból merítünk. Az Arcana most 11 éves, a Dead Can Dance pályája pedig a '80-as évek elejétől datálható. Legnagyszerűbb momentumaikat már csak emiatt sem közelítem meg.

Az Arcana a Cold Meat Industry kiadó legsikeresebb előadói közé tartozott. Miért távoztál?

Saját lábamra akartam állni, és úgy, olyan formában megjelentetni albumokat, ahogy éppen jónak látom. A harsh industrial közeg sokat torzított az Arcana megítélésén. Számomra az Arcana nem baljósan sötét projekt, hanem ennél sokkal több. Így a Cold Meat Industry-nél már nem éreztem otthon magam.

A New Light utolsó dala a Wings of Gabriel. Itt hallhatóak először azok a megoldások, amik az Arcana új irányvonalát jelentik. A keleti világ felé fordultál…

Igen, így nyitottam meg pályafutásom új korszakát. Nagyjából két évvel ezelőtt kezdtem érdeklődni a keleti, arab hangzások, hangszerek iránt. Éreztem, hogy ebbe az irányba kell elindulnom. Elsődlegesen persze azt, hogy az Arcanának váltásra van szüksége, aztán így alakultak a dolgok...

A nemrég megjelent Le Serpent Rouge albumon meghatározó a keleti zenék hatása, és az énekes részek elmaradása.

Úgy írtam meg az új dalokat, hogy a lehető legkevesebb ének legyen bennük, és szerintem elég jó lett a végeredmény. Úgy képzeltem el ezt a lemezt, hogy minden részt élő hangszerekkel valósítok meg, és az a néhány sornyi ének, ami végül is helyet kapott a lemezen, szintén olyan legyen, mint egy hangszer.
Mindig is érdeklődtem a különböző kultúrák – kiemelten a zenék – iránt. A keleti és az arab zenékkel még nem foglalkoztam túl sokat, így nagy örömömre szolgált a Le Serpent Rouge lemez készítése ezzel a hangszerparkkal. Megértem, ha valakinek ez túl instrumentális, de én éppen ezt akartam.

Mi a legvonzóbb a keleti zenékben? Az Arcana továbbra is ezen a területen kíván működni?

Mindenképpen. A következő album is hasonló lesz, csak több énekkel. Hogy mi teszi ezt a világot annyira vonzóvá? Nehéz megmondani. Engem az fogott meg, hogy egyetlen dobbal el lehet kezdeni felépíteni komplex ritmikai struktúrákat, amit utána ki lehet terjeszteni a többi hangszerre. Ez egyszerűen fantasztikus!

Aki még sosem látta az Arcanát élőben, hogyan képzelje el a koncertjeiteket?

El kell, hogy mondjam, nehéz az ilyen típusú zenét 100 százalékos tökéletességgel előadni. A zene atmoszféráját nehéz lefordítani színpadi nyelvre. Van háttérvásznunk, rengeteg gyertya és sok-sok fény. Erre van szükségem, és nem többre. Nem igazán akarok nagy látványt a zenekar körül. Semmi szükségem középkori parádéra, a zenének kell a középpontban lennie.

Mit várhatunk az Arcanától legközelebb?

Dolgozom a következő lemezen, valamint novemberben lesz egy koncertünk Hollandiában. Utána pedig majd kialakul.

www.erebusodora.net/arcana

THE MOON AND THE NIGHTSPIRIT

A Hold a mester, az Éji Lélek a tanítvány.

Hazánkban egyedülálló kezdeményezés a The Moon and the Nightspirit zenekar. A duó azt a melankolikus, álmodozó, leheletfinom zenét vallja magáénak, ami a varázslatos Ataraxia vagy a Dead Can Dance világával állítható párhuzamba. Dalaik, melyek egy tisztább, nemesebb világot láttatnak, a most megjelent gyönyörű kivitelű bemutatkozó albumon hallhatók Szabó Mihály (kérdéseink megválaszolója), Tóth Ágnes, valamint Végh Gábor, vendégzenész előadásában.
PHJ

Teljesen újak vagytok nemcsak a hazai, de a nemzetközi színtéren is, ezért elkerülhetetlen a kérdés: mikor, hogyan és milyen körülmények között kezdtetek el zenélni, és milyen volt az út, amely a zenekar alapításához vezetett? Milyenek voltak az első próbálkozások?

A zenekar 2003-ban alakult egy régi álom megvalósulásaként. Már régóta kutattuk azt a zenét, mely a legközelebb áll hozzánk, ami a legtöbbet nyújtja a számunkra Ez a kutatás/keresés mindaddig eredménytelen volt. Több zenekart megjártunk (Evensong, Adytum, The Veil of Isis), aztán végül is a zene talált meg minket. Nem volt eltervezve, nem volt megszerkesztve, csak úgy jött...ömlött, áradt, spontánul, megállíthatatlanul. Csupán egy háromszámos promo EP-t készítettünk 2004 közepén, és ezt küldtük el néhány helyre. Több helyről kaptunk ajánlatot, de a portugál Equilibrium Music-é volt a legkedvezőbb. 2004 végén aláírtunk velük egy egy albumra szóló szerződést, és 2005 elején stúdióba vonultunk, hogy felvegyük "Of dreams forgotten and fables untold" című első, bemutatkozó albumunkat. Ennyi a története a The Moon and the Nightspiritnek ezidáig.

"A Hold és az Éji Lélek" - egyszerre romantikus és spirituális utat is sejtető a zenekar neve. Pontosan honnan van, és mit jelöl a zenekarnév?

Valami kifejező nevet akartunk, valami szép csengésűt, valami szimbolikusat. A zenénk/szövegeink ősi, talán nem is létező, ártatlan, romlatlan korok meséi; a fantázia, az álmok világának lenyomatai. A Hold a múzsa, álmok őrizője, minden titkok ismerője, a mesélő anya; az Éji Lélek befogadó, a kereső, a materiális világtól szabadulni vágyó lény, a gyermek. A Hold a mester, az Éji Lélek a tanítvány.

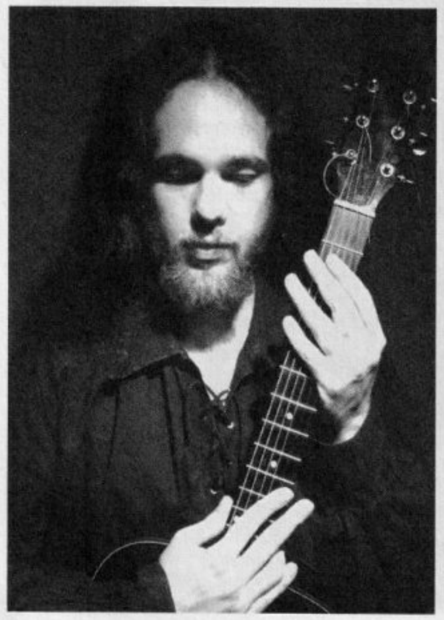

A dalaitokban a pogány hitvilág és a romantikus képzelet keveredik, nagyon szépen megfogalmazott zenei nyelven és szövegekben továbbítva a gondolataitokat és érzéseiteket. A pogány érzés és hitvilág milyen mélyen van jelen a mindennapi életetekben? Hogyan kerültetek kapcsolatba ezzel a világgal és mi az, amiért a magatokénak érzitek?

Kezdetektől fogva érdekel a pogány hitvilág, őseink hitvilága, meséi, mondái, legendái. Kapcsolatban áll velünk, a lelkünkben szunnyad, ébredezik, s elfeledett igazságokról suttog. Az talált meg minket, nem pedig mi azt. A miénk, mint mindenki másé, aki kinyitja szemét, ami eddig csukva volt, és túlnéz a a fátylon, mi vakká tesz.

Hogyan zajlottak a debüt album (Of dreams forgotten and fables untold) munkálatai?

A felvételek saját stúdiónkban készültek. Nem kellet kapkodni, volt idő mindent, nyugodtan kidolgozni. Egy nagyon kedves barátunk (Végh Gábor) segített nekünk a perkás részek feljátszásában A felvétel maga egy hónapig zajlott és nagyon elégedettek vagyunk a végeredménnyel. Sikerült olyan hangzást kreálnunk, amit szerettünk volna.

Több dalban is nagyon komplexnek, aprólékosan kicsiszoltnak tűnik a hangszerelés. Hogyan készül el egy TMATN dal? Jó lenne megtudnunk valamit a dalok szövegeinek keletkezéséről, belső, illetve külső élményeitekről is, amelyek befolyásolták létrejöttüket.

Nagyon egyszerűen készülnek a számok. Leülünk Ágival, kezében hegedű, az enyémben gitár, és játszunk, engedjük, hogy áramoljon a zene. Nincs semmi megtervezve előre, csak zenélünk a zenélés öröméért, és végül mindig kijön valami. Csupán csatornák vagyunk, közvetítők. Mikor kész a szám váza, felvesszük és díszítjük, finomítjuk, csiszoljuk. Van, amikor a szöveg készül el először, van, amikor a dallam. Végül is mindegy, melyik születik előbb... a lényeg, hogy összhangban legyenek. És hogy mi az, ami inspirál? A körülöttünk áramló életfolyam, az apró rezdülések, egy emlékezetes pillanat, egy megfoghatatlan érzés. Bármi, ami kinyit valamit legbelül.

Vannak olyan zenészek, zenekarok, akikkel itthon vagy külföldön szoros a kapcsolatotok?

Mivel már elég régóta zenélünk, és stúdióban isdolgozunk, mondhatom elég sok zenekarral állunk jó kapcsolatban. Elsősorban magyarokkal. Ebben a közegben talán a Cawatanas srácokkal, Gergővel és Balázzsal.

A TMATN dalai folkos hatással bírnak, de nem tudom, elfogadjátok-e velük kapcsolatban a „neofolk" jelzőt? Mi a véleményetek erről a színtérről, vannak-e olyan előadók, akiket szerettek, ismertek, nagyra tartotok?

A helyzet az, hogy a mai napig nem tudom, hogy mit jelent és mire vonatkozik ez a „neofolk" kifejezés. Számomra valahogy nem egyértelmű. Ahogy észrevettem elsősorban a mondanivaló, a szövegvilág és a filozófiai háttér köti össze ezeket az úgymond „neofolk" zenekarokat. Ilyen vonatkozásban semmiképp nem tartom magunkat neofolk zenekarnak. A mi szövegvilágunk sokkal egyszerűbb, sokkal vidámabb, nincsenek benne világmegváltó gondolatok. A színtért se ismerjük annyira, de az a kevés zenekar, akit igen, mind nagyszerű muzsikát játszik. Nem ebből a közegből érkeztünk, hanem inkább az olyan zenekarok felől, mint Loreena McKennit, Hagalaz Runedance...stb.

A Holdról többször is nagyon szépen szóltok; megjelenik mint "Égnek sarlós lánya", sőt "anyánk"-nak nevezitek. A Hold általában a szomorúságot, magányt, az élet sötétebbik oldalát jelöli, ám ez nálatok nem igaz, a dalaitok szinte ennek ellenkezőjét mutatják. Mit jelent számotokra a Hold?

Ez furcsa. Számunkra a Hold mindig is a remény szimbóluma volt. Egy más, tisztább, romlatlan világba vetett remény szimbóluma. Az álmok, elfeledett értékek, elmeséletlen mesék világának szimbóluma. Egy olyan világé, ahol a lélek szabadon szárnyal a csillagszárnyú éjben. Szabadon, földi korlátok nélkül. Egy világé, ahol eredeti, tiszta formában kel életre az EMBER, aki LÁT és ÉREZ.

Mi az, ami úgy érzitek, hogy beragyogja az életeteket, és ami erőt ad nektek?

A válasz egészen egyszerű és egyértelmű: szerelmünk.

A debütálás megtörtént, de most hogyan tovább? Beszélnétek a terveitekről az interjú végén?

Szeretnénk minél több emberhez eljuttatni a zenénket. Mint mondtam, számunkra ajándék ez, amit egy tisztább világtól kaptunk. Kaptuk, feladatunk hát, hogy megosszuk! Minél többet szeretnénk koncertezni, és reméljük, sikerül átadnunk azt az örömöt, boldogságot, amit a dalok írása közben mi magunk éreztünk.

www.themoon.equilibriummusic.com

STORMFÅGEL

...a múlt mi magunk vagyunk...

Svédhon újabb meglepetéssel szolgál a neofolk, a military és a neoclassical stílusok kedvelőinek! A tavaly alakult Stormfågel duó ugyanis magyar népdalokkal ötvözi zenéjét Éva Mag jóvoltából, aki Erdélyből származott el északra. Most megjelent bemutatkozó albumukkal kapcsolatos kérdéseinkre tőle magyarul érkeztek a válaszok, Andreas Neidhardt angol nyelvű válaszait fordításban közöljük.
S.J., S.Gy.

Hogyan alakult a Stormfågel? Mit jelent a név?

Andreas Neidhardt: 2004 őszén alapítottam a Stormfågelt. A tavalyi év elég nehéz volt, sokmindenben hozott változást, zeneileg pedig letisztulást. Énektémáimról úgy éreztem, nem ütik meg az elvárható szintet, ezért tavasszal felhívtam egy régi barátomat, Évát, akivel már korábban is dolgoztam. Érdekelte az együttműködés, és tudtam, hogy a hangja jól passzol azokhoz a hangulatokhoz, amiknek a kifejezésére vállalkoztam.
A Stormfågel a Fulmarus glacialis madár svéd neve , ami egy nagytestű sirály. A svéd megnevezés azt sugallja, hogy a madár „a viharon repül". A Stormfågellel pontosan ezt akarom tenni: meglovagolni a vihart, megfigyelni mindent, és remélhetőleg élményekkel földet érni.

Milyen hatások befolyásolnak?

A.N.: Zenei hatásaim nem nagyon vannak. Természetesen ismerem a színtéren működő csapatokat, de összességében elég kevés zenét hallgatok. Könyvekből, filmekből és a hírekből érnek a legfontosabb hatások.

Szükséged van valamilyen speciális hangulatra vagy környezetre az ideális komponáláshoz?

A.N.: Egyetlen dologra van szükségem: Therése, a barátnőm, legyen a nappaliban, és nézzen tévét. Így, szó szerint! Ha nincs itthon, semmit nem tudok összehozni. Szomorú, de igaz.

Mik a „Den nalkande stormen" lemez fő témái?

A.N.: A dalok fele múlt télen született – ezek nagyjából összefüggnek, zeneileg különösen a Holy Night, a Pessimism és az A jó lovas katonának. Januárban Münchenben töltöttünk egy hétvégét, ezt követően írtam őket. Konkrétan nem tudnám megmondani, mi kapcsolja őket össze… A lemez címe Erik Gustaf Geijer, svéd költő egyik verse. Lefordítva „A közelgő vihar". Ez pedig maga az album: az eljövendő dolgok beharangozása.

A magyar nyelvű ének nagyon különleges, és kedves számunkra. Hogyan illesztetted rá Andreas zenei témáira a népdalokat?

Éva Mag: Meghallgattam a zenét és próbáltam beleélni magam az érzésbe. Így választottam szövegeket, melyeket régi könyvekből kerestem ki. Szerintem elég jól sikerültek a magyar nyelvű számok, mint például az "A jó lovas katonának" című, ami jól passzol a kitűnő háborús zenéhez – persze ironikusan.

A népdaléneklésnek saját technikája van. Hol, hogyan tanultál énekelni?

É. M.: Érzem, hogy még sok van hátra, míg az éneklési technikám jó lesz. Édesanyám tanított, és az egész rokonságban benne van a zene. Szüleim fiatalon még néptáncoltak is – az ereimben ilyen vér folyik. És persze hallgatok is zenét s próbálom utánozni. Főleg az öreg székely cigány bácsik hangja tetszik.

Miért fontos életben tartani ezeket a dalokat?

É.M.: Ezeken a dalokon nőttem fel, s mivel Svédországban élünk, az ének s a zene egy természetes örökség, ami emlékeztet minket arra, hogy valójába hová is tartozunk. E régi szövegekből megismerhetjük a népek szociális működését, gondolkodását, illetve mindazt, amit nem lehetett hangosan kimondani, azt a dalok segítségével ki lehetett fejezni.

A dalok címei alapján a múlt felé fordultok és a borító is ezt sugallja. Valóban így van? Nagyon sokan kényelmetlenül érzik magukat a modern világban, szerintetek miért?

A.N.: Igen, így van, de miért is? Mert letértünk az útról, szerintem. A jövő felé taszigálnak minket, és azt akarják, hogy a múltat felejtsük el. A múlt pedig mi magunk vagyunk, és ha elfelejtjük, vagy nem engedik, hogy emlékezzünk rá, akkor örökre elveszünk. A nyugati civilizáció hanyatlása tovább folytatódik. Attól tartok, túl késő, hogy visszaforduljunk, a felismerhetetlenségig degenerálódtunk immár.
É.M.: Szerintem is. Mint ahogy Andreas kifejtette, túlságosan gyorsan próbáljuk megérteni mindennap az újat, mikor az előbbit még félig sem fogtuk fel. Kellemetlen érzés keríti hatalmába az embert, mikor a szociális/társadalmi élet elvárásaival szembesül - modern felfogás, a "mai" követelményeknek megfelelő általános műveltség. Beletörődünk olyan helyzetekbe, amiket nem szeretünk, és amik később magukkal hozzák a „rákot", ami életünk minden részét bekebelezi.

Mely emberi értékek változtak meg, vagy tűntek el az utóbbi évszázadokban?

A.N.: Hol is kezdjem, és mit is mondjak röviden? Azt hiszem, hogy a „látomásaink" vesztek oda. Nem annyira az emberi érték oldaláról közelítve, hanem ahogyan ez a politikusoknak fontos. Nincsenek már olyan emberek, akiknek nagy ábrándjai lennének. Mindent megpróbáltunk már, és semmi sem működött igazán. Az emberek komolyan reménykedtek a demokráciában, és most meg lehet nézni, hol tartunk. Az egoizmus és az opportunizmus irányítja a világot. Olyan férfiak és nők megjelenését várom, akiknek vannak elgondolásaik, ideáik. Nem érdekel különösebben, hogy bal- vagy jobboldali irányból, csak az, hogy új, és másmilyen társadalmat akarjanak felépíteni.
É.M.: Engem az a hideg idegesít, ami a nagyvárosokban az emberek közt érezhető. Főleg, hogy én is beleestem. Azért vagyunk egyedül, és azért van hideg, mert nem szorulunk egymásra. Minél több ember él egy helyen, annál inkább egyedül van mindenki. Azért biztos megvannak az értékek, csak nehéz használni s kimutatni a nagy munka és pénzmizéria közepette. Annyit lehetne erről beszélgetni… Itt van ez a meggondolatlan fogyasztás, amely végül is örökös elégedetlenséget és „nem vagyok elég jó" érzéseket fejleszt, stb. KATASZTRÓFA.

A zenei stílus együtt jár egy életstílussal?

A.N.: Nem, átlagos, focirajongó fickó vagyok.
É.M.: Nem, de nagyon vagány volna még 89 évesen is punknak lenni!

Mit szeretnétek zeneileg, emberileg elérni a zenekar segítségével?

A.N.: Személy szerint szeretném jól érezni magam. Ha a zenénk hatására bárki megáll egy pillanatra gondolkodni, hogy az az út, amin éppen jár, hová vezet, akkor már boldog vagyok. Persze az is egyértelmű, hogy egy album nem elég ahhoz, hogy az emberek felfigyeljenek rád.
É.M.: Szeretnék több helyen fellépni, de mivel annyira kicsi a publikum, tudom, hogy milyenek a reális lehetőségek. Szeretném azt is, hogy az énekelés s a magyar népdal nagyobb helyet foglaljon el a mindennapi életemben, és mindent meg fogok tenni ennek megvalósítása érdekében.

Mit jelent számotokra a zenekar?

A.N.: Egyfajta terápiát, azt mondanám, bár ezen még nem igazán gondolkodtam. Az is biztos ugyanakkor, hogy érzem, van mondanivalóm, és sosem voltam az a csendes típus.
É.M.: Terápia. Abszolút. De a magyar éneket szabadművészetileg is használom. Olyan eszköz ez nekem, mint másnak a festés.

Végül beszélnétek a terveitekről?

A.N.: Nem tudjuk, mit tartogat a jövő, de idővel kiderül, és az idő a mi oldalunkon áll. Folyamatosan írom a dalokat, remélem, hogy hamarosan megjelenik a második albumunk. Koncertekkel kapcsolatban egyelőre nincsenek konkrétumok, de dolgozunk ezen is.
É.M.: Egy klasszikus gondolatot mondanék erről: "Ha valamit elég erősen kívánunk, akkor az teljesül".

www.stormfagel.com

KIRLIAN CAMERA

Asztronauta vagyok...

Berlin; Kreuzberg. Kato Club. kezdés - 21:00
Fields Of Sunset & Eternal Soul : ... bemutatja:
Kirlian Camera
Support: Axon Neuron / Vagwa

Így szólt a szórólap, ezért aztán idejekorán elindultam, hogy jókor a kezdés előtt odaérjek. De a legjobb terv sem ér semmit, ha Merkúr nem kegyes hozzád, és az Állami Vasút mozdonya a világ végén kileheli a lelkét. Ez történt, és emiatt a már eddig is meglévő idegességem a tervezett interjú miatt csak növekedett. Számos tévelygés után csak sikerült 21 óra 20 percre megérkeznem. A tömeg a klub előtt jelezte, hogy a koncert még nem kezdődött el; a gyomorgörcsöm oldódni kezdett. Még gyorsan a rendezőt meg kellett találni, és az interjúengedélyt meg a belépést megszerezni. Rövid keresgélés után mindez megtörtént. E helyütt mindenképpen megemlítendő Volker, a www.eternal-soul.de munkatársa, akit bátorkodtam a szabadsága alatt zavarni, hogy engedélyt kapjak, és aki Bergamini urat tényleg meggyőzte arról, hogy a koncert után interjút adjon, jóllehet, ő előzőleg lemondta. Hálás köszönet!

23:05: kezdődik!

A színpadi vásznon jelenetek láthatóak Fritz Lang Metropoliszából, az Axon Neuron színpadra lép. A hangzás sötét, hangos és torz de mégis ismerős, jóllehet, most hallom a zenekart először. A képek és hangok érdekes szintézisbe olvadnak, erőteljesebbé és intenzívebbé válnak. Néhány személy- és hangszercsere után a csoport megszólalása agresszívebbé válik. Érezhető egy ösztönös erő, valami hajtóerő a hangzás mögött, amely már nemcsak “szinticuccból” és torz hangokból, hanem harci dobszóból és egyéb ütőhangszerekből is áll. Körülnézek, és látom, hogy a publikumnak tetszik, a hangulat fokozódik, az első párok már táncolnak a technobeat nélküli, de mégis magával ragadó zenére. Percekig tartó vad zajongás, színtiszta lazítás. A csúcspontot az a végső felszabadító csapás jelenti, amit a tar muzsikus egy kagyló-kürttel produkál.

Velőtrázó hangzás.

Ezután elülnek a zajok, a zenészek eltűnnek tetszésnyilvánítás közepette. Nos, ha ez így megy tovább, ez egy nagyszerű koncert lesz – gondolom magamban. Kis technikai szünet, majd pedig gyorsan vissza a színpadra, nehogy elmulasszam a fotókat.

23:55: Bergamini úr és társai feljönnek a színpadra hangpróbát tartani, a szokásos paramilitarista külsővel és páncéltörő arckifejezéssel. Elhagyják a színpadot, és az elsötétül. Sötét hangzások töltik meg a teret. Bevonulás. A szokásos rohammaszkkal felszerelkezve megjelennek a KC protagonistái a színen. A tömeg feszülten figyeli Elena Fossi vérvörös ajkát, mely jól láthatóan, de nem tolakodóan elővillan a maszk alól. Bevezető; felcsendül az első dal. A vásznon különféle videók ufókról, a KGB-ről valamint általánosságban a Szovjetunióról. A darabok érzelmesnek és erőteljesnek hatnak. Kontraszt érződik Fossi hangja és az imperatív sound-kollázsok között. A tömeg átveszi a dallamot, majdhogynem intim táncmozdulatokkal, bár van, aki sörgőzös “Angelo-Angelo” kiáltásokkal. Hirtelen csend. Csak egy fényszóró vet fényt a színpad közepére - Bergamini ettől balra a félárnyékban felolvas egy költeményt, sajnos nehezen érthetően. Vakuk villannak, és pillanatokra megvilágítják a démoninak ható arcot. Olyan vizuális effektus ez, amelynél jobban semmi nem erősíthetné a szavak hatását. És újra muzsika. Elgondolkodtatóbb: Ascension. Lassan feloldódik a bandavezető szigorú arckifejezése, és majdnem úgy tűnik, mintha örömet szerezne neki a játék.

Búcsú és kivonulás.

A hangulat azonban olyan forró, hogy a publikumnak ténylegesen sikerül négy további ráadást kierőszakolni. Négyszer mentek le a színpadról és négyszer hívták vissza őket. Az utolsó ráadásnál még egy akusztikus szám is felcsendült. Egy szál gitár kíséretében Bergamini úr igen érzelemdúsan előadta a Fields of Sunset-et.

Miután ez elhangzott, vajon mi jöhet még? - gondoltam magamban. A választ gyorsan megkaptam: utolsó számként a legendás Joy Division “Atmosphere” cover verzióját adták elő. A koncerttől megrészegülve indultam a színpad mögé, hogy megpróbáljam elkészíteni az interjút.

És lőn, tényleg lehetőséget kaptam, Bergamini úrral a műveiről és egyébként mindenféléről általában beszélgetni...

Interjú: Szapor András, Szelevényi Gellért
Grafika: Vajna Nikolett
Fotók: Szapor András

Az első kérdés az aktuális albumotokra vonatkozik. Ezen van egy K-Pax nevü nóta, ez érdekes, mert létezik egy azonos nevű film is Kevin Spaceyvel. Kedvelitek a filmet? Van valami kapcsolat a film és a dal között?

Igen, tényleg kedveltük a filmet, még akkor is, ha nem éppen egy mestermű. Nagy benyomást keltett bennünk, hogy az életmód és a hangulat a filmben mennyire megközelíti a miénket.

Milyennek képzelitek a rajongóitokat? Kinek készül a muzsikátok, hogyan képzeljük el a tipikus Kirlian Camera rajongót?

Az évek során ezen a ponton sok változás történt: jelenleg a gothic, a futurepop, az ebm és a neofolk rajongókat érjük el. Meglehetősen tarka társaság... A tipikus K.C. rajongó sötét színeket visel, feketét vagy szürkét. Általában érzékeny és túlfűtött, ugyanakkor nincs egy bizonyos politikai avagy világnézeti meggyőződése.

Manapság igen egyszerű elektronikus popzenét létrehozni, egy PC, néhány sample CD és kész is van a szuperhit. Szerintetek jogosult az effele muzsikát művészetnek titulálni, tekintve az egyszerűségét?

Erre csak azt tudom mondani, hogy fő célunk a popzenét és az avantgárdot összekötni. Szeretnénk nagyon különböző forrásokból egy új “strange pop” stílust létrehozni.

Említsük meg röviden az éppen megtekintett koncert videoshowját: ufókról meg a szovjet kormányról, a KGB-ről és hasonlókról szól, mit akartok ezzel kifejezni?

Alapjában véve a politika és mindenféle sajátos dolog kapcsolatáról szól.

Szabadjon itt egy kissé elidőzzünk... Most olvastam az észak-olaszországi p2 páholyról. Azt mondják, ennek a nagy szabadkőműves páholynak Silvio Berlusconi is tagja. Hallottál erről?

Berlusconiról? Nincs róla véleményem. Van, aki kedveli, van, aki megveti. Azt gondolom, olyan körökben mozog, amelyek hatalmassá teszik, többet erről igazán nem tudok mondani.

Olvastam, hogy többször írtatok filmzenét is. Írnátok zenét egy tipikus hollywoodi filmhez is? Hőssel, meg szőke hősnővel, meg minden egyébbel, ami beletartozik?

Persze, igen. Néhány hónapja egy olasz-amerikai rendező, aki zenei videókat csinált például a U2-nak, megkérdezte, hogy támogatnánk-e zeneileg a tervezett nagy költségvetésű filmjében. Érdekes dolog lenne, de jelenleg nagyon elfoglaltak vagyunk, így nem biztos, hogy lesz belőle valami.

A Stalingrad projektetekröl szeretnék hallani... Milyen közönséget akartok elérni vele?

A Stalingrad leginkább a neofolkot kedvelőket célozza meg. Embereket, akik a szimfonikus zenét és a folkot is kedvelik. Néha arra gondolok, hogy a zenénkben egy jó adag humor is fellelhető. A Stalingrad egy nagyon vidám dolog, mint egy érzelmi kitörés. A Stalingrad talán a legnagyobb hülyeségünk. Bár az is igaz, hogy ebben szabadon dolgozhatunk, alkothatunk, tekintet nélkül arra, hogy a Kirlian Camera-t mennyire figyelik. Mert a K.C. mára egy monstruózus dologgá vált. A Stalingrad-nál nem kell, hogy perfekt legyen, nagyobb a szabadság.

Tehát csak egy olyan mellékes viccprojekt?

Igen, jóllehet, néhány entellektüel azon a véleményen van, hogy Stalingrad a legérdekesebb K.C. munka. Mindezeken túl, bár talán igazuk van, a K.C. a mi igazi belső szörnyetegünk, ami elől nem tudunk elmenekülni.

Nálunk Németországban és Magyarországon a K.C. CD-ket a neofolk polcon találjuk. Ezt furcsálljuk, mert a K.C.-t nagyon egyedi zenekarnak tartjuk hangzásban és kisugárzásban. Ti neofolk bandának tekintitek magatokat?

Nem, én a K.C.-t soha nem láttam ilyen szoros összefüggésben a neofolkkal. Végtére is évek óta az “elektroban” vagyunk. Oké, időnként van a darabjainkban néhány gitárakkord, de ettől még a folk nem a mi dolgunk. Nincs semmi kifogásom a folk ellen, mi is élvezzük ezeket a folkos dolgokat, mint laza pillanatokat. A Fields of Sunset például egy bizonyos kacsintás a publikum egy része felé. Összevissza csak 3-4 ilyen folkdalt vettünk fel, Elenore szeretne több ilyesmit csinálni, de majd meglátjuk...

Ha már a Folkthingsnél tartunk: úgy látjuk, a német és magyar folk színpadon nagyon sok zavart, beteg személyiség van jelen, a művészek és a publikum soraiban is. Emberek, akik a komplexusaikat uniformisok viselésével és Heil! -ezéssel akarják kompenzálni. A színpadon vagy a társaságban lehetőségük van eljátszani a nagyon erős férfit, de az igazi életben futni kezdenek mihelyst egy egér elköhinti magát...

Úgy gondolom, vannak intelligens alakok is a színen. Intelligensek, mert a cselekvésük tudatos. Az első feladat végtére is abban áll, korrektül cselekedni, ha ezt elérte, akkor megtette az első lépést a bizalomgerjesztő és komolyan veendő státusz felé. A neofolk képviselői kifejezésre juttathatnák végre, hogy itt nem dogmatikus dolgokról van szó. Igazán nagyon undorodom attól az értelmetlen polémiától, amit terjesztenek, csak azért, mert egyes bandák nem vállalják a felelősséget a tetteikért.

Szerinted akkor a neofolk színtérnek kéne bocsánatot kérni azért, hogy egyesek pl. a szvasztikával játszadoznak?

Mindenkinek joga van azt gondolni, amit csak akar. Ami engem illet, nekem a zene hallgatása és alkotása a célom, érzéseket és gondolatokat közvetíteni. Nincs kifogásom a neofolk mint olyan ellen, de utálom azt hülyeséget, amivel időnként találkozik az ember. Ez nem a fura publikum problémája. Itt néhány bandáról és személyről van szó. Nem, neveket nem szeretnék mondani. Kis bandákról van szó. Tudod, mennyire respektálom Douglas Pearce-t. Mert ő egy intelligens ember, és ő Douglas P. Más nem. És akkor jönnek ezek a nevetséges Pearce klónok, bohócok. Ezek olyan mértékben be vannak skatulyázva!

Mindig untam a politikát. Jobb vagy bal, jóllehet nem vagyok anarchista. Csak éppen nem hiszek az emberekben, akik káoszt okoznak, mindent összetörnek, és másokat tiszteletlenül kezelnek. Az ilyesmit utálom, és egyszerűen nem akarok ilyen ostobákat látni magam körül.

Ez egy nagyon érdekes pont. Éppen ma este láttam itt néhány Bonehead-skint. Mit gondolsz arról, hogy ilyen emberek jönnek a koncertedre és veszik a CD-det? Ők talán valami mást látnak a muzsikádban, mint amit ki akarsz fejezni...

Nehéz kérdés, jobbos vagy balos, a koncertemen mindenkit szívesen látok. Ez nagyon bonyolult... ha félreértenek bennünket. Mi csak megpróbálunk egy széles publikumhoz szólni. Mert végül is kell a pénz! (nevet) Nem, mi csak azt akarjuk, hogy mindenféle emberek szabadon jöhessenek a koncertünkre, természetesen erőszak meg hasonlók nélkül. És ezt most nem azért mondom, mert lassan politikailag korrekt leszek. Én nem vagyok korrekt politikailag, de ennek rossz vége is lehet. A K.C. -nek sok ellensége van, sok területen.

Fenyegetnek titeket? Kaptok gyűlölködő leveleket?

Igen, van egy csomó problémánk, de sok bandának szintén van. A miénk az, hogy az emberek állandóan megütköznek a fellépésünkön, meg a mondanivalónkon. Jóllehet, mi mindig megpróbálunk kitérni a félreértés elől. Akárhogy is, azért vagyunk itt, hogy muzsikát csináljunk. Mindenkinek, jóllehet néha az az érzésem, hogy majdnem teljesen egyedül vagyunk. Már ami a többi zenekarokat illeti. Viszont a közönségünk soha nem hagyott el bennünket, itt vannak, melegséget adnak. Nagyon kedvesek és udvariasak, de még nem párt, sem pedig mozgalom.

Még nem?

Még nem. Ott kint sok olyan ember van, akinek nem kellene. Az embereknek szükségük van a szabadságra, hogy minden koncertre elmehessenek, és minden könyvet elolvashassanak, amit akarnak. A rendőrség itt van ma éjjel, és remélem, jól végzik a munkájukat... Gondolod, hogy ez az interjú veszélyes?

Nos, nem tudom. Ha így is lenne, neked veszélyesebb, mint nekem; gondolom...

Nem vagyok sznob vagy ilyesmi, de néha nehéz kérdésekre válaszolni, mert az ember egyszerűen nem bírja megértetni magát. Teljesen egyedül vagyunk. Csak a közönség és mi. De ez rendben is van így.

Egy interjúdban olvastam, hogy te csak arról tudsz dalt írni, ami tetszik. Ezért szeretném tudni, mit kedvelsz mostanában. Lett légyen ez egy politikai irányzat, avagy olyan teljesen emberi dolog, mint egy recept vagy egy tv-műsor…

Elena.

Ő a feleséged?!

A leendő feleségem. Nem tudom megmagyarázni. Szerintem szerelmes vagyok. Elena most a minden. Szeretek vele koncertezni, Ő erős, és a legnagyobb bajban is talál egy jó szót. Ő egy úrnő is, meg nem is. Számomra Ő a legjobb.

Lenne egy személyes kérdésem a három évvel ezelőtti lipcsei fellépésetekkel kapcsolatban. Ti voltatok az est utolsó bandája, én közvetlenül a színpad előtt álltam - ahogy úgy elnéztelek titeket, az volt az érzésem, hogy valami nem stimmel, hogy valami rossz történik veletek. Lehet, hogy csak beképzelem, de emlékszel valami konkrét dologra?

Akkoriban volt pár problémánk a line-uppal. Pár emberrel, akikkel együtt dolgoztunk. Néha van ellenséged a projektedben. De ez a múlt, most a barátaim vannak körülöttem. A bandát mintha összeforrasztották volna.

Amennyire én tudom, kedveled Ingmar Bergman műveit. Anyám szokta mondani, hogy amit Bergman a lélekről nem tud, azt nem is érdemes tudni. Mi a véleményed róla?

Tényleg minden filmjét láttam. Még a Fanny és Alexandert is, ami nem a legjobb filmje. Szerintem ő és Stanley Kubrick a kedvenc rendezőim. Néha megnézem egy-egy filmjét és pár órát teljes eufóriában töltök. Ő tud suttogni és belülről teljesen tisztának lenni. Továbbá szeretem a fényeit (közben Elena nevet - képeket csinál rólunk, és azt mondja, Ő úgy néz ki, mint az ördög).

A fiúk a klubból azt akarják, hogy 5 percen belül tűnjek el. Ez egy kicsit rázós lesz: adok egy pár szót, lássuk, hogy reagálsz rá... McDonald's Globalizáció, Irak, George Bush.

Fogalmam sincs, nem gondolok semmit.

Semmi vész, csak éppen ki akartam próbálni. Van kedved Yukio Mishima műveiről beszélgetni?

Olvastam néhány könyvét, Elena adta őket. Kedvelem, jóllehet, néha nagy hidegséget érzek a műveiben. Nagyszerű, de nem találja el a hangulatomat. Nekem inkább Dosztojevszkij és Thomas Mann jön be. Yukio azoknak az embereknek való, akik kénytelenek maguknak kicsi kerteket csinálni. Néha tényleg nagyon szépeket, nagyon kedvelem az ilyesmit, de ez nem az én életstílusom. (nevet) Asztronauta vagyok...

www.kirliancamera.com

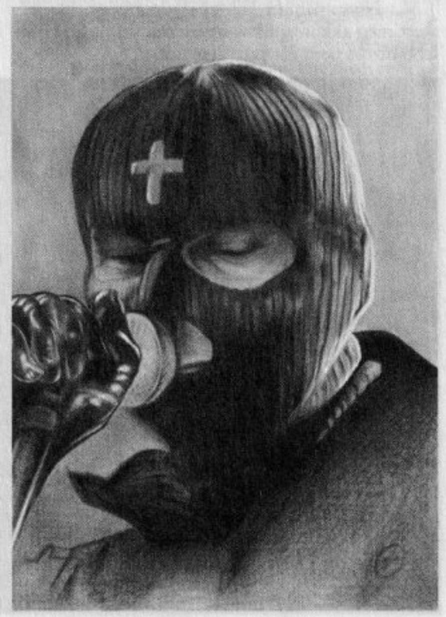

GARDEN OF EDEN

...aki már alkotott valamit, az tudja milyen érzés, ha ezért megrázzák a kezét.

A dark rock és a gothic metal egyik hazai csomópontja Ecsegfalva. A Garden of Eden zenekar innen indult néhány éve, és az eltelt időben a stílus egyik legígéretesebb formációja lettek, elég csak a nemrég megjelent Búcsú az Édentől albumot vagy a sikeres koncerteket említeni. A zenekar dalai és mondanivalója kapcsán felmerült kérdéseinkkel a legilletékesebbekhez fordultunk: a kvartett énekese, Nyúzó Imre és dobosa, Tóth Mihály állt rendelkezésünkre.

S.Gy., S.J.
Fotók: Juhász Tamás

Hogy alakultatok, milyenek voltak a kezdeti idők?

Tóth Mihály: 1998-ban alakultunk Ecsegfalván. Előtte is zenélgettünk ugyan a Kamilla nevű punk zenekarban, de azt már untuk; újabb, komolyabb zenét szerettünk volna csinálni, ekkor jött a képbe Szalai Ildikó hegedűs, és így kezdődött a GoE története. A felállás a következő volt: Nyúzó Imre – ének, basszusgitár, Tóth Mihály – dob, Galambos Zoltán és Horváth István – gitár, Szalai Ildikó – hegedű. Az ecsegfalvi Művelődési Házban próbáltunk. Írogattuk a saját nótákat, eközben beszállt a csapatba Gnádt Erika billentyűs, vokalista.

Az első sikerek két tehetségkutató fesztiválhoz kapcsolódnak: a szarvasi Zebra Klubban közönségdíjasok lettünk, ezáltal eljutottunk a Mezőtúri Rockfesztiválra; a második pedig Monorierdőn történt, ahol megnyertük a versenyt. Erika ezután családi okokra hivatkozva elhagyta a bandát, helyére Pusker János csellista érkezett, de ő sem maradt sokáig. Ezek után szétszóródott a csapat, katonaság, meló egyéb dolgok miatt, Horváth István gitáros is megunta a banánt, így négyen maradtunk. Felköltöztünk Budapestre, és 2001 augusztusában felvettük az első kislemezünket a HSB stúdióban. Címe: A halandóság kertje. Ezzel a lemezzel rengeteget koncerteztünk, elég nagy sikert aratott (Sziget, Gothica, Nightbreed, Wigwam, Mezőtúr, EFOTT, vidéki és budapesti klubok). Eközben csatlakozott hozzánk Doba Dániel basszusgitáros, ő kb. egy évig volt velünk. A következő „áldozat" Bangha Tamás lett, vele vettük fel a Búcsú az Édentől lemezt, de ő nemrég a De Factoba igazolt át. Jelenlegi basszusgitárosunk Erdős Viktor az Everwoodból.

Mit jelent számotokra a Garden of Eden név?

T.M.: Nincs semmi különös jelentősége. Ez tetszett meg akkor, amikor nevet kerestünk, legközelebb biztos nem ezt választanánk.

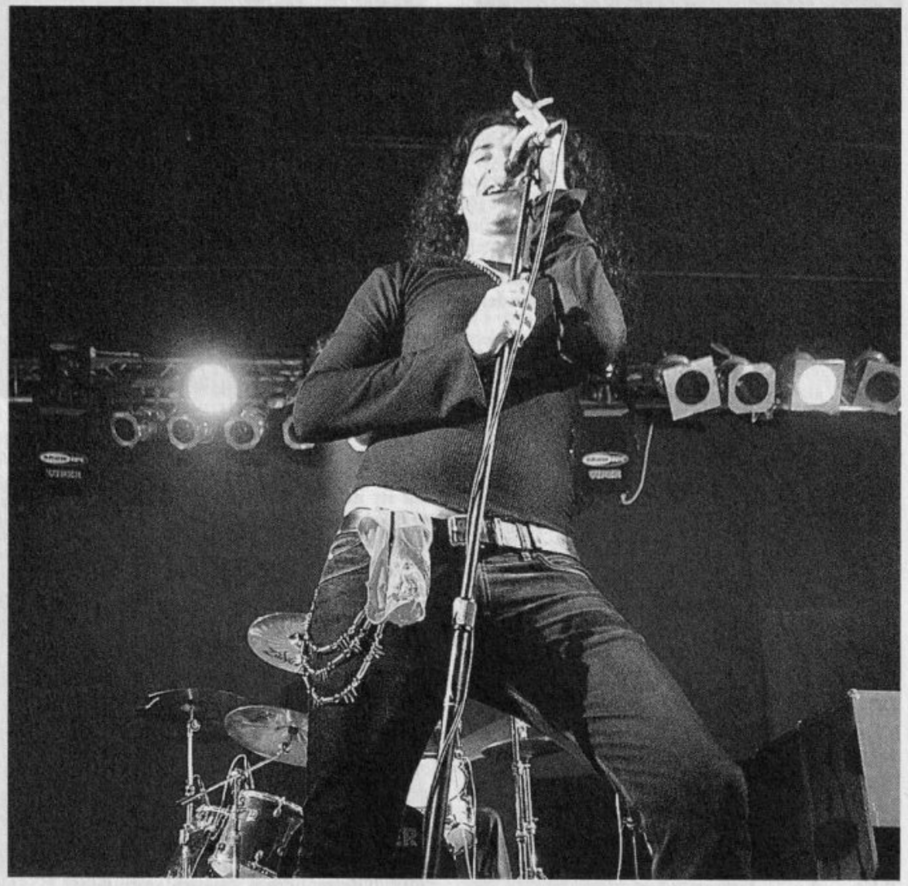

Vannak-e példaképeitek? Milyen zenék voltak hatással rátok?

T.M.: A kezdeti időkben az F.O. System, a The Sisters of Mercy, a The Mission, a The Cult és az ehhez hasonló kultikus bandák voltak ránk leginkább hatással. Mostanság pedig a The 69 Eyes, a HIM, a To Die For és a nyolcvanas évekbeli pop bandák (Duran Duran, Depeche Mode, Black,A-HA, stb.), de azért mindig próbáltunk egyedi zenét készíteni.

Stílus tekintetében hová helyezitek magatokat?

T.M.: Dark 'n' Roll, Gothic rock, talán?!

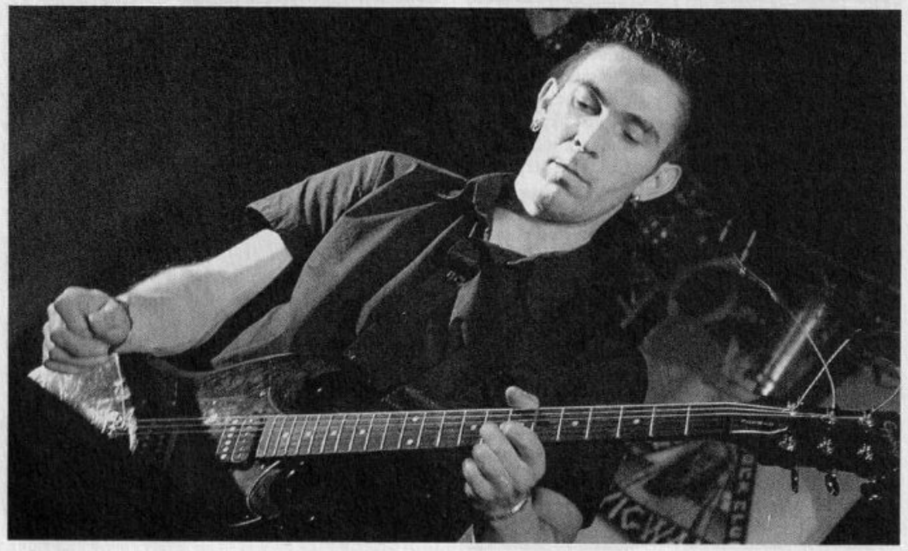

Életformának tekintitek a zenélést, illetve a dark/goth stílust?

T.M.: Igen. A csapat összes tagjának nagyon fontos a zenekar, persze mindenkinek megvan a saját egyéni stílusa. De nagyon örülünk, hogy elkezdtünk zenélni, ez sok mindenen átsegített bennünket, mostanra pedig már nagyon élvezzük. Sok helyen megismernek (zenészek, rajongók) és bizonyos körökben elismerik, amit csinálunk.

Ny.I.: Nagyon nehéz megállni a helyed a zenészvilágban, de ha már egyszer itt vagyunk, csináljuk rendesen; és ezt csak úgy lehet, ha életformának tekinted és elfogadod mindazt a rosszat és jót, amivel jár. Szerintem a világgal és a benne élő emberekkel az a baj, hogy nincs önbizalmuk, amivel én is így voltam még régen, de mára ez megváltozott a zenekarnak köszönhetően, illetve a zenélésnek és a rajongóinknak. Most már talán túl sok is van belőle! (nevet)

Bemutatnátok az eddigi anyagaitokat?

T.M.: A halandóság kertje EP öt dalt és egy intrót tartalmaz, ezt a szaksajtó tipikus dark rock lemeznek titulálta. A HSB Stúdióban vattük fel 2001 nyarán Scheer „Max" Viktor vezérletével.

A Búcsú az Édentől lemezt a P.G. Csoportból ismer Jantyik Csaba stúdiójában készítettük 2004 végén. (Ő egyébként szintén ecsegfalvi). A lemez nyolc dalt és egy intrót tartalmaz, a hangmérnök a P.G.-s dobos Kisati volt. A lemez még tartalmazza a Lélekmadár című klipet is, amit Simonkovits Ákos készített. Egy budafoki pincében készült, meglehetősen zord körülmények között, télen; a 10 órás forgatás végére mindenki lefagyott, de ezt némi alkohollal próbáltuk kompenzálni, így a végére mindenki elég jókedvű volt, a végeredmény pedig magáért beszél.

Mely dalaitokat tartjátok a legkiemelkedőbbnek?

T.M.: Az EP-ről a Távoli hangokat emelném ki, a Búcsú az Édentől lemezről pedig szinte az összest, de talán a klipes dal, a Lélekmadár a legkiemelkedőbb, de az Álomkéz, a Keresztem súlya alatt és az Egy angyal álma bennem is beindítja a közönséget. Ezek a dalok pörgősek dallamosak, jó refrénekkel.

Szövegeitek általános jellegűek, különböző hangulatokból fakadnak, vagy konkrét személyek, események inspirálják őket?

Ny.I.: Mindig utalnak valamire: vágyódások vagy egy emlékfoszlány; a lényeg, hogy általában megéltem az összes élményt, amit a szövegek rejtenek. Szerintem egyáltalán nem klisések a szövegek attól, hogy ilyen történetekről szólnak, sőt, szerintem sokkal őszintébbek, mint a kitalált történetek.

Milyen témákat tartotok fontosnak? A szövegekben vannak utalások párkapcsolatokra és Istenre is többek között.

Ny.I.: Természetesen vannak utalások mindkettőre, de ezek néha tele vannak iróniával. Nem vagyok túl vallásos ember, bár sok mindenben hiszek. Legalább annyira vonz a vámpír kultusz, mint az egyházi dolgok, de szeretek a földön járni és próbálom kerülni a nagyon komoly témákat.

Mit jelent számotokra a zenekar? Terápia, barátság, lehetőség az önkifejezésre?

T.M.: Számunkra, mint ahogy már mondtam, az egyik legfontosabb dolog a zenekar. Rengeteg pozitív élmény kapcsolódik hozzá, kiereszthetjük a gőzt, alkothatunk. Persze néha rengeteg munkával és erőfeszítéssel jár együtt, de sajnos a magyar rockipar elég kicsi, és kevés a lehetőség a zenekarok számára. Szinte mindent magadnak kell megteremtened (felszerelés, koncertek és nem utolsó sorban a pénzt a lemezekre, klipekre), és nehéz a tovább lépés.

Ny.I.: Misit csak ismételni tudnám, így inkább csak annyit mondok, hogy aki már alkotott valamit, az tudja milyen érzés, ha ezért megrázzák a kezét.

A kiadványok látványvilága hogyan alakul ki?

A dalokkal egy időben jönnek az ötletek, vagy utólag, a lemez egészének hangulatát igyekeztek megragadni?

T.M.: A kiadványokat én készítem, és általában az egész lemez hangulatát idézik, egy designt próbálunk végigvinni egy lemezzel (web, borító, plakátok, flyerek). Persze sűrűn változik az ízlésünk, így néha becsúsznak más stílusjegyek is.

Ny.I.: Misi nagyon kreatív ilyen téren is, de azért néha megengedi, hogy beleszóljak, vagy ötletet adjak, bár erre ritkán van szükség.

Milyen a fogadtatása a Búcsú az Édentől lemeznek és a Lélekmadár klipnek?

T.M.: Kaptunk jó és rossz kritikákat is, de előbbi van többségben. Sokak hiányolták a hegedűt az új lemezről, ám nem véletlenül a Búcsú az Édentől a lemez címe. Sokkal pörgősebb rock'n'rollosabb zenét szerettünk volna csinálni, hisz az évek folyamán nagyon sokat változtunk, és mindig azt toljuk, ami nekünk is tetszik. A klipet viszonylag kis költségvetésből készítettük el, de szerintünk nagyon jól sikerült; nincs benne story, inkább úgynevezett image klipet készítettünk (persze egy gyönyörű hölgy azért látható benne).

Várható-e, hogy Tóth Napsugár többet is énekel majd a jövőben?

T.M.: Elképzelhető, nagyon jót tett a lemeznek, hogy ő is vokálozik rajta, és persze imádjuk a csajt!

Hogyan készültök a koncertekre, van-e valamilyen emlékezetes fellépés, amit szívesen megosztanátok velünk?

T.M.: Általában előre megírjuk a setlistet és azokat a dalokat toljuk a próbákon.

Rengeteg emlékezetes bulink volt. A 2002-es Wigwamos lemezbemutató koncertünk, a Gothicás és a Szigetes koncertjeink, és természetesen a Nightbreedes fellépések, de Szegeden és a Kultiplexben is nagyon jó banzájokat nyomtunk.

Ny.I.: Hát, nálunk is történt már sokminden, volt bugyidobálás illetve a szegedi bulin a lányok felugrottak a színpadra, így már tízen voltunk azon a kis színpadon; átöleltek, és velem együtt énekelték a dalokat. De sorolhatnám a végtelenségig a sztorikat...

Milyen a kapcsolatotok a hasonló bandákkal? Vannak-e közös bulik, segítitek-e egymást?

T.M.: Eleinte leginkább a De Facto legénységével toltuk a bulikat. Egy teremben próbáltunk, és az egész csapattal jó barátságban vagyunk. Mára persze már rengeteg bandával tartjuk a kapcsolatot, és nagyon sok zenész igazán jó barátunk lett (Tesstimony, Sence of Silence, Holt Költők Társasága, Sin of Kain, Autumn Twilight, Ideas, Dying Wish, Vale of Tears, Cantara, P.G. Csoport, stb.), persze vannak, akik nem szeretnek bennünket, dehát mindenki nem is szerethet.

Ny.I.: Minden zenekar életében eljön az idő, amikor ki szeretne lépni egy másik banda árnyékából - ez nálunk is így van. Eddig mi kaptunk lehetőséget arra, hogy játszhassunk valakivel, most rajtunk a sor, hogy segítsük az általunk tehetségesnek tartott zenekarokat. Például az idén és a jövő év elején a Sence of Silence legénységével tervezünk néhány bulit.

Milyen terveitek vannak? Hol léptek fel legközelebb?

T.M.: 2006-ban szeretnénk felvenni az új lemezt, klipet készíteni, koncertezni. Ha minden jól megy, lesz egy másik gitárosunk is, de ez még nem publikus. Koncertek tekintetében pedig a weboldalunkon tudnak tájékozódni az érdeklődők. Persze szeretnénk külföldre is eljutni, de erről egyelőre sokat nem tudok mondani.

www.gardenofeden.hu

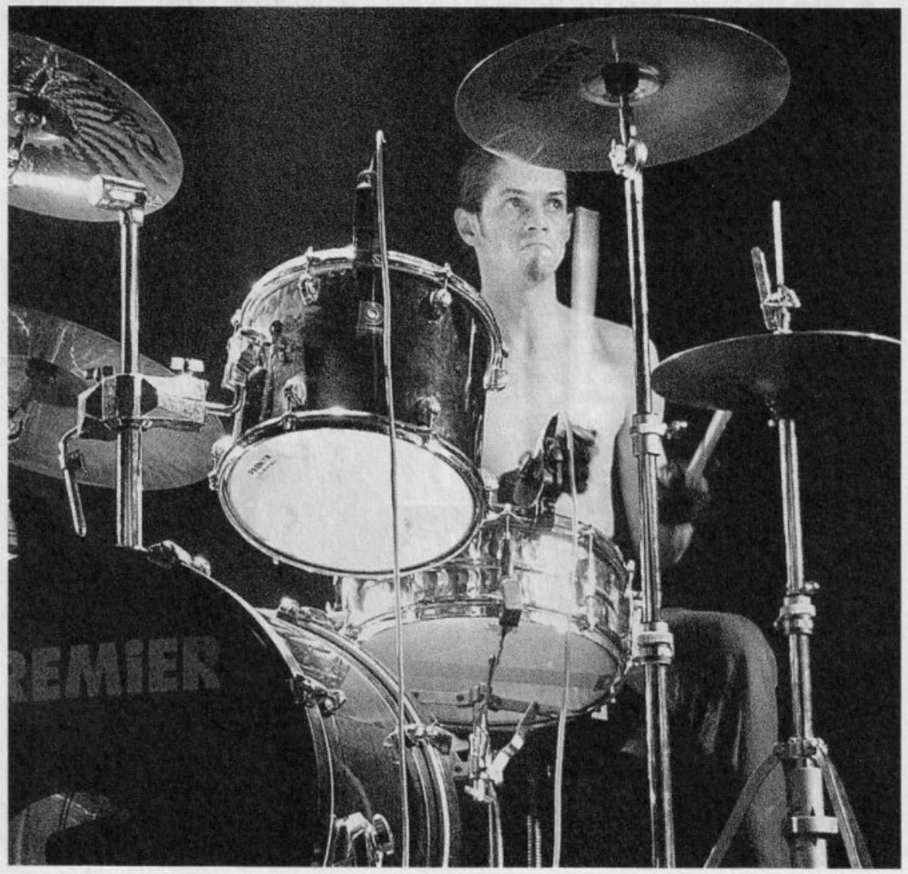

NULLADIK VÁLTOZAT

Négy képzeletbeli srác

A hazai dark rock, new wave világban a Nulladik Változat az egyik legstabilabb szereplő. Nemrégiben egy koncert alkalmával kerestük meg frontemberüket, Fenes Tibort, hogy erről, és a hamarosan megjelenő Retro albumról is beszélgessünk.

Sz.T., S.Gy.

Fotók: Magyar Réka

Hogyan indult a Nulladik Változat?

Trióban kezdtünk zenélni egy laktanyában, dehát ugye minden háborúnak vége lesz egy időre, úgyhogy a civil életben kvartett lettünk, igaz független gitárzenekar a rendszerváltás környékén. Sokat játszottunk a Fekete Lyukban, a Tilos az Á-ban, turnéztunk a Sziámival, felléptünk a VHK-val, volt pezsgés rendesen. Ki is adtunk öt önálló albumot, (ezek a Játékok könyve című CD-re lettek felválogatva). Tagcserék is voltak, beálltunk a klubozásra, a Benczúrban 10 éve van állandó helyünk, de a Süss fel Nap is fontos hely, a Gödörben is sokat előfordultunk. Sziget, fesztiválok minden évben, utoljára a Murmuc-albumot adtuk ki Dombó Szabolcs: dob, Fenes Tibor: ének-gitár, Hricsovinyi Tamás: basszus, Szuhaj Péter: gitár felállásban, 2000-ben.

Mi a helyzet jelenleg?

Jelenleg az a legaktuálisabb hírünk, hogy négy év után új album készül. Retro lesz a címe, aminek több oka is van: részben visszautalás, részben ellenhatás. Először két éve merült fel, hogy egy mostanság aktuális dalunk refrénjéből induljunk ki – abból, hogy „retro-metro- getto- techno". Ebből elvonás útján maradt a Retro. Szójáték szintén létezett: a „Retropolisz" verzió, amely a több mint 10 évvel ezelőtti Metropoliszra történő utalás. Persze lehet, hogy ellenhatás… A Megszüntetve Megőrzés gondolatából kiindulva pedig úgy akartunk visszautalni, hogy az valamiféle jövő-pozíció kijelölés is legyen egyben. Illetve szándékosan nem úgy meghirdetni a dolgot, hogy „Megyünk, megyünk!", hanem, hogy ez most igenis komolyan retro. Az egész összefügg azokkal a kritikákkal is, amiket 2000 után kaptunk kicsit meglepő módon. A Játékok Könyve és a Murmuc lemezek után ugyanis olyan véleményeket is hallottunk, hogy a '80-as évekből itt maradt zenekar vagyunk, holott 1989-ben alakultunk, és '92-ben jelent meg az első kazetta Nulladik Változat címen. A Nulladik Változat tehát mindenképpen '90-es évekbeli zenekar. Az, hogy most jelen vagyunk, biztos nagyon sok ember számára pozitív, és sokan meg nem tudnak mit kezdeni vele. Visszatérésünk így egy kicsit „kesztyűfelvétel" is. Ha megnézzük magát a „retro" szót; egyértelmű, hogy divatszó. Ehhez a legcikibb hozzányúlni. Szerintem vagy nagyon átjön, és akkor mindenről beugorhat az embernek, hogy még a Nulladik Változat is retrózik, vagy azt mondják, hogy Jézus Mária, már ők is. Ez kétélű fegyver. Két évig munkacím volt, és végül nem találtunk jobbat. Gondolkoztunk olyanokon, mint Feszültség, de az rock cím lenne. A Riadó Rádió talán nem lenne rossz – de ez még a '80-as évekből ered egy prominens zenekartól.

A dalok véleményünk szerint ma is ugyanúgy megállják a helyüket: a szövegvilág például távolról sem az a „gimis versek" kategória, régebben, és most is elég komoly mondanivaló húzódik a szövegek mögött…

A „művész a mai világban" elég érzékeny terület, szerintem. Régen jó volt „undergroundnak" lenni, mert az kvázi ellenzékiségnek számított, de a rendszerváltás óta minden kicsit más színt öltött, habár a '90-es években még mindig eredetibb értelmezésben élt az underground, mint most. Amikor a Kispál és a Tankcsapda befutott, már lehetett tudni, hogy velük nyugodtan lehet koncertet szervezni, mert erre a két zenekarra bejönnek az emberek. Azokhoz az időkhöz képest lehet, hogy az új lemezünk egy-két gesztusában sokkal direktebb próbál lenni. A címadó dalban például ott van a szex-háború párhuzam, máshol a beilleszkedés és/vagy hódítás gesztusai, de érdekel a kilépés, a bukott hős, ezek a luciferi dolgok. Úgy általában arra teszek utalást, hogy a győztesek írják a történelmet, amiben mindig ott vannak a vesztesek, akik tartják a győztest, sokkal érdekesebb, gazdagabb kultúrával adott esetben, mint primitív hódítók. A Retrón lesznek metal riffek, pontosabban ál-metal riffek, azt mondanám. Lesz benne egy kis provokatív felhang, mert a problémákra így lehet felhívni a figyelmet. Régebben voltak, akik dark zenekarnak tartottak bennünket, de most ezt a kérdést is rendezhetjük. Engem ebből a mozgalomból igazán a Cure érdekelt, és a Mission. Ugyanúgy érdekelt viszont az Európa Kiadó, és sokminden egyéb is. Lehet, hogy hónapokig, egy-két évig hallgattam mást is, de emiatt nem hinném, hogy a gyökereimmel tartoznék ehhez a mozgalomhoz, ha ez mozgalom. Viszont mikor hívnak minket olyen klubokba, ahol dark zenék is szólnak, akkor meglep, hogy milyen összetartás van, micsoda közösségi szellem! Kisebb rendezvényekre is rengetegen járnak.

Hogyan álltak össze az új dalok?

Megkérdeztem a többieket is, hogy kit milyen zenei hatás ért, és mondtak mindent: a régi blues zenéktől kezdve a Toto-n, Therapy?-n, Cure-on, New Orderen át a Joy Divisionig és a progresszívekig sok mindent. Így együtt! És például ki ne hallgatott volna kamaszkorában Iron Maident? Ma már idősebbek vagyunk, de még ugyanúgy befolyásol minket mindenféle zenei hatás. A próbateremben sokszor a gyerekdaloktól egészen a rockig mindenféle stílus megszólal, és egy így a legjobb. A sokévnyi együtt zenéléstől ma már teljesen elengedetten tudjuk azt játszani, amit csak akarunk. Nagyon remélem, hogy ettől nem lesz majd komolytalanabb a zene, meg a lemez.

És a szellemi tartalmakat illetően? A költészet mindig nagy hatással volt rád…

Régen Pilinszky jelentős szellemi alapot nyújtott, és az angolból fordított versek, dalszövegek is. Azt szerettem a legjobban, amikor még csak a felét, háromnegyedét értettem az angol szövegeknek, mert a hiányzó részeket kiegészítettem magamnak. Ebből elég sok szövegem született, amelyekben más nem is ismerne rá a New Order, Ian Curtis (Joy Division), vagy Robert Smith - aki egy nagy dark pop költő, nagy szójátékos - egy-egy szövegrészletére. Időnként a koncerteken is másképp éneklek egy-két szót vagy sort, ez néha előre eltervezett, de sokszor spontán akció, ami vagy jól jön ki, vagy nem. Sokáig örülök neki, vagy inkább elfelejteném, s reménykedem benne, hogy nem értette a hallgató. Olyan is volt, hogy a Világíts-ba belecsempésztem egy Weöres Sándor-sort: "a leáldozó csillagörvényben a Gangesz partján Debrecen", mert Weöres Sándor is nagy hatásom.
Szövegírásnál vannak kimérős, szótagszámos játékok, de a legegyszerűbben akkor állnak össze a dolgok, ha néhány akkordra hirtelen rámegy egy szöveg. Ilyenkor néha 4-5 perc alatt megszületik a dal. Leviszem a próbahelyre, mindenki hozzáteszi a futamait és akkor valószínűleg nagyon jó lesz a végeredmény. Persze olyan is van, hogy másvalaki hoz egy témát, elkezdünk dolgozni rajta, kínlódunk, utólag születik meg a szöveg, de ezekből is nagyon jó dalok tudnak lenni. Véleményem szerint két út van: az ötletcsírából kibomlik a szerzemény, vagy az elszórt dolgokat hirtelen begyűjtjük, felemeljük, gondolattá tesszük. Mindkettőből születtek már jó számok. Vannak a lemezeken olyan dalok, amik egy, két, vagy akár tíz év múlva már nem olyan fontosak, de abban az időben, amikor megszületnek, biztos, hogy nagyon lényegesek.

Nem nagyon látom rajtatok, hogy mainstream irányba akarnátok indulni…

Világos. Nem ez a cél. A mainstreamben nem csinálhatod meg, hogy nem tervezel többre a nagyon jó, százfős klubkoncertnél. Persze ehhez képest mi is kacsintgatunk kifelé.

A mai zenekarokkal, mint a Quimby, vagy a Heaven Street 7 van kapcsolatotok?

Ezek a csapatok némileg hasonló zenét játszanak, mint mi. Kapcsolatban állunk, és nagyon becsülöm őket. Sokat tettek azért, hogy eljussanak oda, ahol vannak, és szerintem nem az ő hibájuk, hogy ez a piac két alternatív zenekart visel el. Ebből az egyik metal, a másik alternatív – Tankcsapda, Kispál és a borz. Sajnos igaz, hogy a többi zenekar az emberek zömének ismeretlen. Mi ismerjük, te meg én, stb., de sokan nem tudják, hogy mi az, hogy Heaven Street 7. Vidéken ez egyre inkább kiderül, és persze a korosztályok fiatalodásával. Például a Kistehént egy kicsit ismerik, mert volt a lottóshowban, de egy év múlva nem fogják, mert homály van. A Kispált 5 éve még a gyerekek is ismerték, de ahogy látom, már ez is lassan megváltozik. A folymatok így működnek, nem feledve, hogy mindenkinek lehetnek még jó dobásai!

Visszatérve, milyen a kapcsolatotok, és hogyan értékeled a Nulladik Változat helyzetét?

Amikor indultunk, csupán egy dologra tudtunk visszatekinteni. Működött a Sziámi, fontos volt az Európa Kiadó, egyebek. Ehhez a vonalhoz tudtuk magunkat mérni. Velünk egy időben működött az Andersen, a Sexepil, a Hegyi-féle régi Sexepil, és említhetjük még a Perfect Namet is. A többi zenekar már utánunk tűnt fel. A Kispál első lemezét például megelőzte az első albumunk, így ránk nem nagyon volt hatással a Kispál dolog. Lehet, hogy ők tízszer annyival ismertebbek, mint mi, de szellemi indíttatás tekintetében például nem lehettek rám hatással. Az egy másik kérdés, hogy szeretem vagy nem szeretem ezeket a csapatokat. Nagyjából így állok tehát a Quimby-vel és a Heaven Street 7-nel is. Érdeklődve figyelem őket, és meglepett, hogy milyen sikereket érnek el. Az is látszott persze, hogy mekkora munkával. A Quimbyék például egy témát órákon át próbáltak – nem egy számot, egy témát! Ezt konkrétan tudom, hiszen közös próbahelyere jártunk régen egy gyártelepen. Aztán jött a még újabb vonal, a Hiperkarma többek között, akik nálam fiatalabbak, nagyon mennek, és nem is értem őket már úgy igazából. Érzem persze, hogy megüt egy szintet, de számomra a Sziámi mondott valamit, aztán még a Quimby és a Heaven Street 7. Aztán napjainkabn itt van az Emil Rulez dolog. Hajós, a frontemberük médiasztár. Ezzel a jelenséggel már nem tudok mit kezdeni, holott nyilván érdekes. A Nulladik a mainsteramnek nagyon a határán van. Hogy mitől lehetne mégis fővonalas…?

Végül is a reklámtól, meg tőletek…

Igen, talán attól függ, hogy ki milyen arc. Ki hogy áll ki egy interjúra, kiből süt a térhódítás lehetősége, ki visszahúzódó alkat, stb.

A közönségetek változott?

Igen. Vannak a régi rajongók, akik velünk egyidősek, harmincasok, és vannak olyanok is, akik azzal jönnek, hogy „mit akartok ezekkel a csitrikkel?". Nagyon fiatalok is járnak a koncertjeinkre. A közönség összetétele tehát változik, és ez köszönhető annak, hogy nyitunk az internet irányába, videókkal, mp3-makkal, egyebek. A fiatalabb korosztály ezt kifejezetten értékeli. Hozzájuk már így is kell szólni, ám ez nem tudatos, csupán így alakult. A dobos, Dombó Szabi ért a netes dolgokhoz, az ehhez kacspolódó feladatokat ő látja el.

A fiatalabbakról sokan úgy vélekednek, hogy „reménytelenek", mert a modern, virtuális világban mozognak. Szerinted hogyan lehet őket megszólítani, hogyan lehet nyitni az irányukba? A zenén keresztül ez talán könnyebb…

Úgy gondolom, hogy a költészetnél virtuálisabb dolog nincs, mégis visszaforgatható a valóságba. Frankensteint is 200 éve találták ki, a mítoszok szörnyeiről nem is beszélve, hiszen azok több ezer évesek. Ha mersz játszani, akkor mindenki megszólítható, mert a nyitottság nem életkortól függ. A gitár meg a dob legyen hangos, szóljon az ének, rá kell kiabálni az emberekre, vagy megvárni, míg ők kiabálnak. Egy szóval tudni kell, mi az a „rakenroll", és azt, hogy nem egy tánc! Ameddig érdekes neked a világ, addig a többieknek is érdekes leszel. A végén úgyis lesz egy jó nagy csend…

Vidéken mennyire ismernek titeket?

Tavaly volt a 15 éves jubileumi turnénk. 80 és 800 ember között minden nézőszám előfordult. Volt benne fesztivál, önálló koncert, volt társ zenekarosdi. Nem ismeretlen tehát vidéken a Nulladik Változat. Ahhoz viszont, hogy ez valóban beágyazódjon a köztudatba, olyan szinten, hogy bárki vidéken elénekeljen egy Nulladik Változat sort vagy dallamot, nem tudom, hogy mi kellene. Az a véleményem, hogy ahhoz nagyon sokat kellene tenni úgy, hogy ráadásul egri indíttatásúak vagyunk! Most már több mint 10 éve Budapest a gócpont, mi is a pesti zenekarok közé tartozunk, de ez csak félig pozitív, mert akárhogy is vesszük a körzet itt 3 millió, az egyéb régiókban meg 7 millió. A környező országokról pedig még nem is beszéltünk. A birodalmak gócpontjaiban az ember elkényelmesedhet, de a perifériáról sokszor jobban látni a valós helyzetet. Annyi bizonyos csupán, hogy sokkal többet kellene a vidéki ismertségen dolgozni.

Összességében mégis érdekli az embereket ez a zene? Nem vagytok elkeseredve a magyar helyzet miatt?

Nekem rengetegszer mondták, hogy nem igaz, hogy hány interjút adok, nem sírok. Minden zenekar panaszkodik, hogy milyen nehéz meg egyebek, de én azt veszem alapnak, hogy nehéz. Szeretném, ha tízszer, százszor ennyire ismertek lennénk, de mégis örülök annak, ha egy koncertet sikerül összehozni, ha lemegyünk, és jól alakul minden. Nem maximalista, inkább optimalista vagyok: mindenből ugye minimumot, optimumot, vagy maximumot ki lehet hozni. Tudok annak is örülni, ha ötven ember van a bulin, de azt látom rajtuk, hogy fogják az adást. Elszállni persze nem szabad. Itt Pesten is változó a helyzet, nagyjából 30 és 300 ember között ingadozik a nézőszám, ami nagyon sok mindentől függ. Fizetett reklám, ilyesmi nincs nálunk, mindent mi magunk szervezünk.

Azért sem „sírtok", hogy minden utánajárás rátok hárul?

Nem. Voltak kisebb lépések, volt, hogy a Bahia beszállt, betettek minket a Magyar Narancsba. Akkor a Magyar Narancs megengedőbb volt velünk egy-két évig, és beírt a programajánlóba. Mióta nincs Bahia, azóta nem írnak bele. Ez van, de persze továbbra is elküldöm nekik a koncertdátumokat. Ha nem a Magyar Narancs ír rólunk, akkor írjon más: a Karcolatok, vagy a Tajtékos Lapok. Kint vagyunk a neten is, és vannak azért segítők. Meglepő helyeken, a Viva-nál, a Hammernél is van egy-két arc, akik szeretnek minket, a Rockinformnál is elég jó kritikákat szoktunk kapni. Fura módon negatív kritikák inkább a neten vannak. Körülbelül tíz évig elég jó kritikáink voltak (nagyjából ezer hanghordozót adunk el albumonként, amik ilyen módon nagyon sok helyere eljutottak), és mikor megjelent a válogatás, illetve az új lemez, többen azzal fordultak hozzánk, hogy „mit akartok ezzel?". Régebben, fiatalon bármit énekeltem ilyen rossz hangon, azt mondták „de aranyos", most pedig, hogy öregszem és próbálok jól énekelni, már csak szamárköhögés a végeredmény, tudod (nevet)!

Milyen művészi perspektívát látsz magatok előtt?

Nem szoktam művészetben gondolkozni, mert főleg technika és egészség kérdése, hogy mit és mennyi ideig alkotsz, és hozzátehetjük még, hogy az élményeké. Ha van élet, még lehet művészet, hiszen az alkotás csak részben személyes adottság, pláne egy csoportban. Azon az állásponton vagyok, hogy jó zenéket kell hallgatni! Na meg sok rosszat is, mert azok még érdekesebbek. Nincs nagyobb élmény az amatőrök próbálkozásainál, mikor minden egyes megfogott hang még katarzis. Zenéből lesz a zene.

Milyen terveitek vannak a közeljövőre?

A The Perfect Name zenekarral együtt szerepeltünk majd az Ian Curtis Fesztiválon. Kicsit úgy éreztem magam, mint 20 évesen! A rendezvény erős szimbolikus gesztus a „halott ember" felé. Remélem, ez több lesz a nosztalgiánál és többet játszhatunk együtt, mert könnyebb, mint a magányos hősködés. Január 17-én a Süss Fel Nap-ban lesz közös koncertünk, és persze nyakunkon a Retro, az új lemez megjelenése. Nagy kihívás jól megszólaltatni a legújabb dalokat a koncerteken. Ráadásul időközben van féllemeznyi új ötletem is. Gondolom a többi „Nulladik" szintén így van ezzel, és csinálhatunk egy dupla koncept-albumot!

Az interjú végén tiéd a szó!

…és nagyon bízom abban, hogy a halott ember is tud táncolni!

www.nulladik.hu

F.O.SYSTEM

…egy korhangulat leképezése a zenei és szövegvilágunk…

Az F.O.System hazánk legkultikusabb dark zenekara. Egykori fellépéseik, évekkel ezelőtti feloszlásunk, egyetlen megjelent lemezük mind a mai napig foglalkoztatja a melankolikus zenék kedvelőit. Talán éppen ez a nem szűnő érzelmi kapocs hívta életre újra a csoportot, akik februárban újra fellépésre készülnek. Többek között emiatt kerestük meg Jerabek Csaba basszusgitárost!
S.Gy.

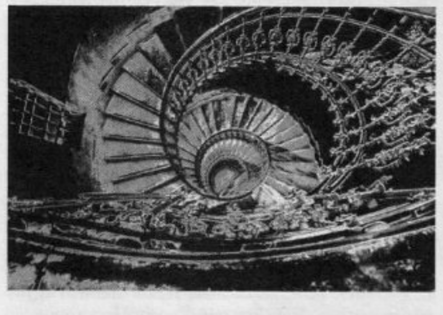

Miért döntöttetek az F.O.System újraindítása mellett? Újjáalakulásról van szó, vagy egy koncertfellépésről csupán?

Az újjáalakulás nem merült fel éveken keresztül, mert Matyi nagyon más világban utazott és mereven elzárkózott bármilyen F.O.Systemes kezdeményezéstől. Azt hiszem, hogy a dolgok elsősorban miatta változtak meg. Amikor először összeálltak a Sex Actionnel Szendrei Zsolt születésnapján, történt Matyiban valami. Azt mondta, hogy ha a Sex Actiont megcsinálta újra, akkor miért ne csinálna meg bármi mást korábbról. A magam részéről nagyon sokáig úgy voltam vele, hogy nem szabad ezt a történetet bolygatni: annyira szép emlék, annyira jó hangulat, és annyira megváltozott a világ, hogy kár lenne hozzányúlni. Aztán, főleg azután, hogy Matyi felvetette, sokat merengtem, hogy mi lenne, hogyha mégis csinálnánk egy koncertet. Magunknak, meg a közönségnek. Ekkor jöttem rá, hogy ez a világ ez szinte pont annyira zűrös és lélektelen, mint az, amiben akkor éltünk, és amennyiben akkor volt létjogosultsága ennek a zenének, akkor napjainkban is van. Végül arra jutottunk, hogy nézzük meg, mit tudunk együtt csinálni, mert egyrészt nem dolgoztunk együtt nagyon sok éve, másrészt mindenkinek voltak kétségei. A próbák teljesen jól mennek, és ugyanaz a hangulat teremtődött meg, mint ami korábban volt, és elmondhatom, hogy pillanatok alatt visszatért a régi érzés. Én eleve nem lendültem ki ebből a zenei világból, ma is hasonló zenéket hallgatok. Ettől a műfajtól sosem kalandoztam el igazán. A későbbiekben is ugyanezzel a hangulattal foglalkoztam, csak az eszköz nem a zene, hanem kép lett. Mint fotós, képeimben gyakran megjelenik az elmúlás és a magány. Minden elmúlik egyszer nem csak az életünk, hanem az ideológiák, szokások és erkölcsök is. Ez így jó, változások nélkül nem lenne új és, unalmas lenne a változatlanság. Ez a kérdéskör mindig is foglalkoztatott. A képeimen is nagyon sok hasonló motívum van. Elhagyott gyártelepek, stb…

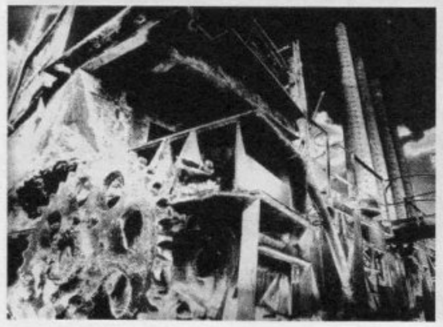

Írtok új számokat?

Nem. Az a koncert mottója, hogy „Múlt és jelen”, tehát a múltunkat akarjuk a jelenbe áthelyezni. Csak régi számokat játszunk – azokat, amik később a CD-n megjelentek, valamint lesz egy szám, amit nem jelentettünk meg azelőtt még sehol. A lemez ötvenegynéhány perc, plusz ez a dal, így a műsor maximum másfél órás lesz. Annyiban tér majd el a régi koncertekhez képest, hogy áthangszereljük kicsit a kezdéseket, és egyes középrészeket. Lebegősebben fognak indulni a számok.

Nem is terveztek újabb koncertet, vagy lemezt?

Jelenleg erre az egy koncertre összpontosítunk, és úgy gondolom, hogy egy új lemeznek sincsen aktualitása. Szerintem csak akkor szabad új albumot készíteni, hogyha valami nagyon újszerűt és a mai kornak megfelelőt sikerül alkotni. Ahhoz pedig nagyon sokat kellene együtt dolgozni: kitalálni egy új világot magunknak, ami persze a régire támaszkodna. Ez pedig nem olyan egyszerű. Amennyiben jól sikerül a koncert és a fogadtatás is kedvező, úgy elképzelhető, hogy csinálunk még egy-két koncertet, de nem közvetlenül a februári fellépés után. Az biztos, hogy nem akarunk folyamatosan koncertezni. Igazából nincs kiforrva, hogy mi legyen, de nem zárkózunk el a jövő lehetőségei elől, mert jó együtt dolgozni. A februári eseményről mindenképpen készítünk hangfelvételt. Ha elégedettek leszünk vele, akkor azt szeretnénk majd kiadni.

A látványvilág mennyire változik majd?

Megpróbáljuk pont ugyanazt a hangulatot létrehozni, mint amit régen. Majd 15 év elmúlt, tehát ahhoz, hogy ugyanaz az érzés áradjon a színpadról, picit az eszközöknek másoknak kell lenni. A hangtechnika az elmúlt évek alatt jelentősen fejlődött. A gitáreffektek és a szintihangok sem ugyanolyanok, mint akkor voltak, tehát biztos, hogy kicsit más lesz majd a hangzás, de úgy gondolom, hogy így csak jobb lehet. Vélhetően sokkal jobban fog szólni tehát a koncert technikai értelemben, a fények pedig olyanok lesznek, mint annak idején. A visszafogott világítás sejtelmes hangulatot teremthet. Túl nagy technikai trükköket, azt hiszem, nem fogunk alkalmazni. Sokat gondolkoztunk, hogy legyen-e valamilyen vetítés, de abban maradtunk, hogy ezzel a koncerttel lehetőség szerint a régi F.O. hangulatot próbáljuk meg visszaadni.

Beszélnél a kezdetekről, hogyan alakult a zenekar?

Matyit már jóval az F.O. előtt ismertem. Vele és Szendrei Zsolttal együtt nőttünk fel, és az F.O.-t is közösen kezdtük el. Aztán elég gyorsan változott a kép, bekerült Miklós Péter, és utána Zsolt távozott a zenekarból. Ezután hosszú ideig hárman dolgoztunk. Péter is, és én is igen sok hasonló zenekart hallgattunk: Theatre of Hatet, Bauhaust, ilyeneket. Matyi talán a kicsit hallgathatóbb zenéket, a Missiont, vagy a Sisters of Mercyt. Én a ritmikadúsabb, kicsit kísérletibb jellegű muzsikákat szintén kedvelem, és ahogy készültek a számaink, ezek hangulata egyre inkább beépült a zenei stílusunkba. Már az első fél év után ez a légkör volt jellemző, sőt, az első koncertjeinken játszottunk darkosabb, punkosabb számokat a Chrometól, vagy az Alien Sex Fiendtől. Amikor elkezdtük, ezek újszerű zenék voltak Magyarországon, gyakorlatilag tíz ember, ha ismerte őket, és ez remek lehetőség volt arra, hogy olyan dalokat mutassunk az embereknek, amilyen stílusúak egyáltalán nem léteztek itthon. A közönségnek is jót tett, hogy megismerhettek új zenéket. Akkor nem ez a helyzet volt, mint most, hogy az interneten a legnaprakészebben meg tudsz szerezni gyakorlatilag bármit, ha egy kis igényed van rá. Régebben ez igen nehezen működött. Egy csomó koncertre kellet járni, mert a koncerteken keresztül tudott meg stílusokról jellemzőket az ember. Próbáltunk ebben a műfajban az emberek felé nyitni, ezzel párhuzamosan pedig ezek a csapatok, a dalok megtermékenyítették a zenei kifejezőeszköztárunkat. Akkoriban nem tetszett az a világ, amiben éltünk, nem éreztük magunkat benne jól egy nagycsomó fiatallal együtt, és valamilyen módon úgy gondoltuk, hogy a zenén keresztül lehet erről véleményt formálni. A zenekar neve is ebből alakult egy budapesti falfelirat alapján. Az elején Fuck Off System volt, aztán egy kicsit később már csak F.O.System néven szerepeltünk. Ennek többek között az volt az oka, hogy elég sokan elkezdtek direktben politizálni. Ma sem akarjuk a zenét semmiféle aktuálpolitikai dologhoz kötni. Amúgy is ez inkább egy korhangulatot tükrözött: egy korhangulat leképezése a zenei és szövegvilágunk.

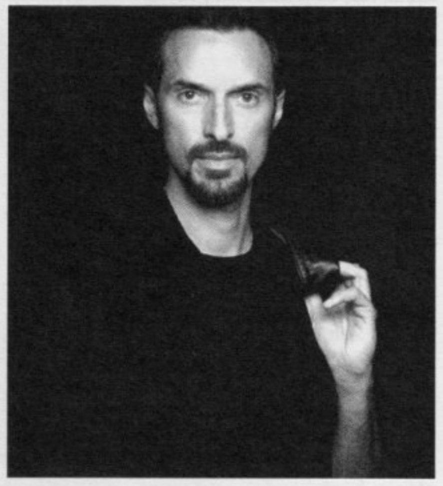

Sosem volt problémátok a név miatt?

Nekünk valamiért nem, ami furcsa is egyébként. A zenénk igazi underground zene volt nagyon sokáig abban az értelemben, hogy semmilyen fórummal nem tartottunk kapcsolatot. Nagy szerencsénk volt, ahogy abban az időszakban rengeteg fellépési lehetőség adódott. Rendszeresen tudtunk koncertezni a Petőfi Csarnokban, és sok más művelődési házban, vagy a Fekete Lyukban. Az a gondolkodásmód, hogy „elmegyünk, megméretjük magunkat valami szakmai zsűri előtt, és akkor majd kiemelnek minket, és befogad a popbiznisz”, számunkra elfogadhatatlan volt. A számainkat nem játszotta a rádió soha. Csak akkor készült velünk néhány riport és újságcikk, amikor kijött a kazettánk stúdiómunka befejeztével. Úgy gondoltuk, hogy nem az a dolgunk, hogy nyilatkozzunk, hanem hogy a zenénken keresztül juttassuk el a gondolatainkat a hallgatósághoz; hogy a zene, a színpad sokkal többet mond rólunk. Nagyjából ez koncepcióvá is érett, és emiatt soha nem kerültünk olyan körökbe, ahol a fejünkre koppinthattak volna. Rendszerenkívüliek voltunk. Zenei értelemben, és ahogyan magunkat kezeltük.

A sikerek ellenére miért hagytátok abba?

Sok oka volt. Egyrészt egyre népszerűbbek lettünk. A zenekar elért egy szintre, amin túl azon a módon, ahogy dolgoztunk, már nem nagyon lehetett tovább működni. Valószínű, hogy be kellett volna tagozódni egy olyan közegbe, ahová eljutott a Tankcsapda, a Kispál és a borz, vagy az Európa Kiadó, akik valamilyen módon beépültek a popszakmába. Folyamatosan turnéra járnak, ez a kenyerük, amit csinálnak, azt a pénzért csinálják. Ez nagyon nem fért volna bele az F.O.System világába, és két lehetőség volt: vagy erre tartunk, és országosan ismert zenekarrá válunk, aki végigturnézza, végighaknizza az országot rendszeresen, vagy pedig abbahagyjuk. Választút előtt álltunk. Másrészt nagyjából kiírtuk magunkból akkor abban a stílusban, ami belőlünk kijöhetett, tehát vélhetően ismételtük volna magunkat. Ezenkívül volt még egy lényeges összetevő: a zenei elképzeléseink akkor már kicsit mások voltak – Matyinak meg nekem. Matyi inkább keményebb, rockosabb irányba vitte volna az F.O.-t, én pedig inkább még kísérletibb irányba. Mindezek egyenesen hozták, hogy más lehetőség nincs. Ott voltunk egy kategóriában, azon a szinten a csúcson, bizonyos értelemben. Úgy gondoltuk, hogy akkor hagyjuk abba, amikor a legszebb, hogy végül még sokáig kellemes emlék maradjon mind nekünk, mind a közönségnek. Így éltük ezt meg és így tartottuk a legjobbnak minden szempontból.

A CD-tek hogyan jelent meg?

Nem volt egyszerű eset. Már a stúdióban voltunk, még aszerint a verzió szerint, hogy Nagy Gyula adja ki a lemezt, de neki elfogyott a pénze és egészből nagy botrány kerekedett. Szerencsére szereztem egy kiadót, és a kazetta meg is jelent, de a nagylemez kiadása elsikkadt. Néhány év után végül számon kértem a kiadót. Arra kértem őket, hogy mivel már annyira más a világ, bakelit helyett adják ki az anyagot CD-n. Ettől elzárkóztak, de átadták a kiadás jogát. Megkaptuk a stúdiószalagokat is, amiből bármilyen mixeket készíthetünk majd. Néhány évvel később saját kiadásban jelentettük meg a CD-t, úgy, hogy ráraktunk még négy számot a régi demóról.

Mit gondolsz az újabb zenekarokról, a dark stílus elmúlt néhány évéről?

A mai hazai csapatok sokkal keményebb, rockosabb irányba haladnak, például az Árnyak vagy a De Facto. Az a dark, amit mi játszottunk, számomra kicsit érzékibb, közelebb áll a lélekhez, mint az ösztönökhöz. Bár hallgatok keményebb zenéket is (Toolt, stb.), de a dark stílus nekem a régebbi hangzást jelenti.

Az újabb Christian Death és Fields of the Nephilim lemezekről mi a véleményed?

Azok szintén kevésbé tetszenek. A Fields of the Nephilimnek az Earth Inferno koncertlemeze tetszik, illetve az Elyzium, és a kettes lemez, a The Nephilim. Számomra nagyjából ez az etalon. Ez egy nagyon kiforrott, és nagyon érdekes zene. Akkor valahogy ilyen jellegű zenék születtek a világban: nem túl keményck. Vannak mai zenekarok, például a 69 Eyes, akik a régit és az újat ötvözik, de nem érzem rajtuk az újdonságot, az egyediséget, vagy az egyéniséget. Kevés olyan új csapatot ismerek, akire konkrétan azt lehet mondani, hogy dark, és tetszik is.

A gothic metallal nagyon sok minden átalakult…

Igen. A régi típusú dark zenekarok teljesen eltűntek. Ma nem találok olyan formációkat, akik abban a stílusban mozognak, amit mi is képviseltünk egykor. Nagyjából nekem is a régebbi zenekarok tetszenek, mert nagyon sok érdekes csoport működött abban az időben. Nemcsak itthon, hanem akár Belgiumban vagy Hollandiában, Nyugat-Németországban. Amikor jártunk kint egy-egy turnén, nagyon sok zenekart ismertünk meg. Vagy úgy, hogy találkoztunk velük vagy úgy, hogy ők mutattak olyan csapatokat, akikkel jóban voltak, vagy akiknek hasonló zenei világuk volt. Persze mind a mai napig elég sok zenekart hallgatok, például olyanokat is, akik már nem darkok és egészen kilógnak ebből a kategóriából; nem tudom, ismered –e a Morphinet? Abban az időben, amikor a dark elkezdet keményedni, inkább átnyergeltem másfajta zenékre, mint például a Pearl Jam, vagy a The Cult, de szeretem a Bauhausos Peter Murphy kísérletezőbb lemezeit is. Mostanában inkább olyan zenéket hallgatok, aminél kellemesen hátradőlök. Lehet kemény is, de inkább érdekes legyen.

Mit gondolsz a letöltésről?

Jó lenne, ha le lehetne tölteni mindent. Az a véleményem, hogy ha valaki olyan produkciót csinál, aminek van súlya, tartalma, és akár sok év múlva is van létjogosultsága, azt meg fogják venni az emberek. Lehet, hogy először letöltik, de ha megszeretik, akkor megveszik. És ha még az ember igényesen is adja ki a lemezeit, szép borítóval, kultúráltan, akkor az embereknek lelki kötődésük lesz hozzá. Csak a kommersz slágerzenéknél számít a letöltés. Nagyon sok zenekar aggódik, de ez igazából az egyszer használatos zenéknél baj. Ott is inkább a kiadók problémája, merthogy gyorsan akarják realizálni a hasznukat. Szerintem az a normális, ha az ember letölti a zenét, és miután megszereti, megveszi. Eleve nem jó, ha valaki csak a zenéből akar megélni, vagy csak abból a művészetből, amit csinál, mert előbb-utóbb a pénz fogja iránytani a produkció minőségét. Onnantól kezdve megette a fene az egészet. Úgy gondolom, hogy az embernek valamilyen szinten el kell tartania magát valami másból, főleg itt, Magyarországon. Ez egy kis piac, nem lehet összehasonlítani egy amerikaival vagy nyugat európaival, ahol az embereknek egész más lehetőségeik vannak. Itt egészen máshogy kell gondolkodni, leginkább akkor, ha magyar nyelven énekelsz.

Az interjú végén Tiéd a szó!

Remélem, sokan leszünk a koncerten és egy jó értelemben vett monstre buli, egy nagy dark ünnep lesz!

www.merkaba-matyasattila.hu

„...Hallom Amerika dalát...”

AZ ANTONY AND THE JOHNSONS GENEALÓGIÁJA

„Az a klassz ebben az országban, hogy Amerika kezdte el azt a hagyományt, hogy a leggazdagabb fogyasztók lényegében ugyanazokat a holmikat vásárolják, mint a legszegényebbek. Nézed a tévét, látod benne a Coca Cola reklámot, és tudhatod, hogy az elnök is kólát iszik, Liz Taylor is kólát iszik, és akkor azt gondolod, Te magad is ihatsz kólát.”
Andy Warhol

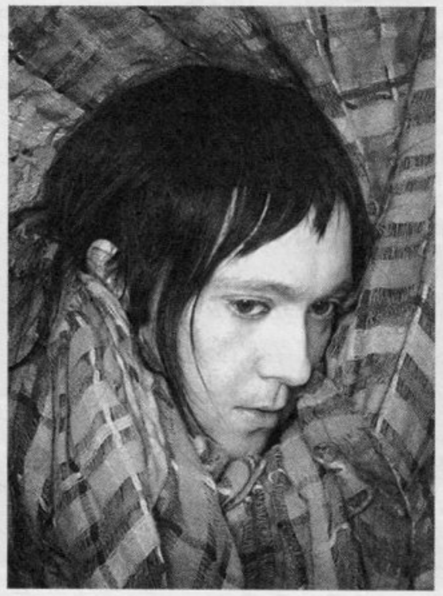

A New York-i illetőségű komoly-, kortárs- és popzenei törekvéseket egyaránt kitűnően ötvöző, immáron Mercury Award nyertes Antony and the Johnsons genealógiájának megtárgyalását nem véletlenül Andy Warholnál kezdem. A nevét a másságért és polgári jogokért küzdő, amerikai Marta P. Johnsontól kölcsönző zenekar ugyanis egyértelműen továbbörökíti, reprezentálja az Andy Warhol, valamint a köré csoportosuló művészek (Lou Reed, Nico, David Bowie) által képviselt művészi entitásokat. Amerika az 1960-as években alapvető befolyást gyakorolt úgy a különböző társadalmi - szubkulturális, mint a jelenkori absztrakt könnyűzenei megnyilvánulások kibontakozását, kibontakoztatását illetően.

Az 1960-as években jelennek meg a könnyűzenei és egyéb más művészeti, de hangsúlyosan populáris művészeti szcénákban az első komolyabb absztrakciók, vagy egyéb meghökkentő, vizuális-esztétikai megoldások. Andy Warhol és csoportja, valamint a pop-art „lerántja” a művészetet a magasabb rendű szférákból és a mindennapok részéve teszi azt. Általánosságban elmondható tehát, hogy a művészet az 1960-as évek végére olyan vonatkozássá válik Amerikában, amely a társadalmi élet minden egyes fragmentumában megjelenik, és ami a legfontosabb, reprezentálásra is kerül. Andy Warhol és a pop art kultúrtörténeti jelentőssége számomra abban áll, hogy részben a művészileg értékelhetetlen dolgokat, részben pedig a másságot, ez utóbbit természetesen nem először a világtörténelemben, társadalmi realitássá teszi. A korszak „bűvkörébe” egyébként Jukió Misima is bekerült, aki rendszeresen járt át Japánból Amerikába szórakozni, és kifejezetten „amerikai befolyások” által vezérelten kezdett el testépítéssel foglalkozni.

A homoszexualitás olyannyira a mindennapi valóság részévé vált, hogy a Misima és Derek Jarman által is megjelenített Szent Sebestyén, a másság védőszentje, absztrakt formában ugyan, de egy Yves Saint Laurent reklámban tűnik fel, egyértelműen jelezve, hogy a termék kiknek is készült valójában. E mögött azonban nem egy művészi attitűd, hanem kőkemény gazdasági racionalitás húzódik meg, ugyanis abból kifolyólag, hogy a homoszexuálisok nem tartalékolnak, olyan termékeket is megengedhetnek maguknak, amelyet a családos heteroszexuálisok nem. Továbbá megjegyzem, hogy a Jake Gyllenhaal és Matt Damon főszereplésével, Ang Lee rendezésében készült „Brokeback Mountain” című „melegwestern” valószínűleg Oscar-díjat fog nyerni 2006-ban.

Az 1960-as évek elején egy Jimmy Slattery nevezetű fiatalember sikeres hormonkezelésen esett át és immáron Candy Darling néven transzvesztitaként a manhattani melegbárok, valamint Andy Warhol és a Factory kedvencévé vált. Candy már viszonylag korán színészi babérokra tört és az 1960-as évek elején Jackie Curtis „Glory, Glamour and Gold” című drámájában egy akkor még ismeretlen amerikai-olasz színésszel játszott együtt. A színészt Robert de Nironak hívták, aki legyen az bármennyire is meglepő, de pont ebből a szubkulturális közegből indította el pályafutását.

Candy Darling az 1970-es évek végére a New York-i művészi élet olyannyira emblematikus figurájává vált, hogy Lou Reed az 1972-ben megjelentetett, David Bowie irányítása alatt készült „Transformer” című lemezén hallható „Take a Walk on the Wild Side”-ban énekel is ezekről a New York-i transzvesztitákról, velük együtt Candyről. „...Candy came out from the Island, in the back room she was everybody's darling....”

Az amerikai-angol Antony Hegarty által vezetett Antony and the Johnsons az év elején a Rough Trade/Secretly Canadian gondozásában megjelentetett „I am a Bird Now” címet viselő második nagylemezének borítóján Candy Darling képe található, amelyet az amerikai Peter Hujar készített 1974-ben, „Candy Darling on her Deathbed” címmel. A borítón szereplő képpel a zenekar mindenki számára nyilvánvalóvá teszi, hogy inkább a warholi örökséget felvállaló, kortárs New York-i művészeti csoportosulásként pozícionálja önmagát, semmint európaiként, aki számos szállal kötődik a David Late Tibet által reprezentált angol mágikus underground színtérhez. Az „I am a Bird Now” egy tiszta, a szó lazább értelmében tradicionálisan New York-i könnyűzenei megoldásokból, kabaré és jazz elemekből építkező lemez, amelyet az eredeti Antony and the Johnsons felállás realizált. A lemezen olyan zenészek működnek közre, mint az Antonyt a „The Raven” és az „Animal Serenade” című lemezein szerepeltető Lou Reed, vagy Boy George, aki mint utóbb kiderült, az 1980-as évek elején a pubertás Antony kedvence volt, s talán az egyetlen, akivel fiatal homoszexuálisként akkoriban azonosulni tudott. 2005 márciusában, az Ultrahang fesztivál keretein belül Antony önálló estet adott Budapesten, s a hibátlanul kivitelezett koncerten olyan slágereket hallhattunk, mint a „Cripple and the Starfish”, vagy a „You are my Sister” című szerzemények.

Összességében elmondható, hogy az Antony and the Johnsons ismét magas művészi színvonalú, kreatív anyaggal jelentkezett, s méltán mondhatjuk, hogy továbbra is az egyik legérdekesebb, legösszetettebb csoportja a dark pop, vagy dark folk színtérnek.

paróczi

IMPACT PULSE & NOTHING NADA

...a “Pulse” mindkét zenekarra jellemző...

Tisztázások végett az elején elárulom, hogy két együttesről van szó, kikkel a júliusi, agárdi fellépésük után készült az interjú. Egy kissé elfogultan fogok írni, legalábbis az előzményekről, hiszen a zenéjüket jól ismerem már: elsőként kaptam a promóciós Immunology maxiból, melyen két I.P. remix szerepel, valamint tavasszal voltam Szombathelyen az ideiglenes LTP stúdióban, ahol egy közös remixet is készítettünk. Az elkészült demo hanganyagok alapján bizton állíthatom, hogy Magyarország első igazi E.B.M.-jét hallhatjuk egy kis futurisztikus hangzással keverve. Zenéjükből nem hiányoznak a filmekből kivett hangminták, a néha végletetekig torzított énekhangok és a kellemes basszusfutamok sem. Az első fellépésen vagyunk túl, melyen sajnos kisebb technikai problémák merültek fel a hangosításban. Az Imapct Pulse-os két tag – Cipree és Gunhead – kiegészült egy gitárossal, Steelgar Balázzsal, a Nothing Nada formáció pedig egy énekesnővel. Béres Orsolyát ezen az első fellépésen Linda Daemon helyettesítette. A közönség fogadtatása kellemes meglepetés volt.
Az interjú a mai kornak megfelelően internetes kapcsolattal jött létre, köszönhetően a távolságnak is; alanya Gunhead volt.
sZAKADÁR

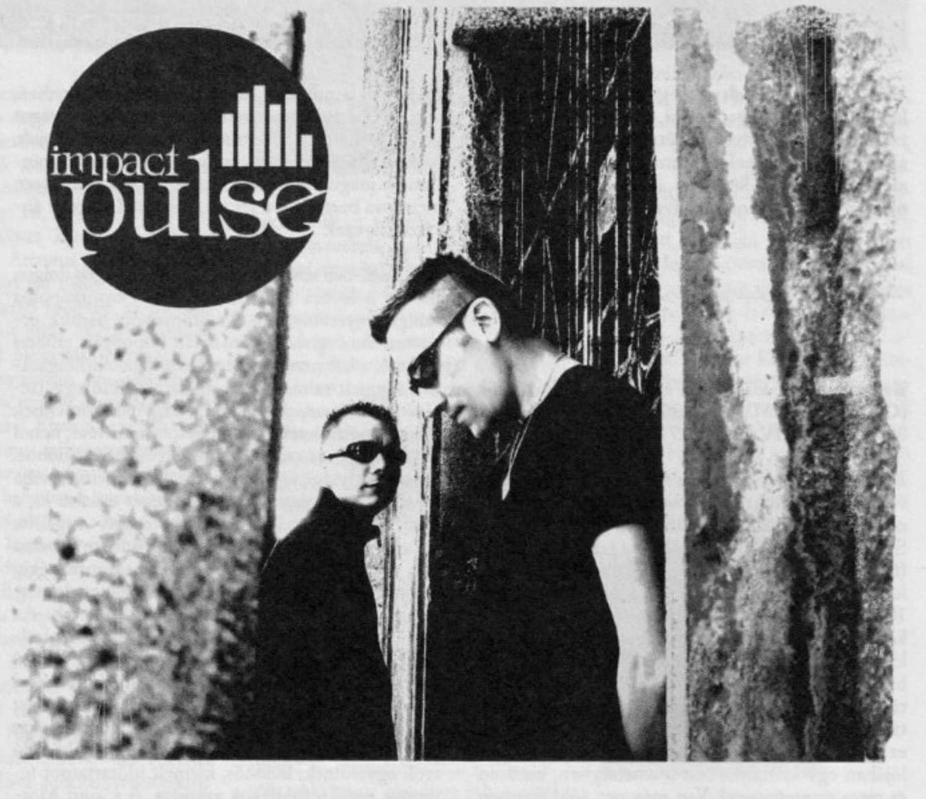

Mióta foglalkoztok zenéléssel?

Cipree 14 éves kora óta több formációban is kipróbálta magát mint szintetizátor “mágus”, és mint énekes is. Ezek voltak például a SHP, és az ION (az utóbbi nem azonos a most futó zenekarral.) Gunhe@d mint electro DJ mozgott/mozog az electro industrial szcénában. Számos hasznos összeköttetésre, ismeretségre is a szereplések során tett szert.

Mióta létezik a két formáció, honnan a név? Hol találkoztatok az énekesnővel?

Az Impact Pulse 2004 óta, a Nothing Nada 2005 óta létezik. A nevek nem hordoznak különösebb jelentést. Bár a “Pulse” mindkettő zenekarra jellemző hatású. Eredetileg Béres "Nada" Orsit egy Impact Pulse szám feléneklésére kértük fel (Orsi amúgy egy rockzenekarban, a Longroadban énekel), ami nagyon jól sikerült. A kiadó viszont jelezte hogy jó a track, de nem illik bele az Impact Pulse-ba. Javasolta hogy kezeljük külön projectként. Ez jól is jött nekünk, mivel a dalszerzések közben előjöttek puhább, poposabb témák is. Így jól szét tudtuk választani a dolgokat.

nothing nada

Milyen együttesek voltak hatással a zenétekre?

Hát, ezt a kérdést nem igazán szeretjük, mivel általában az említett zenekarnevekkel szokták később azonosítani a zenekart(okat). De most azért lássunk pár nevet: Front Line Assembly, Nitzer Ebb, Implant, Depeche Mode.

Mi a véleményetek a magyarországi helyzetről?

Nem túl jó. Nem igazán akarnak a kiadók tudomást venni az általunk (is) képviselt zenékről. Néhány klub jelenti mindössze a bázist ezeknek a zenéknek. Itt pozitívumként kell megjegyezni, hogy mostanában elég sok jó party van és lesz is a jövőben, külföldi zenekarok koncertjeivel megfűszerezve.

A lemezmegjelenés várható ideje?

November közepére tervezzük az Impact Pulse korong megjelenését. A lemez címe: [Pulse]ing Module's lesz. Az Advoxya kiadó gondozásában lát majd napvilágot a CD. A lemez stílusa electro-tech-beat. A Nothing Nada nagylemez várható megjelenési ideje 2006 januárja, szintén az Advoxya records-nál. Ezen az anyagon inkább a future-pop stílusjegyek dominálnak majd.

Koncertek várhatók?

Hála istennek azért elég sok helyre hívnak minket, fővárosi és vidéki klubokba egyaránt, illetve fesztiválokon is játszottunk már, vagy fogunk játszani. A jövő év elején várható egy kisebb orosz turné (Szentpétervár, Moszkva), ami érinteni fogja a Baltikumot is (Észtország Lettország). A koncerteken mindkét projectünkből hallhatók majd számok. Élőben egyébként kiegészülünk még egy gitárossal is: ő Steelgar. Továbbá DJ Kraak (Ipari Szakadár), mint soundmixer és live producer segíti a munkánkat. Illetve vannak vendégelőadóink: Von Schwarzkopf és Linda Daemon (Drugzone). Ők az Impact Pulse lemezen is közreműködnek egy-egy dal erejéig.

Azóta túl vagyunk egy fellépésen a KÉK YUK-ban és az ezt követő prágai koncerten is. A csapat megpróbál mind színpadképben, mind hangzásban egy kicsit mást mutatni élőben, mint a többi hazai előadó. A vetítés mára már minden zenekarnál szinte alapkövetelmény, dekorációkkal ugyanakkor még nem nagyon jelentkeznek (ezen a téren még nekik is van mit csiszolniuk, de a kezdeti lépéseket már megtették). Mindez betudható idő és pénz hiányának. Úgy tűnik, a hazai zenei életben is megindul valami mozgolódás.

www.impactpulse.hq.hu

CONIUNCTIO & CAPUT MORTUUM
KECSKÉS PÉTER KIÁLLÍTÁSAI

Elő-Jelek címmel jelent meg Kecskés Péter munkáinak gyűjteménye. Írásai, United Gods nevű zenekarával készített felvételei, és természetesen képei kaptak helyet a multimédiás CD-n. Az alábbiakban két kiállítási anyagára fókuszálva nyerhetünk betekintést műveinek világába.

◆

Kecskés Péter kiállításai az Óbudai Társaskör (Coniunctio MMV. I. 11-30.) és a K.A.S. (Caput Mortuum MMV. I. 18-II. 7.) Galériákban

Ezen kiemelt időtartamon túl szólok most - mivel mindkét tárlat hamarosan megszűnik, leírom, mit láttam és hogy mit lehetett látni e két helyen. Színes negatívokról készült A/3-as nagyítások (6db) a K.A.S.-ban, A/2-esek (9db), habkartonra kasírozva, Óbudán, illetve ez utóbbi helyen 8 db 10×10-es, fekete műanyagtartóba helyezett apró kép, azon a falon, amelyiknek a pincelejárat nekifut. Ezeken a sötétből kivilágló fényfoltok elbizonytalanító, nehezen megfejthető tartalmakat tárnak elő. Az egyik kép egy fényforrás felé kézzel tartott színtelen üvegpohár fotója valószínűleg, de ez is már az újrafölismerő szándékom ítélete, valójában egy kristályos folt a sötétségben, kis zöld és piros érintettséggel. Van még egy zöld fényben látott személy félalakja, ő is csak előbukkan a feketéből. Az összes többi kép színvilágát a vörös és sárga jellemzi, ahol túlégett a negatív, ott fehér foltokkal. Fölismerhető egy személy foszlányaiból, az arcán vad gesztusokkal festett foltok. A festék igen száraz, így a vonások - noha határozottak, az arc erővonalait követik - durva körvonalúak. Azonosítható a szemöldökcsontokon egy fehér kettős ív, emellett vöröset és feketét használt a művész. A korlátozott színvilág azáltal jött létre, hogy a modellt diavetítés fényében fotózták, e képek szintén személyekről készültek, így a beállításban testrészek vetültek testrészekre. Még egy zavaró tényező, a művész szemüvege áll a tárgy és az objektív közé, ennek optikája is bonyolítja a képeket.
Ez a nyolc kis kép is nagyon lelassított, oda-vissza próbáltam olvasni őket, mire beléptem a főhelyiségbe. Itt a szemközti falakon jobbra 3, balra 6 kép függött. Színeik, foltszerű montázsuk lángtengert idéz, robbanáshoz hasonlót, amely közép felé izzik, s szempárok villámlanak ki belőle. Alaposabb szemrevétel után kiderül: semmiféle pirotechnikát nem alkalmaztak a felvételek készültekor, talán a diák tematikájába keveredhetett tornyos felhő vagy lávafolyam képe, de erről a föltevésről is lemondhatunk. Valójában csak a fényképezett vagy a vetített személy testének részletei bizonyíthatóak, pár milliméter hosszúságú haj a koponyán, rafináltan, kockánként nyolcszor exponálva ugyanarra a negatívra. Ám semmivel sem kerülünk közelebb a képek megértéséhez mindezek tudatában. A középpontos szimmetriára törekvő képek realista olvasata nem más, minthogy tűzben úszó tekintetekkel szembesülünk. Hogy mi a tűz és mi a szempár, éppen annyira fölösleges összegezni próbálnom, minthogy a készülés fázisait leleplezem. Hogy miről szól, számomra érdektelen. Itt csak azt szögezhetem le: Jelenczky István óta nem használták a fényképészetet ennyire valóságos tartalmak gyógyábrákba préseléséhez. Találkozásunkban e művekkel az a fölemelő, hogy a fotótól azt szoktuk meg, hogy a már látottakról bebizonyítja, így még nem láttuk őket. Ezzel a módszerrel azonban, amit Kecskés Péter is alkalmaz, nem a “valóságot önmagával építő folyamat” újabb kockáit kapjuk, hanem a belső látás, a gondolati struktúrák ismerhetnek magukra, emiatt vélte kérésemre kedvesen a tárlatra beengedő teremőr: valamiféle poklot ábrázolnak ezek.

A K.A.S.-beli sorozat teljesen más anyagot dolgoz föl: itt a Kutná Horában található csontkápolna szolgált nyersanyagul. Az aranyozott barokk ornamentika foglalatába installált koponyák, emberi csontok a kor nem szemérmeskedő halálfölfogásának higgadt szimmetriát, rendet sugárzó együttesévé állnak össze. Magukon a nagyításokon ennek különböző nézeteiből montázsolt a művész, néhol tartva magát az eredeti szimmetria-koncepcióhoz, annak mélységi áramlás-hatását fölerősítve, néha inkább a szőnyegszerűség síkjellegét emelve ki, a csonthalom végtelen ismételhetőségét sugallva. Itt a színek az eredeti környezethez hűen a barna és a szürke tartományában mozognak, mindvégig egyfajta párás, ködlő atmoszférában jelennek meg, mintha a köztes létből lennének üzenetek. Az Óbudán kiállítottakkal szemben e képek mindegyike fekvő formátumú, vagyis elbeszélő jellegű az elénk-tárás célú, magában megálló ábrázolással szemben. Oh, és a címek: a Coniunctio együttállást jelent, csillagászati fogalom, s olyan időpontokat jelöl, amikor egyes, külön utakon megnyilvánuló erők egyesülnek, különös, kiemelt időtartamot teremtve ezzel a földlakók számára. A Caput Mortuum a halott fejének lenne fordítható, valójában vasoxid; festészeti, eredetileg alkémiai szakkifejezés: egy vörös pigmentet neveznek így, mely a kénsavval, sóval hevített vasvitriolból nyerhető, közben Ozirisz be nem kendőzött feje.
Paksi Endre Lehel MMV.I.28.

CONIUNCTIO

“A halottak visszatérnek Jeruzsálemből, ahol nem találták meg, amit kerestek. Bebocsátást kértek hozzám, s hogy tanítsam őket, én pedig eképpen tanítottam őket: Halljátok: a Semminél kezdem. A Semmi ugyanaz, mint a teljesség. A végtelenben a teli ugyanolyan, mint az üres. Semmi üres is meg telt is. Ugyanígy mondhattok a Semmiről valami mást is, például, hogy fehér vagy fekete, hogy nincs, hogy van. Ami végtelen és örök, annak nincsenek tulajdonságai, mert minden tulajdonság az övé.”[1]

FÉNY-KÉPEK - prolongált sírbatétel

A fejlődés kényszerétől frusztráltan már-már felednénk a tökéletes múltat, a meghaladhatatlant, azonban tovább lendít minket a “historizmus nyomorúsága”, a tehetetlenségi nyomaték, a XX. század szörnye, az állóháború-idő. Erre a kihívásra felelni képtelenség.

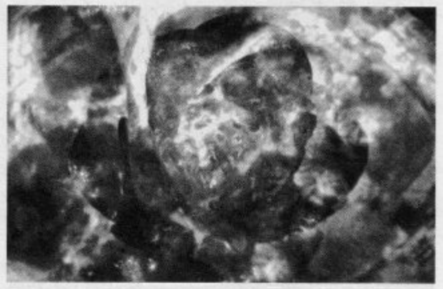

A historikus múlt felleltározott, végtelen katalógus. A “posztmodern ember” saját fegyverét fordítja ezen tökéletesített, rendszerezett és akkumulált halmaz ellen: az entrópiát, a giccset és az eklektikát. Entrópia a tudomány, giccs a művészet és eklektika a törlés.

Az entrópia, a giccs és az eklektika maga a sivárság, minden hétköznapi, profán, jelek nincsenek, silányság. Múzeumba léptünk vagy halottasházba? Kriptának véltük a sötétkamrát? Ahogy a későn érkezett tanítványok, magunk vagyunk, és magunk válunk lenyomattá, FÉNY-KÉP-pé egy vakuvillanás nyomán.

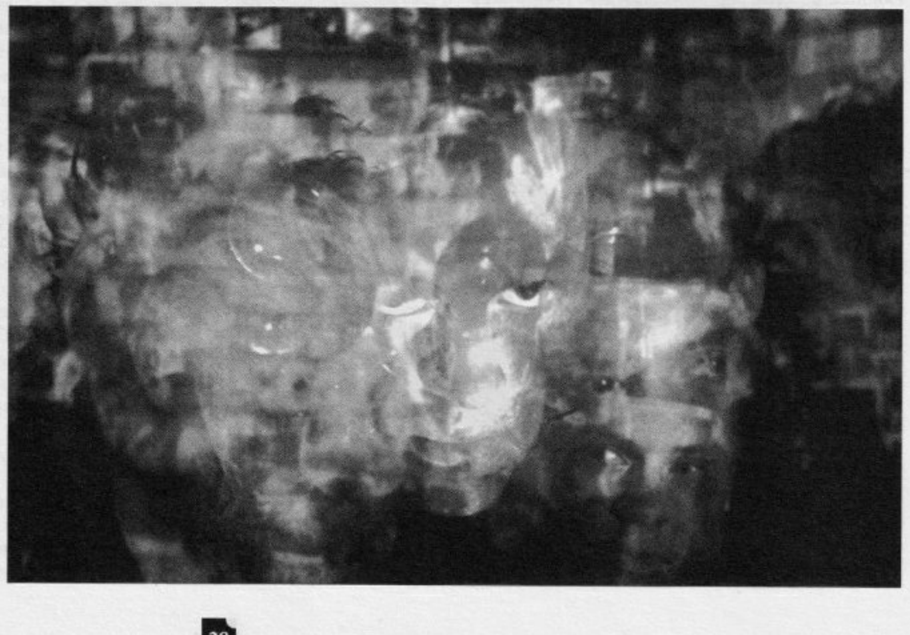

A földre esett fény is takaró, fénytakaró, mint a ledobott textil. Műtermi drapéria, hullaházi lepel, mit a halottkém közönyösen libbent fel. Közönyös, de kecses mozdulattal rántja le, mint mártírok bálványszobráról a fátylat. Így vetődnek elénk a FÉNY-KÉP-ek. A rendezetlen gyűrődéseivel sokat sejtető FÉNY-KÉP lepel is, Veronika-kendő is, amely alatt magunk fekszünk gyermekapánkként irdatlan, meredező márványfehér lábbakkal, mint Mantegna Halott Krisztusa.
Gyűrött kendőnk FÉNY-KÉP-e színről-színre válik saját leplünkké, s joggal reméljük az alatta rejtező csodát. De hiába esünk áhítatba, hiába reméljük: itt leljük őt. Az angyal távoztával megtörik az áhítat, s a redőzetlen kendőn kisimul az eltorzult arc, vízfodrozó Nárcisz-arcunk.

Nárciszarcunk FÉNY-KÉP-e valóságot ad, pedig misztikát ígért. Misztikát ígért látogatónak, a jó szándékú tanúnak, a látvány, és a lét túlélő cinkosának egyaránt.

A FÉNY-KÉP-ek egyszerűek, nem túl trükkösek, amolyan fény-test ready-made-ek, harmóniájuk talált és teremtett sajátos arányai keverékei. Semmi mesterkéltség, semmi manír, az alkotás gesztusáról szó sem lehet. Az eljárás lényege egyszerű: a MINIMÁLIS beavatkozást megelőző MAXIMÁLIS felismerés.

Mégis mi ez? Kiállítás, hullaház vagy kápolna belső? A látványhelyzet ambivalens, kimozdít a mindennapi repetícióból, elbizonytalanít, meditációra késztet. Mégegyszer kérdezem: mégis mi ez? Filozófiai illusztráció, teológiai bizonyíték? Egyik sem. A stílust és eklektikát nélkülöző FÉNY-KÉP-ek keresetlen egyszerűsége a posthistoire emberének drámátlan tehetetlensége.

Mi ez, újrafogalmazás vagy approximáció? A kérdés jogos, hol van az isteni művész? Teremtésről már szó sem lehet, csupán tudomásulvételről, de csak annyiról, amennyit az ittlét megenged, és csak azt, szemfényvesztésről és utánzásról már nem. A művészet “megdicsőült béna kezét” csak a felismerés vezeti, feladata a kitapogatás, míg az individualitás homokja lepereg.

Mint Poussin barbár pásztorai, mi is a lét FÉNY-KÉP-ei előtt állunk, de hol van már az “Arcadia in Ego” mediterrán derűje! Feltorlódott jégtáblákat látunk vagy tüzet, mint Caspar David Friedrich “Hope” roncsai c. képén, és alatta a múlt, kultúra, a valahavolt.
Bárdosi József

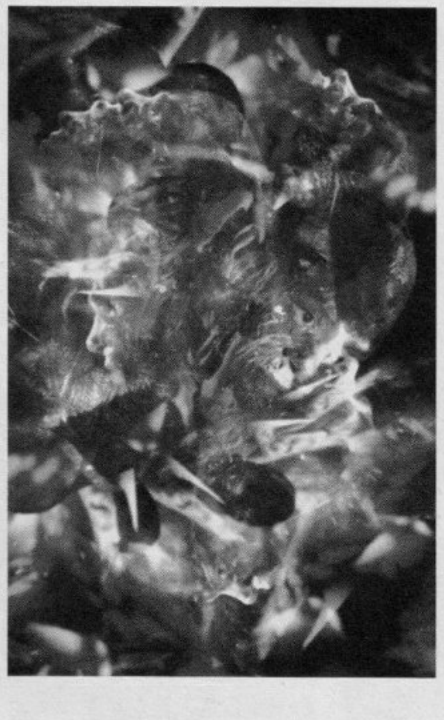

CAPUT MORTUUM

A kiállítás alapötletét a Kutná Horában lévő - a világon egyedülálló - alkímiai múzeumba vezető utazás során történt eltévedés adta, amikor is barátaimmal a múzeum helyett egy Csontkápolnába jutottunk. Leérve a földalatti helységbe megcsapott a halálban jelenlevő különös életerő, és az a sajátságos szentség, valamint okkultnak nevezhető erő, amit az alkímisták, misztikusok és tibeti vagy indiai szerzetesek élhettek-élhetnek át speciális gyakorlataik közben. A Csontkápolna és környéke Szentfölddé vált azáltal, hogy Krisztus sírjának jeruzsálemi földjével keverték a környező temető földjét. Megközelítőleg 30 000 embert temettek ide a nagy pestisjárvány idején (1318 körül). 1511-ben egy félvak szerzetes e csontokat piramisalakban helyezte el, majd többször átalakították, míg 1784-ben elnyerte mai - barokk gótikus- formáját. Körülbelül 40 000 ember csontjából alkották meg a kápolna belső “díszítését”. A környék híres volt ezüstbányászatáról, és számos alkímista, mágus, asztrológus is megfordult vagy élt itt.
A kiállításon szerepel az összes, a helyszínen készült, egymásraexponált élet-halál-szelet, mint fotográfia.
Kecskés Péter

Halálesztétika
Kecskés Péter kiállítása elé

A fiatal Balázs Béla kifejezése a Halálesztétika, mely persze az élet felőli szépséggel foglalkozik.
Nem kétséges, hogy születésünktől fogva halunk, és halálunkig születünk. A halál nem túlnan van, hanem körülöttünk, és ennek tudata adja egy igazi mű hangoltságát, a mű sugárzását. Kecskés Péter képeiét is ez ragyogja át.
Paradox szépségről adnak hírt ezek a képek. Hívjuk egy mondat erejéig segítségül Hamvas Bélát, mert ő e paradoxonról így ír: „a létezés logikája paradox, mert csak azt érthetem meg, ami személyes, csak az érthetetlen az érthető, csak arról szerezhetek tudomást, ami meghatározhatatlan...”. Ilyen tetten érhetetlenül szépek ezek a képek. Ilyen megragadhatatlanul bonyolult az a számunkra, hogy mitől szép, és mitől borzongató az emberi csontokból készült installáció látványa, mitől lírai Kecskés képeinek barna tónusa, mi adja a „mélységélességét” a képek egymásba úsztatott többrétegűségének? Még egy Balázs Béla sor ide kívánkozik: „csak a halál révén lehetséges tudata az életnek, az teszi lehetővé, hogy ráismerjünk, mint csudálatos eseményre. A halál az élet formája...mert halállal lesz az élet kész.” Nem csoda, hogy a temető vagy temetés nemcsak a döbbenet helye, hanem éppen a döbbenet miatti eufóriáé is. Amúgy erről számolt be e képek készítője is. Azt mesélte el nekem, hogy „az emberélet útjának felén”, ahogy Dante, másfelé tartva eltévedt, és egyszerre csak mintha az alvilágban találta volna magát, és a hely szelleme valósággal megigézte, kifordította addigi önmagából, szinte táncra perdítette. Az ige magyar jelentése többértelmű. És többfélét jelent az igézet is. Ha ironizálhatnék, hát azt mondanám, hogy előbb volt az ige, aztán jöttek az igekötők. Figyeljük meg azt, ahogy az igekötő, többek között, fel és lefele mutat az égbe vagy a föld alá, és ezzel, mintegy megfogja az igét. Pedig az ige a mozgás, mindig több irányba és egyszerre hat. És amikor azt mondjuk, hogy a föld alá, vagy azt, hogy az alvilág, hogy altemplom, tehát le, lefelé, alant, megkötjük a helyet. Pedig van úgy, hogy egy altemplom az égben van, és az életnek világhit, mint Kutná Hora, ahonnan ezek a képek is erednek, ahol a képek csirája jelen van. Mert itt valóban együtt van jelen a megrendülésnek és az eufóriának a lerántó és felrepítő gesztusa. Itt közvetlen meztelenségében hat ránk a halál szépsége, és nem csoda, ha táncra perdít, nevetésre késztet, miközben mélyen megrendít és elszomorít. A félelem és az öröm egyet jelent: azt, hogy még élek és nézek. És a csontok nekem világítanak, mintha a túlvilág határán egyszerre volnánk mulandók és maradandók is. És itt ez most akár táncra és nevetésre ingerelhet. Gondoljunk csak a haláltáncra, vagyis arra, hogy ezek a képek egy középkori temetkezés helyszínén keletkeztek. És, hogy e helyszín ihletéből e letisztult csontok az égbe kerültek, azzal, hogy oltár készült belőlük,

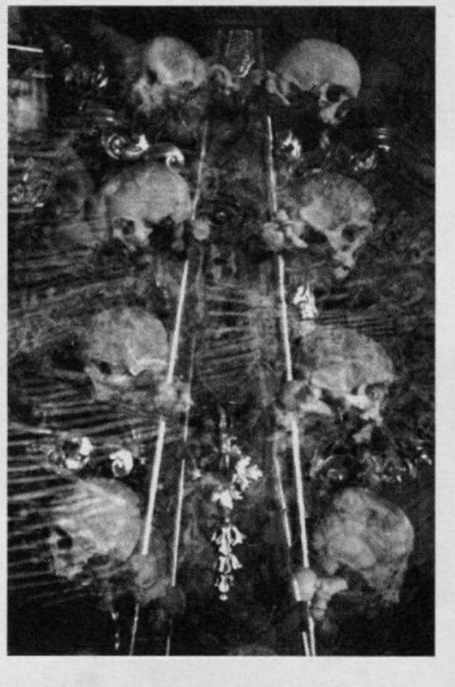

hogy fényhordozók lettek, kandeláberek, és képek, műalkotás! Ezért is tesszük fel itt és most a kérdést, ahogy Kecskés is felteszi nekünk a képekkel, hogy vajon az ember kiásott csontjai a halálhoz tartoznak-e, vagy az élethez, a művészethez? Vajon azok a fehér letisztult csontok, melyekről már lefőtt vagy lerohadt a hús, szépek-e? Az esztétika körén belül értelmezhető-e ez még? A levetett hús még az emberhez tartozott. A fehérlő csontokkal vajon nem a tisztánlátás jött el a számunkra?
Kecskés Péter barnás képei némi iróniával, derűvel ellenpontozzák ezt az eufóriát. A képek színvilága, többrétegűsége inkább nosztalgikus, búcsúzkodás az élettől. Mondjuk úgy, hogy „halálközeli” élményt nyújt. Olyanok a képek, mint amikor az ember feljön „alulról”, kiemeli a fejét a lenti világból, még visszanéz azokra, akik már nem jönnek vissza. Vagyis e képek egyre sötétülő ablakok a távolodókra, akik egyre kevésbé látszanak embernek lenni, már csak képek, már csak emléktelen és névtelen csontok, amelyek még mintha fehéren világítanának. Olyannak tűnik nekem e néhány kép, mintha Isten távolodó, végtelen hosszú vonatjának, és annak is legutolsó kocsijából néznének vissza ránk. És nekünk sem marad más lehetőségünk, mint nézni. Ahogy a költő mondja: „el-elnézem, hogy szállnak fényes ablakok a lengedező szöszsötétben, ...s én állok minden fülke-fényben, én könyöklök és hallgatok.”
Barna Róbert

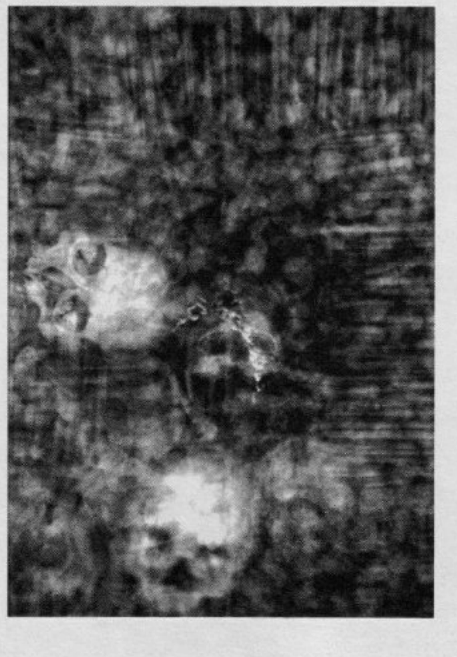

---

[1]. C.G. JUNG: SERMONES AD MORTUOS/ HÉT TANÍTÁS HALOTTAKNAK. Írta Basilides Alexandriában, a városban, ahol Kelet Nyugattal találkozik (Mauzóleum “a halállal való foglalkozás”, Bölcsészindex Centrál könyvek, 1987, Budapest, 108 oldal)

OF THE WAND & THE MOON
retro
THE PROTAGONIST
THE VISION BLEAK
CARPATHIA
Moon Nightspirit
BRIGHTER DEATH NOW
KAMIKAZE KABARET
ATRIUM CARCERI
Folkstorm
Magna
MAGNA
PLASMA POOL

Neofolk, Darkwave,
Industrial zenék boltja

cim: 1081 Bp., Légszesz u. 4. (a Keletitől 3 percre)
ny: H-P: 11-18-ig, Szo: 11-16-ig.
tel.: (061) 323 1776
e-mail: lastexit@axelero.hu
site: www.lastexit.hu

AUDITUS

ARCANA
Le Sepent Rouge
Erebus Odora 2005
www.eberusodora.net/arcana

Töredelmesen bevallom, én nem ismertem az Arcanát ezidáig. Most viszont itt ülök és hallgatom a Le Serpent Rouge című lemezüket, és mintha a Szahara közepén lennék. Mindig furcsa érzéseim vannak, ha "fehér" ember játszik a kelet misztikumával, de az Arcanával szerencsére nem ért csalódás. Ha hasonlítani kellene – és persze hogy kell –, akkor én a Dead Can Dancet hoznám fel. Azonban a DCD-vel szemben itt több hangsúly van az effekteken, kevesebb a szövegen, ennek köszönhetően szó szerint a bőrünkön érezzük a Nap perzselését, a sivatagi éjszakák hidegét, és nem csak azt: néha szabályosan lúdbőrzik az ember, annyira eleven és kísérteties az a sivatagi éjszaka, amit az Arcana a zene erejével elénk tár, jóformán konkrét dalszövegek nélkül, a hangot hangszerként használva, illetve gyakran csak instrumentális tételekkel. Az arab világra nem sokan éreztek így rá, ahogy az Arcana tette a Le Serpent Rouge-zsal, legutoljára az őrült-kísérleti-zseniális The Black Dog csinált ilyen dalokat, persze egész más hangszerparkkal és indíttatással. Nagybetűs MUZSIKA ez, amit én kötelező jelleggel hallgattatnék mindenkivel. Milyen stílus ez: world music felé kacsingató dark ambient? Mit számít, milyen kategóriába fér bele egy zenekar? Mit tudnék írni a zenei tökélyről, amit ez az album képvisel? Semmit: beszéljen a zene. "Beautiful exists, simply for its own sake."
BerTolT

ARCTURUS
Sideshow Symphonies
Season of Mist 2005
www.arcturus.no

Ez a norvég formáció karrierje során olyan kimagasló minőségű munkákkal jelentkezett, hogy minden egyes újabb kiadvány esetében felmerül az emberben, vajon fenntartható-e ez a mesteri szint, miközben persze őrült várakozással veti rá magát a dalokra. Szerencse, hogy bár az első meghallgatáskor a számok még bőven „átláthatatlanok", a színvonalról azonnal képet lehet kapni. A Sideshow Symphonies nívójára pedig igazán nem lehet panasz.

A Steinar Sverd vezette zenekar egészen egyedülálló a metalvilágban. Első albumuk black metalos gyökereket mutatott, majd az évek során ennek a stílusnak az egyik legérdekesebb jellegzetességét ragadták meg; azt, hogy ez az irányzat gyakran alkalmaz komolyzenei struktúrákat. Az Arcturus érdeme többek között az, hogy ezt tökélyre fejlesztette, és magát a metal hangzást, az erőteljes kifejezésmódot pedig csupán formailag működteti. A nyomaték, a grandiozitás tehát hatványozottan megmutatkozik náluk, de ezek mögött összetett és okos zeneiség munkál. Klasszikus zeneiség.

Néhány arcturusi jellegzetesség ezen a lemezen ugyanúgy jelen van, mint elődein: a baljós hangulatok lassú kibontása, a merész váltások vagy a komplex harmóniák és a kozmoszi tematikák most is gyönyörködtetnek. A különbséget az ének terén kell keresni, az eddigi énekes, Garm ugyanis megvált társaitól. Jelenleg Simen Hestnaest találjuk a mikrofon mögött, ami azért rendkívül izgalmas, mert a két úriember önmagában képes meghatározni egy-egy zenekart. Garm nemcsak az Arcturusban nyújtott elképesztő teljesítményével vált ismerté, hanem az Ulver zenekar vezetőjeként ő a kortárs zene az egyik legmegfoghatatlanabb, és legnehezebben értékelhető, érthető hangmágusa. Ahol ő megjelenik, ott okkult tartalmak törnek fel, és mágia uralkodik el. (Az Arcturus szimbolikájában ezek markánsan szembeötlenek, elég csak a Fekete Napot megemlíteni.) Ezzel szemben, ha lehet ilyet mondani, Simen „egyszerűbb eset". A Dimmu Borgir sztárblack csapat sorait basszusgitárosként erősítő zenész elsősorban mindig is énekes volt, és az, hogy évtizednyi munka és próbálkozás után most egy ilyen kaliberű albumra teszi fel hangjával a koronát, félelmetesen igazolja a tételt: mindennek eljön a maga ideje. A dalok tökéletesen kiszolgálják tiszta, szárnyaló orgánumát. Így kap az egész lemez egy végtelenül kifinomult, nemes karaktert, és így, Simen hangjához hozzáillesztve, válik igazán csodálatra méltóvá az Arcturusnál csak most alkalmazott, ám önmagában már teljesen elcsépelt elem, a női ének helyenkénti felbukkanása. Ez a komponálási kézség legmagasabb foka.
J

AUTOPSIA/KRIEGSFALL-U
Split 10"
MozgaloM Records 2005
www.mozgalom.ini.hu

Úgy látszik, hogy a honi industrial zene legfrissebb és legmarkánsabb reménysége a Kriegsfall-U a közös kiadványokra szakosodott, mert sorban ez a második ilyen kiadványa ebben az évben. Ráadásul úgy látszik, hogy tudatosan megnézi, hogy kivel áll össze, mert ezúttal egy olyan legendás csoporttal készített közös 10" bakelit lemezt, mint a korábban

KRIEGSFALL-U

Jugoszláviában, ma már Csehországban, Prágában székelő post-industrial és neoclassical elemeket felvonultató Autopsia. Az Autopsia majdnem 10 éve nem készített új felvételeket, ezért az a tény, hogy most a magyar zenekarral vadonatúj anyagot jelentet meg, igazi megtisztelteтés és azt engedi feltételezni, hogy az Autopsia valamiért fontosnak tartotta az együttműködést és az új megszólalást.

A lemez kétszer két dalt tartalmaz, amelyek közül engem a KU érdekelt jobban, így először azokat hallgattam meg. Mellbevágó, brutális kásás tömény zajfolyammal és elnyújtott dörömbölő dobokkal kezdődik a KU oldala (This Way We Start), amelyet a magyar nyelvű bevágott szöveg szakít csak meg, fokozva a sulykolást. A darab végig monoton, amely aztán beleolvad egy visszhangos beszélgetésbe a bűnről és megváltásról. Ami azonban ezután jön, arra senki nem számíthat, mert ha azt mondom, hogy elsodró és monumentálisan professzionális, akkor nem mondtam róla semmit sem. A Religious Destruction (Our way) című nóta a legjobb darab, amelyet hallottam martial és orchestral zenék között és ebben semmi túlzás nincsen. A maga hat percével kimerítő és miden ellenállást megtörő darab, amely a KU manifesztuma is: „ A Semmivel szemben döntened kell, Önmagadat leromboltad a világot eltapostad … Az élő hitedet keresd elő újra és idd ki fenékig a rombolás poharát!". Kötelező darab, sokszor és nagyon hangosan kell hallgatni!

Az Autopsia életművét kevésbé ismerem, de ha ilyen, mint ez a két dal (25 éves zenekarról van szó!), akkor gyorsan meg fogom ismerni. A legszebb, legmagasztosabb neo-classical zenék egyike ez, amely nagyon szuggesztív és szépen kidolgozott, több helyen industrial elemeket is felvonultat és egybeolvasztja a nagy ívű dallamokkal. Az Autopisa világa bennem a fenséges hegyormok világa, amelyet meg is idéz a belső borítón látható hegycsúcs.

A lemez 298 számozott példányban, gyönyörű ezüstszínben és vörösben ragyogva, mellékelve egy nagyméretű belső képpel és egy nagyon extra, kíméletlen képeslappal, amelynek a közös, a két zenekar által megfogalmazott üzenetét mindenkinek ajánlom figyelmébe: You are the dead man in the world of the dead symbols! Pray for your life!
K.Risz.

THE BIRTHDAY MASSACRE
Violet
2004
www.nothingandnowhere.com
www.thebirthdaymassacre.com

A kanadai hatos Imagica néven alakult meg 1999-ben. Első próbálkozásként kiadtak egy hétszámos demót, de ez valahogy nem hozta meg nekik az áttörést. Hőseink mégsem csüggedtek, inkább lecserélték a dobosukat, majd 2001-ben felvették a ma is használatos nevüket, és kiadtak egy LP-t Nothing and Nowhere címmel. Ezen már letételre kerültek a mostani stílus alapkövei. Azután 2004-ben kijött a Violet EP, amit egy évvel később megtoldottak még négy track-kel, így látott napvilágot a Violet LP. És itt most érdemes kitérni az együttes zenei világára is, ugyanis egy nagyon érdekes keverékkel találkozhatunk. A nyolcvanas évek újhullámos zenekarait (A-HA, Kajagoogoo, Tears For Fears) idéző szintetizátor-témákra építkeznek rá, az amúgy néha eléggé zúzós gitárok, amelyek 'hál Istennek végig tartják a lendületet. Ilyen társítást én még csak az Orgy nevezetű LA-beli bandánál hallottam, de a Birthday Massacre szerintem még náluk is jobb. Ami még hasonló, kissé retro párhuzam lehet, az Chibi néhol Sandrat idéző énekstílusa. (Az előbb említett hölgy az NDW talán egyik utolsó popdívája volt.) Ami még külön szimpatikus a társulatban, az az, hogy nem ez a „na most jól megmondjuk a konkrétat" stílusú zenekar. Szórakoztatni akarják a nagyérdeműt, és ennek maradéktalanul eleget is tesznek, hiszen ilyen bandákra is szükség van, mármint akik kikapcsolják az embert, legalábbis amíg a zenéjüket hallgatjuk. Mert milyen unalmas lenne a világ, ha mindenki csak összeszorított foggal filozofálna. Szerintem nyugodtan hallgathatja bárki a zenéjüket, aki kikapcsolódásra vágyik. Az olyan számokra, mint a Happy Birthday, vagy a Horror Show csakis bulizni lehet, és ebben a sótlan világban néha arra is szükség van. Persze csak mértékkel.
Dorn

THE BIRTHDAY MASSACRE

CYCLOTIMIA
Eschaton
Stateart 2004
www.cyclotimia.com

A Cyclotimia soha nem játszott könnyű játékot és ezt minden szempontból igazolja az Eschaton album, amely már címében is manifesztálja a zenekar küldetését. Jelentése: a világ elmúlásának mélyebb, természetfeletti szempontok szerinti tanulmányozása. A Cyclotimia ezért a legjobb vezetők közül választott; a lemezen evangéliumi idézet szól a világ hívságáról, az első tételben megboldogult II. János Pál pápa celebrál, miközben ellene és a hitközösség ellen zúdulnak

Cyclotimia

a modern fogyasztói társadalom adat-pénz-hír démoncsapásai. A lemez kataklizmatikus és katartikus, amennyiben a maga teljességében vizsgáljuk; zene, koncepció, artwork, mellékelt media anyag, az egyik legerősebb – a Wasteland után – csapás az orosz csoporttól.

A zene rafináltabb lett, a Wasteland-korszakhoz képest fúziósabb, néhol sokkal elektronikusabb és kevésbé industrial, máshol viszont szárnyaló és felemelő. A Cyclotimia képes megmutatni a fogyasztói társadalom igazi, fentről szemlélt képét és az abból való felemelkedés lehetőségét is, döbbenetes módon ugyanazzal a zenei nyelvvel. Nagyon sok speech, effekt, sampling elektronikus hangszín és szintetizátor panel úszik, szinte teljes hibriditásban. Van olyan darab, amely csak a végére éri el a végleges értelmezést, nem lehet rajta átlátni szinte: bonyolult, de nagyon sok egyszerű elektronikai megoldással éri el ezt a bonyolultságot.

Az album nem választható el az újra magas színvonalon kivitelezett artworktől, amely az utóbbi 5-8 év talán legjobb elektrografikája, montázsa, amit láttam. A kép alján a modern materiális létbe belesüppedt emberek, démoni eltorzulásokkal az arcukon, amelyet átjárnak a pokol lángjai, és amelyek éppen összeolvadnak tőzsdei jelentésekkel és hírekkel. A kép szélén a Sátán egy rúddal szabja meg a rendet, kik maradnak felül és kik alul. Akik felfelé mennek, azok tonzúrával ellátott szerzetesek, meztelenül lebegve a lángok felett, mintegy leküzdve a materiális világ nyűgét.

A bónusz videón a Cyclotimia hagyományaihoz hűen egyszerű, de nagyon mélyértelmű és jól megkomponált film látható a Same Time, Same Place zenéjére vágva. Több modern szimbólum kifordítása mellett mutatja meg a film azt az egyszerű tényt, hogy ennek a világnak véget kell érnie. Ez így nem mehet tovább és nem is fog. Mesterséges és hazug az, ami körülvesz minket, minden élettől teljesen elrugaszkodott. Érdemes többször megnézni a filmet (egy EPS nevű ember nagyszerű munkája). Közel zseniális az anyag.

PHJ

FIELDS OF THE NEPHILIM

Mourning Sun
Oblivion/SPV 2005
www.fields-of-the-nephilim.com

FIELDS OF THE NEPHILIM

Körülbelül tíz évre tehető az az idő, amely alatt elég rendszeresen hallgattam a Fields Of The Nephilim munkáit. Mindig mást, de valamit mindig újra elő és előhúztam. Hatással volt rám, hiába na, egy évtized nagy idő. Ma, amikor szinte már egyáltalán nem hallgatok goth zenét – tisztelet a kivételnek, annak a háromnégy zenekarnak – de rock zenét is alig, azt kell, hogy mondjam, hogy még mindig úgy gondolom, hogy a FOTN valami jelentőset tett le az asztalra annak idején, zenében, koncepcióban. Jelenségben egészen biztosan azt. Valahol olyanok mellett kell megemlíteni, mint a Swans vagy mondjuk a The Sisters Of Mercy.

Hatalmas csalódás volt a Fallen album, amelyre akkor azt mondtam, hogy „minek kellett ezt most", ma viszont azt mondom, hogy „a FOTN lábbal tiprása volt". Ezek után Carl McCoy szabadkozásai („Csak a kiadó erőszakolta ki azt a lemezt. Az nem is egy Nephilim lemez."), meg ígéretei, hogy a következő jobb lesz, igazából hidegen hagytak. Gondoltam én. Aztán Krisztián barátom jött, hogy lesz új lemez, és azt ő megszerezte megjelenés előtt egy hónappal. Na, ide nekem gyorsan, mondtam, nagyon kezdett érdekelni a dolog. És most megint csak a kételyek mardosnak.

Az új FOTN album, a Mourning Sun nem egy erős lemez. Miért is? Mert nem markáns, nem eredeti, nincsen összefogva és nyeklik-botlik többfelé is. Többfelé csap vagy többfelé vérzik, ezt persze nem tudom eldönteni. Nem az igazi, leginkább azért, mert nincsen benne zenei erő, hiába az erőteljesre kevert gitárok egész sora. Itt vannak a FOTN klisék, szépen sorra lehet venni: csilingelő, felelgető gitárok, amelyek aztán elkezdenek húzni, hörgő-morgó McCoy, akinek szerencsére a hangja megmaradt, morajló effektek és a háttérben dallamosan brummogó basszus. Igaz, hogy a gitároknak az egész lemezen nincsen egy megjegyezhető dallama, nincsen a basszusnak sem (lásd korábban: Celebrate, Last Exit For The Lost, stb.) van azonban két nagyon durva önlenyúlás a legkomplexebb dalukból a Psychonautból, amit komolyan nem értem, hogy miért. Mondom, kétszer is, mindenki döntse el, hogy ez most lehet-e, jó-e, kell-e. A dobgép több helyen is beszáll a dalokba. Mondom, a dobgép. Csattog, felelgetni akar, nem jól teszi. Soha nem volt a Nephilimben dobgép, nagyon jó dobosuk volt, most sem kellene ide.

A dalok legnagyobb része sablongyűjtemény, valamifajta hamis megfelelésvágy van jelen, amelyet nyilvánvalóan az epigonok gerjesztettek és a fan club, meg a kiadó. Az album „nephilimes", „eliziumos" helyenként, de nem született igazi Fields Of The Nephilim album. Nem kell a követőknek megfelelni, nem kell a piacra dalokat írni, főleg nem egy legendának, ez egy alapdolog. Az embernek hiányosnak tűnik ez a visszatérés. Két dalról érzem úgy, hogy felnőtt az elvárásokhoz (Requiem XIII, She), amelyekben van invenció, nemcsak iparos munka. Ezek FOTN dalok, úgy, hogy a korábbi megkezdett dalok folytatása, nem másolás, hanem olyasmi, amit a FOTN csinál 2005-ben FOTN-ként. Két dal a hétből, nem sok, vagy már nem kevés? Igazából ezt sem tudom eldönteni. A lemez tanácstalansága átragadt ezen a ponton rám is.

A helyzet azonban az, hogy nem tudom egyértelműen lefordítani az ujjamat, pedig ez a lemez nem jó és nem fogom hallgatni. Úttörő zenekarokkal az ember azonban máshogyan van, leginkább megbocsátó és nem csak valami rossz kis nosztalgia miatt. Legyünk objektívebbek; a goth zene öregjei nem dicsekedhetnek. A Siouxsie feloszlott, a Sisters rossz hakni brigád lett, aki másfél évtizede nem tud egy tisztességes albumot tető alá hozni, a Christian Death beledőlt a saját csapdájába és mocskába, a Bauhaus rövid eredményes visszatérés után újra nem létezik. A FOTN azonban évek óta koncerteket ad, azt mondják nem is rosszakat, és ha tetszik, ha nem Carl McCoy nem adja fel. Próbálkozik. A közönség meg reménykedik.

PHJ

FLESH FIELD

Strain
Metropolis 2004
www.flesh-field.com

FLESH FIELD

A Flesh Field nevével először az egyik erre szakosodott német magazin válogatás CD-jén találkoztam. Esküszöm, ez volt az egyetlen számomra ismeretlen zenekar, amire felkaptam a fejem. Ekkor jön nálam az a rész, hogy felvésem az illető bandát a beszerzendő anyagok listájára. Nos, amint teljes hosszában hallottam az albumot, olyasmi történt meg velem, amit már régóta nem tettem. Azonnali késztetést éreztem arra, hogy újra meghallgassam a korongot. Ilyesmi velem utoljára a KMFDM Attak című albumánál fordult elő. És valóban, gyilkos egy hybridet hozott létre a Flesh Field. EBM-FuturePop hardbeat ütemekre érkeznek, az amúgy Tim Skold munkásságára hajazó gitárzúzdák, a vokáltémákat pedig egy svédes orgánumú férfiember, és egy Lucia Cifarelli-re erősen emlékeztető (mármint hangilag) leányzó adja elő. A zene végig egységes szinten mozog – azért kíváncsi lennék, hogy ki volt a gitártechnikusuk. A zenei teljesítmény tehát hozza az elvárható szintet, ahol kell, ott zúznak, mint az atom, de néha beugrik pár ütem erejéig némi drum'n bass is. A markánsabb darabok közé sorolhatjuk a Haven-t vagy a kissé furcsán indító, de később kibontakozó Seethe-t is. Aztán itt van még a sláger Reflect The Enemy is. Azt hiszem, ha ennél többet leírnék, az már tömjénezés volna, és én nem kívánom senki véleményét befolyásolni. Akinek ez a beszámoló felkeltette az érdeklődését, az úgyis beszerzi az albumot, és remélem pozitív véleményt fog róla alkotni. Én meg megyek, mert lejárt az disc, és újra kell indítani a lejátszót.

Dorn

GARDEN OF EDEN

Búcsú az Édentől
Nail 2005
www.gardenofeden.hu

Ez az! Végre egy magyar srác,"akinek, ereiben igazi finn vér csordogál" Aki le tudja írni, el tudja mondani és nem utolsó sorban elénekli és előadja.

Egy fickó, aki körül dübörög az energia a színpadon, aki felvállalja a "love metal"-t itt és most Magyarországon. Aki már

látta Nyúzó Imrét és zenekarát, azoknak nem kell bemutatni a legújabb korongot, hiszen ők már biztosan lemeztulajdonosok. A srácok nagyon meggyőzően ötvözték a klasszikus "dark rock"-ot a világban hódító "love metal"-lal, fellelhető benne a The Sisters of Mercy, The 69 Eyes, HIM, To Die For és a nyolcvanas évek pop zenéi is. Az igaz, hogy kár lenne hasonlítgatni bármihez is a Gardent, de mindenképpen útmutatónak szolgálhat azoknak, akik még esetleg nem ismerik a srácok munkásságát.

Ez a lemez a hazai szaksajtó szerint is kifogástalan, és én is csak csatlakozni tudok a kollégákhoz.

A zene tökéletesen meggyőző, hang minőség No1.; jó lenne még sok magyar zenekartól ilyen minőségű és tartalmú anyagot a kezembe fogni.

Ajánlom azonban ezt a lemezt nem csak a gótikus rock kedvelőinek: a korong egy nagyon tehetséges zenészcsapat jól összeszedett gondolat- és érzelemvilágának lenyomata. A zene és szöveg szerves egész, Imre és Napsugár hangja együtt él a zene minden rezdülésével. A Szeress még, vagy az Álomkéz biztos sírás; az angol dal a Piece of Me Alive pedig a lelki szabadságot és önmagunk elfogadását hirdeti, de sorolhatnám a jobbnál jobb dalokat Talán még amit ki emelnék, az a Lélekmadár; a dal klipjét a hazai zenecsatornák is szívesen játszák. Bármilyen információt a zenekar hivatalos honlapján a www.gardenofeden.hu vagy a diaksziget.com-os fórumon találtok. Végszónak annyit mondanék: ezek a srácok a hazai dark&roll fenegyerekei!

Szikla

GRABESMOND

Xenoglossie
Napalm 1999

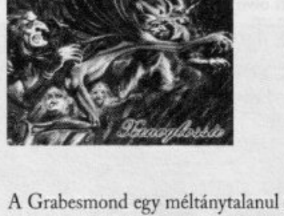

A Grabesmond egy méltánytalanul elfeledett zenekar a dark-ambient palettáról, pedig nem ezt érdemelnék. A zenekart két osztrák black-metal előadó, Peter és Protector, alapította 1995-ben azzal a céllal, hogy sötét atmoszférájú dalokat írjanak nem szokványos hangszerek felhasználásával. A nem szokványos hangszer megfogalmazás alatt a dob, gitár felállás kivételével bármi értendő. Első próbálkozásuk egy limitált példányszámú demófelvétel volt, In schwindendem Licht címmel. Ezek a felvételek enyhén szólva egy nagyon embrionális állapotot tükröznek. 1996-ban tűnik fel a láthatáron Lucia M. Faroutan, aki csatlakozik a bandához, és mindemellett egy jókora adag kreativitást is csempész a zenekarba. Így nem is csoda, hogy az 1997-ben megjelenő Mordenheim című album már az elvártaknak megfelelő minőségű muzsikát tartalmaz. Ennek a zenei világnak a továbbfejlesztéseként jelenik meg 1999-ben a Xenoglossie. És hogy milyen maga a muzsika? Misztikus, néhol középkorias, de ugyanakkor avantgárd és klasszikus is. Ez így most meglehetősen eklektikusan hangzik, de ez a fajta zene inkább a lélek sötét oldalának szól, mint a racionális gondolkodásnak. Néhol felcsendülnek középkori muzsikát idéző dallamfoszlányok is, de ezek nem a pórnépet hivatottak szórakoztatni. Itt egy sokkal komolyabb, a Természettel összhangban álló ősi tudás kerül megidézésre. Mint már említettem, ez a muzsika nem az öncélúságot szolgálja, hanem magasabb dimenziók megismeréséhez nyújt segédkezet. Itt Lucifer neve nem a Gonosz egyik szinonimája, hanem ő az, aki elhozza a Tudás fényét az ember számára, hogy észrevegyük, mezítelenek vagyunk. Ez az a tudás, amit a mai napig elnyomnak és üldöznek. És úgy látszik a Grabesmond is feladta harcot. Kár értük.

Dorn

HIM

Dark Light
Warner 2005
www.heartagram.com

A HIM most adta ki ötödik lemezét, aminek az a célja, hogy a világsztársághoz immár egyedül hiányzó terepet, az USA-t meghódítsa. Nem tudom, a vizuális koncepció kiérlelése azért akadt-e el félúton, mert a jelenlegi általános körülményeket figyelembe véve nem is lehetne időszerűtlenebb célt kitűzni, de tény, hogy míg a borítón gigászi építmény magasodik elénk az óceánból, addig a bookletet fellapozva azt láthatjuk, hogy a zenekar a már félig víz alatt lévő szinten posztol. Ez persze csak abból a szempontból érdekes, hogy korábban mindig tökéletes, egységes, és gyönyörű volt a HIM albumok kiállítása, most pedig ezeket csak a zenére lehet vonatkoztatni. Arra viszont maximálisan, mert a Dark Light a finnek eddigi legjobb lemeze.

A dallamos, modern, elektronikát is tartalmazó rockzene érzéki ágának vezető formációja kezdettől ugyanazokból az elemekből építkezik: még a balladák esetében is kifejezetten érezhető, belső dinamikával rendelkező, szenvedélyes számaik hol gyorsabb, hol lassabb, hol szomorúbb, hol monumentálisabb alakot öltenek, úgy, hogy alapvetően mindig a hangulatokkal manipulálnak köszönhetően énekesük, Ville Valo mágikus jelenlétének. Ezek a komponensek ezúttal sokkal összefogottabb, feszesebb dalokká álltak össze. Minden szerzemény 3-4 perc körüli, és a finomságok, érdekességek akár egy-egy átkötő rész alatt is felvillannak. Nagyon tömény a lemez, igazi HIM esszencia, ami iszonyatosan jól működik egységként, és aminek minden egyes része, vagyis dala önmagában is pazar. Már az első szám, a Vampire Heart refrénje képes teljesen kizökkenteni az embert, aminek csakis rengeteg újabb meghallgatás lehet az eredménye. Ehhez társul a címadó szám bársonyos visszafogottsága, a Play Dead földöntúlisága, vagy a Nightside of Eden kíméletlensége (learning the mathematics of evil…), de gyakorlatilag tényleg kiemelhető az összes dal. A lelki hatások, a sötét ízek nagymesterétől pedig pontosan ezt várja az ember. Lehet, hogy itt-ott még mindig átüt a zenei csiszolatlanság, a zsigerből megoldás agressziója, de ezzel együtt mindig meglesz a harmóniák terén kimagasló tehetségük, és az a kézség, hogy a legédesebb, legcsábítóbb módon szólítsák meg hallgatóikat.

J

THE MOON AND THE NIGHTSPIRIT

Of Dreams Forgotten and Fables Untold
Equilibrium Music 2005
www.equilibriummusic.com/themoon

Moon
Nightspirit

Mindig öröm, ha az ember egy új magyar anyag megjelenéséről számolhat be, az meg külön öröm, ha a zenekar ráadásul az ember szeretett szülővárosából származik, mint jelen esetben a Moon and the Nightspirit esetében. Bemutatkozó lemezüket a portugál Equilibrium adta ki, és előtte nem is nagyon lehetett hallani róluk, szinte a semmiből tűntek elő a nagyközönség számára, korábban csak egy 3 számos promo-felvételük volt, amit főleg kiadóknak szántak. Viszont a tagok nem most kezdték a zenélést, más stílusban már igen sokat letettek az asztalra (három kiváló nagylemez holland kiadásban). De azt abbahagyták, teljesen új lapot nyitottak, és ennek lett végeredménye az Of Dreams Forgotten and Fables Untold. A lemez szinte teljesen akusztikus, éteri hangzású, folk jellegű szerzeményeket tartalmaz, főleg akusztikus gitárra, különböző fafúvósokra és hegedűre épül, különféle kézidobokkal kísérve (valamint egy dalban zongora is felbukkan), és mindezt egy csodálatos női énekhang koronázza meg. Két magyar nyelvű szerzemény található az albumon (a hét angol nyelvű mellett), pl. rögtön a nyitó Égi táltos, aminek csodaszép magyar népzenei hangulata van. Meg a szépség úgy általában jellemző az egész anyagra, egy kis sötétséggel, melankóliával megfűszerezve. A három régebbi szám szintén helyet kapott a lemezen, átdolgozva, ezek közül is kiemelkedik a Beloved Enchantress, ami már korábban megfogott „fülbemászó" dallamaival. Bármelyik dalt kiemelhetném, mindegyik tartalmaz valami érdekességet, mindegyiket öröm hallgatni, de ez igazából felesleges, az egészet egyben kell hallgatni. Amit még megemlítenék, az a „csomagolás", az Equilibrium kiadó többi kiadványához hasonlóan itt is nagy figyelmet fordítottak a külalakra, nem hiába, nagyon szép lett a 6-paneles digipak.

Egy újabb magyar kiadvány, amire büszkék lehetünk, jó hírünket viszi a nagyvilágba.

KB

NOISE UNIT

Voyeur
Metropolis 2005
www.metropolis-records.com

Az 1997-es Drill után végre itt van a Voyeur! Több éves várakozás után valami nagyon komoly született ismét. Amik a Frontline Assembly lemezekre nem kerültek fel, és a Delerium lemezek „eldiszkósodása" miatt elmaradtak, eltűntek majdnem, ezen az alkotáson összegyúrva most megtalálhatók. Az első nagy meglepetés a lemezen az élő dobok használata (Illicit Dreams), ami teljesen más irányt ad az elektronikus zenének. A harmadik szám (Surveillance) finom eleje és a közepén kezdődő baljós hangjai egy film főcímzenéjének is elmenne, de itt nem adják fel, ezt még fokozzák a belassult tribal tempókkal és egy kis savazással a szám végén. Az elmaradhatatlan basszus futamok (Liberation) és a torzított gitárok használatáról sem feledkeztek meg (Strapdown), ahogy a hangok teljes szétcsavarásáról sem, ez a szám egy pszichedelikus kávéház hangulatát adja. A Submerged-nél teljesedik ki a lemez: itt aztán mindent beleadnak, a világűr leghihetetlenebb részébe repítenek el minket a zeneszerzők (Bill Leeb és Chris Peterson). A záródal (Monolith) finom downtempós, ahogy annak lennie kell. A ráadás szám (Submission) mely a borítóra nem, de a lemezre rákerült egy igazi NOISE UNIT. Ez a lemez az ELECTROCK-PSYCHOINDUSTRIAL-DARKAMBIENT legjobb ötvözete. Csak neked.

sZAKADÁR

OPETH

Ghost Reveries
Roadrunner 2005
www.opeth.com

A svéd Opeth az 1994-es Orchid album óta az egyik legizgalmasabb zenekara a metal műfaj egészének. Ezalatt a bő évtized alatt olyan zenei ívet írtak le lemezeikkel, mellyel méltán írhatják be a nevüket abba a bizonyos nagykönyvbe. A legutóbbi két albummal, a Deliverance/Damnation párossal igen magasra helyezték a mércét, de a szintet ismét sikerült megütni.

A Ghost Reveries a nyolcadik Opeth mű, a minőség pedig ismét szédületes. Először hajlamosnak mutatkozunk elődeihez hasonlónak ítélni a lemezt, de a kép – mint mindig – az ismételt hallgatásokkal egyre inkább kitisztul. A Ghost Reveriest nagy vonalakban az ismert Opeth stílus és a Damnation album akusztikus/finom irányvonala keresztezéseként határoznám meg. Valamilyen mértékben minden Opeth lemezen találhatók friss elemek, az új korongon leginkább a billentyűs hangszerek megnövekedett szerepe hat üdítően. Ez nem meglepő, hiszen a koncerteken kisegítő Per Wiberg billentyűs (lásd még Spiritual Beggars) immáron rendes tag lett. Wiberg mestere hangszereinek, mellotronon, zongorán egyaránt játszik, de a legkülönfélébb egyéb hangszíneket vonultatja fel a dalokban.

A nóták még változatosabbak, mint az előző lemezeken, élesebb kontrasztok figyelhetők meg akár egy dalon belül is. Úgy is mondhatnám, többfélék a szélsőségek. A hangulat, a stílus egyébiránt végig félreismerhetetlenül Opeth. A Ghost Of Perdition vagy a The Baying Of The Hounds a durva death metal elemek – vaskos riffek, Mikael Akerfeldt énekes/gitáros hörgése - mellett rengeteg progresszív motívumot, remekül felépített gitárszóló-virágokat, színes billentyűtémákat tartalmaz. A szép akusztikus Reverie-vel induló Harlequin Forest az album központi tétele: egy súlyos, fennkölt kompozíció Akerfeldt dallamaival, briliáns gitártémákkal, komplex ritmusképletekkel. Akerfeldt hangja látványosan fejlődik, a dallamai és a témái is egyre jobbak. Erre az említett Harlequin Forest a legjobb példa, de a lemezzáró akusztikus Isolation Years – ami a Damnationre is felkerülhetett volna - is ezt igazolja.

Az album általános koncepciójának megfelelően komorabb, vészjóslóbb ez a lemez az elődeinél, néha egészen kísérteties hangulatokra figyelhetünk fel. Az Hours Of Wealth élményszámba menő kompozíciójában az első percek olyanok, mintha ősszel esős időben néznénk ki az ablakon. Az Atonement egy visszafogottabb dal egy vissza-visszatérő gitárharmóniával, ami fülbemászó énekdallamokkal váltakozik. Nem érdemes az album minden „titkát" kiadni, a lényeg a felfedezés izgalmában leledzik.

A zenészek játéka hibátlan, Martin Lopez dobos, és Martin Mendez basszusgitáros ismét remekelt, remélhetőleg Lopez a koncerteken is helyt tud majd állni. Summázva elmondható, hogy a Ghost Reveries remekmű, a zenekar ki sem látszik az ötletekből, e muzsikusok érzéke a zenéhez rendkívül magas szintű. Szerencsére Scott Travis is jól oldotta meg a feladatot, ki tudott lépni önnön kliséi közül, melyek az utóbbi gyengébb munkáit jellemezték. A borító és a füzet illusztrációi tökéletes összhangban állnak a zenével.

Az Opeth kiemelkedő minőségű zenével, nulla kompromisszummal képes egyre nagyobb népszerűségre szert tenni, melyen a közízlést ismerve én némiképp csodálkozom, de ez a zenekar minden elismerést megérdemel. A Ghost Reveries meghallgatása után mindenki osztani fogja e véleményt.

Milán Péter

PROJECT PITCHFORK
Kaskade
Metropolis 2005
www.pitchfork.de

Az egyel ezelőtti Inferno albumon jelentkező hangulatváltást egyszerűen csak pillanatnyi szeszélynek könyveltem el, de úgy látszik, a Pitchfork megkomolyodott; felnőttkorba lépett a zenekar. Ennek megfelelően a zene hangulata változott. Van itt jókedv is, de az amolyan felnőttesen szorongó, mert benne van a félelem az elmúlásától. A hangszerelés megmaradt a kétharmad elektronika, egyharmad organika aránynál, viszont az élő dob sokat javít az összhatáson. Nem kevés NIN hatást is felfedezhetünk a zenében, szerencsére csak hatás, és nem másolás szinten. Ennek következménye, hogy a Kaskade nem lett egy tinci-tánci slágergyűjtemény. Igényesen összerakott album, ami inkább a fejet veszi célba. Odafigyelést igényel. Ez valahol nem is baj, legalább észrevették, hogy az Inferno által lefektetett sínek bizony az album címében megjelölt helyre vezetnek. A Kaskade-ra viszont visszajöttek az analóg szintik is, amik tovább árnyalják az amúgy is rétegzett zenét. Az album lendülete, egy track kivételével, középtempókból építkezik, nagyon ügyesen. A hangszerelésre sem lehet panasz. Összefoglalva a dolgokat, ez egy korrekt album lett. Lehet, hogy sok régi rajongó el fog pártolni tőlük, de szerintem fognak újakat is szerezni.
Dorn

TH RASMUS
Hide From The Sun
Universal 2005
www.therasmus.com

Ha így folytatják, Rasmusék a pop-rock legnagyobb alakjai közé fognak emelkedni. Ez a stílus nem engedélyez különösebb távlatokat, így akik mégis brillíroznak ilyen téren, azok nagyon értenek valamihez. A Rasmus legénysége például ahhoz, hogy tudja, hol a helye. 2003-ban jelent meg Dead Letters című lemezük, amiből másfél millió példányt értékesítettek. Ezzel a kontinens-szerte utolérhetetlen eredményeket produkáló, szinte utópisztikus magasságokban szárnyaló finn zeneipar elsőszámú zenekarává léptek elő, és ezt figyelembe véve, bevállalva az elsőség ilyen megnyilatkozását, csinálták meg ezt a lemezt. Ezzel el is mondtam, hogy a Hide from the Sun tökéletes, hibátlan, és a legapróbb részletig profi.
Sokan tekintenek úgy erre a zenekarra, mint egy habkönnyű HIM-re, de ez a vélekedés mindenekelőtt azon bukik meg, hogy itt a zenei alap valamint az ének is képzettségen alapul, és csupán ehhez járul az ösztönös tehetség. Ezek után már lehet hasonló marketinggel operálni (a HIM és a Rasmus ugyanazzal a managerrel dolgozik), ugyanúgy a tinilányoknak „eladni a zenekart”, mégis alapvetően fog másról szólni a két dolog. Egyébként nekem még a felszínen is különböznek, mert teljesen más hangulatot teremtenek azt leszámítva, hogy mindkettő nagyon szerethető.
A Rasmus egyik védjegye a lendület. Vitalitás hatja át az összes dalukat, és ez az energia adta az alapját például a novemberi Petőfi Csarnokos diadalmenetüknek is. Rockos, kemény megszólalásukban, dallamaikban nem nagyon van túlzás, itt az összhatás mindig kerek, és kifogástalan. A dalszövegek is egyetlen üzenetet hordoznak: figyelj oda, miken mész keresztül, és vigyázz magadra. Ha megnézünk néhány dalt, a Shot-ot, vagy a Keep your Heart Brokent, elképesztő az a dinamika (nem a gyorsaság, hanem a pont megfelelő tempó), és erő, ami teljesen természetesen dominálja őket. A No Fear harmóniái gyakorlatilag már a művészi szintet súrolják, és még a Don't Let Go ballada is csak mértékkel hatásvadász. Ez a kvartett tényleg tudja, hol a határ, és remélem, hogy ezzel a kiforrottsággal fognak tudni mit kezdeni.
J

SCIVIAS
…And You Will Fear Death Not
Eis & Licht 2000
www.scivias.hu

Valami emelkedettebb hang és nyelv kellene ehhez a lemezhez, olyan, ami igazán méltó hozzá. Amennyire törvényszerű, hogy van a populáris zene (aminek kb. 90 %-a egyszerű szemét), annyira logikus, hogy van az alternatív zene, és azon belül is egy szűkebb kör legszűkebbikébe tartozik az, amit minőségileg a Scivias képvisel. Minőség alatt nem csak a zenét kell érteni: a Scivias több annál, bár sokaknak kevesebbnek látszhat. Mert amennyire konzekvensen végigvitt és megalapozott az a filozófia, a gondolatok és alkotók feldolgozása (de NEM szolgalelkű másolása), melyek hatást gyakoroltak rájuk, annyira alapos a zenei megvalósítás is: mindennek, amit hallunk, célja van, és hallhatóan sok munka és érlelés után került végleges helyére. Számomra ezért is kisebbfajta csoda, amit csinálnak. Mikor három éve először említettem őket, a Death In June budapesti koncertje kapcsán tettem. Akkoriban ezt írtam róluk: "talán túl sok volt az effekt, a mű-köd, hosszúak voltak a számok és még vetítettek is a hátuk mögé, de akkor és ott nagyon hatásos volt. Talán túl hatásos is".
Most hallgatom a lemezt, és valami hasonlót érzek, de ezt minden negatívum nélkül mondom. Igen, a dalok esetenként "hosszúak", de nem érzem időpazarlásnak, mégha váltás nélkül, hosszan szólnak is. (Pedig a progresszív rockos, háromórás gitárszólóktól a mai napig irtózom.) Célja van mindennek, egy perc se megy kárba. Szót kell ejteni a megvalósítás sokrétűségéről is: mind a már emlegetett szellemi szinten, mind zenei téren nagyon sokféle hangzás épül be, és mégsem kérdés, hogy ez kinek a lemeze, nem lesz a dologból negatív "stíluskavalkád". Egységes az anyag, a felhasznált stílusjegyek és eszközök az utalás szintjén és zenei szinten is belesimulnak az alapkoncepcióba, ami pedig többféle módon értelmezhető. Természetesen nem csak Japánról szól az album, bár ez a legnyilvánvalóbb értelmezési lehetőség, és aki nem ás le mélyebbre, esetleg tényleg csak ennyit fog megérteni belőle. Számomra ez a lemez, ahogy a Death In June legjobb munkái is, egyfajta szellemi utazás, egy hatvanperces meditáció. Éppen ezért érdemes lehetőleg sötétben, fejhallgatóval, egyedül, füstölőt égetve meghallgatni, mindenfajta káros tudattágulás (alkohol, drog, stb.) NÉLKÜL, elejétől a végéig, mert úgy működik a legjobban. Persze le lehet bontani dalokra, de ezzel sérül az alapkoncepció és a művészek szándéka is. Meg persze szegényebbek leszünk pár gondolattal, amik csak a teljes lemez élménye után találják meg az embert. És mégis, én a The Peach Boy-t vagy a Die Before You Die-t tudnám kiemelni ebből az egységből, már ha nagyon kellene. Nézzük egyedül a Die Before...-t: látszólag egyszerű és puritán hangzása van ennek a kompozíciónak is, de kellő figyelemmel újabb és újabb részleteket talál benne a hallgató, miközben az egész dal magával ragadja, mert lehetetlen nem a hatása alá kerülni. És itt érünk el a másik okhoz, amiért ez a lemez annyira fontos. Mert nagy ritkán előfordul, hogy egy-egy album megmutatja, hogy az ember nem csak egy güriző kis porszem, aki hatvan év után meghal vagy nyugdíjba megy, hanem egy kreatív lény, önmagán túli távlatokkal, persze csak ha akarja és képes rá. Nagyon, nagyon ritkán el is képes hinni mindezt a hallgató, főleg ha egy Death In June vagy egy David Michael (hogy a Magna olvasói által ismertebb művészeket említsem) kaliberű egyén mondja ezt. Azonban, hogy egy magyar zenekar is tudja ugyanezt, és ráadásul hibátlanul, szóval ilyesmi eddig nekem nem nagyon volt. (Bár közel azért jártak már hozzá páran.) És igen, ebből is látszik, hogy a hallgató egyelőre azt csodálja benne, amire önmaga (még?) egyenlőre képtelen – mert az ember könnyen mond dolgokat és tesz fogadalmakat, de egész más dolog aszerint is élni.
Valami emelkedettebb hang és nyelv kellene ehhez a lemezhez, olyan, ami igazán méltó hozzá.
BerTolT

TOOL
Lateralus
EMI 2001
www.toolband.com

Tool, azaz „szerszám” annak a méltán egyedi és egyéni zenekarnak a neve, amelyet kezdetben nem elsősorban a zenélni vágyás működtetett, hanem az indok, hogy hasznos szerszámként funkcionáljanak a lachrimológia elterjesztésében. Az előbbiekben említett filozófiai irányzat valóban létezik, egy Ronald Paul Vincent nevű vegyszerkereskedő alapította, és még egy könyvben is összefoglalta téziseit, melynek címe: Örömteli útmutató a lachrimológiához. Ennyi azt hiszem elég az ideológiai háttérről. Aki többre kíváncsi, az tanulmányozza a fent említett művet – érdemes. Ugyanígy érdemes megismerkedni a Tool muzsikájával is, amit jobb híján kortárs rockzeneként lehetne aposztrofálni. Zenéjükben megtalálhatóak a '70-es évek progresszív hard rock/metal zenekarainak agyasan kidolgozott megoldásai, de megvan itt a punk pusztító ősereje, vagy a grunge borongós, depresszív hangulata is. Igaz, hogy az 1990 óta hivatalosan fennálló zenekarnak mindezidáig csak két albuma, és egy EP-je jelent meg, ezek a művek viszont tényleg figyelemre méltóak. A Lateralus a legutóbbi, és talán eleddig legkiforrottabb Tool mű, egyszerre dühös és szomorú, pszichedelikus és pusztító. És mindemellé még egy kissé nyomasztó is. Viszont a muzsikusok maximálisan uralják hangszereiket, szinte együtt lélegeznek az instrumentumokkal. Továbbá itt van még Maynard James Keenan egyedülálló énektehetsége is, amivel lelket lehel az egész műbe. Az olyan remekbeszabott tételek, mint a Schism vagy a Ticks and Leeches (hogy csak kettőt emeljek ki) önmagukban jó példák arra, hogy miben rejlik a zenekar zsenije. Olyan muzsika ez, amelyet éjjel, fejhallgatóval érdemes hallgatni, hogy tökéletesen átjárjon minket a hangulata, de őszintén szólva, nem merem mindenkinek ajánlani. Aki nem fogékony az ilyesmi muzsikára, az csak öncélú virgázást, és busongó éneket fog leszűrni magának ebből a méltán csodálatos zenei világból, pedig a Nagyvízen túl nem nagyon tevékenykednek manapság igazi zenei géniuszok. Elfogultsággal nyugodtan lehet vádolni, amikor Keenanék mellé kapásból csak Reznort, és Corgant tudnám odatenni. (Naja, a japánok kezdik átvenni a terepet.) Aki a leírtak alapján úgy döntene, hogy meghallgatja az albumot, annak csak gratulálni tudok a választásához.
Dorn

THE VISION BLEAK
Carpathia – A Dramatic Poem
Prophecy 2005
www.the-vision-bleak.de

Nehéz helyzetben vagyok, bár nyilván nem annyira, mint a The Vision Bleak, akiknek eljött az idő a második albumuk tető alá hozására. Az első CD-jüket én nagyon szeretem, minél gyakrabban hallgatom, ez annál nyilvánvalóbb lesz nekem (a szomszédaim számára is, azt hiszem). Ezzel a második lemezzel azonban vegyes érzéseim vannak: mintha egyfelől tutira akartak volna menni, de ugyanakkor új területekre is elkalandoztak volna. Hogy a lemez dizájnja tökéletes, az nem újdonság, az első layoutja is gyönyörű volt. A zene, nos itt van nekem a fő probléma: túl gyakran köszönnek vissza a korábbi megoldások. Akár meg is tudnám mondani, melyik számot hogyan írták újra, de nem, mert vérzik a szívem a TVB-ért, akik annak idején az egyetlen általam rendszeresen hallgatott (és viszonylag friss kiadású) metal albumot összehozták. Másodszorra egyből konceptalbumban gondolkodtak, és részben jól tették, a történet, amit kitaláltak, nagyon jól van megírva, ráadásul a nagy Lovecraft előtt tisztelegnek, ami külön is melegséget ébreszt a gonosz kritikus szívében. A sztori (aminek a végét nem akarom előre lelőni) TÉNYLEG jó, és akár egy kisregény is kitelne belőle. Nekem a megvalósítással vannak gondjaim. Így, ebben a formájában számomra kicsit sok a death metalra utaló elem, kevés a női vokál és lehetne jóval több hangsúly a szimfonikusokon, mert azok hibátlanul sikerültek. Persze, nagyon sok ötlet van benne még így is, a nyitány és a lezárás tökéletes (bár épp az utolsó szám gyorsabbik része az egyik megoldás, ami az első lemezről átmentésre került). A tényleges zárómotívum, az az arabos-kísérteties, elhalkuló csoda, az mutatja meg, mi lehetett volna ebből az anyagból. Úgy érzem, hogyha igazán alárendelték volna a zenét a történetnek, akkor nem csak a fémrajongók gyűjteményében landolna a korong. Számtalan stílust lehetett volna alkalmazni még a rock fogalmán belül is, ahol a klasszikus nagyzenekari hangzás és a többszereplős/többvokálos megoldások nagyobb teret kaphattak volna. JÓ lemez, de nálam nem fogja kiszorítani a CD-lejátszóból a Deathship-et. Kicsit több bátorsággal, több kísérletezéssel, több kockázattal egyfajta lovecrafti metal-rock-opera lehetett volna belőle.
BerTolT

VÁLOGATÁS
Trans Slovenia Express vol.2
Matrix Music / Mute 2005
www.matrixmusik.com
www.mute.com

Egy válogatás, melynek sohasem gondoltam volna, hogy lesz folytatása. A lemez 14 számot tartalmaz, egytől-egyig KRAFTWERK átdolgozásokat. Az együttesek többsége természetesen ez esetben is kelet európai, a volt Jugoszlávia területéről. A zenei stílusok kavalkádja hallható a lemezen (NEOFOLK, ROCK, ELECTRO, INDUSTRIAL, TRANCE), mindez egy számon belül is megtörténik (THE STROJ: METAL ON METAL), meg kell hagyni, rendesen odavág teljes hangerőn, nem beszélve a RADIOACTIVITY „twin peaks” hangulatot idéző verziójáról egy atomtemető melletti folytatásból. Hallható még kegyetlen ELECTRO, MINIMAL elektronika, nyugis TRANCE és finomított D&B is ezen a lemezen. Otthoni hallgatásra és bulikra is ajánlott, az 1-101-es korosztálynak.
sZAKADÁR

VÁLOGATÁS
Post Alcoholic Body Syndrome / Death 1.
Advoxya 2005
www.advoxya.com

Ez a válogatás a hazai elektro/indusztriál színteret tekintve, egy hiánypótló darab. Csokorba lettek szedve mindazon zenekarok, akik egyelőre még nem annyira ismertek a nagyérdemű előtt. Remélem lesz folytatása az anyagnak, mert nagyon sok tehetséges zenekar van mind itthon, mind külföldön, akik csak a bemutatkozásra várnak. Viszont az tény, hogy egy ilyen válogatásról rohadt nehéz ismertetőt írni. Nemcsak a hasonló stílusú zenekarok miatt, hanem a néha külföldön már befutott bandákhoz való, több-kevesebb, hasonlóság végett. Szerencsére igazán kutyaütő társulatot nem lehet találni a kompiláción. A minőség úgy a közepes és a kimagasló szint között mozog. Ez azért már bizakodásra adhat okot. A jobb tájékozódás miatt egyenként kísérelem meg ismertetni a discen található számokat.
The Pulsar: Resistance V.2
Meglehetősen komor vokáltémával megtámogatott újsulis EBM, nem erőltetik az ember arcába a kalapálós dobgéptémákat, jó a ritmus. A színesítésként feltűnő torzított gitár is jól lett elhelyezve. Korrekt.
Virtual Embrace: Roots Of Evil
Elsőre a régebbi Terminal Choice művek ugranak be, talán csak a hasonló vocoder miatt. Maga a track lendületes, csak ezt a fajta zenét rengetegen játsszák, és így nehéz igazán újat alkotni. Az adott határokon belül viszont hozzák a maximumot. Innet még van hova fejlődni.
Blood Transfusion Set: Otherwordlyman
A vonósok alkalmazása jó ötlet, de még így is eléggé minimálisra sikerült maga a muzsika. Jó pont viszont, hogy van atmoszférája a zenének. Itt is megtalálható a TC-s vocoder. A feelingre viszont már ráéreztek, ez jó.
Schyzzo.Com: Complexity
Elektronikus zörejekkel, gerjedésekkel, bizarr beszédfoszlányokkal indít a Schyzzo.Com. Organikusra, lélegzőre sikerült a mű, de ugyanakkor megtalálhatóak itt noise-os zörejek is. Ez az elidegenedés zenéje, akár még kísérőzenének is beférne egy ilyesmi témával foglalkozó filmbe.
Tekkno Orgasm: Geld
A kilencvenes évek közepéről ismerős nekem ez a fajta hangszerelés, szerencsére a gorombított ének elveszi a zene gázos érzetét. De még így is fura szájízzel hallgatom ezt a fajta zenét. Ehhez hasonló muzsikákat anno a Napalm Rave, Terrordrome stílusú válogatásokon lehetett hallani. Ott is ilyen félbizarr dolgok szerepeltek. Viszont lendület legalább van.
Z Prochek: Outside. Acts
Egy újabb társulat, akiknek szerencséje van. Hogy miért? Azért mert a szokásos EBM hangszerelés mellé sikerült feelinget csempészniük a számukba. Meg azért az énekesük se az a Sokol rádióból recsegő orgánum. Ez a két tényező pedig sokat dob a produkción.
Nothing Nada: Red Armageddon
Kár lenne titkolnom, ez a társulat az egyik kedvencem a válogatásról. Amikor először hallottam a számukat, nem akartam elhinni, hogy hazánk fiai az elkövetők. Nyugat-európai szintű hangzás, semmi monotónia, és egy értékelhető női vokál. A Nothing Nada külföldön is simán megállná a helyét. A hangzás tömörítése érdekében némi gitárt nem ártana becsempészni a muzsikába, habár így is kimagasló maga a teljesítmény. Hajrá!
Aiboforcen: Psychosomatic Complants
Ez egy Punto Omega által elkövetett mix, ami eléggé zavaró tud lenni. Jobb szeretném inkább az eredeti változatot hallani. Amúgy nyugis, középtempós maga az alkotás, a stílus gyerekbetegségeitől mentes. Azért kíváncsi lennék, hogy ebben a végeredményben mennyire van benne a PO keze.
Cyclone B: Nothing
Még egy nyomasztó hangulatú track, ahol azért a színesítő samplerekre is érdemes odafigyelni, az énekes hangja meg kissé Keith Flintre hajaz. Amúgy az alapok eléggé monotonok, de ettől még, bármennyire is furcsa, hallgatható maga a muzsika. Talán az összhangzás teszi.
Immunology: Fallen Angel
A SIN műve mellett talán a másik agresszív track a válogatáson. Bugyborékolós vokál, tömény EBM arzenálra építve. Ütős egy darab.
Run Level Zero: Under The Gun
Furcsa szimbiózisa ez a zene a futurepopnak és az indusztriálnak. Alaphangzásnak ott vannak a futurepopos ritmusok, és erre telepedik rá a karcosabb ipari hangzás. Érdekes próbálkozás.
Sanguis In Nocte: Death Rides In The Rain
Elérkeztünk kis hazánk büszkeségeihez. Bizony jó ez a hibrid, amit a SIN összeállított. Elektro-rockos gitárok, futurepop-EBM effektek, és kecskeduda. Ja, és a vokál pedig a Black Metal színteret idézi. Ez így leírva furán hangzik, de higgyétek el, a végeredmény kurva jó! Aki még nem ismerné a bandát, az sürgősen pótolja ezt a mulasztást.
Impact Pulse: Without Fear
Még egy magyar társulás, a nyugisabb vonalról. Elsőre az FLA által képviselt stílus köszön be, de az Impact Pulse mégis valahogy más. Talán az eltérő hangulat teszi, vagy az afölött érzett büszkeség, hogy ilyet is tudunk. Nem tudom, de attól még szerethető ez a muzsika.
Interlace: Elohim
Az Ogre-t idéző vokál mögé nem éppen fantáziadús, kissé éteri muzsika érkezik. Amúgy tizenöt évvel ezelőtt kaszáltak volna a zenéjükkel, na de most?
Tango November Feat. Cyclone B: Never
Régi, Amigás játékaimat idéző témával indít a Never, amely analóg effekt a track végéig kitart. Kísérletezősre sikerült zene ez, ami türelmet, és odafigyelést igényel. Ha ez már megvan, akkor semmi vész.
Ez lenne tehát nagy vonalakban a mai elektronikus zenei felhozatalt bemutatni hivatott válogatás rövid elemzése. Remélem, lesz még folytatás.
Dorn

VÁLOGATÁS
Gloria victis, Vae Victis

War Office Propaganda 2005
www.waroffice.org

Rengeteg lett a válogatás mostanában a neo-folk és post-industrial szintéren. Millió egy zenekar, megszólalási igénnyel és kétséges anyagokkal meg kvalitással: az embernek legtöbbször herótja van ezektől, nagyon kevés az érdekes. A lengyel War Office Propaganda próbálkozása azonban mindenképpen figyelemre méltó darab, leginkább azért, mert a szinte teljesen ismeretlen vagy éppen kevésbé ismert zenekarok adják a legjobb darabokat, illetve azért mert valószínűleg a teljesen valódi fadobozba helyezett CD, oldalán latin szentenciával, amelyet egy zsineggel lehet kihúzni tokból, az egyik legnemesebb küllem, amit láttam a szintéren eddig.
Az album legjobbjai a WOP-t működtető lengyel ifjak (Robert nekem hibátlan le tudta írni magyarul, hogy „Lengyel-magyar egy jó barát, együtt harcol és issza borát!”.) zenekarai, a Cold Fusion és a Rukkanor. Ezek fúziós post-industrial-t játszanak, kis neo-classical és némi ambient elemekkel tarkítva, nagyon megkapóan tálalva a szerzeményeket. Talán, ha kettő közül választani kell, akkor a Rukkanor szerzeményét tenném meg a válogatás legjobb dalának, amely egyben a címadó darabja is a kompilációnak. A lengyel-magyar barátságra való tekintettel (?) itt van a magyar Cawatana is, amely nyitja a válogatást, egy igazán remek dallal. Gergő komor hangját felemeli a zongora az elején, majd elnyomják a dobok, hogy a végén egy csapásra eltűnjenek a semmiben. Nagyon jó az Omnicore darabja is itt, teátrális orchestral-industrial, nagyszerű hangmintákkal. Magára talált a Stahlwerk 9 és érdekes a számomra teljesen ismeretlen The Well Of Sadness is, amely leginkább olyan, amilyen a Leger des Heils szeretett volna lenni, de esélye sem volt rá sohasem. A lemezen érdekes még Krepulec nevű industrial project, jól eltalált az Ait! dala is, zavarba ejtő a Parzival (Laibach és DAF mizéria) és nagyívű a HERR instrumentális zongora darabja. Méltatlan, hogy Karjalan Sissit és a Toroidh már máshol megjelent dalokat küldött ide (ilyen pofátlan csak a Blood Axis volt korábban) és teljesen reménytelenek is vannak persze (Harvest Rain, Out Of Sight, Mushroom's Patience, Neutral, Rasthof Dachau, stb.), de a legigénytelenebb dolgot a Vishuda Kali nevű formáció követte el, akik egy effekttel betorzítottak egy indiai dalt és kész.
PHJ

14. WAVE-GOTIK-TREFFEN

Lipcse, Németország, 2005. május 13-16.

Idén is pünkösdkor rendezték meg Lipcsében, a(z egykori) kelet-német nagyvárosban a Wave-Gotik-Treffent, a világ talán legnagyobb „sötét zenei" fesztiválját, immár tizennegyedik alkalommal. Ezúttal is péntektől hétfőig zajlottak az események a város több pontján, klubokban, templomokban, csarnokokban, színházakban és egyéb érdekes helyeken. Koncertek (több mint 150 zenekar), kiállítások, előadások, filmvetítések, vásár - mindenki megtalálhatja a magának valót, aki elmegy, nem hinném, hogy unatkozna. Zeneileg elég sokszínű a fesztivál, mindenféle „sötét" stílust magába foglal, a dark-goth zenéktől kezdve az EBM-en, industrialon, neofolkon át egészen a gothic/black metalig. Az engem leginkább érdeklő neofolk terén idén rendkívül erős volt a felhozatal, talán az eddigi legjobb, úgyhogy nem volt kérdéses, menni kell (mondjuk mindenképp mentem volna, de az persze mindig jó, ha az ember már tudja előre, mire számíthat).

A péntek hagyományosan a kevésbé érdekes, úgymond „bemelegítő" nap számomra, olyankor még kevesebb figyelemre méltó koncert van, a fő attrakció általában valamelyik régi német zenekar „nosztalgia-fellépése", két éve például DAF volt, tavaly Camouflage. Idén a Die Krupps töltötte be ezt a szerepet. 25 éves jubileumuk volt, és mivel régebben szerettem őket, hát megnéztem a koncertjüket. De mivel csak éjfél után kezdődött, előtte volt még lehetőségem arra, hogy megnézzek mást is. A kevés szóba jöhető zenekar közül én az ausztrál **Ikon**t választottam a „főhadiszálláshoz" közeli Werk II-ban, mivel jókat hallottam róluk korábban, és tudtam, hogy régebben feldolgozták a Fall Apartot a Death in June-tól. Bíztam benne, hogy élőben is hallhatom, s meg is kaptam, amire vártam, ám saját számaik is elég jók voltak, nekem helyenként a Joy Division neve ugrott be róluk. A koncert nem volt túl hosszú, talán még 40 percig sem tartott, de azt legalább élveztem, végig fenn tudta tartani az érdeklődésemet.

Utána vissza az Agrába, ahol volt még egy kis időm, hogy kipihenjem kicsit az utazás fáradalmait, majd kezdetét vette a koncert. Mint említettem, régebben szerettem a **Krupps**ot, láttam is őket egyszer, kb. 10 éve a PeCsában. Az egy jó koncert volt, és azt kell mondjam, ennyi idő elteltével, és ráadásul ennyi év kihagyása után sem vesztettek lendületükből, teljes erőbedobással mentek előre (ahogy egyik daluk is mondja). Műsorukban leginkább régebbi szerzemények kaptak helyet (mondjuk úgy a II – The Final Option lemezig bezárólag, későbbiek csak hellyel-közzel), de a „gitáros korszak" slágerei (To the Hilt, Crossfire, Fatherland, Metal Machine Music stb.) mellett nagy örömömre visszamentek egészen a '82-es Volle Kraft Voraus lemezig. A dalok közel fele elhangzott erről az albumról (pl. Volle Kraft Voraus, Goldfinger, Tod und Teufel, Wahre Arbeit Wahrer Lohn stb.), igazi „minimal-electro-himnuszok". A hangzásra sem lehetett panasz, talán csak a gitár volt kicsit halk, de az igazat megvallva én annyira nem is bántam ezt. A több ezres nézősereg jól érezte magát, több ráadást is kellett adniuk.

A szombati nap volt számomra a fesztivál csúcspontja, de ezt már előre, a részletes program ismeretében lehetett sejteni, talán még soha nem volt ilyen erős felhozatal neofolk téren a fesztivál történetében.

Az elmúlt évekkel ellentétben idén nem a Haus Leipzigben tartották a szokásos szombati (és hétfői) „neofolk és társai" napot, hanem egy új helyen, az Ankerben, ami jóval kisebb, mint a Haus Leipzig. Ez problémákat is okozott az est folyamán, hiszen az erős mezőny természetesen nagyobb közönséget vonz, és így voltak jó páran, akik kívül rekedtek. Ám annak, aki időben érkezett, volt helye. Én igyekeztem időben érkezni, mert már az első fellépőre, az olasz **Inner Glory**-ra is nagyon kíváncsi voltam. Mint azt az előző számban írt lemezkritikámban már említettem, a zenekar korai felvételeit nem kedveltem, nagyon gyengének tartottam őket, viszont a bemutatkozó nagylemez már (majdnem) maximálisan elnyerte a tetszésemet. Kíváncsi voltam, mit tudnak élőben nyújtani, habár már láttam őket tavaly Bécsben a HauRuck fesztiválon, de arról a koncertről nem sok emlékem maradt, sem pozitív, sem negatív, valahogy elment mellettem, és akkor még a lemezt sem ismertem. Nagyon nem is kellett csalódnom, mert a koncert több mint elfogadható volt, bár a zene nem volt olyan átütő, mint felvételen. A lemezen is hallható felállást (akusztikus gitár, cselló, nagybőgő, billentyűk) egy dobos egészítette ki, aki komplett dobfelszerelésen játszott, így a dalok egy kicsit más karaktert kaptak a lemezhez képest, de túl nagy különbség azért nem volt. A hangzás nem volt a legjobb, a gitár kicsit halkan szólt, de mindent összevetve jó volt az általam kedvelt dalokat élőben, egy kellemes koncerten hallani.

A következő fellépőnél, a német **Darkwood**nál, már érezni lehetett, hogy kicsi lesz ez a helyszín erre az estére. Henryk Vogel évek óta csendesen teszi a dolgát, készíti a lemezeket, amiket saját maga jelentet meg általában. Szerényen, mindenféle felhajtás nélkül dolgozik, ahogy azt kell. A zenéje is ilyen, csendes, intim hangulatú, és ennek megfelelő volt a koncert. A felállás: gitár, basszusgitár, dob, tangóharmonika (persze ezek nem mindegyike szerepelt az összes dalban, csak ott, ahol kellett), valamint egy-két dalban egy énekesnő is közreműködött. A koncerten főleg régebbi szerzeményeket játszottak, az első, In the Fields című lemezről különösen sokat (azóta már három lemez is megjelent, egyéb anyagokkal együtt), de én ezt nem tekintettem problémának, épp ellenkezőleg! A dalokat tekintve nekem máig az a legkedvesebb albumom a Darkwoodtól, habár kivitelezésben nem volt tökéletes. Voltak még dalok a Flammende Welt és Weltenwende anyagokról is, melyek szintén nagyon rendben vannak. A koncert maga jó volt, nyugodt, kellemes hangulatú, a végén egy harsányabb szerzeménnyel, ahol négyen is doboltak, méltó befejezéseként jól sikerült fellépésüknek.

A harmadik fellépő az **In My Rosary** koncertjéből sajnos nem sokat láttam. Azt soha nem értettem, miért sorolják őket ehhez a színtérhez - mondjuk a régebbi lemezeiket nem ismerem, annyit azonban tudok, hogy szerepeltek a Death in June tribute-on - mert láttam őket kétszer is élőben, s hallottam a dalukat a Lichttaufe-válogatáson; nem rossz zene, de semmi köze a neofolkhoz. Kellemes dark-pop-wave-szerűség, sok szintetizátorral, gitárral, szaxofonnal (régebben állítólag másmilyen volt).

A **Sonne Hagal** nagy népszerűségnek örvend Németországban, ez abból is nyilvánvalóvá vált, hogy zsúfolásig megtelt a terem, mozdulni sem lehetett szinte, és állítólag jó páran kinn is rekedtek (volt, aki azt mondta, hogy több százan, persze ez erős túlzás szerintem, ekkorra érdeklődés azért nincs ezen zenekarok után még Németországban sem). A koncert idején jelent meg legújabb anyaguk, a Nidar című négyszámos EP, ennek tartották bemutatóját, persze jó pár régebbi „slágerüket" is eljátszották. A zenekar tagjain (gitáros/énekes, basszusgitáros, dobos) kívül Andreas Ritter, a Forseti vezetője működött közre tangóharmonikán és dobokon. Él is játszottak egy Forseti dalt, azt, ami talán a legjobb szerzeményük, az Ewigkeit. Ebben természetesen Andreas énekelt és gitározott, valamint a darkwoodos Henryk is fellépett, ő melodikán játszott. Ebben a pillanatban a jelenleg legnépszerűbb három német neofolk zenekar vezéregyénisége egyszerre volt jelen a színpadon, ritkán látni ilyet! Eljátszották még az Ernte által híressé vált Sonnewendét is... senki sem távozhatott elégedetlenül a koncert után, nagyon kitett magáért a csapat.

Utánuk jött a **Sol Invictus**, a pár hónappal korábbi budapesti koncerthez képest annyi különbséggel, hogy nem volt trombita, csak Tony Wakeford gitározott és énekelt, ott volt a két hegedűs hölgy, valamint Karl Blake, az elmaradhatatlan basszusgitáros, és mindegyikük széken ült. A műsor is változott egy kicsit, kihagyták azokat a számokat, ahol a trombita dominál. Sok régi számot játszottak, néhány olyat is, ami Magyarországon nem, és talán többet az új lemezről is. Aki ott volt januárban a Kultiplexben, nagyjából tudhatja, hogy milyen most a Sol Invictus élőben. Nem okoztak csalódást, hozták a tőlük elvárható színvonalat, a közönség is vevő volt rá.

Az est zárásaként az **ACTUS** nyolc év után újra a színpadra lépett. Addigra megérkeztek honfitársaim is, 10-20 magyar biztos volt a koncerten (de lehet, hogy több is), viszont ezzel egyidőben sok német elment, már nem volt az a teljes teltház, csak jó háromnegyed. De így is elegen maradtunk, és legalább elfértünk, volt levegő (addig nem sok). A Riding the Tigerrel kezdtek; csak Attila állt a színpadon, utána bejöttek a többiek is, egy dobos, egy énekesnő, egy akusztikus gitáros (aki a gépeket is kezelte) és egy elektromos gitáros. Ezután az első lemezről következett egy dal, az Aktus (Fáklyává lenni...), kissé átdolgozott verzióban, kicsit "elektronikusabban", de így is nagyszerűen. Utána jöttek az új lemez dalai, a Középpont, a Spirál és Körforgás. A hangzás sajnos nem volt a legjobb, a zenei alap eléggé hangosra sikerült, kicsit túlvezérelték, a gitárok meg az ének kicsit halk volt, de azért nagyjából lehetett hallani mindent. Meglepő módon (az előzetes hírekkel ellentétben) több régi szám is elhangzott, a Sacro Sanctumról a Spiritual Imperialism, valamint a Das Unbennenbare-ről a Botschaft aus Hyperborea és a Lila. A vetítés elég látványos volt, bár annyira nem figyeltem, inkább a színpadot, a zenekart néztem. Meg kell említenem egy zavaró momentumot: egy szakállas ember, fejkendőben, a vállán egy nagy kamerával vette a koncertet, ami még nem lett volna baj, de mindezt a színpadon tette, ráadásul elég bosszantó módon. Beállt a dobok elé, teljesen eltakarta, és percekig ott állt egy helyben, majd bejárta az egész színpadot, odaállt közvetlenül az énekesnő mellé, az arcába nyomva a kamerát, és hasonlók. Roppant zavaró volt, engem nagyon idegesített. Összességében mégis jónak találtam a koncertet, remélem lesz még folytatása.

Vasárnap általában Cold Meat „fesztivál" szokott lenni, de idén ez valamiért elmaradt, helyette a német Loki Foundation kiadói estjére került sor. A helyszín egy régi, már használaton kívül mozi, az UT Connewitz volt, ideális egy ilyen jellegű rendezvénynek. Este hétre volt kiírva a kapunyitás, én öt perccel előtte érkeztem, addigra már beengedték az embereket, és nem maradt ülőhely. Voltak viszont szőnyegek, azon kényelmesen elfértünk, mi, akik bejutottunk. Itt szintén az történt, hogy sokan kinn rekedtek. Úgy tűnik, hogy nagyobb az érdeklődés ezen zenék iránt, mint azt a szervezők előzetesen gondolták.

A mozin látszott, hogy már régóta nincs használatban, a falak kissé ütött-kopottak, szintúgy a székek, és nem is tűntek túl kényelmesnek. Mégis volt hangulata, és itt legalább kiváló minőségben, óriási méretben lehetett vetíteni, ami nagyon fontos ebben a stílusban, ha már a zene és a „színpadi munka" olyan, hogy nem tudja teljes mértékben lekötni az ember figyelmét. A színpadon asztalok voltak, fekete vászonnal letakarva, az asztalokon pedig a zenekarok felszerelései, technikai eszközei.

Azt el kell mondanom, hogy ez a fajta zene nem tartozik az elsődleges érdeklődési körömbe, ezért nem is tudnék róla részletesen írni. Maradjunk csak a tényeknél. Négy zenekar lépett fel, a Loki három német zenekara, a **Herbst 9**, a kiadó vezetői által alkotott **Inade** és a **Predominance**, ami ugyan már befejezte tevékenységét pár évvel ezelőtt, de erre az egy alkalomra újra aktiválta magát. Fellépett még egy „vendégzenekar", az amerikai egyszemélyes **Schloss Tegal**, aki/ami régóta elismert tagja a kísérleti színtérnek. Mindegyik fellépőt jellemezte a sötét, rituális hangkollázsok használata, általában instrumentálisan, hosszan elnyúlóan. Ezalól talán a Predominance képezettt kivételt, náluk hangsúlyosabb szerepet kapott az ének, a zenei alap is ritmikusabb volt, közelebb állt a hagyományos dalszerkezethez, már ha lehet egyáltalán ilyet mondani ebben a stílusban. A zene mindenkinél gépekre épült, a Herbst 9-nál ez dobokkal, az Inade-nál basszusgitárral egészült ki. Meg kell még említenem az est egyik vicces pillanatát, ez a Schloss Tegal koncertjén esett meg: Richard, a zenekart alkotó zenész fejhallgatóval a fején, mélyen belemerülve állította elő a zenét, viszont a közönség ebből semmit sem hallott, ugyanis technikai hiba miatt nem szóltak a hangfalak. Percekig csak néztük, ahogy a csendben nagy beleéléssel tevékenykedik, utána egy néző ment szólni neki, hogy valami nem stimmel. Ekkor levette fejéről a fejhallgatót, megigazított egy kábelt, és minden újra rendben volt. Ezen ő is, és a közönség is jót mosolygott. Egyébként ez a csendes, barátságos hangulat az egész estére jellemző volt, és annak ellenére, hogy nem igazán szeretem az ilyen zenéket, nagyon jól éreztem magam.

Hétfőn újra „neofolk nap" az Ankerben, de ahogy azt előre sejteni lehetett, aznap senki nem szorult az utcára, mindenki bejutott, akit érdekeltek ezek a koncertek. A zenekarok elosztása kicsit egyenlőtlenre sikeredett, hétfőn kevesebb volt a „nagy név" szombathoz képest.

Az estét az osztrák **Graumahd** nyitotta, akiknek eddig csak egy kislemezük jelent meg a HauRucknál. Ez volt a második koncertjük (az első a tavalyi HauRuck-fesztiválon volt), de a tagok nem ma kezdték a zenélést, jelentős múltjuk van. Három akusztikus gitáros, egy klarinétos, egy fuvolás és egy dobos alkotja a zenekart, zenéjük talán a prophecy-s, rock/metalból jövő neofolk-zenekarokhoz (Empyrium, Tenhi, Of the Wand and the Moon) áll közel, bár sokan emlegetik a Forsetit is velük kapcsolatban. Annyiban térnek el az említett csapatoktól, meg úgy általában a tipikus neofolk zenekaroktól, hogy dalaik gyorsabbak, lendületesebbek, és van bennük egy kis pszichedelikus behatás is. Nagyon élvezetes koncertet adtak.

A német **Hekate** volt a második a sorban. Az ő zenéjüket régen nem igazán szerettem, de legutóbbi, Goddess című albumuk nagyon közel került hozzám, ezért nagy kíváncsisággal tekintettem a fellépésük elé. És nem is kellett csalódnom, tökéletes koncertet adtak. Három dobossal álltak fel (az egyik néha gitározott is), volt egy billentyűs, meg egy új, nagyon szép hangú énekesnő, akinek látszott az előadásmódján, hogy profi. Főleg a legutóbbi album popos dalai hangoztak el, néhány régebbi szerzeménnyel kiegészülve. Adtak a látványra is: az egész koncertet a Dalai Lámának ajánlották, a színpadon végig fenn volt a tibeti zászló, a koncertet is tibeti rituáléval indították, a színpad két szélén egy-egy vödör állt tele vörös rózsával, amit a koncert végén szétosztottak a hölgynézők között. Maga a koncert rendkívül dinamikus lett a három dobosnak köszönhetően, a hangzásra sem lehetett panasz, kristálytisztán szólt minden. Nagyszerű dalokat is játszottak, mindez azt eredményezte nálam, hogy ezt tartom a legjobb koncertnek az egész fesztiválon.

Egy újabb német fellépő, a **Voxus Imp.** következett, ami egy egyszemélyes ritual-ambient formáció, koncerten a darkwoodos Henryk Vogellel kiegészülve (aki így viszonozta Voxus Imp. szívességét, hogy basszusgitáron és dobon működött közre a Darkwood koncertjén). Mindketten doboltak és különböző hangkeltő eszközöket szólaltattak meg, Henryk néha basszusgitárt is ragadott, a rituális zenei alap felvételről szólt, Voxus Imp. erre mondta rá a szöveget ógermán(nak tűnő) nyelven. Alapjában véve nem rajongok az ilyen zenékért, de ez a koncert valamiért nagyon tetszett, kíváncsi lennék rá, hogy lemezen is tudja-e nyújtani ezt az élményt.

Ismét egy német zenekar, a **Novalis** (akik azóta már kénytelenek voltak megváltoztatni a nevüket Novalis deux-re; így jár az, aki nem elég körültekintően választ nevet) következett. Hozzájuk már volt szerencsém két évvel ezelőtt egy németországi koncerten, akkor tetszett a zenéjük többé-kevésbé, de azért ők sem váltják meg a világot (bár nem is hiszem, hogy erre lenne szükség, na mindegy). Zenéjük alapvetően a neofolkból eredeztethető, akusztikus gitárokra épül, de a rockos dobolásnak és a szintetizátornak köszönhetően van az egésznek egy dark/new wave-es hangulata. Az utóbbi időben egy professzionális hegedűs is csatlakozott hozzájuk, és ez jót tett a zenéjüknek, bár továbbra sem lesznek a kedvenceim.

A fesztivál befejezése a legendás olasz **Ain Soph**ra maradt. Őket is láttam tavaly a HauRuck fesztiválon, de akkor nem tetszett a koncertjük, mert szétesett, szedett-vedett rockzenekar benyomását keltették. Ezen változtattak, a zenéjük összeszedett lett, és már ki is néznek valahogy a színpadon. ClauDedi tiszta vörösben, a dobos hófehér öltönyben, a gitáros/énekes talpig feketében, a basszusgitáros szürke ingben lépett fel. A rockos hangzás továbbra is megmaradt, senki ne számítson az első lemez rituális zajkollázsaira, inkább az Aurorán megkezdett irányt viszik tovább, de már torzított gitárokkal. Az új lemez dalaival kezdtek, utána felcsendült egy pár aurorás szerzemény is, némelyik eredeti változatban, de több dalt is áthangszereltek, a mostani, rockos felálláshoz igazítottak. Amennyire nem tetszett a bécsi koncert, annyira lenyűgözött ez a lipcsei. Méltó lezárása volt az egész fesztiválnak.

Sajnos egy ilyen beszámolóban nem lehet igazán visszaadni egy négynapos fesztivál hangulatát, nem lehet kitérni minden apró mozzanatra, de az biztos, hogy én nagyon jól éreztem magam; aki teheti, mindenképp látogasson ki legalább egyszer, megéri. Én biztos ott leszek jövőre is.

KB

ATARAXIA
DYAS

Budapest, Cool Rock Café

Őszintén megmondom, nem töltött el nagy örömmel, hogy a Cool Rock Caféban rendezték meg ezt a koncertet, mivel a hely már önmagában sem jó. Annak fényében pedig, hogy az Ataraxia nevű zenei varázslat volt kénytelen a föld alá beköltözni a koszos, bűzös, zajos körút közepén, számomra mindenképpen szimbólumértékű. Nem akarok túlzottan pesszimistának tűnni – nem is vagyok az – de nem tudok szó nélkül elmenni a kép mellett, hogy egy ilyen zenei jelenség ezen a helyen lép fel, hangsúlyozom, a föld alatt! A zenekar, amely nemritkán ősi falak között, archaikus helyeken játszik. Nyilvánvaló, hogy Pesten nincsenek megfelelő klubok, és bizonyára máshol sem mindenhol tavak és hegyek koszorújával övezve játszik az Ataraxia, de ettől még ezen észrevételem nem változik.

A programot – jókora csúszással - a magyar Dyas zenekar nyitotta felettébb érdekes zenével. Muzsikájukat etno-elektro rocknak nevezik, és ennek megfelelően olyan hangszereket szólaltattak meg, amelyek zenéjük rock és folk oldalát egyaránt kifejezésre juttatták. A Magna válogatás CD-jén hallható Föld című dal nyújthat némi ízelítőt a zenekar művészetéből. Dalaikban a gitárriffeknek éppúgy szerepük volt, mint a hegedűvel előadott melódiáknak – ez utóbbiaknak volt köszönhető az etno jelleg. A zene önmagában is érdekes lenne, azonban szuggesztív énekesük, Kormos Ferenc sokat hozzátett a produkcióhoz. Éneklés közben a kisméretű színpadot elhagyva, a közönség közé is kijött, ami gyakorlott, a „megmérettetéstől" nem visszariadó előadóművészre utalt. Legközelebb egy hosszabb műsor keretében is érdemes lenne megtekinteni a Dyast.

Az Ataraxia megjelenéséig a helyiség ellenkező sarkában egy performance-nak lehettünk szem- és fültanúi, melynek részvevői akár egy két-háromszáz évvel ezelőtti maszkabál figurái is lehettek volna. Közben különböző hangulatfestő zenék – többek között Burzum(!) - folytak át egymásba. Az előadás lezárásaképpen abszintot kínáltak körbe a közönségnek, majd átvonultunk az est főattrakciójára.

Az „ataraxia" görög eredetű szó, tökéletes lelki békét, sztoikus nyugalmat jelent. És való igaz, az itáliai Ataraxia koncertjére kisimult lelkiállapotban ideális érkezni, bár nehezen tudok elképzelni olyan helyzetet, hangulatot, amikor ez a zene ne hatna balzsamként a hallgatóra/befogadóra. Aki ismeri és kedveli a zenekart, nyilván hozzám hasonlóan várta ezt a napot, aki pedig kihagyta az élményt, valószínűleg tudja, mit veszített.

Sajnálattal kell megjegyeznem, hogy minden körülmény adott volt ahhoz, hogy a koncert balul süljön el. A hangosítás, a világítás (a zenekar helyett a közönséget világították meg a rosszul elhelyezett fejgéppel) gyatra mivolta, a jelenlévők egy részének tahó viselkedése – néhány ember nem tudom, mit keresett ezen a koncerten – levonatta velem a konklúziót: az eleve rossz helyszínhez, mint alapproblémához járuló imént említett negatívumok eredményeképpen magán a zenekaron kívül minden másnak a színvonala abszolút nulla volt. Díszleteik, maszkjaik elhelyezése a parányi színpadon, magától értetődően lehetetlen volt. A zenészek viszont minden akadályt - melyek a már-már abszurd helyzetből adódtak - tökéletesen vettek.

Amikor a három muzsikus, Vittorio Vandelli gitáros, Giovanni Pagliari billentyűs, valamint Riccardo Spaggiari ütőhangszeres elfoglalta a helyét, s Francesca Nicoli énekesnő dalra fakadt, mágikus egy óra vette kezdetét. Gyönyörű dalaikat szemmel látható átéléssel játszották, bár én mintha látni véltem volna Giovanni arcán, hogy a közönség egy részével nincs megelégedve. Semmi komoly, csupán egy-egy pillantás a nézőtér felé… Vittorio sztoikus nyugalomban, ülve pengette hangszerét, és a hangok révén a muzsikát értők a csapat által zenébe foglalt mesés tájakon, a természet szépségei, különböző történelmi korok archaikus épületei között, mitikus történetek helyszínein érezhették magukat. Hosszú oszlopsorok, gyönyörű kerengők, szökőkutas kertek, ősi templomok idézettek meg ezen éteri szépségű muzsika segítségével. Bevallom, néha szinte transzban hallgattam a szebbnélszebb dalokat.

Francesca Nicolit, aki egyszer hallotta, nem felejti el: ez az apró termetű, bájos hölgy páratlan hanggal rendelkezik. A lehető legszabadabban játszik a dallamokkal, orgánumához még csak hasonlót sem hallottam soha. A lemezeken meglévő több hangsávot élőben eggyel helyettesíthette, de a dalokat a tiszta csengés mellett rendkívüli erővel adta elő. Pusztán a hangja segítségével mesél, mond költeményt, visz el fényteli korokba - jobb kalauzt nem is igen találhatnánk. Ehhez járult szimpatikus megjelenése, személyisége, a zene iránti szeretete, ami természetesen az egész zenekart jellemzi.

Kb. egy óra múltán bizonytalan időre félbeszakadt a koncert, és a kényszerű szünetben csak nehezen sikerült úrrá lenni a technikai gondokon (ezalatt Ataraxia koncertfelvételeket mutattak a kivetítőn). Közben a közönség fele távozott, és ezzel elmulasztotta a koncert második felét, mely sokkal felhőtlenebb volt, mint a feszélyezetten zajló első rész. A zenekar lényegesen felszabadultabban ze-

nélt e második „felvonás" alkalmával, a végén vissza is jöttek még néhány dal erejéig. Több mint tucatnyi albumukról volt mit válogatniuk, jómagam kb. a felét ismertem a daloknak, de az előttem ismeretlenek is ugyanakkora élményt nyújtottak. Ebben a szettben játszottak a Saphir albumról is, például az előző Magna-CDn is szereplő The Gentle Sleepet. Terítéken voltak többek között a Historiae és a Lost Atlantis dalai is, de a következő Ataraxia lemezről szintén hallhattunk ízelítőt. Előadtak még egy középkori francia dalt saját interpretálásukban, melyet én a norvég Kristian Nordeide – népzenész, aki a black/dark metalt játszó Aeternus lemezein szereplő folk-dalokat írta és játszotta – Corona Borealis/Cantus Paganus albumáról ismerek.
Különösen megkapó volt az a dal, s magával ragadó az ereje, melyben Giovanni kivételével valamennyien dobolni kezdtek - Riccardo Spaggiari játékát, aki az ütőhangszerek mestere, külön élmény volt látni/hallani. Francesca is számos hangszert – például csörgőt - szólaltatott meg éneklés közben a nóták karakterének megfelelően.
A dalok végén elhangzó egyre hangosabb taps jelezte, hogy aki végigvárta a már-már hajnalba nyúló koncertet, azt valóban megérintette az Ataraxia zenéje, a zenészek arcán megjelenő mosoly pedig talán azt mutatta, hogy a mostoha körülmények ellenére mégis érdemes volt itt fellépni. Mindenesetre én nagyon remélem, hogy visszajönnek még hozzánk játszani, de olyan helyre, ami, ha megközelítőleg is, de méltó ehhez a páratlan zenekarhoz.
Milán Péter
Fotók: Nagy Gábor

ANGELS OF LIGHT – AKRON FAMILY

Budapest, Fonó

Michael Gira az „underground" zenei kultúra olyan alkotója, akinek művészete élete teljességét áthatja, minden mozdulata és megnyilvánulása egyedülálló szintet képvisel, mondhatni mérték. Természetesen nem is mérhető hozzá senki, jellemző, hogy híres és kultikus zenekarának, a Swansnak nem igazán akadt valódi követője, koppintója, mert nem is lehetett. A Swans lényegét mindig is Gira lenyűgöző karizmája, bársonyos baritonja, sajátos gesztusai adták. Nélküle kietlen zúzda maradt volna – nos, azt valóban tudják sokan mások is. A Swans nagy utat tett meg a 80-as évek eleji Filth-től a Soundtracks for the Blindig, olyan állomásokkal, mint a Children Of God és a World Of Skin, és ami rajongóként igazán jólesett, hogy ezt a nagyszerű zenekart mindvégig elkerülte a mainstream média figyelme. Nem szedte ízekre sem a bulvár, sem a major kiadók körüli borzalmas felhajtás, azaz mindvégig megmaradt egy szűkebb, „beavatott" kör féltett kincse, amit szépen lehetett melengetni szívünkben – ezt pedig igencsak kedvelik az ízléssznob rajongók, természetesen jómagam is ide vagyok sorolható. És a szerencsések közé is, hiszen jó sorsom úgy hozta, hogy kétszer is láthattam a Swanst Bécsben, először 1995-ben, majd a '97-es búcsúturné kapcsán.
Bár a zenekar feloszlásának tényét sokan máig nem hajlandók elfogadni (azaz Swans dalokat követelnek Girától, ha szemük elé kerül), Michael zenei aktivitása közel sem ért véget 1997-ben, sőt semmiféle törést sem szenvedett. Erről igen könnyen meggyőződhetünk, ha különböző projectjeit, főleg az ANGELS OF LIGHT néven publikált lemezeit meghallgatjuk. Szerves folytatásai ezek az albumok korábbi munkásságának, egy nagy művész lenyűgöző életútjának soron következő állomásai.
Az idei kört a The Angels Of Light Sing 'Other People' albummal futhattuk meg, ami már tökéletes lenyomata annak, hogy Gira mind inkább el szándékozik emelni zeneiségét a rocktól, teret adva muzsikájában a legkülönbözőbb stílusoknak, de leginkább az amerikai folknak. Ezen az albumon főleg ez utóbbi érhető tetten, de nagy-nagy örömmel szerzett be a koncertet követően magyar folk lemezeket, elsősorban régi gyűjtéseket – mondom ezt, hogy a jövőben ne csodálkozzunk, ha visszahallanánk Tőle ezt-azt… Az új Angels Of Light lemez kapcsán fókuszba került Gira új felfedezettje is, a fiatal amerikai „szabálytalan" folk csapat, az AKRON/FAMILY is, abban a minőségben, hogy ők a kísérő zenekar a lemezen és a turnén. Közös ténykedésük olyannyira jól működik, hogy az október végi új albumon - ami Akron Family & Angels Of Light néven jelenik meg - már szerzőtárssá lépnek elő.
Nos, október 10-én az ikon emberként inkarnálódott, azaz Michael Gira megjelent a Fonóban valamikor a délutáni órákban cowboykalapjában, és kedvesen mosolyogva megszorongatta a kezem, mert jó sorsom soron következő ajándékként úgy hozta, hogy a hely képviseletében én fogadhattam a zenekart. Az ikon emberré válása valójában nagyon természetesen zajlott, és nagyon is szükségszerű volt, visszanézve a történtekre. Egy nagyon kedves, érdeklődő és udvarias embert ismerhettem meg benne, aki vagy eleve híján volt a felesleges pózoknak, vagy már rég levetkezte azokat. Az kiderült, hogy már nem igazán szeret turnézni. A színpadon töltött időt máig nagyon bírja és maradéktalanul élvezi, de a vele járó utazást és hercehurcát már kevésbé.
Az estet a szervezők bátor húzásaként a mai magyar folk egyik főszereplője, Palya Bea nyitotta egy nagyon kedves és bátor produkcióval, azaz kiállt egy számára szokatlan közönség elé egy szál mikrofonnal, egyedül a parkettre és megmutatta, hogy a dal mint olyan nem technika és manír kérdése. Félórába sűrítette azt ami/aki Ő maga - egyszerűen tündér ez a lány!
Az Akron/Familyről pedig az első szám után kiderült, hogy nem érdemtelenül foglalkozik velük Gira. A folkos hangvétel erőteljes zúzásokkal párosult, néha egészen váratlan váltásokkal, meglepően kaotikus pontozásokkal. Nagyon jól hozták a modern amerikai folkra jellemző sajátságokat, a furcsa pilinckázásokat, apró zörejezéseket. Ez az a műfaj, ami hi-fi szintre emelte a lo-fit, ahol dramaturgiai szerepe van a gitárnyakon történő csúszkálások hangjainak, a beszédtöredékeknek, a számok eleji és végi vágásoknak, azaz a vágások megtartásának, beszűrődő háttérhangoknak, szalagzajok megtartásának, stb. Nagyon jól érvényesült minden ennél az ifjú, energikus bandánál, ahol a színpadi történések, gesztusok, viccek, testmozgások akusztikailag is hibátlanul sikerültek.
A rövid szünetet követően Girával kiegészülve, már mint Angels Of Light léptek újra színpadra. És valóban, itt az Akron/Family is egy másik arcát mutatta, mindvégig a zenei és gesztusbeli alázatot szem előtt tartva, persze a helyzetek hozta „kommunikációs" lehetőségeket rögtön megragadva. És ilyen helyzetek azért akadtak. Az internetes koncertbeszámolók többnyire arról szólnak, hogy az Akron/Family jobb élőben, mint az Angels Of Light. Nos, ez a zenekar valóban tehetséges, kiváló énekhangi és dalszerzői vénával megáldott négy srácból áll, akik elsőre magasra tették a lécet, és minden bizonnyal nagy pálya kezdő lépéseit láthattuk-hallhattuk, de az ilyen kijelentésekkel aránytévesztés esete forog fenn. Amikor ugyanis Gira elől gitáros székén helyet foglalva, mögötte a fegyelmezetté vált zenekarral belecsapott a húrokba és belezengett a mikrofonba, egy másik szintre került aznap minden. De minden! Ilyet bizony ritkán látni (a Woven Handes Eugene tud még ilyet), csak ül a mikrofon előtt gitárjával, nem túl széles gesztusokkal játszik, de abban bizony drámaiság van, sok-sok történet, az úton levés minden mozzanata, élet és halál. Egy élet munkája. És bizony, időnként az adrenalin jócskán dolgozott, azt hiszem nem csak bennem. Az olyan pillanatok pedig, amikor betegségeként felmerült hangszálproblémái miatt berekedt, vagy néha egészen elnémult és kivörösödött, a koncert leghangsúlyosabb pontjai voltak. Aki ismeri a koncert gerincét adó lemezt, meglepődhetett a zenekar élő megszólalásán, mert voltak itt a régi Swanst is megszégyenítő pillanatok! És ami a lényeg, hogy a zúzdák egy jóval magasabb szintre kerültek, mint valaha. A vége főcím előtti elképesztő menet közben néha úgy éreztem, elemelkedek a padlótól, és ahogy később hallottam, nem csak én…
Az est levezetése, a zenekar és Gira lelkes jelenléte a közönség között szintén a feledhetetlen élmények közé iktatódik. A CD-s pult körüli boldog tülekedés, az oda-vissza megköszöngetése a koncertnek, és a figyelemnek, mind olyan részeivé váltak az est emlékének, mint az amerikai folk lemezeken a járulékos zajok megtartása.
Rácz Mihály

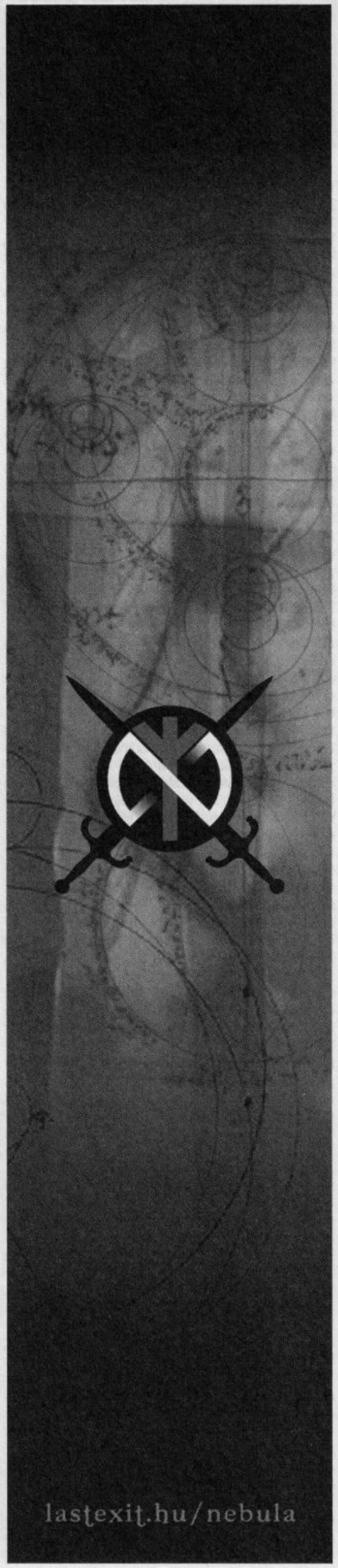
lastexit.hu/nebula

HENRIK NORDVARGR BJÖRKK

Minden projectem különleges, hiszen nagyon mélyen és személyes szinten kötődnek hozzám.

Henrik Nordvargr Björkk a noise stílus vezéralakja. Két évtizeden átívelő munkássága kezdetektől fogva meghatározó, és napjainkban továbbra is útmutató. Nevével fémjelzett albumok sokasága vívta ki a legendás jelzőt, csakúgy, mint zenekarai, többek között az MZ.412 vagy a Folkstorm. Rengeteg kompozíció, rengeteg tapasztalat – erre építve kérdeztük a nordikus fekete zaj atyját.
S.Gy., S.A.

Hogyan, milyen hatásokra határoztad el, hogy zenész leszel?

Meg kellett szabadulnom a démonaimtól valahogyan. Kreativitásban pedig sosem szenvedtem hiányt, bármibe fogtam.
Emlékszem, 1983-84 körül kazettakollázsokat készítettem. Zenékből vágtam ki részelteket, hangokat tettem rájuk, kevert verziókat hoztam létre. Konkrétan nem tudnám megnevezni, hogy mi irányította figyelmemet a zenére, de a barátaimmal mindig ott voltunk a punk/metal eseményeken, így az erősítők, stúdiók, ilyesmik nem maradtak előttem ismeretlenek, és aztán be is indították a fantáziámat.
Mikor rögzíteni kezdtem az elképzeléseimet, Severed Headst, Throbbing Gristlet, SPK-t hallgattam, például. Mikor megjelent az első Memorandum LP, teljesen oda voltam! Micsoda album!

Milyen projekteken dolgozol jelenleg, melyik a legkedvesebb számodra?

Nagyon sok projektben veszek részt mostanában, aminek óriási a stimuláló hatása! A Merzbow-együttműködés folytatódik, készül egy konceptanyag, amit Hentai és én jegyzünk, valamint hamarosan kiadásra kerül Lasse Marhauggal közös albumom is, ami rendkívül nyersnek ígérkezik, hogy csak néhányra hívjam fel a fegyelmet.
A Folkstorm és az MZ.412 szintén aktív jelenleg, így ezen a vonalon is akad tennivaló.
Minden projektem különleges, hiszen nagyon mélyen és személyes szinten kötődnek hozzám. Kedvencem nincs, mert minden a hangulatomtól függ.

A különböző jellegű kiadványokon eltérően használod a neved. A hallgatóknak kívánsz így jelezni, vagy inkább magadnak? Esetleg a kreatív munka megkezdésekor a név meghatározásával kerülsz megfelelő állapotba?

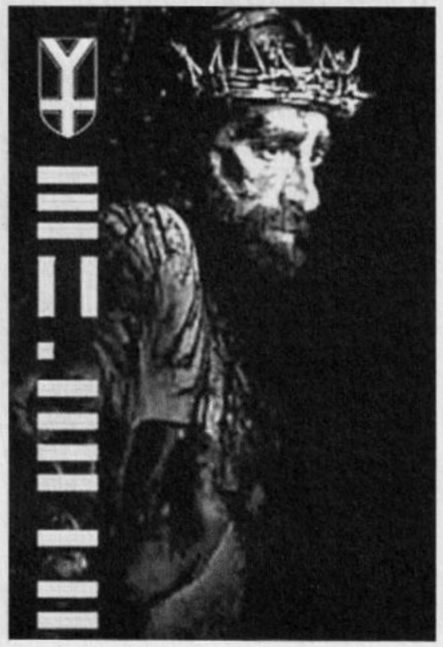

Igen, és nem. Nem követek szigorú szabályokat e téren. Az I End Forever albumomat azért akartam megkülönböztetni, mert elüt egyéb ambient munkáimtól. Henrik N Björkk név alatt jött ki; nem használtam a teljes nevemet.

Hogyan értékeled az ember/gép relációt? Az elekro-színtéren megesik, hogy a gép uralja a zenészt, míg nálad ennek nyoma sincs…

Valóban nem érzem úgy, hogy a gép irányítana. Eszköz csupán, ami leképezi azokat a hangokat, amiket az elmémben lejátszódó kreatív folyamatok során életre hívok.

Sleep Therapy címmel nagyon érdekes, nyolc CD-s albumot adtál ki nemrég, és mivel terápiás anyagról van szó, egyik szakember ismerősünk felvetett néhány gondolatot: kezdettől fogva ilyen céllal alkottad a szerzeményeket, vagy később érezted, hogy ez a koncepció megfelelően összefoglalja e munkádat?

Nem utólagos a koncepció. Nem zenei anyagot, hanem egy kísérletet kívántam rögzíteni. Hangokat, melyek manipulálnak, nem pedig amik jól esnek.

Orvosi szempontból a CD-k struktúrája az agy közvetlenül alvás előtti és alatti EEG-aktivitását látszik tükrözni. Az EEG diagnosztika milyen szerepet játszott a lemez szempontjából?

Nem játszott szerepet, hiszen ilyen felszerelésekhez nem jutottam hozzá. Magamon és néhány barátomon kísérleteztem a felvételek során.

Hallottál visszajelzéseket olyanoktól, akik alkalmazták alvásterápiádat?

Igen, de csak keveset. Ráadásul ezeket hallva nem is ajánlanám az alkalmazását. Volt, akinek rémálmai lettek, izzadt, és fáradtabban kelt fel, mint ahogy nyugovóra tért, de beszámoltak nyugtató hatásról is, és magam is ezt tapasztaltam. Személyfüggő lehet a dolog.

Ki tervezi lemezeid borítóit?

Néhányat magam készítek, de vannak befolyásoló tényezők. Szinte mindig van előzetes elképzelésem, megérzésem arról, hogy a borító mit ábrázoljon, és ha magam nem boldogulok a dologgal, akkor segítséget kérek. Mindig a zene a legfontosabb, de a vizuális háttér szintén megfelelő kell, hogy legyen, mert általa a hallgató jobban eligazodik.

A mindennapi életet hogyan látod?

Követem az eseményeket, és azt mondhatom csupán, hogy a reményt rég feladtam. Katasztrofális irányba haladunk. Nem értem, hogy a világot vezetők hogy nem képesek ráeszmélni a valóságra, mert a túlnépesedés, a környezetszennyezés szaga a levegőben van! Egy újabb háború talán visszaállítaná az egyensúlyt… (nevet)

Fejlődik a noise színtér?

Vissza kell, hogy utaljak az előző válaszomra: túl sok ember ad ki, túl sok mindent, túl sok kiadónál, túl sok formában. El vagyunk árasztva klónokkal, akik állandóan azt ismételgetik, amit más már megcsinált. Vannak szerencsére ellenpéldák is, de megnevezni nem akarnék most senkit.

Mit gondolsz arról a vélekedésről, mely két fő irányt határoz meg a noise világában: a japán és az északi vonalat?

Többé-kevésbé így van, de mivel rengeteg al-irány

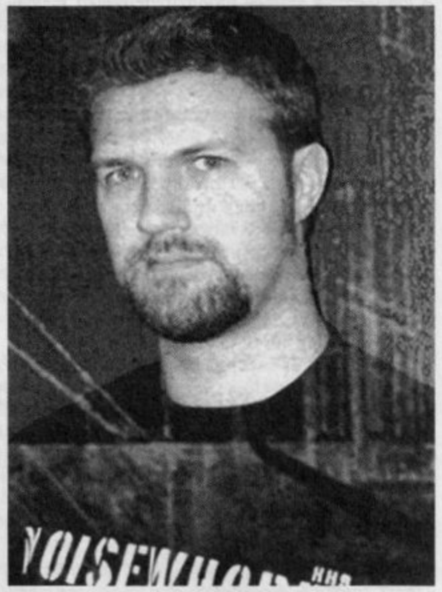

létezik, úgy gondolom, nem mondhatjuk, hogy csupán e két vonal élne.

Ide kapcsolódó téma, hogy a japán Merzbow-val közös albumod, a Partikel nemrég jelent meg. Milyen tapasztalatokra tettél szert?

Csupa nagyon jó tapasztalatra! Masami Akita az improvizatív zenék egyik legnagyobb alakja. Megtisztelő vele dolgozni! Most fejezzük be a Partikel II-t, amit szintén a Cold Spring kiadó gondoz majd.

Szeretsz koncertezni? Milyen kapcsolatba kerülsz a közönséggel egy-egy előadás során?

Nagyon szeretek koncertezni, és találkozni az emberekkel. Egy fellépés azon ritka alkalmak egyike, amikor valós visszajelzés érkezik azoktól, akik kedvelik, méltányolják munkáidat. Ezer meg egy oka van annak, hogy az elmúlt években kevesebbet koncerteztem, mint szerettem volna, de remélem, hogy ez megváltozik!

Nagyon sok albumod van. Mi hajt? Nyomasztanak azok, melyek már klasszikusak?

A kreativitást már említettem. Az albumaimat egyszerűen el kell készítnem: ki kell fejeznem magam, az érzéseimet, a gondolataimat, esszenciámat.
Korábbi munkáim nem nyomasztanak. Sosem nézek vissza, csak előre!

Van kedvenc saját lemezed?

Mindegyik a kedvencem, amíg az aktuális meg nem jelenik (nevet)! Néha meghallgatom a régi lemezeimet, és majdnem mindig találok valamit, ami lehetne jobb. Úgy látszik, egyre zsémbesebb leszek, ahogy öregszem…

Albumaid sokaságát elnézve felmerül a kérdés, hogy mire van időd rajtuk kívül?

Munka. Család. Alvás. Életem három pillére ez, köztük pedig lemezkészítés.

Végül: milyen terveid vannak, s mi az üzeneted?

Rengeteg munkát kell még elvégezni… legyetek éberek! A zene pedig gonosz.

www.nordvargr.com

A ZAJ SZEMANTIKÁJA

A zaj fogalma számos tudományterületen megjelenik, gyakran használatos szinonimaként minden olyan nem kívánatos jelzés körülírására, ami egy adott üzenet csatornán való továbbításakor felléphet.

Ezek lehetnek vizuális zajok, mint például egy TV képernyőn megjelenő fehér-fekete folt, vagy pedig hangüzenet továbbításakor fellépő kísérő recsegés. Mindebből a két rövid példából levonható egy konklúzió. Az, hogy mindazok a külsődleges elemek, melyek nem tartoznak a továbbítandó üzenethez, zajként definiálunk. De hol az a szűk határvonal, ahol ez a zaj-üzenet oppozíció feloldható és miként tágítható úgy ez a fókusz, hogy a kizárt elem, mint zaj integrálható legyen az üzenet egységébe? Hogyan oldható fel zaj és zene megkülönböztetése és miként, milyen poétika, illetve esztétika szükséges ahhoz, hogy legitimálni tudjuk azokat a zenei tendenciákat, melynek keretében a zenei zörejek, disszonanciák a ma már tágabban értelmezett zenei téren belül releváns alkotói eszközökké váltak?

Az információelmélet érdekes utat kínál a kérdés egy lehetséges interpretációjára nézve. A tudományterület célja az, hogy egy meghatározott üzenet információtartalmát kiszámítsa. Az általuk behatárolt rendszernek négy fontosabb alkotóeleme van. A forrás, ahonnan az üzenet elindul a csatornán a befogadó felé, aki azt dekódolja. A befogadó, a csatolt üzenet információtartalmát az üzenet egyértelmű meghatározásához szükséges alternatívák számának meghatározásával tudja megkapni. A mennyiség csökkenésének, vagy növekményének meghatározásához a termodinamika által átvett entrópia fogalmat hasznosítják. A termodinamika második törvénye értelmében munkát hővé tudok alakítani, de azt azonos mennyiségű hővé már nem tudom transzformálni. Így az adott fizikai rendszerben mindenképpen hőleadás, vagyis degradáció megy végbe. Ez a természetnek egy olyan preferenciájára mutat rá, amelyben bizonyos irreverzibilis folyamatokat előnyben részesít másokkal szemben. Leegyszerűsítve a problémát, a természet az elemi rendezetlenségre törekszik. Nem véletlen, hogy minden olyan alacsony entrópiájú rendszer, Hans Reichenbach fogalmával élve „branch system", az általános görbe kitérésének nevezhető. Így a rend csírája révén beszélhetünk egyáltalán az ok-okozati kapcsolatok létéről, vagyis olyan rekonstruálható tényről, amely így már egy körülhatárolható rendszeren belül informativitást tud eredményezni. Az információ így válik a rend mértékévé, a vele szemben álló entrópia fogalmával, mely ennek negatív mércéje.

Minden területen ahol tényeket rekonstruálni akarok, szükséges egy olyan kód bevezetése, mely révén az üzenet dekódolhatóvá, könnyebben értelmezhetővé válik. Tehát egy olyan nyelv szükségeltetik ehhez, mely konvencionális, kiszámítható szabályok gyűjteményéből áll. Ilyen rendszer maga a beszélt nyelv is, amely a kommunikáció alapját nyújtja. Olyan helyesírási, mondatszerkesztési, nyelvtani szabályokból áll, melynek révén az interakcióban résztvevő felek megértik egymást. Ez teszi kiszámíthatóvá és biztonságossá azt, hogy a kommunikációs felek mindig egy adott és ne ettől eltérő üzenetet juttassanak el a másik félhez.

Norbert Wiener amerikai matematikus így festette le az információelmélet főbb kérdésköreit. Egy dolgot viszont ő is megjegyzett: ´egy információegységnek, ahhoz, hogy a közkeletű információkhoz hozzájáruljon, mondania kell valami lényegesen eltérőt a már meglévő információs közkincstől.˝ És ehhez illesszük hozzá azt, hogy Wiener a fogalmat csupán olyan kontextusban vizsgálta, ahol mint adatátviteli probléma került terítékre.

NAVICON
TORTURE
TECHNOLOGIES

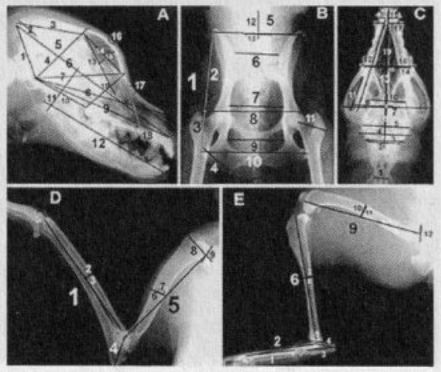

Egészen más a helyzet a művészi kommunikáció, így a zenei kommunikáció szintjén, de Abraham Moles, aki az esztétika és a művészi befogadás információ-elméleti párhuzamát vizsgálta, megnyugtat minket, hogy a felvetés nem alaptalan és használható a séma szintjén. Egy dologban viszont gyökeresen eltér a két terület egymástól, ez pedig magának az információ mérésének fogalma. Minél inkább redundáns, vagyis szabályszerű az az üzenet, melyet el akarnak juttatni a befogadóhoz, annál inkább alacsony lesz annak informativitása, vagyis a lehetséges értelmezések száma. Hiszen minden emberi kommunikáció esetén az üzenet vétele egy olyan interpretációs feladat kezdetét jelenti, ahol a lehetséges szemantikai, vagyis, jelentésbeli telítettség kibontása megkezdődhet. Így fordul meg a reláció és lesz az üzenet bonyolultsága és komplexitása az az állapot, mely így egy műalkotás szemantikai erejét meg tudja határozni. Ez az a tengely, melynek révén tárgyalandó területünkre ki tudunk lyukadni.

A Gestalt pszichológia szerint az ember az egyes érzékleteket integrált módon, mint formát érzékeli. Nem véletlen, hogy a hangzó jelenségek terén így a periodicitás lesz az a fogalom, mely, mint zenei formát tételezni tud. A matematikusok akkor mondják valamire, hogy periodikus, ha egy időintervallum alatt önmagával azonosan meg tud ismétlődni. Persze ezt csak olyan esetben tudjuk definiálni, ha ezek a jelenségek időérzékelésünk határain belül esnek. Ha ez a ritmizáltság 16-20 mp/sec-nál gyorsabbá válik, akkor már nem leszünk képesek ezt az ismétlődő, repetitív tendenciát észrevételezni. Minden esetre feltételezhető az, hogy a zenei jelenségek esetében működik az emberben egy olyan elvárás, hogy az által, ami már megtörtént, megismerjük azt, ami történni fog, vagyis valami fajta önkorreláció jön létre az időben, múlt és jövő közt. Így lesz a periodicitás a zenei rendezettség mértéke. Ez a ritmizáltság fogja elindítani zenei forma érzékelésemet és ez implikálja (sok esetben) azt, hogy valamit zeneként definiálnak. Egy ilyen elváráshorizont uralta sokáig a zeneesztétika egyik fő alkotói paradigmáját, nevezetesen a szonátaformát, ahol a szekvenciák egy adott rendszeren belül úgy váltakoznak, hogy könnyű megragadni a témák egymásutánját és felépítését.

Talán az utóbbiak alapján már érthető lehet egy olyan dichotómia, melyben zenei jelként definiálok valamit, ami meghatározott rendezettséggel bír és zajként, ami meghatározható formajegyekkel nem rendelkezik. Viszon ez az analógia egy ponton túl erőltetetté és önkényessé válik. Elég, ha csak egy színházi előadásra gondolunk, melyben telefon csörög, vagy ajtók csapódnak és rájövünk arra, hogy a művészi kommunikációnak számos esetben szerves része olyan hangjelenség, mely nélkül az előadás nem lehetne szerves egész, de külön zavaró elemként definiálhatnánk. Így kijelenthető az, hogy mivel strukturális különbség nincsen zaj és jelzés közt, így a művészi szándék az, amely lehetővé teszi, hogy ezt a megkülönböztetést feloldjuk.

Ha viszont a szándékoltság a zenében egy forma teremtésében, a periódusok megalkotásában létezik, akkor az ideális ellenpólus valami váratlan lesz, mind időpontjában, mind kiterjedésében. Ezt a jelenséget nevezzük fehér zajnak, amely arról nevezetes, hogy egyidejűleg lesz jelen benne minden frekvencia, vagyis egy folytonos spektrumról beszélhetünk. Érthetőbbé téve, ez azt jelenti, hogy ebben a hangzó rendszerben az elemi leütések olyan nagy átlagos sűrűséggel váltakoznak, hogy, tökéletesen megkülönböztethetetlenné válnak, anélkül, hogy bármi korreláció lenne akár kiterjedésükben, akár az őket elválasztó időközök tekintetében. Az ember önkorrelációs képessége megszűnik, így a zenei forma érzékelése lehetetlenné válik. Ez lesz az ideális zaj prototípusa, mely egyidejűleg felhasználja a repertoár valamennyi elemét, így egyben a leginformatívabb üzenet is.

A fehér zaj színezésének problémája az, amely rádöbbentette a kísérleti esztétika egyes tudósait, hogy a forma, így a zenei forma érzékelése is csupán tanulás kérdése. Számos kísérletet végeztek, melyben meghatározott zenei darabokhoz fokozott intenzitással fehér zajt kevertek és azt tapasztalták, hogy átlagosan 3-4-szer nagyobb zajszintnek, zavaró körülménynek kellett fennállnia ahhoz, hogy az üzenetet elfedje. A kísérleteket megismételve viszont azt is tapasztalták, hogy egyre nagyobb intenzitású zajt kellett rákeverni a hangzó üzenetre, hogy annak felismerését meggátolják. A zenei formátlanság tézise így tolódik ki annak kapcsán, hogy megtanuljuk tapasztalni és integrálni a hangzó formába. Nem véletlen, hogy korról-korra másként definiálták a nem-zeneit és azt, hogy számos esetben a zenei kánon részévé vált az, ami egy korábbi zenei paradigmában a zene fogalomrendszerén kívül helyezkedett.

A zaj problémája a huszadik század közepe óta komoly vita az avantgárd zene kritikusai és védelmezői közt. Hiszen minél inkább kitágítjuk a zenei skálát, annál inkább közre játszik a zenei véletlen, vagyis egy olyan hangzástény, mely minden bevezetett zenei rendszeren túlmutat. Umberto Eco fogalmával élve nyitott műalkotás jön létre, mely formátlan formájával összetettebb értelmezést tesz szükségessé. Ez a fajta műalkotás rend és rendezetlenség oszcillációjából épül fel, és örökös dialektikát tételez egy olyan külső fogalmával, mely már mindig magának a rendszernek kizártja és egyben integráns része is lesz.

Talán ezért nem meglepő, hogy a zaj a maga radikális formátlanságában zenei formává tudott változni. Hisz a zenei forma, jelentés és szintaxis problémája mindig meghatározott kulturális, történelmi korszakok termékei voltak. Épp történetiségük és önfejlődési tartományukból adódóan tudnak ezek a formatartományok kortól és befogadói rétegtől függően változni. A zaj-zene kategóriává vált, amely viszont a maga maximális informativitásával egyben létrehozta a jelentés végleges eltolódását is, egy olyan poliszemikus szövetet hozva létre, melyben a meghatározó befogadói attitűd nem a jelentés lezárása, hanem annak végleges elhalasztódása lesz. Így az értelmezés lezárása helyett az értelmezés folyamatszerűsége lesz a releváns attitűd.

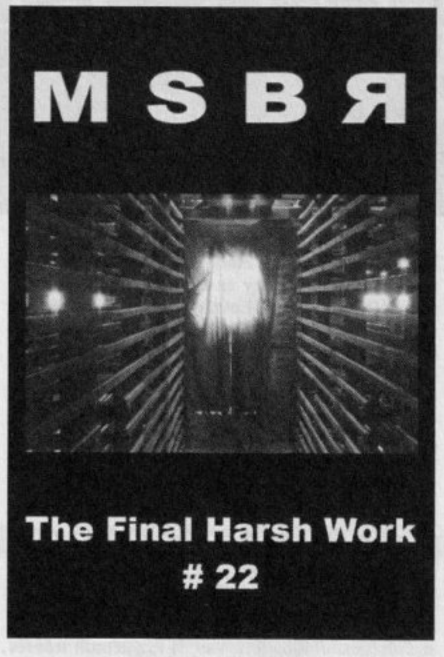

SLOGUN
IT'S US AGAINST YOU

A zaj-zene így a minimális rend bevezetésével, mint színezett fehér zajjal is csupán inkonkretizálja a jelentést, mivel rámutat formájára, de mivel ez a rend-elem egy új konstellációba kerül, ezért végtelenül megnöveli a lehetséges jelentések számát. A forma csírái így csupán azokra a kapcsolódási pontokra utalnak, ahol ezek a zenei jelzések összekapcsolódhatnak, kombinálódhatnak.

Eszmefuttatásom végén már csupán újra emlékeztetni szeretnék egy kérdéskörre, melyet cikkem elején jeleztem. Talán a mai napig minden egyes zeneelméleti munka különválasztja zene és zörej fogalmát. Viszont ezzel ellentétes hatásként a század egyik jelentős feladata volt nem-akadémikus körökben, hogy a zenei hang, mint rendezett szabályos-felhangtartománnyal rendelkező hangzó egységek mellett elismertessenek minden akusztikai ingert, mely a zenei alkotási folyamatba emelhető. A bináris oppozíció, mely tehát sokáig az elméleti gondolkodás elidegeníthetetlen része volt, most úgy tűnik, tehát részben feloldódott, és el kellene gondolkodnunk azon, hogy vajon meddig uralta a zenéről való gondolkodást egy olyan tagadott elem, melyből erejét merítette. Talán a zaj fogalma nélkül jóval nehezebb lenne a zene egyetemes fogalmát értelmezni.

Batta Barnabás

Bibliográfia
Umberto Eco: A nyitott mű, Európa kiadó, Budapest, 1998
Carl Dahlhaus-Hans Heinrich Eggebrecht: Mi a zene? Osiris kiadó, Budapest, 2004
Abraham A. Moles: Információelmélet és esztétikai élmény, Gondolat kiadó, 1973
Terry Eagleton. A fenomenológiától a pszichoanalízisig, Helikon kiadó, Szeged, 2000
Wilheim András: Hangzás és jelentés, Gond, 1998

A ZAJ

01
Az emberek többségét idegesíti, rövidúton összezavarja, gondolataik irányítását látszólag megszünteti. Azon keveseket, akik már megtanulták, vagy megsejtették, hogy a formaiság és strukturáltság az esetek döntő részében megszünteti a szabad asszociációkat, és irányított, erőszakos képzettársításokat eredményez - ráadásul "valós személyiségüktől" függetlenül - nos, ezeket az embereket megnyugtatja, felszabadítja, letisztítja a szellemüket. Egyfajta aktív meditatív állapotba kerülnek, melyben a - pozitív értelemben vett - üressé válást a mindent betöltő és átfogó hangorkán magunkba engedése és ezáltal a Külső- és Belső világ egyensúlyba kerülése, a mentális pólusok összekapcsolódása által éri el.

02
A hallgató elveszíti képzelt helyét a világban, nem tarthatja fenn tovább sem az akarat, sem a szabadság illúzióját. Kénytelen felismerni, hogy Ő pusztán és maximálisan egy csatorna számtalan ismeretlen lét- és tudatsík között, egy cső, melynek tulajdonságai folyamatosan változnak, ráadásul amely - első és végső konklúzióként, melyet levonhat - még csak nem is létezik.

03
Ha az ember felmérhetne, értelmezhetne egy "éppen megszületett rendet", akkor nagyon hozzávetőleg egy egységet, Egy-et "látna", melyben minden lehetséges variáns benne lenne – különbségek nélkül, minden kérdésre ott lenne a válasz, de semmi információértéke nem lenne számára.

Mit tesz ekkor a megismerés vágyától erősen űzött ember?
Saját belső mintázatát vetíti az általa vizsgált "dologra" és ennek körvonalai mentén alkot halmazokat, majd ezeket tovább szabdalva alhalmazokat, al-alhalmazokat hoz létre és így tovább, növeli az entrópiát az átláthatóság és értelmezhetőség érdekében. A káosz növelése az információ ára, minél többet tudunk annál nagyobb a káosz; így azonban észrevétlenül egyre távolabb kerülünk eredeti vágyunktól: megtudni az igazat, mi is az Egy?
Minden újabb halmaz osztható és új információval bír, ezért exponenciálisan gyorsulva szabdal és mér és következtet és szabdal és mér és következtet és szabdal... Közben kialakulhat egy rendszer, mely a számolás nevezetű öncélú módszerre alkalmasnak tűnhet, ám valójában semmire sem jó, nem mellékesen megteremti a végtelen fogalmának illúzióját; mint a saját farkát kergető kutya, ami őrült csapdát teremt maga köré; ha egy-két bölcs fel is ismeri a Cél örök elérhetetlenségét, akkor hinni kezd önmagában az Útban. Koncentrálni kezd az Útra, mint Célra, és nem éri el soha. Ez sehova sem vezet, bár iszonyatában gyönyörködteti az embert; lásd Bach öt- és hatszólamú fúgáit, illetve Escher grafikáit.
A tévút szépséges ösvény.
A zene "fejlődése" tökéletesen mutatja ezen helyzet meglétét. Távoli időkben megszólalt egy hang egy egyszerű hangszerből, és mindenki átérezte a valóságot, az életet, a halált, a mindenség egységét. Emberfeletti távlatok bejárására sarkallta őket, felfoghatatlan mélységek és magasságok tárultak fel előttük. Manapság mit hallunk? Egyre bonyolultabb hangszerekkel előállított egyre különlegesebb hangok végtelen sora, egyre bizarrabb mintákba rendezve, ami egyre kevésbé szól másról, mint önmagáról, ráadásul paradox módon egyre infantilisabbnak és hamisabbnak tűnik. Az önmagára hivatkozó képzelt szépség végérvényesen legitimmé válik.
Talán van esély ebből a helyzetből kikeveredni: 180°fordulás, hátha úgy működik.
Két egybites - mondjuk zenei - információt lényegi veszteség nélkül egybitnyi helyre helyezünk, majd ezt további információegységekkel fuzionáljuk - ám az egybitnyi "kiterjedést" lehetőség szerint megtartjuk -, ezen az úton továbbhaladva gyakorlatilag visszajutunk az eredeti állapotba: egy bitnyi egységben benne foglaltatik a Mindenség, egyetlen hang túlmutat egy szimfónián. Az ember többé nem tudja értelmezni az őt érő jeleket, és szép lassan belenyugszik abba, hogy soha nem fogja fel az általa hallottakat... Nos, akkor a minták és formák számára kaotikus és túltelített örvényében - ahogyan a 3D-s varázsképekben a szemlélőnek - szép lassan feldereng egy Fő-minta, a végső Forma, az Egy, amelynek megélése az egyetlen értelmes és igaz vágya kellene hogy legyen mindenkinek. És akkor a felfoghatatlanul ősi és örök harcban egy pillanatra az Idő és Tér legyőzetik az ember által.
A Zaj fegyver.

Kárpáti Varga Álmos

MINISTRY

25 év krónikája

Bizony emberek, Alain Jourgensen, a chicagói rém, és mondhatni egy zenei stílus keresztapja már huszonöt éve terrorizálja a népet Ministry névre hallgató hordájával. De kezdjük a legelején.

Al bácsi 1981-ben alapította meg zenekarát, azon indíttatásból, hogy jobban ragadjanak rá a csajok. A korai lemezek is ezt a célt hivatottak igazolni: amolyan funkys, rockos, újhullámos katyvaszok, amiknek művészi értéke a nullával egyenlő. Ahogyan Mr. Jourgensen jellemzi régi anyagait egy interjúban: "még elcsórni sem érdemes őket". 1985-ig ezen a nívón vegetált a zenekar, amikor is Al lement egy Blackouts nevű zenekar koncertjére, ahol mindjárt ismeretséget is kötött a zenekar bőgősével, Paul Barkerrel. Igazából csak gratulálni kívánt a zenekarnak, amiért végigjátszották a koncertet, mivel a nagyérdemű közben teli söröskriglikkel bombázta őket. Azt hiszem ekkortól datálhatjuk a Ministry kreatív korszakának kezdetét.

Az 1986-os Twitch című album már a korabeli EBM-Indusztriál vonal bármelyik bandájával felvehette a versenyt. Gitárt ezen a hangzóanyagon még nem lehet hallani, de az elektronikai alapok már megvannak. Majd (meglehet, hogy a Treponem Pal nevű francia zenekar 1987-es albumának hatására) a Ministry bekeményít. Az 1988-as The Land Of Rape And Honey, és az 1989-es The Mind Is A Terrible Thing To Taste albumokkal végre megszületett saját stílusuk, ami azóta is mind durvábbá válik. Ezen a két albumon olyan alapvetések szerepelnek, mint a Stigmata, a Deity, a Hizbollah, a Thieves, a Burning Inside, a Cannibal Song vagy a rétestésztává nyújtható So What? És ami a legfontosabb; ezeken az albumokon jelennek meg először az amerikai „jóléti" társadalmat támadó, kritizáló szövegek is. Tehát nemcsak a zene lett arcbamászó, hanem a szövegvilág is. Az újonnan kiforrott stílust meg is kellett turnéztatni, és bizony elmondhatjuk, hogy a zenekar, hosszabb-rövidebb megszakítással, de három éven át úton volt. Ezzel azt érték el, hogy Al Jourgensen egy életre megutálta a turnézást.

1990-ben jelent meg az In Case You Didn't Feel Like Showin' Up című koncertalbumuk, ami a banda elementáris élő erejét hivatott bemutatni. És valóban, ekkora erődemonstrációt csak ritkán láthatott addig az ipari színtér: a színpadot ebben az időben négy gitáros, két dobos, és egy programozó töltötte ki. A frontemberi szerepet Al és Chris Connelly váltogatta egymás között, utóbbi úriember a Ministry project Revolting Cocks-ból lehet ismerős. Na most képzeljük el, mi lehetett, ha úgy padlóig ráléptek a gázpedálra? Ezt a megalitikus felállást sajnálatos módon azóta sem ismételték meg. A turnéorgiát pihenő követte, majd 1992-ben kijött a méltán elhíresült Psalm 69 – The Way To Succeed And The Way To Suck Eggs album. Erről a lemezről szerintem még az is tudna számokat felidézni, aki magát a zenekart alig ismeri. És erről a hangzóanyagról nyúltak a legtöbben témákat a Rammsteintől kezdve a Marilyn Mansonig sokan. Bár szerintem Mr. Jourgensen az, aki ezért a legkevésbé bánkódik. Ahogyan egyszer nyilatkozta: "nem érdekel, hogy az albumainkból fél tucat, vagy félmillió fogy. Leszarom. Mint művészek, megtettük a kötelességünket. Elvégeztük a munkánkat. Elkészült a mű. Az ember nem szállhat el magától, mert senki sem hoz létre egészen eredeti, vagy új dolgot. Mindent megcsinált már korábban valaki. Ha bárki azt mondja, hogy amit csinál, az ezért vagy azért új, el ne hidd neki! Valami attól lesz igazán a tiéd, hogy rányomod a saját bélyeged." Na, a Ministry aztán igazán rányomta bélyegét a stílusra. Ugyanakkor maga a Psalm 69 szokatlanul organikus lett, főleg ha figyelembe vesszük addigi munkásságukat. Sampler, vagy szintetizátor csak a hangzás tömörítése végett tűnik fel, viszont a lassabb tételek (Scarecrow) is olyanok, mintha ledarálnák a hallgatót. Elmondhatjuk, a Psalm a szélsőségek albuma lett. Van itt ész nélküli tekerés a Butthole Surfers frontemberének vendégeskedésével rögzített Jesus Built My Hotrodban, és van gonoszul őrlő téma is a Scarecrow „személyében". Sőt, a címadó nótán belül előfordul mind a két véglet. Alapjában véve maga az album egy gitárcentrikusabb, fékevesztetten tomboló tébolyda; egy gonosz vulkánkitörés.

Ennek az elementáris erőnek a birtokában indult neki a banda a következő végeláthatatlan turnéjának, aminek következtében a soron következő albumuk megjelenése körülbelül egy évet csúszott. Ez alatt az egy év alatt egymást kergették a botrányok a zenekar körül. Illegális kábítószerbirtoklástól kezdve egészen odáig, hogy a két tartóoszlop, Jourgensen és Barker, két teljes hónapig nem társalgott egymással. Valljuk be, kínos. De végre-valahára 1996 telének végén napvilágot látott a Filth Pig névre keresztelt, kimondottan agyas, mű. A borítóján az amerikai republikánus párt egyik jelképes seggfeje látható. Ez az Al valamiért nagyon haragszik ezekre a fazonokra... Maga a zene pedig nem lett a Psalm 69 utánérzése. Sokkal lassabb, pszichedelikusabb, és kísérletezőbb annál. Itt inkább a középtempó dominál, meg a zsigerig ható basszus. Az egész albumon érezhető még a kábítószerek hatása, nem véletlenül rakták egy gomba fényképét a bookletbe. A zenei világ egyébként itt is zseniális, csak nem úgy, mint az előző albumoknál: megmutatják, hogy nem csak esztelen tekeréssel lehet gonosz témákat előadni. Nehezen emészthető anyag, az biztos! Ezeknek a számoknak szó szerint súlyuk van. A címadó Filth Pig például szavakkal visszaadhatatlan, vészjósló atmoszférát sugároz. Ezen az albumon szerepel a sokat vitatott Bob Dylan átirat, a Lay Lady Lay is, holott Al bátyó ki nem állhatja Mr. Dylan munkásságát. A kiadó azonban ragaszkodott a viccből felvetett ötlet realizálásához. A végeredmény pedig nem is lett olyan kétségbeejtő... ám - talán a „szaksajtó" negatív hozzáállása miatt - az anyag érdemtelenül elsikkadt. Ezután az album után már nem következett akkora turnéorgia, mint ahogy azt a korábbi megjelenések nyomán megszokhattuk.

A következő lemez, a Dark Side Of The Spoon talán ezért tudott időben megjelenni. Az itt hallható dalokkal volt gitárosára, az öngyilkosságot elkövető William Tuckerra emlékezik a zenekar. A címválasztás többféleképpen is értelmezhető. Ad egy: a Pink Floyd Dark Side Of The Moonjának kifacsarása. Ad kettő: a kanál sötét oldala. A kábszeresek mint tudjuk, a kanalat szokták láng fölé tartani, amitől az megfeketedik. De még számtalan más dologra is rá lehetne húzni a címet. A borító úgyszintén botrányosra sikeredett. Egy enyhén túlsúlyosnak mondható, meztelen nő ül egy palatábla előtt, és éppen azt rója fel, hogy „I will be god" (isten leszek). A számok itt már kevésbé pszichósak mint a „koszmalacon", és kezd visszatérni

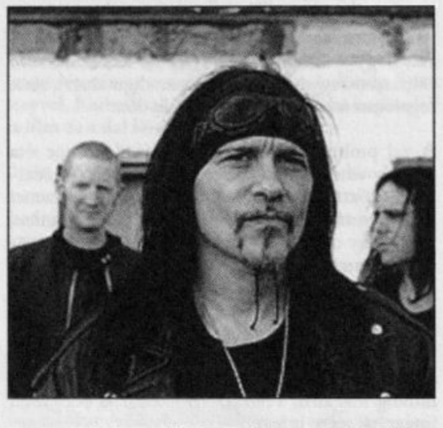

az agresszió nyersebb formája is, amire jó példa a Supermanic Soul vagy a Bad Blood. Ezek a tételek komplexek, ugyanakkor ütősek. Ezen kívül vannak itt szaxofonos, jazzes próbálkozásokat is (Step, 10/10), az elvontabb oldalt pedig a Nursing Home vagy a zseniális Kaif hivatott képviselni.

Ezután megint következett egy hosszabb, csendesebb időszak, egészen 2001-ig, amikor napvilágot látott a Greatest Fits című válogatás, rajta az A.I. filmhez írott What About Us? című alkotással. Ennek annyi a története, hogy a mozit eredetileg Stanley Kubrick rendezte volna, aki jó haverságban volt hőseinkkel. Igen ám, de Kubrick meghalt, még mielőtt érdemben neki tudott volna látni a filmnek. A rendezés jogát megkapta Spielberg, azzal a Kubrick kikötéssel, hogy a Ministryt a filmben látni, illetve hallanki kell. (Most őszintén szólva, én privátim, csak a Ministry miatt mentem el a moziba. Maga a film nem tudott levenni a lábamról: Schindler listája androidokkal.) A másik track, ami érdekes lehet, egy Black Sabbath feldolgozás. A Supernaut egy régi tribute-albumról keveredett ide. Jól sikerült. Tovább kár is ragozni.

A 2001-2003 közötti időszak változásokat hozott a zenekar életébe. Kiadót váltottak, és a két zenei agy, Jourgensen és Barker leállt a kábszerekkel. A dühöngés úgyis jött magától, hisz újra republikánus jelölt került az amerikai elnöki székbe, a 91-es IQ-val rendelkező G.W. Bush, de ne politizáljunk, inkább térjünk vissza a vezérfonalunkhoz. 2003-ban jelent meg a régen várt Animositisomina névre keresztelt mű. Ideje volt már, mert a banda '98 óta nem adott ki értékelhető stúdióproduktumot. Az új album viszont megérte a várakozást. Egy zúzós, zsigeri anyagot sikerült előállítani, tele adrenalinnal. Itt még amolyan kimatekolt zúzás szerepel, nem úgy, mint az ezt követő, 2004-es Houses Of The Molé című gőzhengeren. (Bővebb elemzése a Magna második számában olvasható.) A Molé már Paul Barker nélkül született, aki beleunt abba, hogy a színpadon a bohócot játssza, hiába lett átütő az anyag. Azt kell mondjam egyébként, Barker távozása nem vezetett minőségi hanyatláshoz. Sőt, ennyire nyers albumot a Psalm óta nem adtak ki.

Elérkeztünk végül az itt és mostba. A jubileumi, Rantologyra keresztelt kiadványról nem sokat tudok mondani, lapzártáig nem sikerült még beszereznem. Annyi minden infóm, hogy ez is egy válogatásalbum, amin a huszonöt év legjobbjai szerepelnek újrakeverve, remixelve. A következő albumra 2006 áprilisáig kell várni, ha akkor még mindig Bush lesz az elnök, egy jó kis agresszív darabra számíthatunk. Abban mindenképpen reménykedem, hogy a következő negyed évszázadukat méltóképpen nyitják meg.

Dorn

~PRUDENTIA~

KOROK ÉS IKONOK

Jimi Hendrix, Frank Zappa, Bob Marley, Che Guevara – mi bennük a közös? Ugye nem kell mondanom: mindegyikük pólóminta lett, és viselőiknek csak igen kis hányada tudja, mit képviseltek (már ha egyáltalán képviseltek valamit valamikor). Közös jellemzőik – a szakáll, a bajusz, és a loboncos haj – csak első pillantásra egyediek, a valóságban ugyanúgy felcserélhetők és egymásbamoshatók, mint Chaplin Diktátora a bajuszt "elorzó" német mintával. Jelen korunk értéktévesztését mi sem jelzi jobban, mint négy ennyire hasonló kinézetű, de teljesen különféle dolgot jelképező figurának az eggyé válása. Jelen írással nem kívánok csatlakozni az Evolát példának vevőkhöz sem, gyengébb ember vagyok én annál, és ízlésem is kellően korcsosult (sőt, fokoznám: fekete zenét is hallgatok, és farmert is viselek). Ugyanakkor egyetlen ember sem mehet el a mai társadalom egyes rendkívül kétséges értékű jelenségei mellett. Vizsgálódásom tárgya a figyelemfelhívás az értékek média és tömegkultúra által történő erőszakos átrendeződésére. Az ok pedig az, hogy vannak értékek és jelképek, amik nem lehetnek ilyesfajta jópofáskodó átértelmezés tárgyai, még akkor sem, ha olyan szakemberek próbálkoznak vele, mint Geszti Péter. „Csak bot és vászon, de nem bot és vászon, hanem zászló" - aki tudja, honnan van az idézet, pirospontot írhat be az ellenőrzőjébe.

Vegyük Frank Zappát először, talán ő a legkevésbé kétes alak négyük közül. Progresszív, szatirikus rocker, keményen drogellenes. Megtestesíti mindazt, amihez a mai átlag tininek köze sincs, sőt, nemcsak a tiniknek, de például a Basement Jaxx technozenekar tagjainak se nagyon. Egyikükön láttam ugyanis először a Zappa-fashiont (tehát nem rendes merchandise pólót, hanem azt a szitás, csegevarásított-hendrixesített portrét). Kár is több szót vesztegetni a dologra, talán csak annyit jegyeznék meg, hogy ha a Basementes gyerek valóban Frank Zappa rajongó, az majdnem akkora csapás a zenének, mint mikor Stapleton úr bevallotta, hogy ő bizony szereti Missy Elliott munkáit. Röviden: vagy ízlésficam, vagy szereptévesztés, esetleg szimpla hülyéskedés.

Jimi Hendrixben már egyértelmű, mit látnak a fiatalok: kb. ugyanazt, mint Bob Marley-ban. Szex, drog és rockzene, bár itt a zene esik a legkevésbé a latba. Hendrix a swinging sixties kultfigurája és "mártírja", már amennyiben lehet valaki hősi halottja a drognak és az öncsalásnak. Nála figyelhető meg a legjobban az a tétel, hogy minden kor arról szeret dalokat hallani, amije épp nincs neki - a hippik például a szabadságról, szerelemről és egyenlőségről (a világbékéről nem is szólva). Ez azonban attól kezdve, hogy divat lett, már nem volt igaz: a hippi esztétika, ami manapság – sajnálatos módon – sokadik reneszánszát éli, csak látszatra volt irányíthatatlan és szabad, valójában nagyon is behatárolható területeken mozgott. Például mai szemmel nézve a Szelíd Motorosok című film, ami akkoriban "egy generáció életérzését" testesítette meg, csak a filmes megoldások miatt értékelhető. Egyébként rendkívül sivárnak mutatja a hippikorszakot: épp olyannak, amilyen az valójában volt. A történet: két drogkereskedő ördögmotoros nyélbe üti a Nagy Üzletet, ennek örömére elindulnak New Orleansba, hogy a karneválban mulassanak, útközben pedig keresik az "Amerikai Álmot". Lófaxot! Mert mi a LÉNYEG? Az egyetlen értelmes karaktert (Jack Nicholson alakítja, briliánsan) épp miattuk távolítják el a feldühödött redneckek a filmből. A két motoros megússza, de csakazértis elmennek mulatni a kupiba, aminek címét Jack bácsi

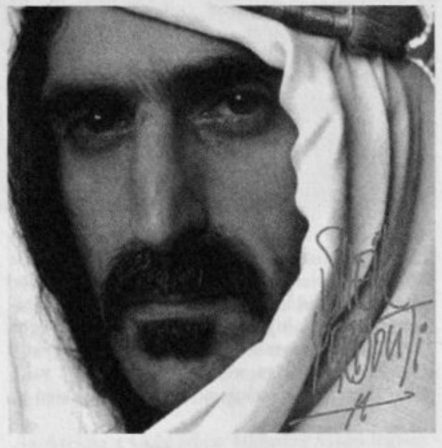

megadta nekik. (A Nicholson alakította ügyvéddel egyébként a börtönben ismerkedtek meg, ahová bezárták őket, sajnos nem elég sokáig.) A kupiban fölszednek két ribit (egyiküket Toni Basil alakítja, aki később énekes-színésznőként tett szert kisebb hírnévre), LSD-bélyeget etetnek velük (meg persze ők is benyalják a magukét) és úgy izélik meg őket a nyúorlinszi temetőben. (Legalább így érthető az amerikaiak vonzódása a bizarr helyeken élvezett szexhez, épeszű és jóízlésű embernek ugyanis eszébe nem jutna temetőben vagy a Hősök terén nemi életet élni, vagy ha mégis, akkor ne legyen olyan hülye, hogy kiadja DVD-n, mert esetleg jogi következményei lehetnek. Bár éppen az említett esetek mutatják, hogy dehogy van következmény, ez egy jópofa buli sokaknak. Na de vissza a motorosokhoz!). Másnap jóérzésű amerikaiak szerencsére lelövik előbb az egyik ízirájderöcsémet, aztán a másikat, de a film még így is tízszer hosszabb, mint kellene. Nincs rá magyarázat, hogy egy ennyire sekélyes butaság hogy futhatott be ekkora karriert, és mit talált meg benne a vevőkör. (Tudom, csak azért nem értékelem a filmet, mert nincs tapasztalatom, bezzeg ha jól betrippelnék, egyből megvilágosodna, hogy mekkora nagy film is az Easy Rider!)

Ernesto Che Guevara ott jön a képbe, hogy (bár régóta kultfigura egyeseknél pólón, bögrén, szalacsival egyetemben és néha összerakva) forgattak róla egy filmet a Motoros Naplója címmel, sőt ki is adták az alapjául szolgáló könyvet. Ebben a forradalmi Cheről lehull a lepel, kiderül hogy neki is volt ilyen dzsémszdínes-szelídmotoros-könnyűdrogos-karloszkasztanyettás korszaka. Ezek közül egy is elég volna, hogy az ember ízlésrendőrségért kiáltson, de dupla, sőt tripla mennyiségben legyőz minket ez a sok felesleges infó, és behódolunk, amint az látható. A Catherine M. (fiktív) szexuális életét taglaló, könyvformába erőszakolt szellemi maszturbációhoz hasonlóan ez a kiadvány is oda-vissza végigtarolta a magyar könyvpiacot, ami sokat elmond arról, hogy milyen kifordult értékrendű világban élünk. Che egyébként egy hős forradalmár volt, ez azt jelenti, hogy megdöglött a forradalom csinálása közben, és így lett sokak számára pozitív jelképpé, persze ha hatalomra kerül, tutira nagyobb diktátor lett volna belőle, mint Sztálinból annak idején (Castro meg a közelébe se érhetett volna, mert ő maga nyírta volna ki, már ahogy ez forradalmáréknál szokás, ugyebár).

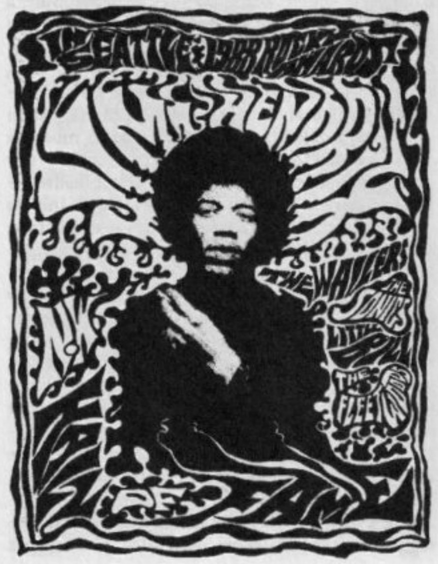

Bob Marley=marihuána. Tökmindegy, hogy csinálta ezt a reggae-nek csúfolt, drog nélkül élvezhetetlen lötyögést, a fehér fiatalok 99,9 százaléka NEM a zenéje miatt viseli arcképét (sőt, súlyosabb esetben még a hajukat is pulikutyásra csinálják), hanem mert nem készült róla olyan fotó, amin ne lenne a kezében füves cigi, ergo a legalizálás jelképévé vált. Pedig csak egy szánalmas könnyűdrogos volt, akire még a rendőrség se vesztegetett sok időt (míg az őt a gandzsázásban követő fekete és fehér fiatalokat keményen büntették és rehabra küldözgették). Marley nyilván sok jamaikainak tényleg a szabadságot jelentette, de egyrészt mi közünk nekünk Jamaikához, másrészt pedig szokásaival (drogfogyasztás, promiszkuitás, „elhanyagolt" kinézet) teljesen megfelelt a „zsarnok fehér ember" fekete rocksztárokról szóló közhelyeinek - akárcsak Hendrix, és ugyanúgy nekik pörgette a verklit. Mindketten a fehér kizsákmányolás áldozatai lettek a maguk módján, miközben a rasszok közötti megbékélést, fehér és fekete ember közös buliját próbálták összehozni – de a nagy lóvét megint nem ők tették zsebre, hanem például az az üdítőgyár, aki Marley arcképét kasírozta pár éve mindenhová a járdára, épp aktuális termékét hirdetendő. Ez a lázadás-séma (először önálló, lázadó fekete zene, utána a fehérek beszivárgása, majd a stílus általuk történő teljes üzleti kiaknázása) sokszor megismétlődött. Legutóbb a rappel történt ugyanez, melynek legnagyobb mai világsztárja egy fehér srác (ugyanakkor a legjobb golfjátékos fekete).

Tanulság: teljesen mindegy, mit képviselt valaki - ha beleillik a média által kergetett szabadságharcos imidzsbe, akkor a levesbe vele! Legyen nagy hajú, loboncos, karakteres (ám a tömeg által könnyen követhető) haj-, és szőrzetviselete. Négy arc, ami mást-mást képvisel, de tulajdonosaik balszerencséjére hasonló külső jegyekkel lettek híresek; nem kétséges, hogy hamarosan újabb és újabb figurák csatlakoznak majd hozzájuk ebben a buta turmixban. Szemfülesek észrevehetik, hogy kihagytam Jim Morrissont, nos egyrészt direkte tettem, másrészt mert őt elsősorban még a zenéjéről ismerik („Jim Morrisson még Nepálban is sztár!"), harmadrészt pedig az első Doors lemezt tartom a legjobbnak, utána Jimből egy sajnálatra méló hímpáva lett, és ezt az időnként briliáns zene se tudta nekem egyensúlyba hozni. Legközelebb innen folytatjuk, ha egyáltalán. A mai mesének mindenesetre vége, aludjatok jól, álmodjatok szépeket!

BerTolT
http://drf.freeweb.hu/

AZ ANTIKRISZTUS MODERN CSELEKEDETEI

Az NS black metal jelenség

A téma, amiről a következő rövid tanulmányban szó lesz, sokak előtt nagy valószínűséggel teljesen ismeretlen, azonban közelebbi szemügyre vételén keresztül ráismerhetünk korunk visszásságaira, anomáliáira. E megközelítésben tárgyunk jó eséllyel töltheti be az állatorvosi ló szerepét, magán viselve a modern éra számos súlyos betegségét.

Mielőtt belemennénk magának a jelenségnek szűkebb elemzésébe, érdemes egy pillantást vetni arra a talajra, amelyből kisarjadhatott a címben olvasható bizarr képződmény. Ezen a ponton elébe kell menni az elemzésnek, tisztázandó, miről is van szó. A két betű, „NS", annyit tesz, mint „nemzetiszocialista", előbb azonban következzék az alapok tisztázása.

A black metal, mint az az extrém zenék terén valamelyest tájékozottak számára köztudott tény, a heavy metal műfaj legszélsőségesebb irányzata. Központi eleme a sátánizmus megjelenése, ami a brit Venom több mint 25 évvel ezelőtti születése óta kísért a műfaj körül. Belzebub már korábban, a virágos, tarisznyás, Woodstockos, szabad szerelmet hirdető '60-as években is megkörnyékezte a rockzenét, már akkor is léteztek előadók, együttesek, amelyek az alvilági patásnak dedikálták műveiket. A zenei élet egyre rohamosabb változásai olyan formációkat segítettek világra, mint a Black Sabbath, a Led Zeppelin, majd később a heavy metal kifejezés „feltalálásával" egyre agresszívabb társaságok kerültek felszínre.

A '80-as években az említett Venommal megszületett a black metal, mely stílus igazából a '90-es években bekövetkezett reneszánsza idején mutatta meg, milyen meglepetéseket tartogat a gyanútlan világ számára. Az igazán termékeny talajt Skandinávia hideg régióiban találta meg a fekete műfaj, különösen Norvégia jeleskedett a sötét ideológiával rendelkező zenekarok felmutatásában. A black metal észak földjén végbement felfutásának első éveiben, majd a csúcspontján zeneileg is értékes és figyelemreméltó művek jelentek meg, és az erőszakos cselekmények (templomgyújtogatások, gyilkosságok) is ehhez az időszakhoz kapcsolódtak.

Az ebben a mozgalomban résztvevő zenészek jelentős része sátánistának vallotta magát – érdemes megjegyezni, hogy csak jelentős része, tehát nem mindegyikük – azonban a sátánizmus egy a korábbiaktól eltérő, akár egyfajta hibridnek is tekinthető verziója jelent meg. A törvényszerűen jellemző keresztényellenesség a hideg észak iránti odaadással, természetjárással, a zord elemek tiszteletével, a dicső régmúlt idők néhol romantikus színezetű felidézésével, a viking örökség ápolásával és – természetesen – nagy adag mizantrópiával párosult.

Az északiak radikálisan elutasították a Romániából elszármazott egykori cirkuszidomár, Anton Szandor LaVey Sátáni Egyházának nézeteit, azok élvhajhászó, hedonista jellege, a „Tedd amit akarsz, és ez legyen az egyetlen törvény" Aleister Crowley-féle értékrendje miatt. A különböző sátánista szervezetek, csoportok általában hasonlítanak egymásra a téren, hogy a szerintük az embert korlátozó Istennel szembeni gyűlöletük kergeti őket a Sátán szolgálatába, aki aztán minden földi jóval ellátja majd hűséges követőit. Ezek az egyszerű lelkek persze nem sejtik, hogy nagy árat kell ezért fizetni. Semmi sincs ingyen, a gonoszság fejedelme azonban minden egyéb fizetségnél többet követel „jótéteményeiért", ha majd eljön az idő. A sátánizmusnak ezt a típusát félresöpörvén a norvégok – élükön Euronymous-szal, a Mayhem egykori gitárosával – a maga, mondhatni vegytiszta valójában hirdették a sátánizmust, azaz: „Az Isten jó, a Sátán gonosz". Ez éppen az ellenkezője annak, amit LaVey és társai vallottak az embertől minden jót megtagadó gonosz Istenről, és az ezzel szemben megengedő, „kegyes" és „jóindulatú" Sátánról.

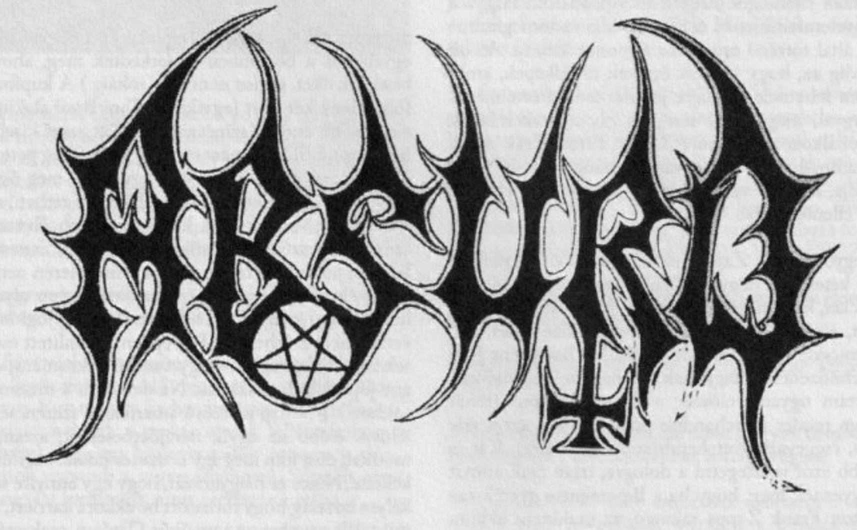

E könyörtelenül következetes koncepciót magukévá téve, a norvég black metalosok tevékenységét hamuvá égett templomok és vérbe fagyott holttestek szegélyezték. A '90-es évek vége felé, a vihar elültével a zenére kezdett terelődni a hangsúly, a Sátán pedig innentől kezdve a lemezborítókra és a dalszövegekre korlátozta jelenlétét. Ahogy a műfajok ciklikus egymást követése során lenni szokott, a muzikális muníció kezdett kimerülni a black metal lőszerraktárából, a zenekarok száma ellenben nemhogy csökkent volna, sokkal inkább rohamos szaporodásnak indult. A színvonal viszont – egy újabb törvényszerűségnek engedelmeskedve – ugyanekkora mértékben hanyatlott. Egyre inkább olyan együttesek alakultak, amelyek – ellentétben a '90-es években felbukkant norvég és kisebb részben svéd zenekarokkal, akiket a pusztításvágy mellett a zenélés is motivált – már megelégedtek egy mások által kitalált ideológia külsőségeinek lekopírozásával. Vég nélkül lehetne említeni a mai napig tömegesen születő, zeneileg tökéletesen igénytelen, legjobb esetben is csupán stílusgyakorlatoknak nevezhető black metal bandákat, melyek iránt az őket ajnározó, hasonló igényekkel és szellemi kapacitással rendelkező fanzine-szerkesztőn és néhány tucatnyi olvasón kívül senki sem mutat érdeklődést.

A black metal rendelkezik néhány olyan tulajdonsággal, amivel más zenei irányzatok nem. Ez az egyetlen stílus a világon – a punk talán még megemlíthető –, ahol a zenélni nem tudásból, a zenei dilettantizmusból erényt lehet kovácsolni. Más műfajokban is előfordulnak kezdetleges próbálkozások, csapnivaló zenészek, de egyedül a black metalban szokás a nem-tudást pozitívumként felmutatni, és azt zavaros ideológiai pótlékokkal alulról megtámasztani. A műfaj komolyan vételét sokszor ezek a bandák teszik lehetetlenné. A sátánizmus ezeknél a fércalakulatoknál még a korábbiaknál is gyatrább formában ölt testet, elég beleolvasni egyik-másik black metal újság bárgyú, primitív interjújába vagy a dalszövegekbe.

Mint az bizonyára nem meglepő, a black metal zenészek életkora, de különösen a hallgatóságé egészen fiatal. Ebben a korban az ember különösen fogékony az extrémitásokra, amiket korunk nem mér szűkmarkúan az érdeklődők számára. A tinédzseréveiket taposó fiatalok lételeme a lázadás, egy ösztönös – tudatosnak semmi esetre sem nevezhető – oppozíció felvétele mindennel szemben, ami a fennálló renddel áll összefüggésben. Az ifjú titán előírásokkal, regulákkal találja magát szemben az élet minden területén, így szinte természetes, hogy a benne munkáló erők kitörési útvonalakat keresnek. Hamar rálel a hosszas keresést ma már nem igénylő extrémitásokra, legyen az akár a sátánizmus. Rátalálva ezekre az agresszív zenékre, azok obskúrus szimbolikája hatást gyakorol rá, mindez pedig egyesülve a forrongó hormonokkal és a világ iránti utálattal, robbanóelegyet képez. Megfelelő esetben ez kimerül a zenekaralapításban, de számos példáját láttuk annak (Norvégián kívül is), hogy labilis alkatú egyének esetében más kiutat is vághat magának ez a több forrásból táplálkozó ideológiai főzet. A sátánizmus jelképeinek viselése afféle pubertáskori jelenség, tudás, tisztánlátás nyilvánvalóan nem kíséri, így az puszta polgárpukkasztásnál, a képmutató társadalommal való szembenállásnál többre nem alkalmas.

A sátánizmus lényegével annak állítólagos vagy tényleges követői közül úgyszólván senki sincs tisztában, és ez kortól független. A Sátán a leglojálisabb hívét is gyűlöli. A sátánizmus útja, bármilyen formában, akár egy tévesen értelmezett szabadság, akár egy hibás énkép alakjában jelentkezzék is, a pusztulásba, a teljes megsemmisülésbe vezet, ily módon, a sátánista önmaga legnagyobb ellensége. Ezeknek az eltévelyedett lényeknek legtöbbször saját ostobaságuk a legnagyobb szerencséjük, ugyanis a legtöbben az idő előrehaladtával levetik ezt az eszmerendszert, mint egy kinőtt pulóvert, vagy szimplán „kényelmetlenné" válik a megunt „értékrend". Ugyanakkor nyilvánvaló, hogy nem mindig a szellemi érés áll a hátrahagyott sátánizmus hátterében.

Ezzel rá is térhetünk tulajdonképpeni témánkra. A '90-es évek norvég black metal botránya, a zenekarok napi sajtóban történő megjelenése, és magának a műfajnak a zsigeri keresztényellenessége annyit citálta a Sátán nevét, hogy a pokol ura már egyre kevésbé volt képes riogatni a gyorsfogyasztásra kódolt modern embert. Ezért a szóban forgó szubkulturális mozgalomnak új mumus után kellett néznie. Ezt pedig mi másban találhatta volna meg, mint az 1945 utáni világ elsőszámú vörös posztójában, a nácizmusban, valamint Adolf Hitler személyében. Kívülálló szemében furcsának tűnhet a szélsőjobboldal felbukkanása ezen a területen – tény, hogy vitán felül visszás jelenséggel állunk szemben.
A nemzetiszocialista ideológia black metalon belüli felbukkanása a műfaj egyik tartópillérét jelentő keresztényellenességgel magyarázható. A kereszténység zsidó eredetére, mint judeo-kereszténységre rámutatva, szinte „adta magát" a kapcsolat a nácizmus antiszemita attitűdjével. Ezzel párhuzamosan a black metal zenekarok többsége büszkeséggel tekint a szülőföldjére, származására, elődei (pogány) ethoszára. Mivel a náci Németországban is kulcsszerepe volt a germán ősi eredet, kultúra tiszteletének, a kereszténység előtti múlt feltárásának, mi több, felélesztésének, innen már csak egy lépést kellett megtenni, hogy a ma zenekarai integrálják ezt a szellemiséget a maguk idea-rendjébe. A gondok ott kezdődnek, hogy sok formáció a Sátánt is megtartotta a nácizmus mellé, amit egy sajátosan feje tetejére állított logika szerint tartottak lehetségesnek.

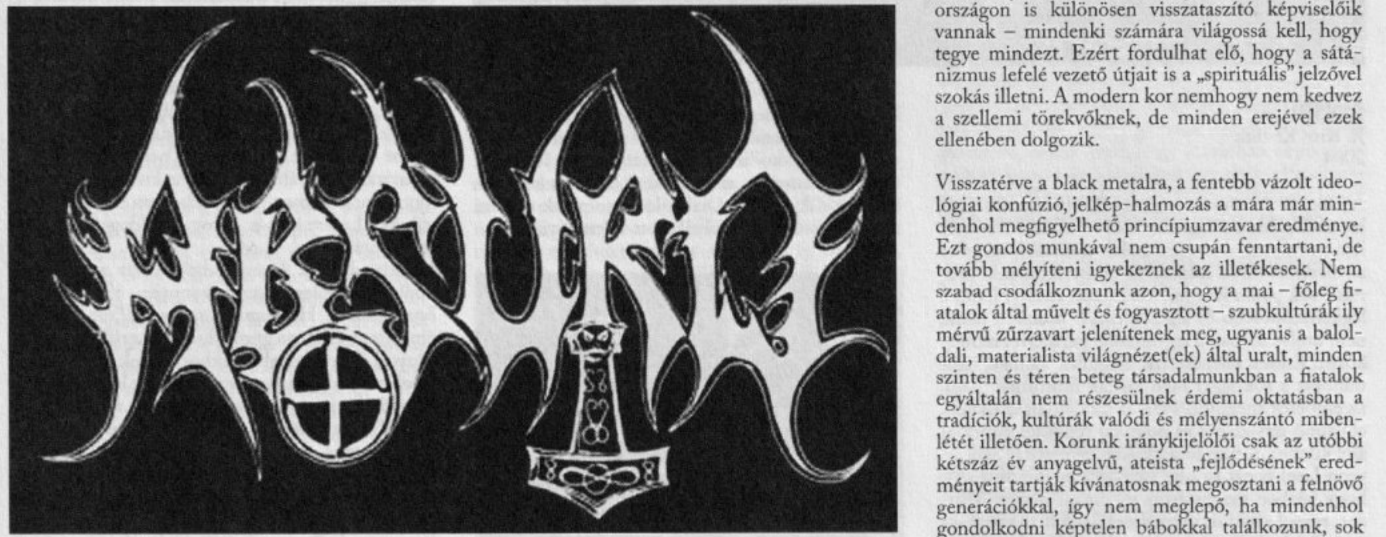

Vannak következetesebbek, akik a kereszténységet, zsidó eredetű vallás lévén, Sátánostul a sutba hajították, mivel nem egyeztethető össze az árja Európa eszméjével. Ide tartozik az egész black metal robbanás talán legismertebb alakja, ikonja, Varg Vikernes, a Burzum mögött álló figura. Vikernes egyébként már „pályája" elején szakított a Sátánnal, és munkásságával ezután már csak az északi mítoszokat ápolta. Ezzel szemben jócskán találunk olyan zenekarokat, amelyek a Sátán erejét is fel kívánják használni a kereszténység elleni harcban. Amikor olyanokat olvasunk, mint: „a Sátán páncélos haderejével fogjuk elsöpörni a kereszténységet", nehéz eldönteni, hogy sírjunk-e vagy nevessünk. A helyzetet látva talán több okunk van az előbbire. A fentebb említett fordított logikának köszönhetően pedig a következőként fest a sátánista/náci bandák torz koncepciója: mivel a Sátánt, mint hőst, azaz a Gonoszt továbbra is dicshimnuszokkal övezik a feketébe öltözött fiatalok, ugyanez a tisztelet jár ki Hitlernek is, akit szintén az Univerzális Gonosz megtestesítőjeként láttat a világ. A Sátán a jó, mivelhogy ami gonosz, az lesz a jó, így a szintén gonosz Hitlert is, mint héroszt kell a keblünkre ölelnünk. Ezzel meg is valósul a logikai „bukfenc", melynek magyarázata a tudatlanságban leledzik, mélyebb oka pedig a minőségek, a kvalitások összekeverése.

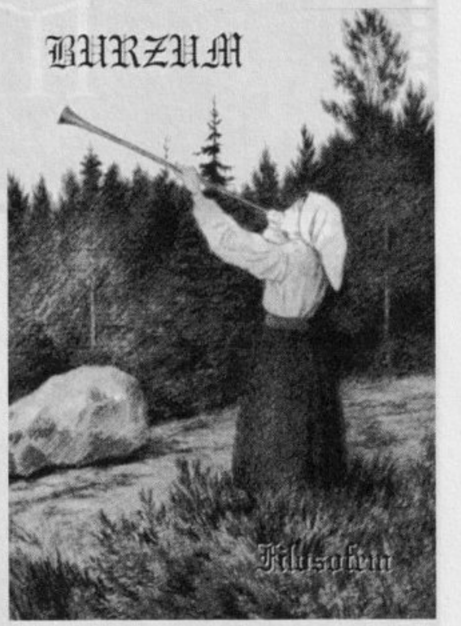

Minden ellenkező híreszteléssel, és az ostoba könyvek tömegében megjelentekkel ellentétben Hitler nem volt sátánimádó, nem volt köze ezekhez a sötét szektákhoz, gyülevész csoportosulásokhoz, ellenkezőleg: a Harmadik Birodalomban betiltottak minden efféle mozgolódást. Persze Hitler ettől még orientálódhatott volna ebbe az irányba, azonban ilyesmi nem történt. Ami a Führer kereszténységhez való hozzáállását illeti, nem volt keresztényellenes, a vallások kérdését a háború befejezése után kívánta rendezni. Érdemes megjegyezni, hogy Hitlert nem különösebben érdekelték az ősi germán mítoszok és istenek, ez Heinrich Himmler reszortja volt, a keresztényellenesség, valamint a germán pogányság pedig egyedül az SS-t jellemezte hivatalos szinten.
A sátánizmussal a nácizmus ugyanúgy nem fér össze, mint ahogy a mitikus, tradicionális alakok, hősök, istenek megjelenése, tisztelete sem. A pogány mítoszok és a nemzetiszocialista – bár ez a kifejezés cseppet sem szerencsés – ideák „összeházasítása" már lényegesen kevesebb ellentmondást hordoz, de – bár ez csak naiv kívánalom – inkább az árja eredet és szellemiség hangsúlyozására kellene törekedni, ami természetesen – sokak tévedése ez – nem egyenlő a germánsággal. A Harmadik Birodalom és a Sátán együttes piedesztálra emelésével tulajdonképpen két ellentétes erő, amelyek céljai homlokegyenest eltérőek voltak, erőszakos összemosására tesznek elvetélt kísérletet ezek az ifjúi hévtől mozgatott zenészek.

Az úgynevezett NS black metal bandák lemezborítóin a fentiekből következően valóságos szimbólum-torlódást figyelhetünk meg. A pentagramok, fordított keresztek, 666-osok mellett jól megférnek a nap-szimbólumok, kelta keresztek, szvasztikák, vaskeresztek - ez az ideológiai katyvasz szemlátomást nem tűnik fel az „alkotóknak". Annyi bizonyos, hogy erre nem a lemezek hallgatói fogják figyelmeztetni a zenészeket. Olyan zenekar is akad (Absurd), amely logójában fordított kereszttel, pentagrammal indított, majd az előbbiből Thor-kalapács, utóbbiból szvasztika lett. Érdekes módon black metal oldalról is vannak ellenzői az NS jelenségnek. Ők azt mondják, a black metal és a nácizmus azért nem fér össze, mert a black metal „spirituális" dolog, a nácizmus pedig politikai jelenség, ez utóbbi pedig nem egyeztethető össze a (black) metallal. Túl azon, hogy ez az „összeférhetetlenség" marginális dolog – a metal eredendően valóban nem politikai műfaj, de politikai szövegű együttesek mindig is léteztek, és furcsa módon mindig a jobboldali orientációjú zenekarokat kifogásolták –, a spiritualitás kérdésére ki kell térni.

Manapság, az involúciós folyamat részeként, lényegében mindenre rá lehet fogni, hogy „spirituális" vagy „ezoterikus", az ezerszámra tenyésző kártékony, romboló szekták jelenléte – Magyarországon is különösen visszataszító képviselőik vannak – mindenki számára világossá kell, hogy tegye mindezt. Ezért fordulhat elő, hogy a sátánizmus lefelé vezető útjait is a „spirituális" jelzővel szokás illetni. A modern kor nemhogy nem kedvez a szellemi törekvőknek, de minden erejével ezek ellenében dolgozik.

Visszatérve a black metalra, a fentebb vázolt ideológiai konfúzió, jelkép-halmozás a mára már mindenhol megfigyelhető princípiumzavar eredménye. Ezt gondos munkával nem csupán fenntartani, de tovább mélyíteni igyekeznek az illetékesek. Nem szabad csodálkoznunk azon, hogy a mai – főleg fiatalok által művelt és fogyasztott – szubkultúrák ily mérvű zűrzavart jelenítenek meg, ugyanis a baloldali, materialista világnézet(ek) által uralt, minden szinten és téren beteg társadalmunkban a fiatalok egyáltalán nem részesülnek érdemi oktatásban a tradíciók, kultúrák valódi és mélyenszántó mibenlétét illetően. Korunk iránykijelölői csak az utóbbi kétszáz év anyagelvű, ateista „fejlődésének" eredményeit tartják kívánatosnak megosztani a felnövő generációkkal, így nem meglepő, ha mindenhol gondolkodni képtelen bábokkal találkozunk, sok esetben még azok között is, akikben máskülönben látnánk „fantáziát" (a magukat jobboldalinak nevezőkre gondolok, akiknek fogalmuk sincs a jobboldaliságról). A modern oktatási rendszer – és az azt mozgató háttérerők – egyáltalán nem foglalkoznak például olyan tradicionális témákkal, mint a szimbólumok kérdésköre. A tanulókat csak száraz adattömegekkel bombázzák – melyek birtokában csak üzletember és menedzser lehet valakiből – és a pőre információhalmazból álló „tudás" szükségképpen vezet a princípiumzavarhoz.

Mint láthattuk, e viszonylag szűk területet átölelő téma kapcsán is lehetséges volt megvilágítani korunk abszurditását. A minőségek összekeverése az Antikrisztus számos arca közül az egyik legrútabb, bár amilyenek még ezután következnek, azokról még sejtéseink sem igen lehetnek. Minél kifinomultabb ábrázatokkal lép elénk, annál kevesebben lesznek képesek azokat felismerni. A feladat azonban továbbra is ez.

Milán Péter

MOBILIS

BIN JIP

R: Kim Ki-duk
2004

Az életről és annak értelméről többféle elképzelés uralkodik a világban. Többen csak a túlélésre koncentrálnak, de vannak, akik szeretnék megélni az életet. A XXI. században szinte mindenki szeretne sok pénzt keresni, a legújabb autóval járni, a legkényelmesebb és legdivatosabb lakásban lakni, nem utolsó sorban a legvonzóbb partnerrel mutatkozni. Ennek ellenére hál' Istennek vannak, akik mindezt a sok leget nem tartják fontosnak. Ezek az emberek megpróbálnak az aktuálisan uralkodó, elnyomó társadalmi és politikai rendszer elvárásai alól kibújni. A film főszereplője, Sun-hwa (Seung-yeon Lee) is ezt az utat választja, és mindezt úgy, hogy közben megpróbálja jól érezni magát. Minden reggel elindul, hogy szórólapokat ragasztgasson a lakások ajtajára, amik a legújabb pizzákat és gyorsétkezdei csodákat hirdetik. Ezt azért teszi, hogy legyen hol aludnia és tisztálkodnia, és persze azért is, mert a munka, mint tudjuk, nemesít.

A jól fizető, divatos állásokért iszonyatos küzdelmeket vívnak, és még sincs meg az emberekben a tisztelet az iránt a munka iránt, amit végeznek. Ezzel szemben egy „laza" szórólapos munkában, amit bárki el tud végezni, olyan erényekre lehet szert tenni, ami egy egész életet más pályára állíthat, ami felfelé irányul, nem lehúz, hanem inkább kiemel. A kommunikáció és a mindennapi élethez szükséges komfortérzés azt a kiemelkedően fontos síkját tárja fel előttünk a film, amit úgy érzem elfelejtettünk, vagy nem vagyunk képesek figyelni rá. Ezek az élet olyan jelei, amik akaratunktól függetlenül, a tudatalattiból áramlanak ki és a tudatalattit célozzák meg, arra hatnak igazán. Azért a felszín alatti régióban zajlik ez a csatározás, mert az emberek nagy része nem rendelkezik oly mértékű önismerettel, hogy saját maga érzéseit, gondolatait irányítani tudná, és ebből kifolyólag mások ilyen szintű jeleit sem tudja megfelelően kódolni. A reklámok, a divat, a média azokat a gyenge pontokat támadják, amiket ha nem védünk, akkor könnyen belehúznak a mocsárba.

Különös érzés lehet minden nap úgy felkelni, hogy tudod, másnap már nem leszel itt, és talán soha többé. Folyamatos mozgásban lenni, bepillantani mások életébe, mintha fényképeket nézegetnénk. Minden nap valaki más lehetsz úgy, hogy közben ugyanaz vagy, megtartod méltóságodat és azt az állandó tényezőt, ami az önmagadra találás rögös útját jelenti.

Sun-hwa-ról igen sokféle véleményt alkothat a néző: van, akinek bűnöző, betörő, házasságromboló, provokátor, de van, akiben figyelmes, segítőkész, türelmes fiatalember benyomását kelti. Még rengeteg jelzőt felsorolhatnánk, ami mind igaz lenne, de fontosabb ennél az az érzés, amit a szavak keltenek bennünk. A fogalmakkal való viszonyunk az, ami meghatározza a filmről alkotott véleményünket.

Mit tenne a kedves néző, ha szabadságáról hazaérve azt tapasztalná, hogy a szennyes ruha tisztán lóg a szárítón? Hogy a rég elromlott tárgyai valamilyen oknál fogva most újra működnek? És közben csak a változást érzékeli, de annak okáról és okozójáról fogalma sincs.

Ezek az apró kérdések a film azon sarkalatos elemei, amik meghatározzák a látottakhoz való viszonyunkat, és ezáltal énünk azon részét mozgatják, amik az „én és a környezetem" kapcsolatáról szólnak. Arra gondolok, hogy manapság az emberek csak hosszú idő elteltével érzékelik a környezetükben bekövetkezett változásokat, utólag veszik észre csupán, hogy valami más lett. Nincsenek benne tudatosan a folyamatban, nincs meg a folyamat megélése, ezért az egésznek egy passzív részét érzékelik, amivel nem tudnak mit kezdeni. Vannak, akik gyakran úgy tesznek, mintha nem tudnák, mit csinálnak, pedig már a megfoganásával is mindenki elindít egy folyamatot, ami a szűkebb és tágabb környezetre hat, mindenki képes megváltoztatni környezetét a puszta jelenlétével. Mégis, a legtöbben már csak azt veszik észre, hogy valami megváltozott, hogy valami nem a régi, nem úgy mennek a dolgok, mint ahogy megszokták. Ilyenkor teszik fel maguknak a kérdést, „miért nem lehet úgy, ahogy én akarom?", pedig ha tudnák, hogy minden azért van úgy, ahogy van, mert ők akarták ezt...

Vajon megoldást jelent-e, ha önmagunk árnyékává válunk, és kívülállóként próbáljuk meg figyelni a környezetünket, ezáltal önmagunkat is? Ha benne élünk a folyamatban és nem csak tényként tapasztaljuk a változást? Ha a kívül lévő javakat úgy szerezzük meg, hogy tudatosan annak részévé válunk? Lehetséges-e ekkor a boldogsághoz való hozzájutás?

Ha kiszolgáljuk és működtetjük azt a rendszert, amiben jelenleg élünk, könnyen elveszíthetjük önmagunkat. Ha viszont megpróbáljuk máshogy élni életünket, megpróbálunk kikerülni a szokványosból, a tömegből, akkor mások kezdenek el minket valahogy egészen másnak látni. Jogosan formálódik meg az olvasó/néző és a rendező gondolatában is a kérdés: „El akarsz tűnni a világból? Ha eltűnsz is, mire mégy vele? Egy olyan állapotot kellene megteremtenünk, amiben el tudjuk viselni az életünket. Egyszerre kellene tudnunk látni és vaknak lenni, hallani és süketnek lenni. Nem látni, nem hallani, csak érezni jelenlétét az erőnek, ami mozgásban tart mindannyiunkat. Mert most olyan szemüvegen keresztül nézzük a világot, amin keresztül „nehéz eldönteni, hogy a világ, amiben élünk álom-e vagy valóság?"

Sz.T.

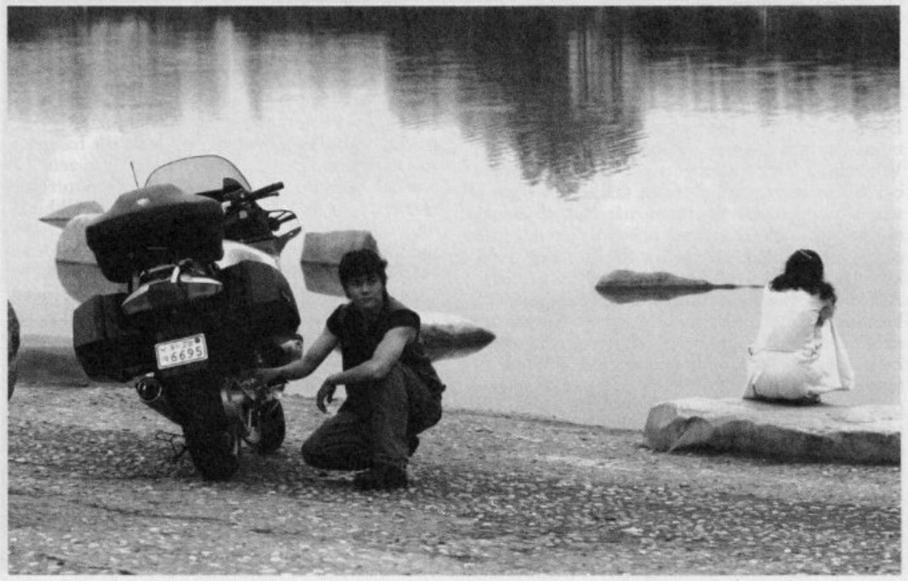

DŰNE

R: David Lynch
1984

Az 1984-ben David Lynch által megrendezett (akkor) gigantikus űropera méltó feldolgozása Frank Herbert művének. Igaz, hogy maga a film csak az első könyvet dolgozza fel a hatból, ám így is tökéletesen élvezhető és kerek marad a történet. És hogy mi a sztori? Nos, az 10 191-es évben járunk.

A benépesített világegyetemet IV. Shaddam Padisah császár (kán, gruppenführer, cár, hűbérúr, atyaisten) kormányozza – de csak a film végéig, mert kitör a viszály a két rivális család, az Atreides-ház és a Harkonnen-állatkert között. Ezt azért írtam így, mert amíg az Atreides-dinasztia megtestesíti mindazt, ami szép és jó, addig a Harkonnenek gyárakban laknak, homoszexuálisok, állatokat kínoznak, zavartalanul hódolnak a magyar konyhát is állva hagyó zsíros ételeknek. Mellesleg erőszakosak és tilosban parkolnak. Ja, és a bárójukat Vladimirnak hívják, ami abban a légkörben nem volt éppen a legjobb ajánlólevél. Tehát megvan bennük mindaz, ami a kor mozibajárója előtt az antihőst jelentette. Velük szemben állanak az Atreidesek, akik szépen szabott, a cári Oroszországéra emlékeztető egyenruhában járnak (talán még a WC-re is), edzik testüket és óvják egészségüket. Ráadásul hangfegyverük is van. Mindazonáltal céljukat tekintve nem sokban különböznek egymástól. A cél pedig az Arrakis bolygó megszerzése, ahol sivatag van, homokférgek, fremenek (őróluk még esik szó), és mindezek felett a melanzs nevű fűszer. A melanzs kitágítja a tudatot, túlzott fogyasztása a szem bekéküléséhez vezet. A szer nélkülözhetetlen a Liga navigátorai számára, hogy az űrutazásokhoz meg tudják hajlítani a teret. Tehát akié az Arrakis, azé a fűszerkitermelési monopólium, és a hatalom. Mindezen háttérinformációk tudatában bele is vághatunk a történet ismertetésébe. A galaktikus császár veszélyeztetve érzi hatalmát a két rivális ház által, ezért az oszd meg, és uralkodj elve alapján egymásnak ugrasztja őket. Nem szép dolog, de működik. Az addig Harkonnen-domíniumnak számító Arrakisról sikerül elűzni az addigi megszállókat, úgyhogy most az Atreides-ház az úr. És itt lép be a képbe igazán a főhős, Paul Atreides (Kyle MacLachlan). Ő Leto Atreides (Jürgen Prochnow) fia, nem utolsó sorban a Bene-Gesserit-rend fajnemesítő kísérleteinek végterméke. Szóval szépen éldegélnek újonnan szerzett bolygójukon, amikor is megjelennek a Harkonnenek jelentős császári támogatással és véget vetnek a családi idillnek. (Itt jegyezném meg, hogy a császári shardaukar-gárdisták úgy néznek ki, mint akik most jöttek egy Hocico koncertről.) A herceget megölik, Paul pedig az anyjával együtt a sivatagba kényszerül távozni. Itt lépnek be a képbe a fremenek. Ez egy félnomád törzs, amely a bolygó tiltott zónájában éldegél, és hála a császárság nemtörődömségének, hihetetlenül elszaporodott. Kedvenc desszertjük a melanzs, és homokférgeket szelídítenek. A lényeg persze az, hogy már régóta megjövendölték nekik, hogy eljő az az ember, akinek Bene-Gesserit az anyja. Természetesen ennek a fazonnak a vezetésével szent háborút, Jihadot, indíthatnak a császári elnyomás ellen, és végre termővé tehetik a sivatagot. Ez olyan, mint a régi találós kérdés, hogy mi lesz akkor, ha a Szaharában is bevezetik a kommunizmust? Homokhiány. Nos, a fremenek inkább elkezdenek harcászatot tanulni újdonsült tanítójuktól. És mindezen tudás (no meg a hangfegyver) birtokában, hozzálátnak a fűszerkitermelés blokkolásához amolyan gerillaháború formájában. Ezt olyan sikeresen végre is hajtják, hogy a Harkonnenek kegyvesztetté válnak, és a Liga nyomására kénytelen maga az uralkodó közbelépni. Csak azzal nem számol, hogy hiába jött hatalmas katonai erővel, a fremenek élvezik a hazai pálya előnyeit. Végül jól ki is kap. Az utolsó színen pedig kénytelen átadni hatalmát a fremenek messiásának, aki ezen felbuzdulva megöli az utolsó Harkonnent is, majd esőt csinál a sivatagban. Dióhéjban ennyi a történet, persze vannak még olyan mellékszálak is, amiket nem említettem, de csak azért, mert nincsenek kihatással a cselekmény egészére. Amit magáról a filmről elmondhatunk, az annyi, hogy érződik a történeten az a hidegháborús légkör, amelyben született. Mintha a demokratikus(?) rendszereket akarnák szembeállítani a totalitárius államformákkal. Ez mind szép és jó, csak az a gond, hogy a film készítői nem számoltak azzal, hogy az általuk demokratikusnak beállított államok lesüllyednek egy korrupt rendőrállam szintjére. Továbbá azt is jó, ha megjegyezzük, hogy a Dűne nem egy tipikus Lynch-film. Természetesen itt is megtalálhatóak mindazok a látványelemek, amik a Mesterre jellemzőek, és ez sokkal értelmezhetőbb mű, mint mondjuk a Radírfej. Mindazonáltal az utóbbi időkben, különböző kereskedelmi csatornákon látható feldolgozások mind eltörpülnek emellett a film mellett, és ez nem egy utolsó szempont. Aki nem die-hard Lynch-fan, az biztosan élvezni fogja ezt a mozit.

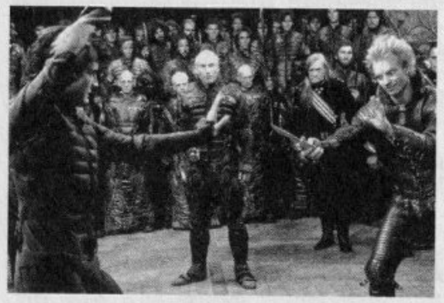

Dorn

LIBRARIUM

SZŐNYEI TAMÁS
Nyilván tartottak
Titkos szolgák a magyar rock körül, 1960-1990
Tihany-Rév / Magyar Narancs Könyvek
2005

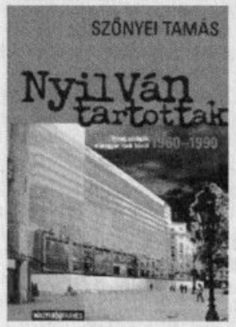

Késztetést érzek, hogy írjak erről a könyvről, több okból is. Az egyik, hogy manapság nem, vagy csak alig jelent meg jó könyv rockzenei témában (már ha a csitriszpírsz-emi-nem-limbizkit összest nem vesszük a jó könyvek közé, és már ugyan miért tennénk ilyesmit?). A másik, hogy Szőnyei annak idején rengeteg élvezetes és korrekt cikket írt a magyar és külföldi újhullámról, és egy rendkívül alapos, kétrészes könyvet is megjelentetett e témában, ezeket én hosszú évekig szentírásként forgattam. Az Újhullám Évtizede második kötetének végén azonban már látszottak a repedések, s most konkrétan arra gondolok, amikor a szerző fellebbentette a fátylat a jövő útjáról, ami majd kivezet minket az újhullám mocsarából (hahaha). Ez a zenei csoda pediglen a world music, ami a multikulturális szellemi fejlődés következő szintje (lenne, Szőnyei értelmezésében, mivelhogy a rockzene túlhaladott lett, a nyúvév forradalom meghalt, ésatöbbi). Eme kijelentésén azóta többen is élcelődtek (a leggonoszabb poénokat persze az időközben jobbra tolódott Pozsonyi "Bucó" Ádám sütögette el rajta). Szóval ezután a (nyilván nemcsak számomra) "misfire" Szőnyei Tamás végre valami ungarisébe, rockzeneibe, és igazán nagyba vágta a fejszéjét: megírta a magyar zene történetét a titkosszolgálat szempontjából. Nehéz helyzetben volt, bár választhatta volna a könnyebbik utat is: egymás után írhatott volna könyveket magyar és külföldi punkzenekarokról. Nyilván nem csak azért nem tette, mert a szcéna nem olyan nagy, mint a hatvanas évek zenéjénél. (Eme színtér egyébként Göbölyös N. Lászlót a mai napig ellátja újabb és újabb könyvanyaggal – amit sajnos egyre rosszabbul és rosszabbul valósít meg -, illetve közönséggel, aki ezt így vagy úgy, de megveszi.) Szőnyei azonban kényesen ügyelt a témaválasztásnál, hogy ne essen GNL hibáiba, és ennek köszönhetően végre megint alapművet alkotott: egyetlen vastag kötetbe rendezte, és remek szövegi körítéssel is ellátta mindazt, amit elvileg – például a jelentések, kartonok olykor száraz nyelvezete miatt - szinte lehetetlen fogyaszthatóvá tenni. A kész művet számtalan helyen és kismillió szempontból elemezték és dicsérték, én ezeket kihagyom (így például azt is, hogy mennyire "jól" és "ügyesen" nem hozza nyilvánosságra a jelentők nevét, inkább ad egy sima mutatót a végére, és aki ügyesen olvas, az összerakhatja a kirakót), szóval szeretném inkább a könyv zárására felhívni a figyelmet, ugyanis ez az, ami miatt az én szájam íze kicsit keserű. Szőnyei ugyanis az egész könyvön keresztül elítéli a rockzene titkosszolgálati megfigyelését, ám utolsó szavaival (a skinhead mozgalom kapcsán) mondhatni támogatja azt: "A zenei szféra minden területére (...) terjedő, általános és célirányos ellenőrzés feltehetőleg – és remélhetőleg – már a múlté. De ugyanígy feltehetőleg – és remélhetőleg – a mai napig titkosszolgálati eszközökkel is odafigyelnek a rasszista gyűlölettel átitatott, s a társadalom egyes rétegeire közvetlenül, a demokratikus rendszerre pedig közvetve veszélyforrást jelentő zenekarokra és eszmei, politikai hátországukra." Látja? Nem látja? Na látja! Éppen az a jó ebben a mondatban, hogy olyan sokféleképpen lehet értelmezni. Vonatkozhat ugye egyfelől a skinheadekre (tőlük sokan jogosan féltek, olyan tíz-tizenöt évvel ezelőtt), vonatkozhat a mai, ún. "mélymagyarokra" (nem, nem csapom le a kínálkozó labdát, folytatni szeretném, köszönöm), de vonatkozhat olyan régi magyar new wave előadókra is, mint amilyen a Spions, vagy a Neurotic - ezeknek gyakran születtek olyan dalszövegeik, amik „közvetve veszélyesek lehetnek a demokratikus rendszerre". Adjunk hálát az égnek, hogy nekünk nem jutott egy Death In June, egy Coil, egy Laibach, és ne tegyetek úgy mintha nem tudnátok miről beszélek, mert azt nagyon nem szeretem! És nem, nem fogom berakni azt a bizonyos idézetet arról, hogy mennyire nagyon a művészi integritás része a szélsőségekkel flörtölés. Szintúgy nem fogom felemlegetni, hogy a Magyar Narancs cikke - mit cikke, címlapsztorija! - szerint Marilyn Manson "kultúrmissziót teljesít", mikor karszalaggal és szvasztikával bohóckodik. Hasonképpen nem kerül közhírré tételre az sem, hogy Szőnyei narancsos kollégája, (a Székely Himnuszt... khm... verbálisan abuzáló) Para-Kovács Imre egy Magyar Hírlapos szösszenetében bevallja, hogy ő bizony a keményen skinhead Cock Sparrerre ébreszti magát. Sőt nemcsak a zenekar, de a dal is pontosan az, ami ellen Szőnyei külön is kikelt (okkal!), anno az Újhullám Évtizede első kötetében. (Cock Sparrer: England Belongs To Me, PKI írása: „Belső űr", MH, 2005.09.30. - csak a pontosság végett.) Szóval mindezeket nem fogom szóbahozni! ("B*ssza meg, hát nem kimondtam én is?!" – Ford Fairlane kalandjai).

Ne feledjük el (és ezt most nagyon nem a bőrfejűek tetteinek és szövegeinek védelmében mondom) azt a bizonyos tatai rockzenei konferenciát sem, ahol egyebek között a valós (vagy fiktív) gyűlöletkeltés veszélyének fennállásával indokolták dötéseiket a cenzorok. Ezek közül sokan ma is felelős beosztásban vannak, míg az így-úgy tönkretett, félreállított zenészek örülhetnek, hogy még élnek, és elmondhatják ezt az őrült sztorit a mai generációnak. A reveláció persze megint elmarad. "A katasztrófa ugyanis a kiválasztottaké. És most megint nem kerülnek a kiválasztottak közé; megint megússzák. (…) Nem történik önökkel semmi, ami a sajátjuk lenne. Az idő két partja, amely között most szoronganak, hamarosan bezárul, összeforr, mint a seb." (Hajas Tibor). A mai fiatalokat ugyanis nem érdekli a dolog még így, ügynökös-botrányos-internetre kikerülős, valóságsós-kísértéses kiadásban sem (szerintem), a túlélő "öregek" (mármint a kevésbé híresek közül) pedig talán inkább egy finom zsíroskenyérre gyűjtenek, mintsem egykori megfigyelésük kötetbe rendezésére nyolcszázharminc oldalon keresztül és négyezer forintért, bár ki tudhatja. Szőnyei Tamás könyve mindenesetre rendkívül alapos, sok munka van benne, végkövetkeztetése pedig már mai korunk eredménye: jobbra vagy balra mindenképp állni kell, mert egyedül, barátok (= támogatók) nélkül ki leszünk csinálva! Ezt tudta jól Hajas, Najmányi, Molnár Gergely, illetve az Artpool. Hajas meghalt (de addig rendesen bezavart az akkori rendszernek, és egykoron leírt szavai ma is igazak, lásd fentebb), a két egykori Spion elhagyta Magyarországot (Najmányi később visszatért, Molnár valószínűleg sose fog), az Artpool barátok (= anyagi támogatók) nélkül küszködik. A CPG létezik (december közepén adtak legutóbb koncertet - a szerk.), de azt érzem, hogy a "maiak"- és a tönkretételükben szerepet vállaló "régiek"- számára olyan, mintha nem is lennének, vagy ami még rosszabb, mintha soha nem is lettek volna. Ennek tükrében Pozsonyi Ádám és Nagy Feró összes politikai mellényúlása más megvilágításba kerül: az a lázadó, aki nem ismer senkit, csak oda tud beállni, ahova hagyják. Márpedig állnia kell, ha azt akarja, hogy később is fennmaradjon a neve, és másra is emlékezzenek belőle, mint a tarajos-bőrös, zenélő-éneklő nemzeti lelkiismeretre. MA ugyanis már nincs tétje a lázadásnak, nincs becsülete sem, ahogy semmi másnak sincs (tudom, hogy minek van, de nem fogom leírni, köszönöm, folytatnám). Számomra ez Szőnyei, a rockzenekritikus, az egykori punk (és persze rajta keresztül a rockzene és a punkkorszak) tényleges vége, és ez alól nem oldozhat fel, nem adhat új távlatokat a világzene. Nem nyithat ki új ajtókat, egész egyszerűen azért, mert már NINCS HOVA! Mi ellen lázadhatsz ma? A negyven tévécsatornád, a hűtőgéped ellen? Az éjféli blowjob ellen a diszkóban? Ugyan már!

Különben is: milyen jelentések készülhetnének ma a Tankcsapdáról, az Emil Rulezről, az Anima Sound Systemről? Hogy arról énekelnek, hogy a torta meg lesz fűszerezve, csak legyen hozzá elég fű szerezve (bocs hogy csak ez a régi jutott eszembe), meg hogy ne menekülj a vihar elől, hanem csinálj gyereket, meg hogy valaha mennyire jó volt a kis Zazie az ágyban? Nem, ez szimplán nevetséges, még így leírva is. (Igen, MOST lehet nevetni!) "Akkor" persze járt volna érte valami. Ma azonban "mindent szabad", de „semmit sem lehet" - riszpekt a Sziáminak). Senki nem fogadta meg a már hazatért Najmányi tanácsát ("Csináljatok tilosat!"). Minek agyalni? Dőlj hátra és élvezd a joyride-ot a fogyasztás pokoli mennyországában, itt és most, a földön, és persze csak neked! A zenének kész, vége, a könyv pedig mestermű lett. Még így is, sőt, éppen ezért! Tragédiák és emberéletek felmagasztosulva és véglegesen tönkremenve. A lezárás (a szerintem kicsit túlértékelt Európa Kiadó szövegével) tökéletes, mert legalább olyan sokféleképp értelmezhető, mint Szőnyei utolsó mondata, és legalább annyi emberre vonatkozhat: "Minden eladó, de minden elfogyott. Az óra körbejárt, és szavadon fogott."

BerTolT

M. SCOTT PECK
A járatlan út
Park Kiadó
2004

Mindjárt elöljáróban kijelenthetjük, hogy a szerző, akinek a munkájáról szó lesz ebben a recenzióban, korunk hangján szólal meg. Műve, A járatlan út tökéletesen beleillik a modern könyvek egy specifikus csoportjába, melyek nem elhanyagolható hatást gyakorolnak a mai gondolkodásra. Így szól az alcím: „a szeretet, a hagyományos értékek és a szellemi fejlődés új pszichológiája". Mint látni fogjuk, a „hagyományos értékek" meglehetősen sajátságos értelmezést nyernek ezeken az oldalakon.

Scott Peck egy amerikai pszichiáter, ezen könyvének központi témája pedig a szeretet. A bevezető utáni első részben pszichiátriai praxisából említ eseteket nagy bőséggel. Már ezeken keresztül – ide értve a saját életére vonatkozó tapasztalatait is – hamar fény derül a szerző ízig-vérig modern világlátására. Az „önfegyelem", az „atya bűnei", a „felelősség", a „hűség a valósághoz" stb. témák és a páciensek kapcsolódó, konkrét történetein keresztül számos probléma merül fel Peck szemléletével kapcsolatban (zárójelben jegyzem meg, hogy stílusa, a mű „hangulata" annyira tipikusan amerikai, amennyire csak amerikai lehet valami). Az egyik megvilágító erejű példát a maga háza tájáról hozza. Peck elmeséli, hogy sokáig nem volt képes a műszaki érzéket igénylő problémák megoldására, például az autó kézifékjének a megjavítására. Bámulta szomszédját, akinek mindez könnyedén ment. A földi azt javasolta, hogy szánjon az ügyre több időt, és meglátja, siker koronázza erőfeszítéseit. A módszer működött, a fék megjavult, Peck pedig levonta a következtetést (szó szerint idézem): „…minden ember – ha nem értelmi fogyatékos – meg tud oldani bármilyen problémát, ha rászánja az időt". Nos, bárki beláthatja, hogy ez egyszerűen nem igaz. Peck ezzel a – véleményem szerint igen lapos és ostoba – példával nem kevesebbet állít, minthogy mindenki mindenre alkalmas, ami a jelenkorra jellemző kvalitástalanság és egyenlőség hamis eszméjének a gyümölcse. Míg autót szerelni valószínűleg a legtöbb ember képes lenne, mivel ez nem szellemi tevékenység, addig magasabb képességek meglétét igénylő feladatok – művészi munkák vagy valódi szellemi kihívások – elvégzésére már nem elég a megfelelő mennyiségű ráfordított idő. Peck könyvének további példái „betegei" különböző problémáit tárgyalják, ám mivel ezek általában banális, semmitmondó esetek nagy tanulságok nélkül – az idejét beosztani nem tudó üzletasszony stb. - említésüktől eltekintenék.

A könyv második részében tér rá a szerző a fő téma, a szeretet kérdéskörére. Ennek az ember életében egyik legfontosabb szerepet játszó fogalomnak a meghatározására már temérdek definíció született mind a vallások képviselői, mind a művészek, mind a társadalomtudósok részéről. Azonban azzal az elgondolással, amit pszichiáterünk tálal fel, még nem találkoztam. „A szeretet nem érzelem" – mondja ki a sommás ítéletet Peck, ami legfeljebb az igazság felét tartalmazza (nem mintha az igazság felosztható volna). Ugyanakkor a szeretet puszta érzelemkénti megjelölése szintén csak féligazságot rejt. Nyilvánvaló, hogy a szeretet több mint egy az érzelmek közül; felelősség, figyelem, törődés, aggodalom stb. mind kapcsolódnak hozzá, de a szeretet érzelmi vonatkozását legalább ekkora hiba lenne elvitatni. Ezen a ponton érdemes megnézni, Peck miként vélekedik a szerelemről. Véleménye szerint a szerelem úgyszólván kizárólagos jelleggel a szexuális vonzalomhoz köthető, pontosabban, aki szerelmes valakibe, azzal nemi kapcsolatot szeretne létesíteni. Ez igen otromba elnagyolása, leegyszerűsítése a kérdésnek, ugyanis szexuális vágy olyan személy iránt is fellobbanhat, akihez semmilyen érzelem nem fűződik. Tény, hogy a szerelem vak, önző, a „lángolás" idővel alábbhagy, és nem azonos a szeretettel, de mégis döbbenetes, hogy Peck azt a misztériumot, ami az archaikus idők óta művészeket, költőket, zenészeket ihletett meg, s termett klasszikus alkotásokat, csak ilyen alacsony szinten képes értelmezni.

Peck kulcsfogalma a szeretet kapcsán a „lelki fejlődés". A szeretet célja nem más – mondja Peck – mint a szeretett személy lelki fejlődésének az elősegítése az „én" kiterjesztésével. Szeretni olyan embert érdemes, aki alkalmas a lelki fejlődésre, de mivel a szeretet nem érzelem, ezt a személyt nem lehetséges ezen a bázison kiválasztani. A döntés tehát akaratlagos, tudatos választás eredménye, szinte egy hideg elhatározás folyománya. Ez a pont ismét felettébb aggályos, ugyanis az ember mi alapján választja ki a szeretett személyt, ha nem oly módon, hogy megszereti, érez valamit iránta, hogy valami olyat kap tőle, amit mástól nem? Máskülönben találomra odamehetnénk az utcán az első járókelőhöz, mondván a lelki fejlődését kívánjuk elősegíteni, függetlenül attól, hogy az illető igényli-e azt vagy sem.

A mű hátralévő részében fény derül arra, mi a szeretet és az ezzel együtt járó lelki fejlődés célja. Ez nem más, mint az istenné válás. Azonban, mint annyi esetben, amikor modern gondolkodású materialista szerző eszmefuttatásaival találkozunk, teljes képzavarral vagyunk kénytelenek szembesülni. Peck könyve itt, isten belépésével válik végképp kaotikussá. Istenképe vulgárisan hetero-teisztikus, istent mint egy külső objektumot képzeli el, mely külső istennek ugyanakkor az a célja – vágya – hogy magunk is istenné váljunk, amit a szeretet gyakorlása, a lelki fejlődés révén valósíthatunk meg. A dolog súlyosbításaként megjelenik – természetesen – az evolúció, amit Peck „csodának" nevez, a fejlődési folyamat végére pedig, akár egy kalapot, ráteszi istent. Egy ilyen „isten" nyilvánvaló módon semmilyen kapcsolatban nem áll a világkép egészével, ahogyan valahol olvastam a találó megfogalmazást az ilyen esetekben: „isten kívülről, mintegy nyállal van hozzátapasztva a materialista világnézethez, amellyel a legkevésbé sem áll koherens viszonyban". Az egyén fejlődése és a törzsfejlődés összekeverésén túl ki kell jelenteni, hogy materiális és spirituális elemek nem egyeztethetők össze, a fejlődéselméletek, példának okáért a biológiai evolúció és bármilyen istenkép együttese abszurdum. Peck istenfogalma egyébként kifejezetten infantilis: egy jóságos istent feltételez, aki igazgatja az evolúciót és az út végén vár ránk.

Érdemes még megjegyezni, hogy a szeretet kapcsán Buji Ferenc meghatározása sokkal helytállóbb: a teljességre való törekvés, ami nem utolsósorban a tradicionális tanításokkal is egybevág. Julius Evola A szexus metafizikája című műve szintén lényegesen közelebb viheti az érdeklődőt a téma megértéséhez, míg Scott Peck könyve kísérlet a teljességgel összeegyeztethetetlen, egymással homlokegyenest ellentétes dolgok erőszakos összeházasítására.

Peck látásmódja minden elemében modern: többször is szerepel nála, hogy a „mocsárból" emelkedtünk ki, tételezi az emberiség fejlődését, valamint a vallás és a profán tudomány jövőbeni találkozásának nagy távlatait prognosztizálja. A szerző a Járatlan út mondanivalóját tartja az „igaz útnak", azonban ha körülnézünk, láthatjuk, hogy a világban hemzsegnek a Scott Peckek, könyveik tömegeiben zavaros elméletekkel, pszichológiai okoskodásokkal, melyek mindegyikében az „igaz úttal" találkozhatunk. Finomabb formában Peck művében is megtalálható az a pszichológiai babona, miszerint mindenki beteg, ergo senkinek sem árthat, ha pszichiátriai kezelésre jár. Idekívánkozik László András gondolata: „a különböző pszichológiai elméletek többet elárulnak kiagyalóikról, mint amiről szólni szándékoznak". Fontos még – szintén László András nyomán – hogy semmilyen pszichológia nem alkalmas a tradíciók, a szent tanítások magyarázatára. Kiegészítésképpen hozzátenném, hogy Dosztojevszkij, a nagy orosz író mérhetetlenül többet tudott az emberi lélekről, mint a valaha létezett pszichológusok összessége.

A Járatlan út egy elmélet a sok közül, mely nem mutat kiutat a szellemi dzsungelből, mi több inkább alkalmas a konfúzió fokozására. Mindazonáltal pszichiáterünk mellett szól, hogy a sok megátalkodott materialistával szemben, akik nem látnak túl a holt anyag bogarászásán, Peck véli, hogy valaminek lennie kell a profán, mérhető, érzékelhető világ felett, de fel-felködlő sejtelmeit nem képes helyes irányba terelni.

Milán Péter

MAGNA
LELŐHELYEK

LAST EXIT
Budapest, VIII. ker., Légszesz u. 4.
Ny: H-P: 11-18-ig, Szo: 11-16-ig.
www.lastexit.hu, lastexit@axelero.hu

* * *

BAHIA
Szeged, Klauzál tér 5.
Ny: H-P: 10-18-ig.

ROCK HARDENS
Gödöllő, Dózsa György u. 32.
Ny: H-P: 13-18-ig, Szo: 9-13-ig.
www.rockhardens.hu

* * *

ALTEREGO
Budapest, VII. ker., Erzsébet krt. 4.
Ny: H-P: 10-19-ig, Szo: 10-14-ig.
Tel: 351 84 72, alteregoshop@vipmail.hu

CD PINCE
Budapest, VII. ker., Erzsébet krt. 37.
Ny: H-P: 10-18-ig, Szo: 10-13-ig.
www.cdpince.hu, cdpince@axelero.hu

FEHÉRLÓFIA
Budapest, VIII. ker., József krt. 44.
Ny: H-P: 10-18-ig.
Tel: 303 1072, www.feherlofia.hu

GABRIEL
GOTHIC SHOP
Budapest, VII. ker., Szövetség u. 23.
Ny: H-P: 12-18-ig.

HAMMER
ZENEBARLANG
Budapest, XI. ker., Villányi u. 10.
Ny: H-P: 11-19-ig, Szo: 10-14-ig.

IGUANA
Budapest, VIII. ker., Krúdy Gyula u. 9.

SHARK
Budapest, VIII. ker., József krt. 49.
Ny: H-P: 10-18-ig. Szo: 10-13-ig.
www.sharkheavymetal.com
info@sharkheavymetal.com

A magazin megvásárolható
a Negative Art rendezvényein is,
többek között péntekenként
a Marco Polo klubban.
Budapest, VII. ker., Nyár u. 6.

MEGJEGYZÉSEK AZ ISTENI ÁLDOZAT KÜLÖNBÖZŐ MÍTOSZAI KAPCSÁN

Írta: Michael Moynihan

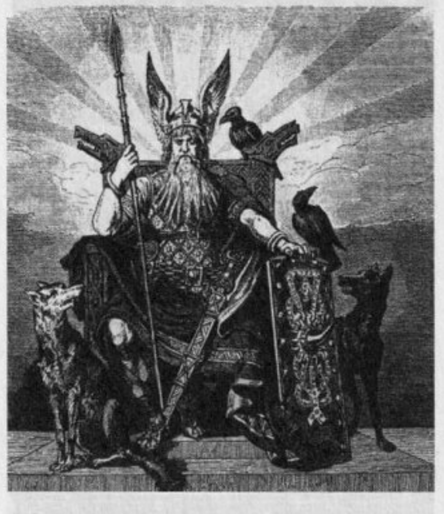

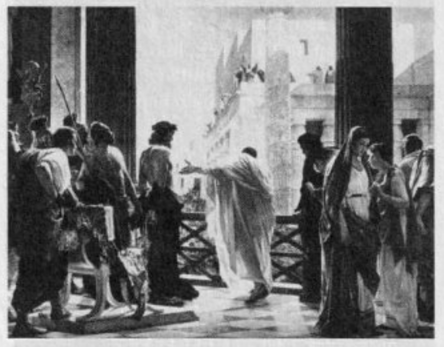

Odin, az északi isten egyik legtöbb fejtörést okozó cselekedete az ön-akasztásról szóló epizód, ami a verses Edda „Havamal" szakaszának 139-42. versszakában olvasható. Odin a „Mindenség Atyja"-ként foglal helyet az ázok panteonjában, és korlátlan uralmának bizonyos erőteljesen megmutatkozó jeleit (mágikus tudás és a rúnaismeret) önfeláldozásának ezen aktusán keresztül nyerte el. Tekintve Odin pozícióját, mint nagy istenség, valamint áldozathozatalának különösen drámai természetét, nem meglepő, hogy gyakran teszik összehasonlítás tárgyává ezt a mitológiai fejezetet Jézus Krisztus keresztre feszítésével a Golgotán. Jézus mindenekelőtt mint a „legmagasabb Isten" funkcionál a keresztény ikonográfiában, lévén, hogy ő az Új Testamentum gyújtópontja, és a közvetítő az emberek világa felé, mivel a szorosan vett „Atyaisten" egy homályosabb figurává fakult ótestamentumi uralmához képest. Ezért a német földeken működő korai keresztény hittérítők egyik legfontosabb feladata az volt, hogy meggyőzzék a pogányokat, fogadják el Krisztust urukként, helyezzék őt Odin helyére, ez utóbbit pedig hagyják cserben istentársaival egyetemben. Természetesen valószínűsíthető, hogy a folyamatot megkönnyíthették a felszínes hasonlóságok Odin ön-felakasztó aktusa és Krisztus keresztre feszítésének motívuma között. Ahogy Kevin Crossley-Holland megállapította:

„Feltűnőek a párhuzamok Odin halála és Krisztus keresztre feszítése között: …mindketten önként halnak meg; Odint lándzsa szúrja át, miként Krisztust is; Odin utal az életre keltő ital hiányára, Krisztus pedig ecetet kap; Odin rikolt vagy sikít, mielőtt meghal, Krisztus „fennhangon" kiált fel."

E hasonlóságokat tekintetbe véve nem meglepő, hogy az évek során gyakran tűnődtek el a tudósok azon, hogy mindez nem egy keresztény fedőrétegre utal-e – még ha részben is – a „Havamal" epizód felszínén, ami szintúgy vonatkozhat a verses Edda más passzusaira is. Lényegesen ritkábban megvitatott téma ezeknek a rítusokként elvégzett aktusoknak a természete önmagukban, valamint az ezekből származó következtetések azok számára, akik spirituális horizontjukat ezen istenségek egyike-másika felé igazítanák. E nézőpontból indítva a vizsgálódást, az Odin és Krisztus áldozati „halálát" övező részletek majdnemhogy homlokegyenest ellentétesekként ismerhetők fel. És ha valaki figyelmesen szemléli e két vallásos áldozat létének okát, ugyancsak egyértelműen kiviláglik, hogy metafizikai szinten igencsak kevés közös ponttal rendelkeznek.

Az áldozat mint rítus

Odinnak a Világfán, az Yggdrasilon való fennfüggésének esetében kiemelt fontossággal bír a tény, hogy a beszámoló egyes szám első személyben adatik közre:

„Képzelem, hogy egy szélnek kitett fán lógtam
Ott lógtam kilenc teljes éjen át
Lándzsától sebzetten Othinnak ajánlkoztam fel
Önmagamat önmagamnak
A fán, melyről senki sem tudhatja
Mely gyökerekből ered.
Senki sem boldogított kenyérrel vagy ivókürttel
Majd ott alant lenézvén;
Összegyűjtöttem a rúnákat, sikoltva szedtem fel őket
És azonnal visszahulltam."

Minden kétséget kizáró, hogy Odin fán-függése szabad akaratból történt, „önmagának, önmagáért". Míg egy átlagember számára kétségtelenül visszatetsző dolognak tűnik, fel kell ismerni, hogy ez nem pusztán egy mazochista aktus. Ilyesfajta tettekre sok példát tudunk a világ kultúráiban, melyek sámánisztikus vagy beavatási rítusokként értelmezendők – azonban mindkét esetben akként, ami beteljesíti lényeges funkcióját. Odin személyének más aspektusai megerősítik ezt az irányulást, ahogy Mircea Eliade is megjegyzi Vallási ideák története című művében:

„Itt kétségkívül egy olyan beavatási rítus áll rendelkezésünkre, mely felépítését tekintve sámánszerű. Odinn függve marad a kozmikus fán; az Yggdrasil azt jelenti: Ygg lova (drasil), mely Odinn nevei közül az egyik. Az akasztófát az akasztott ember „lovának" nevezik, és tudjuk, hogy az Odinnak szánt áldozatokat fákra akasztották. Azzal, hogy megsebzi magát a saját lándzsájával, és tartózkodik víztől és élelemtől, az isten rituális halálon megy keresztül, és a beavatási forma titkos bölcsességét nyeri el. Odinn sámáni aspektusát erősíti meg nyolclábú lova, Sleipnir és a két holló, akik a világ minden történéséről beszámolnak az istennek. Akárcsak a sámánok, Odinn is képes megváltoztatni az alakját és állatok formájában kibocsátani a lelkét; a halottak között kutat titkos tudás után, és el is nyeri azt; a „Havamal"-ban (158. versszak) kijelenti, hogy ismer egy varázslatot, mely le tudja hozni az akasztott embert a bitófáról, akivel beszélni is tud; Odinn gyakorlott a seidr művészetében, ami a sámánisztikus rend egy okkult technikája."

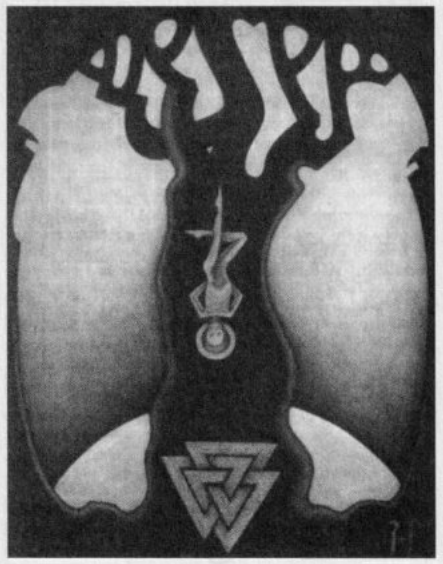

Harold A. McNeill: Odin a Világfán

A sámánizmus egyik kulcsfontosságú eleme, amely megkülönbözteti más olyan okkult tevékenységektől, mint az „asztrális utazás" vagy a „természetfölötti" utazás, az a kötelesség, hogy a sámán valami pozitív dolog birtokában tér vissza utazásairól a valóság más dimenzióiba – de nem csak saját maga, hanem a törzsbelijei számára is. Általánosságban gyógyító erők vagy tudós alakját veszi fel, ami segítséget nyújt bizonyos sajátságos démonok vagy entitások elleni harcban, melyek pszichológiai vagy fiziológiai betegségeket okoznak. Odin esetében ez a paradigma egyértelmű a rúnák elnyerése révén, ami sok mágikus funkciónak tesz eleget, de a legelső megszerzett rúna az, amely kifejezetten „segítségnek neveztetik, segítséget nyújthat neked bánatban, fájdalomban és betegségben".

Odin ön-felakasztásának természetét egy kiterjedésként, útnak indulásként vagy egy másik birodalomba való „leereszkedésként" is felfoghatjuk (mivel ő azt mondja, hogy „le" tekintett, ami feltételezhetően utalás Helre, a halottak nyughelyére, ahol Odin különleges tudásra és bölcsességre tehet szert az ott lakóktól). Más értelemben, Nietzsche terminusát kölcsönvéve, ez az önlegyőzés gyakorlata, miáltal Odin aláveti magát a megkötözés (odakötve vagy lógva a fáról), a fájdalom (lándzsahegy által megsebezve), és az éhezés/koplalás (megtagadva magától ételt s italt) szélsőségeinek. Ezen tettek bármelyike már önmagában megváltozott tudatállapothoz vezetne, de Odin esetében ezek együttese van jelen, egy rémítő rítussá erősödnek, a halál szélére sodorják őt, lehetővé téve számára egy átható pillantást a holtak birodalmának misztériumaiba. Míg a felhasznált eszközök önmegtagadók, addig Odin végső célja az önmagamság kihangsúlyozása. E próbatétel elviselése és a győzedelmeskedés után Odin visszatér az istenek és az emberek ismerős világába, de immáron újonnan lelt megvilágosodással és erőkkel rendelkező felsőbbrendű lényként. Rítusa sikerrel végződött, és Odin végül megerősíti pozícióját, mint legfelsőbb entitás az áz istenek között.

Odin tettét rendszerint egyfajta sámánisztikus gyakorlatként szokás említeni, de számos egyéb lehetséges magyarázat létezik, melyek mindegyike rituális természetű. Az egyik legmélyenszántóbbat ezek közül Jere Fleck tette közzé 1971-ben megjelent esszéjében: „Odin önfeláldozása – egy új interpretáció". Összehasonlító indo-európai anyagot használ fel, hogy az áldozat végrehajtásának és funkciójának egy még részletesebb magyarázatát tárja fel. Az egyik legértékesebb következtetés, melynek nyilvánvalóságát Fleck kihangsúlyozza, az az idea, hogy Odinnak fejjel lefelé kellett lógnia a fáról. Ez a megfordított felállás kínálja az egyetlen ésszerű magyarázatát annak, hogy Odin miképpen volt képes lefelé nyúlni és felszedni a rúnákat odalentről (ezek feltételezhetően tapintható tárgyak, legalábbis a leírás szerint), egy olyan akcióra, mely fizikailag lehetetlen volna, ha lábbal lefelé lógna. Fleck megjegyzi, hogy párhuzam húzható a fejjel lefelé fordult Odin és a tarot Nagy Arkánumának Akasztott Ember kártyalapja közé, ami a kapcsolódó szimbolizmus újabb területét világítja meg.

Bármi is legyen azonban a formája vagy az indítóoka, az ön-akasztás rítusa aligha lehet az a visszásság, amit egy későbbi keresztény írnok írt Odin történetéről, mivel a rítus zord természete valójában teljesen összhangban van az isten karakterével. A kereszténység előtti észak mitológiai és történeti irodalmának hallgatói nem is egyszer vallási gyakorlatokra utaló jelekre bukkantak, ami világosan tükrözi Odin önfeláldozásának kulcsfontosságú aspektusait. Ezenkívül érdemes rámutatni, hogy egy allegorikusabb elemzés során a rítus Odin elsődleges karakterének tökéletes tükörképeként jelenik meg. Ő a küzdelem és a harc felszítója, ebben az esetben a saját lényén belül; ő a vakmerő vándor, aki más birodalmakba tesz utazásokat pusztán azért, hogy „kipróbálja" magát és képességeit; továbbá minden tekintetben ő a bölcsesség összegyűjtője is, aki - egy másik központi jelentőségű mítosz szerint - egyik szemét adja zálogul a Mimir forrásában található tudásért cserébe. A helyszínt figyelembe véve, ahol Odin áldozata bemutattaik, mindez nem kifejezetten a keresztény keresztre történő hivatkozásként tűnik fel. A germán emberek látomásában Yggdrasil, a Világfa egy kozmikus tengely formájában, egy vertikális és összekötő tengelyként jelent meg a kilenc világ középpontjában, és ilyenformán tökéletesen illik ahhoz, hogy a legfőbb lény ugyanezt a fát válassza legszemélyesebb rítusa helyszínéül. Ennek eleget téve, Odin bepillantást nyerhetett magának az univerzumnak titokzatos működésébe.

Jézus keresztre feszítése egy teljesen más típusú esemény; az azt övező körülmények oly mértékben különböznek az imént leírtaktól, hogy köztük bármilyen lényeges kapcsolat erősen megkérdőjelezhető. Történelmi kontextusban vizsgálódva Krisztus keresztre feszítése merőben világi tett, a keresztre feszítés egyszerűen a kivégzés egy szélsőséges formája volt. Természetesen egy szándékoltan fájdalmas módszer, ezért bizonyos típusú bűnözők számára tartották fenn, de a végső célja az volt, hogy ily módon megöljenek valakit. Következésképpen, félretéve magának a halálnak a mechanizmusával kapcsolatos bármilyen spirituális hitet, semmi vele bensőleg összefüggő metafizikai nincs a keresztre feszítésben. Odinnal, a germán istenek legmagasabbikával - aki felakasztotta magát az Yggdrasilra, a leghatalmasabb fára - ellentétben, Jézust Júdeában a társadalom nagy része egy egyszerű figurának, egy istenkáromló eretneknek tekintette, akit a leglealacsonyítóbb módon szögeztek fel. Crossely-Holland hangsúlyozza, hogy Krisztus halála „önkéntes", akárcsak Odiné, de ez megkérdőjelezhető. Abban az értelemben önkéntes lehet, ha Jézus ezt magára veszi a tettein és a prédikációin keresztül, amit fenyegetésként értelmezett az ott élő zsidó vallási szervezet. Jézus az ítéletet is önként fogadja el, nem áll ellen a római katonáknak, akik azt végrehajtják, így válván a kereszténység első – és ugyanakkor utolsó – mártírjává. Bárhogyan is, az „önkéntes" halál ezen formája már alapjaiban alázatos: nem Krisztus által megválasztott, nem a következménye bármilyen speciális, aktív tettnek saját részéről, hanem sokkal inkább külső erők munkája. Odin áldozata ellenben önkéntes is, és választott is; azonkívül önmaga által beavatott és önmaga által teljesített.

Krisztus halálát Júdás okozza árulásával, és a helyi zsidó bíróság, a Sanhedrin ítélkezik fölötte, miután bűnösnek találta istenkáromlás vétségében. Ám annak érdekében, hogy keresztre feszíthessék, a rómaiak rendeletére volt szükség, mivel az ő hatáskörükbe tartozott a halálos ítélet kiszabása. Jézust a római hatóságok elé vitték, és kétszer is felmentették. Miközben Jézus magát „Isten fiának" tartotta, a császári római vezetés azonban figyelmen kívül hagyta őt vagy tanításait. Még csak nem is kívántak erőfeszítést tenni a megölésére, és csupán a Sanhedrin és a helyi lakosság követelésének köszönhető, hogy végül is engedtek.

Amikor részleteiben vizsgáljuk, a bekövetkező kivégzés elég kevéssé hasonlítható Odin áldozatához. Jézust a kereszthez szögezés előtt megkorbácsolták, ami megszokott procedúra volt akkoriban. Egyáltalán nem adtak neki ételt vagy vizet, csak keserű fájdalomcsillapító folyadékot a keresztre feszítés megkezdése előtt. Néhány beszámoló megállapítja, hogy miután Jézus a keresztre került, kicsinyes megalázásképpen egy ecetbe mártott ruhadarabot emeltek a szájához. Jézus többször is felkiáltott; „Atyám, miért hagytál el engem?" mondata a legismertebb. Sikolyai a haláltusa és a frusztráció hangjai, ellentétben Odin (győzelmi?) felkiáltásával, ami pontosan a „meghaladás" pillanatában hangzik el, akkor, amikor a rúna-misztériumok birtokbavétele megtörténik. Jézus kereszthalála szimplán a kellemetlen út, ami a „másvilág"-ba vagy a „mennyország"-ba vezet, ahol majd az „Atya jobb kezénél" foglal helyet.

Az áldozat célja

Az áldozat szó a latin sacrificium főnévből ered, melynek gyökerei a sacer - szent, szentséges melléknévben és a sacrare - felszentelni igében találhatók. Az áldozatbemutatás vallási rítus, amit antropológusok, történészek, pszichológusok és mások többféleképpen magyaráznak, funkcióját tekintve pedig számos értelmezése létezik a különböző vallási rendszerekben. Az áldozat a profán és a szent világa közötti kommunikáció egy formájaként is felfogható. Ilyenformán, amikor egy élőlény kerül feláldozásra, meg kell ölni; kommunikáció valósul meg, amikor az áldozat tárgya („a hírvivő") a másik, nem-materiális birodalomba utazik. Az áldozatbemutatás gyakran funkcionál az emberek és az istenek közötti ajándékcsere mintegy bevezetéseként, miközben az áldozók reménykednek abban, hogy az áldozat elfogadásra kerül. Viszonzásképpen az isten vagy az istenek teljesíti(k) a kérést, vagy jutalomban részesíti(k) azt, aki végrehajtotta a rítust, avagy, tágabb értelemben, az áldozat-bemutató földijeit. Cinikusan felfogva a dolgot, az áldozatbemutatás bizonyos formái egyfajta „megvesztegetés"-ként is értelmezhetők, melynek segítségével megbékítik az istent: aki az áldozatot bemutatja, fel kell kínálnia egy adományt, hogy továbbra is részesülhessen az istenség jóindulatában, kinek hatalmában áll, hogy az emberek életét nyomorúságossá tegye. Ehhez kapcsolódó áldozati forma a megtisztulás vagy engesztelő áldozat – más szavakkal, eszköz az ember számára (akár egy személyről, akár egy nagyobb csoportról legyen szó, aki megszegett valamilyen isteni rendelést), hogy jó útra térjen és rendezze helyzetét az istennel.

Ezen forgatókönyv szerint az isten és az ember között fennálló természetes távolság kap hangsúlyt, az ember pedig abban a félelemben él, hogy mi történik, ha nem mutat be áldozatot az előírt módon. Krisztus halála csak úgy érthető meg, mint vallásos áldozat, ha elfogadjuk annak jelentőségét a keresztény teológiai doktrína értelmében. Krisztust mások „áldozták fel", ami soha nem foglalta magában, hogy Krisztusnak szüksége volt erre bármilyen személyes szellemi nyereség érdekében. Ha a keresztre feszítés aktusa járt is valamilyen előnnyel materiális síkon, akkor az az volt, hogy eltávolítottak egy aggasztó elemet a társadalomból. Maga a halál inkább banális: ahogyan a keresztre feszítések lezajlanak, úgy Krisztus is elég gyorsan, nagy felhajtás nélkül halt meg, és csupán jelentéktelen „természetfölötti" esemény kísérte az eseményt – a bibliai beszámolók hangsúlyozzák, hogy „elsötétültek az egek" és így tovább, de ez inkább úgy hangzik, mint egy későbbi költői díszítés. A keresztre feszítés fontossága nem is annyira a tettből fakad, hanem egészen pontosan abból az ideából, hogy ki(k)ért is történt mindez. Ő az „Isten fia", egy „tökéletesedett" lény, aki ironikus módon mégis különösen lealacsonyító halált hal azok keze által, akik megfeledkeztek az ő szellemi alakjáról.

Mindamellett a keresztény doktrína értelmében ezen a ponton egy áldozati csere figyelhető meg. Jézus nem a saját bűneiért hal meg – mivel a keresztény terminológia szerint lehet neki egyáltalán? –, hanem az emberiség bűneiért. Ez a jellegzetes engesztelő aktus példája. Ahogyan E.O. James kommentálja: „Bárhogyan is hangozzék a beszámoló arról, ami történt, a tény az, hogy Krisztus szenvedése és halála elvezet a zsidó messiás-tradícióhoz, az isteni megváltó király ősi felfogásához, aki szenved és meghal az emberiség megváltásáért. Ő feláldoztatik, hogy „magára vegye a világ bűneit". A keresztény hit szerint a bűnösség ezen állapota minden emberi lényben benne lakozik, amit „eredendő bűn"-nek neveznek, gyökerei pedig Ádám Édenkertbeli engedetlenségéhez vezetnek vissza. Itt egy paradoxon figyelhető meg, mivel ha a kereszthalál szenvedése által Jézus valóban a vállára vette az emberiség bűneit, abból logikusan következne, hogy az embernek többé már nincs bűne. Az elkövetkezendő világtörténelem és vérontásának hagyatékai – melynek jókora részét Krisztus nevében követték el – világosan demonstrálják a hamisságát annak a feltevésnek, miszerint az ember állítólag levedlette az úgynevezett bűnök iránti hajlandóságát, ily módon nyilvánvaló, hogy a „bűnök elvétele" sokkal inkább szimbolikus, mint betű szerinti tett. Megmaradni az „eredendő bűn" koncepciójánál, egyúttal felkínálni az eltúlzott metafizikai igényt Krisztus keresztre feszítésének bevonásával: a spirituális kierőszakolás ezen formuláját a keresztény doktrína állította fel. Ez aztán újabb áldozatot követelt: a „megváltás" elnyerésének érdekében a hitet Jézusba kell helyezni és „Úr"-ként kell őt elfogadni – hiszen ő nagylelkűen aláveti magát a kínszenvedésnek, sőt a halálnak a te érdekedben. Ha teljes hittel nem kötelezed el magad mellette, semmit sem kapsz, miután meghalsz! Tegyük hozzá ehhez a pokolbéli büntetés fenyegetését mindazok számára, akik nem fogadják el ezt a hitet, ami még tovább növeli a kényszer mértékét. Jézus halálát úgy is tekinthetjük, mint ennek szerves részét, mivel ez elengedhetetlen volt ahhoz, hogy ő újra felemelkedhessen a mennybe, és végül ítélkezhessen minden ember fölött az Apokalipszis eljövetelekor.

Odin áldozata nem alkalmas semmilyen az engeszteléssel kapcsolatos párhuzam meghúzására, mivel az ő tette teljesen önálló: ő maga a befogadója. Hogy Odin rítusát beilleszthessük egy ilyen egyensúlyba, az egyetlen metafizikai megoldás az lehet, hogy az ő „alacsonyabb szintű" vagy „kibontakozatlan" énje – ami az ő lényének kezdő állapota – áldozatként bemutatásra és felajánlásra kerül annak érdekében, hogy újraalakíthassa önmagát vagy „szert tegyen" egy „magasabb szintű" énre. Ennek eleget téve, az alacsonyabb szintű én elpusztítva hátramarad, ily módon nem lehet szó a megvesztegetés folyamatos igényéről a magasabb szintű én felől. Az áldozat beteljesíti a kívánt célt, tehát tökéletes. Nyilvánvalóan jobb magyarázó paradigma

volna az áldozati csere. Odin áldozatként felkínál valamit (testét, ép elméjét és a lelkét), hogy elérjen egy magasabb – vagy, ha úgy tetszik, mélyebb – szintű megvilágosodást. Ez az ön-transzcendencia egy formulája, melynek következményeit Odin ki is fejti elbeszélésében néhány versszakkal később:
„Majd növekedni kezdtem, és bölcsességet gyűjtöttem,
Gyarapodtam, jól voltam,
Minden szó egy újabb szóhoz vezetett el engem,
Minden tett egy újabb tetthez.”
Itt az öntudatos Odin felismeri, hogyan képes ténykedni újonnan elért állapotában a megszerzett bölcsességgel, az alkalmazott szavakkal (azaz a kommunikáció művészetével – nem meglepő, figyelembe véve, hogy most tett szert a rúnákra, az eredeti germán fonémák leírt szimbólumaira). Tudása és szavai tettekhez vezetnek, melyek továbbiakat nemzenek, valószínűleg még nagyobb tetteket. Az ezotéria filozófusa, Julius Evola ekként magyarázza meg az aktus dinamizmusát:

Egy primordiális erő ugyanazon képzete, amely önmagával fordul szembe, megszabadítja önmagát, és a lét egy magasabb síkjára emelkedik, ami meghatározza jellegzetes isteni aspektusát (az Upanisadokban: „az önvaló legmagasabb és legtökéletesebb formája”)… Ez Odinnak a kozmikus fán, az Yggdrasilon bemutatott áldozatában lel magyarázatra, melyen keresztül Odin megszerzi a rúnákban rejlő transzcendens bölcsességet, és saját hasznára fogja őket; emellett a mítosz egy sajátos változatában Odin, akire királyként tekintenek, áldozatán keresztül megmutatja az utat, amely a Valhallába vezet, mégpedig azon akció révén, ami lehetővé teszi, hogy a személy részesülhessen a heroikus, arisztokratikus, uránikus halhatatlanságban.

A fejlődés felgyorsult ciklusa megkezdődött, és ez nem csupán földi jellegű, hanem sokkal inkább „mágikus” a maga lényege szerint. Nem csupán a magában álló elme és az isteni szellem gyakorlata, ugyanis tettekké is átalakul a jelenségvilágban. Odin kicserélődése egy olyan próba, aminek a jutalma a mágikus éleslátás, s melyet mind materiális, mind spirituális síkon konkrétan használni képes.

Egy feláldozott isten jelentősége

A kereszténység abszolút hitet követel, különben értelmetlenné válik. Ha a hit Jézusban, mint messiásban nincs jelen, az ő élete és halála csekély jelentőséggel bír az egyén számára. Ha valaki megkérdőjelezhetetlen pacifistát keres a történelemben, természetesen talál jobb példákat Jézusnál, hisz az ő tanításai csak akkor különlegesek és ellentmondást nem tűrőek, ha a keresztény doktrína igaz. Másrészről ha valaki Krisztust csak mint történelmi vagy mitikus modellt szemléli, akkor nehezen lehetne vele versengeni, és számos cselekedete abszurddá válna. Az ő „valósága” messzire távolodott a mi őshonos európai valóságunktól, és sok tekintetben megfoghatatlan is. E rejtély körültekintő elemzésével Lawrence Brown szolgál az Európa történetéről szóló spengleriánus jellegű művében (A nyugat hatalma) melyből érdemes hosszabban is idézni:
„Hogy tisztelhet valaki, arról nem is beszélve, hogyan imádhat egy olyan személyiséget, aki olyan nehéz felfogású, hogy nincs tisztában azzal, az emberek nem élhetnek madarak és növények módjára; aki nem képes megvédeni magát egy ostoba árulóval szemben, akit már ismert is korábban; aki nem talál intelligens választ egy halálos, de nem bizonyítható vádra; aki nem ismeri fel azt, amikor az egész ügy eltolódik egy egész másmilyen bíráskodás felé… Ahelyett, hogy hajlandó lett volna felismerni, hogy az ő természettana nem a mi természettanunk, hogy ami számára valóság, az nem az a mi számunkra. Mi azt akarjuk, hogy ugyanazok a tervek és princípiumok mozgassák őt is, mint amelyek bennünket mozgatnak. És a hajtóerői is inkább bárgyúak, mint csupán a mieinktől különbözők, továbbá ő, aki egy hatalmas önjelölt hódító, akinek megvolt a bátorsága, hogy az akarata szerint rohammal bevegye a mennyet és a földet, szánalmas tévedések, szánalmas fondorlatok, szánalmas emberek csüggeteg áldozatává válik. Lehet, hogy az ő valóságérzete volt hibás és a miénk jó – vagy legalábbis ma úgy tűnik. De az ő világán belül, a levantei koncepció szerint, ami nem tudja teljesen leválasztani ezt a világot a következőtől, ő a mással össze nem vethető, epikus hős. Egyedül meg merte állítani a világ óráját. Igaz, nem állt meg és szerintünk, nyugatiak szerint ez nem egy olyan óra, amit meg lehetne állítani. Azonban nem áll rendelkezésünkre kétféle Jézus. Ha kitartunk amellett, hogy a magunk valóságfelfogása értelmében ítéljük meg őt, ismerősnek tűnik fel, de üresnek. Ha önmagában ítéljük meg őt, ő lesz a történelem egyik leghatalmasabb embere és az egyik legtragikusabb is – de teljesen idegen.”

Ha Odin és Jézus áldozati halálát inkább mitikus epizódokként, mint teológiai „igazságok”-ként vizsgáljuk, a különbségek, sokkal inkább mint a hasonlóságok, ismét kézzel foghatók. Mi van akkor, ha ezeket az áldozatokat allegorikus instrukcióknak tekintjük saját viselkedésünkre vonatkozóan? Jézus megkínzatása és kínszenvedése állítólag út a megváltáshoz, és ezt olyan kitételek követik, amelyek szerint az ő tanításai arra ösztönzik a „mennyországot” elérni vágyókat, hogy legyenek szelídek, alázatosak, békeszeretők, „fordítsák oda a másik arcukat is” és így tovább. A tény, hogy a keresztények a történelem folyamán gyakran félreértelmezték ezeket a tanításokat, vagy ezek ellenére erőszakos cselekedeteket követtek el, nem érinti a lényeget. Odin esetében egy teljesen más archetípussal állunk szemben. Őt az önismeretekre irányuló törekvés jellemzi; az egoizmus egyfajta vakmerő típusa; a független fejlődés vágya; büszkeség az elért eredmények teljesítésére (beleértve azon megjegyzéseit is, hogy senki sem adott neki kenyeret és vizet a fán-függés idején, ami a tűrőképességével való dicsekvésként is felfogható); félelemnélküli utazás ismeretlen helyekre és tudatállapotokba; és arra irányuló vágy, hogy az ideákat és a szavakat tettekké formálja. Odin felakasztása az ön-beavatás, az ön-fejlődés, valamint az önmagává válás szimbolikus paradigmája - ez sok tekintetben az ellentéte a megkínzott Krisztus szimbólumának, akit a keresztény ikonográfia gyakran úgy rajzolt meg, mint aki engedelmesen tűri, hogy a kereszthez szögezzék. Ez magában foglalja a fizikai birodalom teljes tagadását, ami a föld és a tettek világa. Egy olyan permanens áldozat, mint amilyen Krisztusé, végül is csak egy misztikus utópia szimbóluma lehet, olyasvalami, ami teljesen elvált a földi valóságtól.

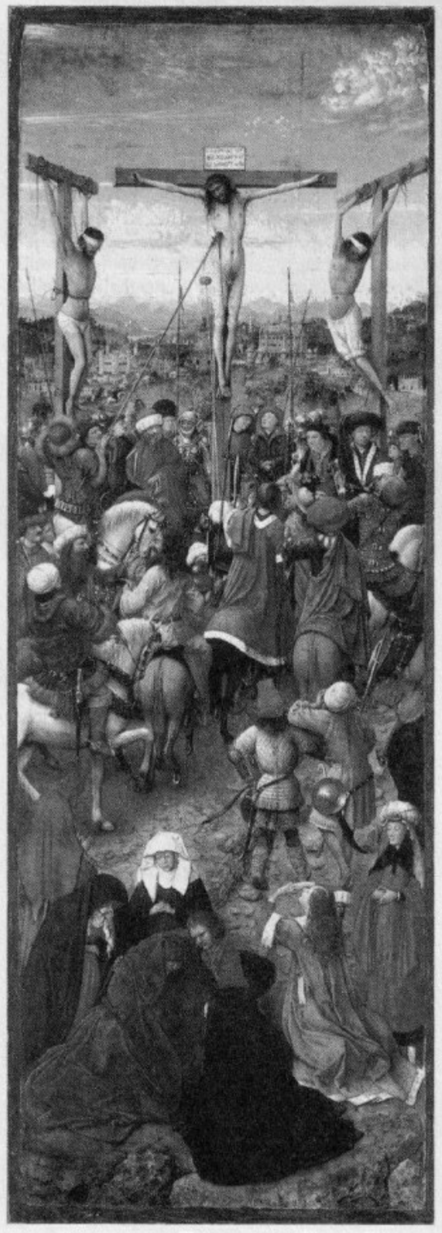

Ezen allegóriák összeegyeztethetetlenségének megvalósítása természetesen nem új. A szakadék a két spirituális orientáció között - a „világ-elfogadó” népi-vallási szemléletmód a „világ-tagadó” univerzalista perspektívával szemben - egyértelműen megnyilvánul az olyan gyakorlati példákban, mint amit az Észak-Európa germán törzseinek a krisztianizálására tett erőfeszítések jelentettek a középkor első évezredében. A tény, hogy Krisztust egy az Odinéhoz némileg hasonló módon áldozták fel, segített egy idegen világszemlélet elfogadásában, de a hasonlóság messze nem volt elegendő ahhoz, hogy rábírja a pogányokat az új hit adoptálására. Ennek nyugtalanító előjelére bukkanhatunk a Heliandban, egy ó-szász nyelven írott keresztény evangélium korai változatában. Egy ismeretlen misszionárius költő öntötte szavakba a kilencedik században. A Heliand Krisztus élettörténetét teljesen új megvilágításba helyezi. Jézus többé már nem egy renegát zsidó próféta a Róma által irányított poros Júdeában, hanem erdőben élő germán törzsfő, akit az apostolok helyett elkötelezett harcosok gyűlése vesz körül. Jézus tanításainak pacifista természetét ügyesen átfogalmazta, mégpedig olyanformán, hogy az igazán ártalmatlanul hangozzék a germán közösség számára, valamint a tetőpontot jelentő keresztre feszítés jelenetét is megváltoztatta az eredeti változathoz képest. A költő itt Jézus utolsó óráit, mint nemes harcot rajzolta meg a Drohtin (törzsfő), az ő harcosai és a római katonák között. Miután megölték, a megváltó felemelkedett a mennyországba, ahol az örökkévalóságig ül trónján, „és ahonnan ő mindent lát, az uralkodó Krisztus mindent lát, ami a világban történik”. Ez az utolsó kép félreérthetetlenül Odinszerű, és csupán egy a Heliand sok ilyesfajta utalása közül. Ezek (például az „újrafestett” Krisztus, ami már a germán pogányok számára is elfogadható lenne) figyelmeztetésül szolgálnak arra nézve, amikor valakinek már „nincs kétsége” az új doktrína elfogadása után. Mert ha valaki megkérdőjelezi a hit fundamentális cikkelyeit, akkor a keresztény doktrína egész bázisa összeomlik. Radikális kontrasztként Odin kíváncsi, érdeklődő természete egészen saját maga „megtámadásáig” vezeti el őt, ha csak a saját végső fejlődése és előnye érdekében is. Jézus tanítása szerint mindent fel kell áldoznunk a túlvilági jutalom reményében, ezzel az ember veleszületett halálfélelmére játszik. Odin példája ezzel szemben a keresés paradigmáját kínálja az önmeghaladás és az „itt és most” világában történő fejlődés felé, aminek segítségével lehetőség nyílik a saját dicsőség megteremtésére, tetteinek emlékei pedig megmaradnak mind a törzs, mind pedig a leszármazottak tudatában. Jézus követésében hűségesnek kell maradni, sőt szenvedni kell a fentről érkező isteni „megváltás” reményében; ellenben az Odin által lefektetett alapra helyezkedve – a saját áldozatok és a tudás, az intuíció és a veszély fáján elviselt beavatásokkal – a fenséges félistennel való találkozás lehetősége áll fenn, mely nagyszerűen, belülről támad fel.
Fordította: Milán Péter

„A POLGÁRI JOGOK LEGSZEBBIKE”

Egy évvel ezelőtt történt, hogy kis hazánkban leszerelt az utolsó sorkatona. 2004 novemberétől a Magyar Honvédségben már nem sorozott, alkotmányos kötelezettségüket teljesítő fiatalemberek katonáskodnak, hanem önkéntesek, kik biztosnak tűnő állásért, jól fizető külszolgálat reményében, és (ne zárjuk ki), elkötelezettségből vállalnak szolgálatot.

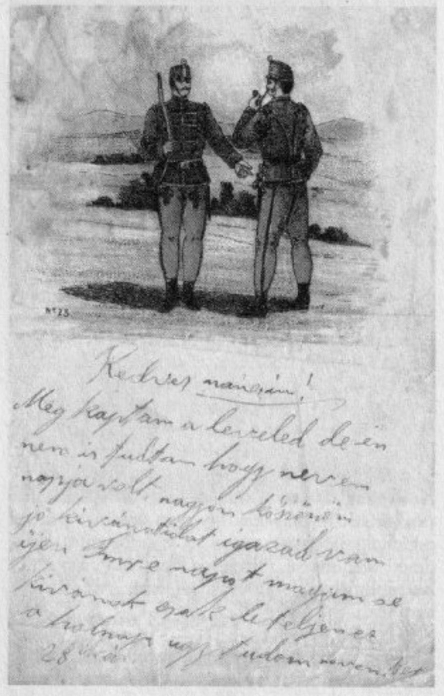

Kedves nénzám!
Meg kaptam a leveled de én
nem is tudtam hogy neven
napja volt nagyon köszönöm
jó kívánságodat igazad van
ijen Imre nagyot magam se
kivánok csak teljesedne
a holnapi nap tudom [illegible]
28 [illegible]

Aggódó anyukák megnyugodhattak, a szabad létüket féltő legények szintén, ezentúl nem kell azt a jó néhány hónapot elveszettnek tekinteniük életükből, nem lesznek kiszolgáltatottak „szórakozó” őrmesterek, vagy éppen hadnagyok kisded játékainak. Aki nem akar, annak nem kell riadó csengőre kelni hajnalok hajnalán, konyhán dolgozni, sárbanfagyban csúszni-mászni, átkozott hidegben vagy melegben masírozni, rohamozni, gyakorlatozni. Miért is kellene, minket nem fenyeget senki, háború úgysem lesz, és ha lesz is, majd megvéd minket a Nagy Szövetség, egy kicsit mi is hozzáteszünk, és minden rendben lesz. Mindenkinek jó így, kis pénz, kis hadsereg, lehet annyi minden másra költeni. Jó így! Jó így?

Katonának lenni ugyan soha sem volt népszerű dolog, de az emberi társadalom története során mégis bebizonyosodott, hogy szükségszerűen kell! Kell, mert meg kellett védeni a szülőföldet, a szabadságot, mindazt, amit a közösség létrehozott, sőt érdekérvényesítésre még akár hódítani is szükséges volt. Sokszor bebizonyosodott, hogy mindez túl felelősségteljes dolog. Ezt a „halálosan” komoly ügyet nem lehet akárkire rábízni, nyilván csak olyanokra érdemes, akik elkötelezettek, akik családjukért, földjeikért, vagy királyukért, nemzetükért valóban képesek mindent, akár az életüket is odaadni. Az athéni, vagy a római polgárok, a középkor földesurai azért vállalták a harcot, mert ettől váltak a társadalom elismert tagjaivá. A polgárjog együtt járt a katonai kötelezettséggel, a kiváltság annak járt, aki védte országát, királyát. A hadtudósok — már a komolyabbak — mindig vallották, hogy csak az elkötelezett, morálisan is felkészült katonától várható helytállás, aki érdekelt a győzelemben. A zsoldos felfogadása mindig bizonytalanságot, kétségeket szült. E pillanatnak élő emberek bármikor köpenyt válthattak, ahol többet fizettek, ott harcoltak. Egyébként sem kaptak sehol annyi pénzt, hogy azért még életüket is kockáztassák. A zsoldosok alkalmazása hanyatlást jelentett, válságot, amikor értékrend zavar jellemezte az adott korszakot, országot. A fizetett katonának mindegy ki győz. A feudalizmus utolsó századait mégis a zsoldosok alkalmazása jellemezte.

A helyzet azonban szinte egy csapásra megváltozott, amikor forradalmi gyorsasággal megjelentek azok a polgári társadalmak, amelyekben kifejeződött az egyén szabadságjoga, kiteljesedtek a polgári jogok, amikor az emberek saját kezükbe vehették sorsuk irányítását. Magától értetődően azonnal felmerült annak a kérdése is, hogy ki védi meg e visszafordíthatatlannak hitt változásokat? Ki más, mint az a polgár, akinek az új kor biztosítja a szabadságot. Ezért lehetett bevezetni a XIX. század végére mindenhol az általános hadkötelezettséget, mint minden szabad polgár alkotmányos kötelességét. Aki nem töltötte le a katonaidejét, szinte nem is tekintették teljes értékű embernek - így gondolták ezt sokáig –, nehezebben talált munkát, feleséget, megbecsülést.

Magyarországon 1848 nyarán született meg az a törvényjavaslat, amely bevezette volna a hadkötelezettséget. Kossuth Lajos úgy írt erről, mint a „polgári jogok legszebbikéről”. Uralkodói szentesítés hiányában végül is nem vezették be e kötelezettséget, a szabadságharc alatt mégis sokakat késztettek a katonáskodásra. A közhangulat miatt nagyon nehéz is lett volna, hogy ép, egészséges férfiember ne legyen honvéd. A törvényi szabályozás majd csak 1868-ban, a kiegyezés után született meg. Az Osztrák-Magyar Monarchiában a véderőtörvény már minden egészséges férfiember számára egyértelmű kötelezettségként írta elő a katonai szolgálatot. Menni kellett katonának, ha tetszett, ha nem, de aki túl volt a tényleges szolgálaton, élete nagy élményeként beszélt róla.

A XX. század őrülete azonban eléggé összezavarta e fent vázolt képet. A két világháború hihetetlenül sok áldozata kétségeket szült (különösen a vesztes államokban) afelől, hogy valóban az egyén szabadságának, a közjónak az érdekében kell-e katonáskodni. Millióan haltak meg alig érthető célokért és ráadásul még a súlyos békefeltételeket is el kellett viselni. A trianoni békediktátum megtiltotta nálunk a hadkötelezettséget, ezzel az alapfeltételét kívánták megszüntetni egy ütőképes hadsereg fenntartásának. E korlátozás csak 1938-ban szűnt meg, amikor szinte már minden állam nyíltan készült az újabb nagy erőpróbára.

Azután jött az újabb háború, a hazáért ismét valahol nagyon messze kellett harcolni, és mire elért hozzánk a front, már alig volt magyar katona. A második világháború után egy újabb háború jött, a hideg. Országunk a „béketábor” tagja, a nagy Szovjetunió kis szövetségese, hadserege a Vörös Hadsereg fiókcsapata. Volt egy viszonylag nagy hadseregünk, de valahogy már erre sem akartak sokat költeni, alulfizetett hivatásosok, alacsony szintű laktanyai viszonyok, látszatcselekvések vagy még azok se maradtak. Ugyanakkor természetszerűleg felmerült a kérdés, hogy a hazáért kell katonának lenni, vagy a pártért, a szocializmusért, az internacionalizmusért? Mindez elidegenítette az embereket a hadkötelezettségtől, a hadseregtől. Feleslegesnek vagy elfecsérelt időnek tekintették a három, majd kettő, később másfél évet, de még azt a néhány hónapot is, ami a végére maradt. A „hogyan lehet megúszni” szinte már játékká vált.

Hajdú József
MEZŐ TÚR.
Imre István
KECSKEMÉT.

És jött a „rendszerváltás”, a hadsereg ismét a miénk lett, újból Honvédség néven. A társadalom megítélése azonban mégsem változott, legfeljebb ott lent a déli végeken, a délszláv háborúk alatt, ahol a magyar katona jelenléte egy kis biztonságot nyújtott. A hadsereg létszáma folyamatosan csökkent, a kormányok alig akartak és akarnak rá költeni, a hadkötelesek számára a feltételek nem javultak, a politika semmit nem tett a „régi szép, daliás idők felelevenítéséért”. Inkább a pillanatnyi népszerűség mellett döntött, töröljük el a katonai szolgálatot, legalábbis békében. Majd, ha háború lesz, ismét bevezetik, így néhány nap alatt kiképzett/len emberek mennek harcolni. Biztos, hogy jó ez így?! Vajon a svájciaknál, németeknél, osztrákoknál, lengyeleknél és még sok más helyen miért gondolkoznak erről még mindig hagyományos módon? Igaz, ők nem a Balkán mellett élnek, nincsenek olyan megbízható szomszédjaik, mint nekünk. Rosszul működött nálunk a hadkötelezettség, igaz, de most már sehogy sem működik. Körülbelül annyi van helyette, mint 1241-ben, 1526-ban és oly sokszor máskor, pedig általában voltak szövetségeseink.

Szází

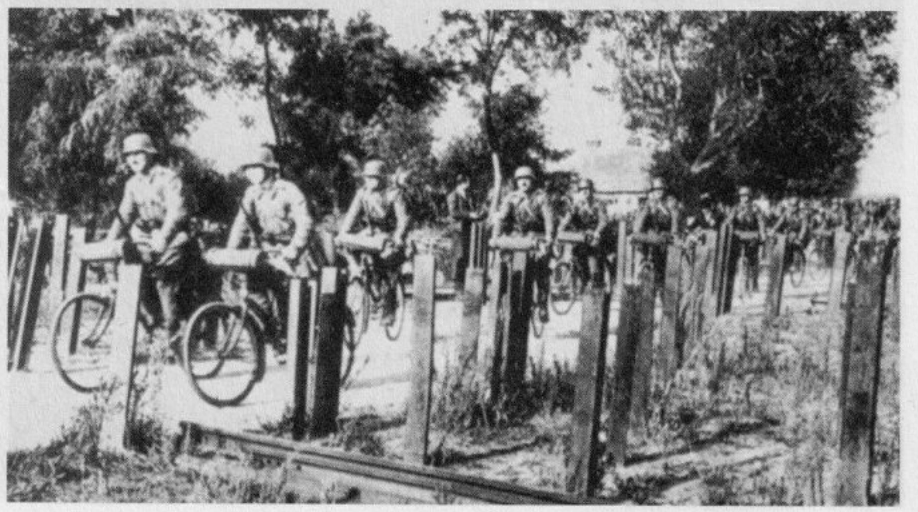

~DELTA~

RELATIVITÁSELMÉLET ÉS KVANTUMMECHANIKA A DETERMINIZMUS SZEMSZÖGÉBŐL

A XIX. század végén a mérések arra utaltak, hogy a fény minden rendszerből nézve azonos sebességgel terjed. Egy világító tárgyról tehát azonos sebességgel terjed felénk a fény, akár távolodik tőlünk, akár közeledik hozzánk. Lorentz talált olyan sebesség összeadási szabályt, ami ezt a tényt tükrözi, eszerint azonban egy megfigyelő a hozzá képest mozgó megfigyelők óráit a sajátjánál lassabban járónak találja. Lorentz azt képzelte, hogy az egyenleteiben található idők csak az absztrakció következtében előállt segédmennyiségek, valódi jelentésük nincs. Einstein 1905-ben publikálta a speciális relativitáselméletet, melyben ennél messzebbre merészkedik, és azt állítja, az órák valóban eltérően járnak, az idő tényleg másképp telik. Einstein ebben az elméletben elvetette az abszolút idő és tér fogalmát, ezeknek csak a megfigyelők szemszögéből értelmezve van jelentésük; egyszersmind meg is szűntette a tér és az idő, mint dimenziók közti elvi különbséget. A teret és az időt, mint egy négydimenziós objektumot - téridőt - tekintette, melyet a megfigyelők osztanak fel saját szempontjukból nézve három tér és egy idődimenzióra (a fény kivétel: ő két térszerű és két időszerű dimenziót lát). Minden megfigyelő tere és ideje más-más, a bennük tapasztalt események egy másik (például hozzájuk képest igen gyorsan mozgó) megfigyelő számára másképp zajlanak. A téridőnek ezen - relativitásra épülő - tulajdonsága mellett van abszolút tulajdonsága is, mégpedig hogy egy tetszőlegesen kiválasztott megfigyelő milyennek tapasztalja az eseményeket. Ezek a tapasztalatok pedig a megfelelő szabályok szerint átszámíthatóak egy másik megfigyelő szemszögébe, és valóban: ő az eseményeket ennek megfelelően fogja tapasztalni. A relativitáselmélet szerint nincs objektív egyidejűség. Éppen ez oldja fel a következő paradoxont. Ha egy vonat közel fénysebességgel száguldana hozzánk képest (csak gondolatkísérlet!), az tőlünk nézve - a relativitáselmélet szerint - megrövidülne, így alkalmas pillanatban gyorsan bezárhatnánk egy olyan alagútba, ami olyan hosszú, mint a vonat álló helyzetben. Mivel tehát most a vonat rövidebb az alagútnál, lesz olyan pillanat, mikor a vonat teljes hosszában benn tartózkodik az alagútban, így bezárható két oldalról. A vonaton utazók viszont joggal mondhatják, hogy a vonat áll, és az alagút, meg a sínek szaladnak körülöttük, és a relativitáselmélet szerint igazuk is van. Akkor pedig az alagút rövidül meg hozzájuk képest, így minden pillanatban kilóg valamennyi vonat az alagútból, tehát nem lehet az előbbi módon csapdába ejteni. Igazából a relativitáselmélet igazat ad mindkét vélemények, de az eredmény az, hogy az alagúthoz képest álló emberek be tudják zárni a vonatot, csak a vonaton utazók ennek az időbeli lefolyását másképp élik meg. Az ehhez hasonló látszólagos ellentmondások természetesen elég erős támadást váltottak ki a korabeli tudósok jelentős részéből (sajnos voltak olyanok is, akik a kérdést faji alapon próbálták megítélni). Mára már sok független kísérlet tapasztalata mutatja, hogy a relativitáselmélet megállja helyét (pl. egyes igen rövid élettartamú bomló részecskék nagy sebességre gyorsítva sokkal lassabban bomlanak el, mint ha állnak hozzánk képest).

Ezek a dolgok arra hívják fel figyelmünket, hogy nem feltétlenül nem igaz az, amit józan ésszel nehéz (vagy lehetetlen) elképzelni. Mi a világból térben, időben és méretekben igen kis tartományt látunk, így gondolkodásunk az innen szerzett tapasztalatokból táplálkozik (ez nem baj, ez természetes), azonban nem várhatjuk el, hogy a világ mindenhol és minden mérettartományban ennek megfelelően működjön. Egy példa: az ún. feles spinű részecskéket (a környezetünket felépítő anyag nagyrészt ilyenekből áll) például nem 360°-kal kell megforgatni, hogy ugyanabba az állapotba kerüljenek (ekkor ugyanis a mínusz egyszeresükbe mennek át), hanem 720°-kal, azaz két - a mi számunkra teljes - körbefordítás kell hozzá. Ez azt is jelenti egyszersmint, hogy mi a világnak egy olyan – sekélyesebb - kiterjedését látjuk csak, ami a feles spinű részecskék világának csupán az árnyéka. Ma már a fizikusok is, okulva régebbi hibáikból, tisztában vannak azzal, hogy elméleteik csak bizonyos korlátok között érvényesek, és nem alkalmazzák olyan területen azokat, ahol nincs különösebb okuk feltételezni, hogy adekvát lenne. Az, hogy a világot teljes bonyolultságában nem lehet fizikával értelmezni, persze nem von le a fizika érdemeiből (pl. 10-18 métertől 1027 méterig bezárólag igen jól ismerjük az anyagi világot, és az azt mozgató erőket), de nem érdemes például Isten létét vagy egy műalkotás megszületésének körülményeit a fizika módszereivel vizsgálni, mert nem alkalmas erre ez az eszköztár. Viszont fel kell hívnom a figyelmét a nem anyagi világot vizsgálóknak is, hogy ne erőltessék modelljeiket - a világ teljes működésének magyarázatára való igény miatt - számukra nem átlátható helyekre. Így nem érdemes például pszichológiai tapasztalatokat az univerzum fejlődésére alkalmazni, mivel, bár lehet, hogy így érdekes eredményekre jutnánk, azoknak semmi alapja nem lesz.

Einstein nagyjából tíz évvel a speciális relativitáselmélet után megalkotta az általános relativitáselméletet, melynek az előbbi csupán kis területekre korlátozott speciális esete. Ez az elmélet a gravitációt helyezte teljesen új alapokra: a téridő ugyanis eszerint egy görbült térnek tekinthető, melynek „egyenesein" mozognak a magukra hagyott testek. A négydimenziós „egyeneseknek" (ezt a fogalmat általánosítani kellett a görbültség miatt) a háromdimenziós vetületei, tehát amilyennek látjuk őket, ezek nem feltétlenül egyenesek. Lehetnek mondjuk önmagukba záródó görbék is, mint például a bolygópályák. Ahhoz, hogy elképzeljük, egy egyenes alacsonyabb dimenzióbeli vetülete miként lehet görbe, segíthet az a hasonlat, amikor egy háromdimenziós térben egyenesen szálló repülő árnyéka a dombos földfelszínen föl-alá szaladgál, így a felszínen, ami kétdimenziós - lévén felület - egy görbét rajzol ki. Ezek szerint a gravitáció nem valódi erőhatás (ellenben például a mágneses vonzással), hanem a téridőnek olyan geometriai jellegű tulajdonsága, ami majdnem úgy viselkedik, mintha valódi erő lenne. Az apró eltéréseket már sikerült kimutatni. Ez ad magyarázatot a gravitációs lencse hatásra is, melynek során egy nagy tömegű objektum elhajlítja a fény pályáját (amit viszont nulla tömegű részecskék alkotnak). Emiatt a Nap egy - innen nézve - hozzá épp közel eső csillag fényének útját módosítja, így arrébb látjuk, mint ahol valójában van. Ez az igen gyenge effektus napfogyatkozások alkalmával, csillagászati eszközökkel kimérhető. A négydimenziós téridő ténye a determinizmus szempontjából igen fontos, ugyanis ha az Univerzum egy négydimenziós objektum, akkor az magába foglalja azt is, amit mi múltnak és jövőnek érzékelünk. Csupán mi, megfigyelők bontjuk fel ezt múltra, jelenre és jövőre. Mivel nincs objektív egyidejűség, nem is állíthatom a téridő bizonyos tartományára, hogy az 'most' van, mert egy másik megfigyelő szerint az már a múlt, egy harmadik szerint pedig a jövő. Ezt ellentmondásmentesen nem könnyű másképp elképzelni, minthogy az egész eleve fixen kész van, ami azonban azt jelenti, hogy minden jövőbeli cselekedetünk 'meg van írva', mi pedig az életünket, mint egy filmet éljük végig. Habár nem tudjuk, mi lesz a film következő képkockáján, az a kocka már megvan. Ez a szabad akarat hiányát is jelenti egyszersmint, tehát a jövőnket illetően nincs valódi döntési szabadságunk, mert a döntésünk már kész, csak még nem éltük át. A szabad akarat ezek szerint csupán egy érzet, ahhoz hasonlóan, ahogyan egy filmet menetközben átérzünk. Nehéz azonban elhinni azt például, hogy az ember abbahagyja-e most a cikk olvasását, vagy sem (habár ezt döntésnek éli meg) egy eleve elrendelt tény, amit a világ eddigi tényei – köztük az illető jellemfejlődése, adott hangulata melyek éppúgy következmények - determinálnak. Tehát ha a kedves olvasó most továbbolvas, valójában nem dönthetett volna másképp. Megnyugtatásképp elmondom, hogy az én relativitáselmélet tanárom is hisz a szabad akaratban.

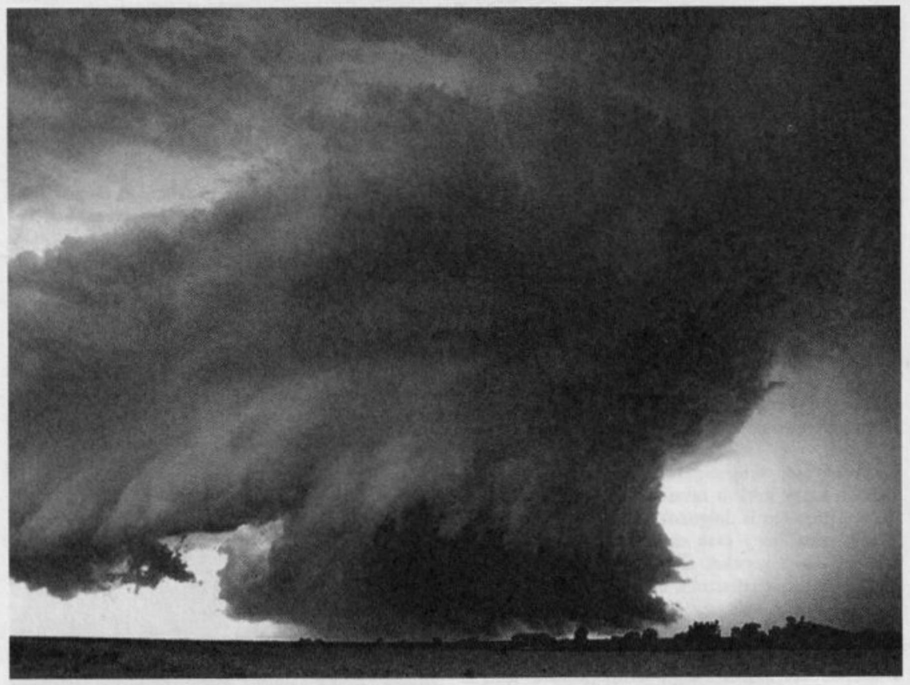

A sors iróniája, hogy pont Einstein egyik munkája (a fotoelektromos hatás leírása, amelyért Nobel-díját kapta) nagyban hozzájárult a kvantummechanika kialakulásához, pedig maga Einstein nem hitt abban, hogy a világot mozgató mikroszkopikus eseményeket a véletlen irányítja, habár a kvantummechanika üzenete pont ez. Mint mondta, „Isten nem vet kockát". A XX. század elején még megoldatlan probléma volt a feketetest sugárzás energia eloszlása. Fekete testnek nevezzük az olyan testet, amely minden ráeső sugárzást elnyel (ez persze nem jelenti, hogy nem sugároz! A Nap például igen jó közelítéssel fekete testnek tekinthető). Mikor már biztosra vehető volt, hogy az atomok atommagból és a körülötte tartózkodó elektronokból állnak, új probléma merült fel. Klasszikusan számolva a töltött magból és a körülötte keringő ellentétes töltésű elektronból álló kötött rendszer nem lehet stabil. A keringő elektron gyorsul (mivel körpályán halad), ezért – mint gyorsuló töltésnek - sugároznia kéne, melynek során a másodperc tört része alatt kisugározná teljes energiáját, és belezuhanna az atommagba. Márpedig tapasztalható, hogy körülöttünk a világot stabil atomok alkotják. További felfedezés volt az atomok 'vonalas színképe'. Izzó gázok színképében (például ha prizmával felbontjuk a fényüket) sötét vonalak sorozatát látjuk. A fent említett problémákat csak úgy lehetett megmagyarázni, hogy az anyag dinamikájára teljesen új modellt kellett alkotni. Ez a modell lett a kvantummechanika, melyben a klasszikusan megszokott fogalmak, mint például egy test, vagy részecske pályája, értelmüket vesztik. A klasszikus mechanika szerint egy rendszert teljesen leírunk azáltal, hogy egy adott pillanatban megadjuk részeinek a helyét és sebességét. A kvantummechanika ezen alapfogalmak helyett bevezeti az állapotot, ami bizonyos mértékig a helyről és a sebességről is tartalmaz információt. Új tulajdonsága a kvantummechanikának, hogy mindenről csak valószínűségi megállapításokat tesz (ez persze nagyszámú vizsgált részecske esetén jól használható). Nem mondhatjuk ezek szerint, hogy egy részecske itt van és ilyen a sebessége, hanem csupán azt, hogy ennyi valószínűséggel van itt, annyival ott, és ebben az esetben körülbelül ennyi a sebessége. Fontos tudni a kvantummechanikai modell alapvető következményéről, a Heisenberg-féle határozatlansági relációkról. Ezek értelmében bizonyos egymáshoz rendelt mennyiségeket (ilyenek például: hely - sebesség), nem mérhetünk egyszerre tetszőleges pontossággal. Ezért ha igen pontosan meghatározzuk egy részecske helyét (lokalizáljuk), akkor a sebességét csak igen nagy hibával tudjuk megállapítani (szinte alig mondhatunk róla valamit), így a következő pillanatban a részecskénk már akárhol lehet; ahogy mondani szokás, 'a részecske szétkenődik'. Másik fontos következmény, hogy a részecske energiája bizonyos esetekben csak meghatározott értékeket vehet fel ('kvantált'). Ez ad magyarázatot a vonalas színképre: az elektronok a mag körül fix energiaértékeken tartózkodhatnak, és ha kapnak annyi energiát, ami pont két ilyen szint közötti ugráshoz elég, felveszik, és beállnak egy másik energiaszintre. A vonalak arról árulkodnak, hogy ezek a frekvenciák pont olyan energiájúak, amilyenre az elektronoknak az ugrásukhoz szükségük van, ezért „kilopkodják" őket a színképből. Az pedig, hogy nem zuhannak a magba, annak köszönhető, hogy nem 'keringenek' a mag körül, mivel a keringés egy pályán történik, és mint tudjuk nincs olyan, hogy pálya (ahhoz ugyanis sebesség és hely kell, amik pedig egyszerre nem léteznek). Az elektronok tehát különböző „állapotban" tartózkodnak a mag körül. De hogyan működhetett olyan jól sokáig a fizika, ha most a kvantummechanikára való áttérés ilyen kemény különbségeket jelent? A helyzet az, hogy a kvantummechanika határesetben (viszonylag nagyméretű dolgokra vonatkoztatva) kiadja a klasszikus mechanika eredményeit. A legfontosabb kvantumos jelenség, a határozatlanság a mi mérettartományunkban olyan csekély mértékű, hogy egyszerűen nem vesszük észre. Ezért tudjuk megmondani egy autóról, hogy hol van és milyen a sebessége. A kvantummechanikai hatások elsősorban igen kis méreteknél jelentkeznek, és csak extrém körülmények között vannak a mi mérettartományunkban is érzékelhető következményeik. Ilyen makroszkopikus jelenség a szupravezetés is, melynek során egy elektromosan vezető anyag bizonyos hőmérséklet alatt teljesen elveszti elektromos ellenállását. Egy ilyen szupravezetőből készült gyűrűben megindított köráram akár éveken át is keringhet gyengülés nélkül, míg egy hagyományos vezetékben a másodperc törtrésze alatt megszűnne. Miért fontos nekünk a kvantummechanika, ha csak ilyen szélsőséges esetekben van hatása? Azért, mert filozófiai vonzata is van, akárcsak a relativitáselméletnek. Ugyanis ha nem tudunk bizonyos fontos tulajdonságokat egyidejűleg mérni, akkor még elvben sem tudunk felmérni egy rendszert (nemhogy az egész világot!), így információk hiányában a későbbi eseményeket nem tudjuk kiszámolni, determinálni. Ez viszont még nem zárja ki a lehetőséget, hogy habár mi – mondjuk korlátozott lehetőségeink miatt - nem tudjuk mérni a világot, az ne legyen pontosan meghatározott. Ha vannak olyan információk, amiket mi nem ismerhetünk meg, de pontosan meghatározzák a világ állapotát, akkor a világ a fizika törvényei (melyeknek nem kell, hogy megismerhetők legyenek) szerint fejlődik az időben, tehát valójában determinált. Nehéz elhinni, hogy a tény, hogy egy mennyiséget nem tudunk megmérni kellően pontosan, azt jelentse, hogy ez a mennyiség nem pontosan meghatározott. Hasonlat: ha egy tárgy tömegét csak gramm pontossággal tudjuk mérni, mert nincs jobb mérlegünk, azért nem feltételezzük, hogy nincs egy pontosan meghatározott tömege, amit jobb eszközök segítségével megmérhetnénk. Pedig a tények azt mutatják, hogy így van. Sokan hitték a kvantummechanika fejlődésének korai szakaszában, hogy habár mi nem mérhetünk fel egy rendszert tetszőleges pontossággal (mondhatni, rossz a mérlegünk), az azonban olyan – számunkra ismeretlen - információkat hordoz, melyek az idő fejlődését egyértelműen megszabják. Ez a rejtett paraméterek elmélete. Tisztán logikai úton felállíthatók olyan összefüggések, melyeket egy ilyen – determinált, rejtett paramétereket tartalmazó - rendszernek teljesítenie kell. Ezeket az egyenlőtlenségeket J. S. Bell találta meg 1964-ben. 1981-ben viszont A. P. Aspect és kutatótársai olyan méréseket végeztek, melyekkel kimutatták, hogy a Bell egyenlőtlenségek nem teljesülnek kvantummechanikai rendszerekre; tehát a rejtett paraméterek nem léteznek. Ez azt jelenti, hogy nem csupán a kvantummechanika hiányossága, hogy nem mérhetünk meg egy rendszert tetszőleges pontossággal, hanem, hogy a rendszer nincs is meghatározva - ez valódi statisztikus jelleget hordoz. A világ ennek alapján nem lehet determinált, hiszen alapszinten minden mikroszkopikus esemény véletlen kimenetelű, tehát abban a bizonyos filmben még nincs meg a következő képkocka. Döntéseink valódiak, nem csupán érzetek. A most elhangzottak azonban erősen ellentmondani látszanak a relativitáselméletnél elmondottakkal. Ez annak köszönhető, hogy a relativitáselmélet egy klasszikus elmélet, nem pedig kvantumelmélet. A mai fizika egyik nagy feladata ezt az ellentétet feloldani, és - terveink szerint - megalkotni a gravitáció kvantumelméletét. A fizika által eddig feltárt kölcsönhatási formák, az elektromágneses, az erős és a gyenge kölcsönhatások (utóbbi kettő az atommag stabilitásáért és egyes radioaktív magok bomlásáért felelős) egyesíthetőek egy általános kölcsönhatásba, melynek kvantumelmélete mára viszonylag jól kidolgozott. A gravitáció (vagy mondjuk így: a téridő szerkezete) azonban nagyon nem akaródzik a kvantumelméleteknek fejet hajtani. Nagy problémát jelent, hogy a gravitáció (amennyiben egyáltalán kölcsönhatásnak nevezhető) a többi kölcsönhatásnál nagyságrendekkel gyengébb, így az esetleges kvantumosságának következményei olyan kis méreteknél lennének érzékelhetők, melyeket még a mai legnagyobb részecskegyorsítókban is reménytelen elérni (kisebb méretek vizsgálatához ugyanis egyre nagyobb energiára kell gyorsítani a részecskéket). Habár a harc eldőlni látszik a determinizmus ellen, a relativitáselmélet ezen hiányosságát még nem sikerült megszüntetni. Ezt igyekeznek megoldani többek között az ún. nagy egyesített elméletek, valamint a szuperszimmetria elmélet és a húrelmélet. Ezek azonban már egy külön elemzést érdemelnek.

Manó
mano101@mailbox.hu

KILFISH

Szeretek nem létező dolgokat hétköznapi környezetbe helyezni...

Művészetei sorozatunkban ezúttal Kilfish munkáit mutatjuk be, akivel többek között az ihletett állapotok hátteréről is beszélgettünk.
S.J.

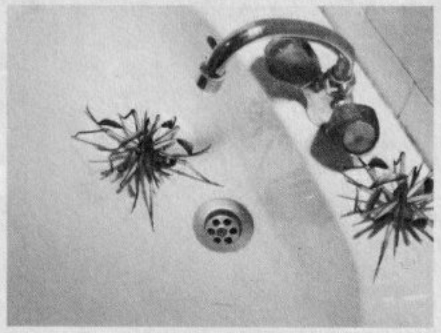

Mikor, hogyan kezdtél grafikákkal foglalkozni? Kezdettől számítógépen dolgozol?

Kiskoromban rengeteget rajzoltam, festettem. Később egyre inkább zavarni kezdett, hogy akármilyen precízen is dolgozok ki egy képet, mindig látszik rajta, hogy csak egy rajz, festmény. Nem tudtam olyan képeket alkotni, mint a hiperrealisták. Ez kicsit frusztrált, és mivel kellett az idő másra, leálltam vele. Aztán olyan '97 körül elvégeztem egy egyéves multimédiafejlesztő tanfolyamot/iskolát, és megtaláltam azt az eszközt, azokat a szoftvereket, amikkel végre szinte mindent megcsinálhattam, amit csak elképzeltem. A tanfolyam után rögtön a Varga Stúdióhoz kerültem, ott két évig 3d-ztem, tv-reklámoztam. Ez idő alatt rengeteget tanultam, utána pedig webdesignra váltottam, és azóta is ebből élek.

Hogyan választottál nevet, mit jelent számodra?

Kései kamasz koromban én is zenéltem zenekarban, mint ahogy ilyen korban mindenki, aztán egyedül kezdtem el zenéket csinálni, és ezeket a produkciókat Kilgore Trout névvel illettem. Akkoriban nagy Vonnegut-rajongó voltam, Kilgor Trout pedig az egyik állandóan visszatérő karaktere. Vonnegut öreg író, aki nagyon vicces sci-fiket ír, de nem igazán sikeres. Csak pornómagazinokba teszik be novelláit helykitöltő szereppel, és bár én nem hiszek ilyen névmágiákban, de mégiscsak megváltoztattam a Troutot (= pisztráng) Fishre, nehogy nekem is hasonló sorsot hozzon a név.

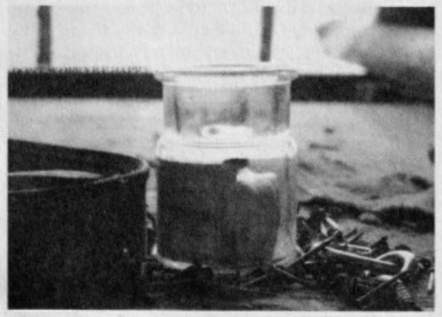

Az alkotást önkifejezésnek, önmegismerésnek tekinted?

Hobbi, addikció, pótcselekvés, feszültségoldás, mikor éppen minek érzem.

Milyen témákat kedvelsz, vannak-e nagyobb koncepcióid, amiket több alkotásban fejtesz ki?

Nem akarok tudatosan koncepciózus, mély gondolatokat rejtő képeket csinálni. Kitalálok valamit, azt hiszem róla, hogy érdekesen fog kinézni – ennyi. Néha mégis írnak nekem olyanokat, hogy milyen nagyszerű gondolatok vannak a képeimen. Ha nekik az jön le, az jó, de nem komponálok gondolatokat tudatosan a képeimbe. Néha én is csodálkozom, hogy mire elkészülök valamivel, mennyi mindent tudok belemagyarázni, hogy miről is szól, mit fejez ki, közben pedig amikor kitaláltam, tényleg csak annyi volt, hogy érdekesnek véltem.

Milyen szimbólumokat, eszközöket tartasz fontosnak, melyekkel dolgozol a legszívesebben?

Szeretek keverni dolgokat, egymáshoz nem egyértelműen illő részeket összetársítani, karaktereket más környezetbe tenni, mint amit az első gondolatunkban elvárnánk tőlük. Szeretek nem létező dolgokat hétköznapi környezetbe helyezni, ezáltal ők is sokkal valóságosabbá válnak, másrészt adnak egy furcsa hangulatot az alkotásnak.

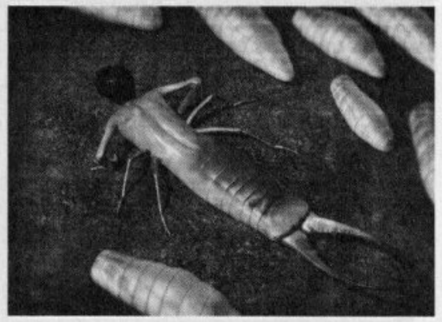

Milyen egyéb művészeti ágakhoz kapcsolódsz?

A zene nagyon fontos, nem is olyan szerepben, mint inspiráció, hanem csak úgy, alapvető része az életemnek. Ahogy említettem, régebben magam is zenéltem, amiből mára csak annyi maradt, hogy a személyesebb projectjeimben magam csinálom a háttérzenéket, zajokat, hangeffekteket. Nem kell mások kész dolgaihoz nyúlnom vagy valakit megbíznom, hogy komponáljon nekem, és így legalább zeneileg is az a hangulat működik, amit odaképzelek.

Mit gondolsz a következő témáról: az alkotó felelős műve hatásáért; avagy a mű saját életet él elkészülte után?

Is-is. Minden mű arról szól, amit képes átadni az egyes ember számára. Azt szinte lehetetlen kontrolálni, hogy a szemlélők úgy értelmezzék, amilyennek a készítője szánta. Viszont lehet elég egyértelmű alkotásokat is csinálni, és ha ez célzottan valami olyan dolgot propagál, ami a normális, civilizált felfogás szerint – tegyük fel, van ilyen a szó pozitív értelmében – teljesen elítélendő, akkor az alkotó nem bújhat ki az alól, hogy azt felvállalja. Persze erről rengeteget lehetne elmélkedni, nem ilyen kristálytisztán egyértelmű dolgok ezek, ez a megfogalmazás így elég sarkos és leegyszerűsített.

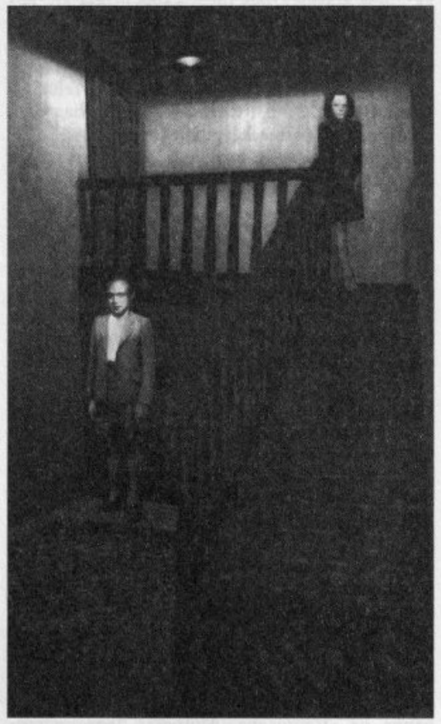

Hogy egyezteted össze az alkalmazott grafikát az alkotói szabadsággal?

Amikor a kilfishes munkáim miatt keres meg valaki kommerciális megbízással, csak akkor vállalom el, ha látok benne fantáziát, ha belemegy a megrendelő abba, hogy eltérjek a megszokott megoldásoktól. Ilyenkor a pénz nem is nagyon számít, a fix jövedelmemből megvan minden, amire szükségem van. Ezek a munkák sokkal inkább arról szólnak, hogy tudok-e valamit csinálni, amiben új megoldásokat próbálhatok ki.

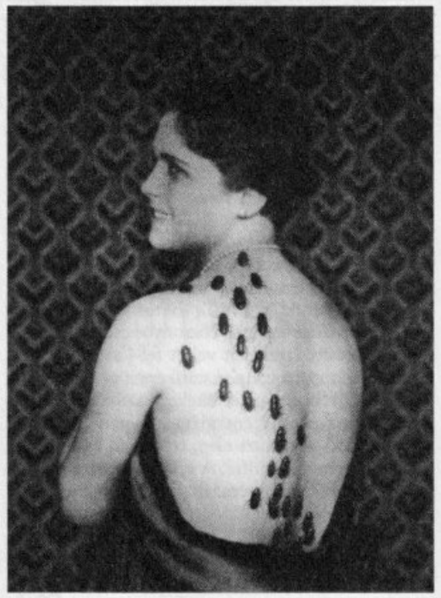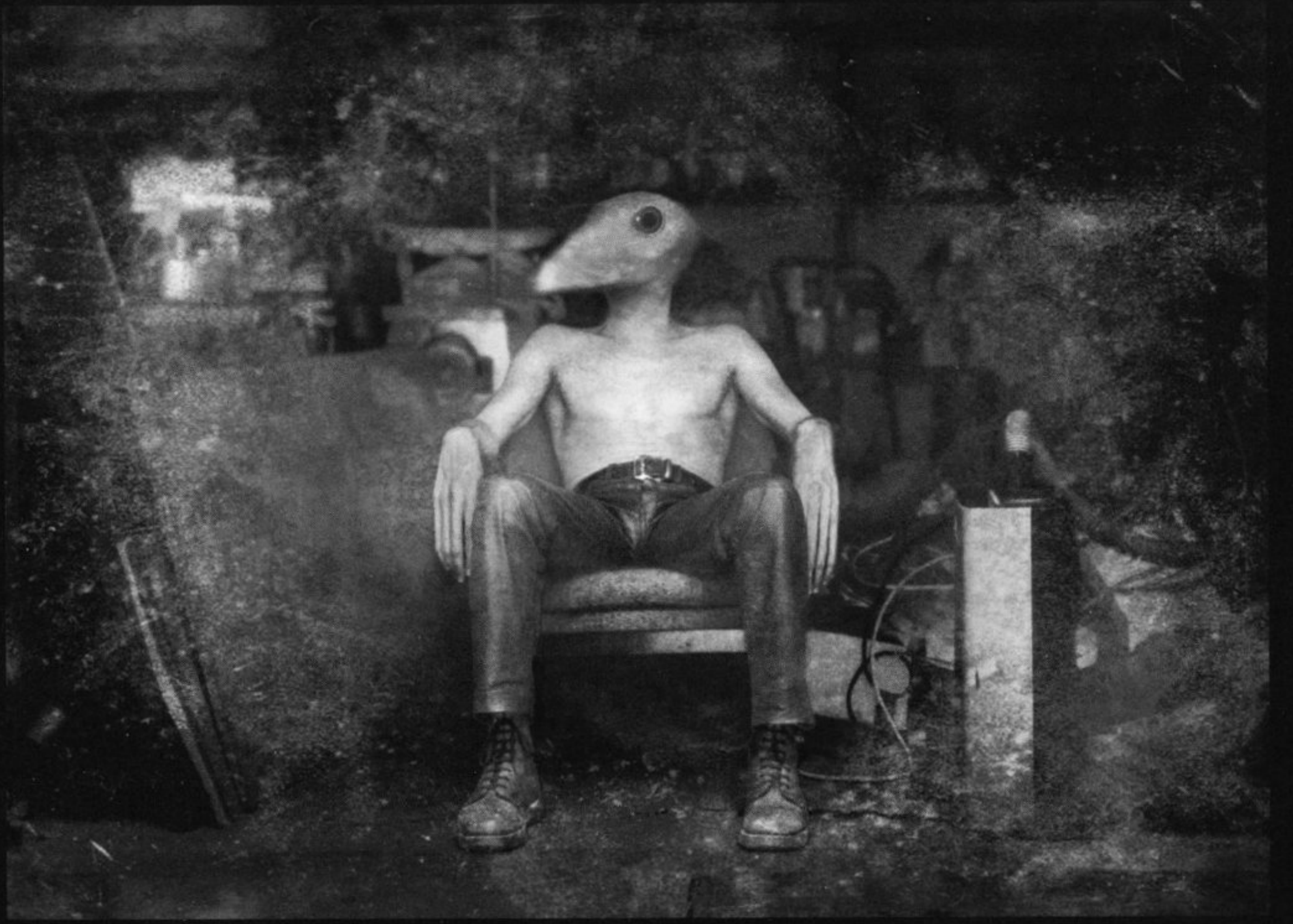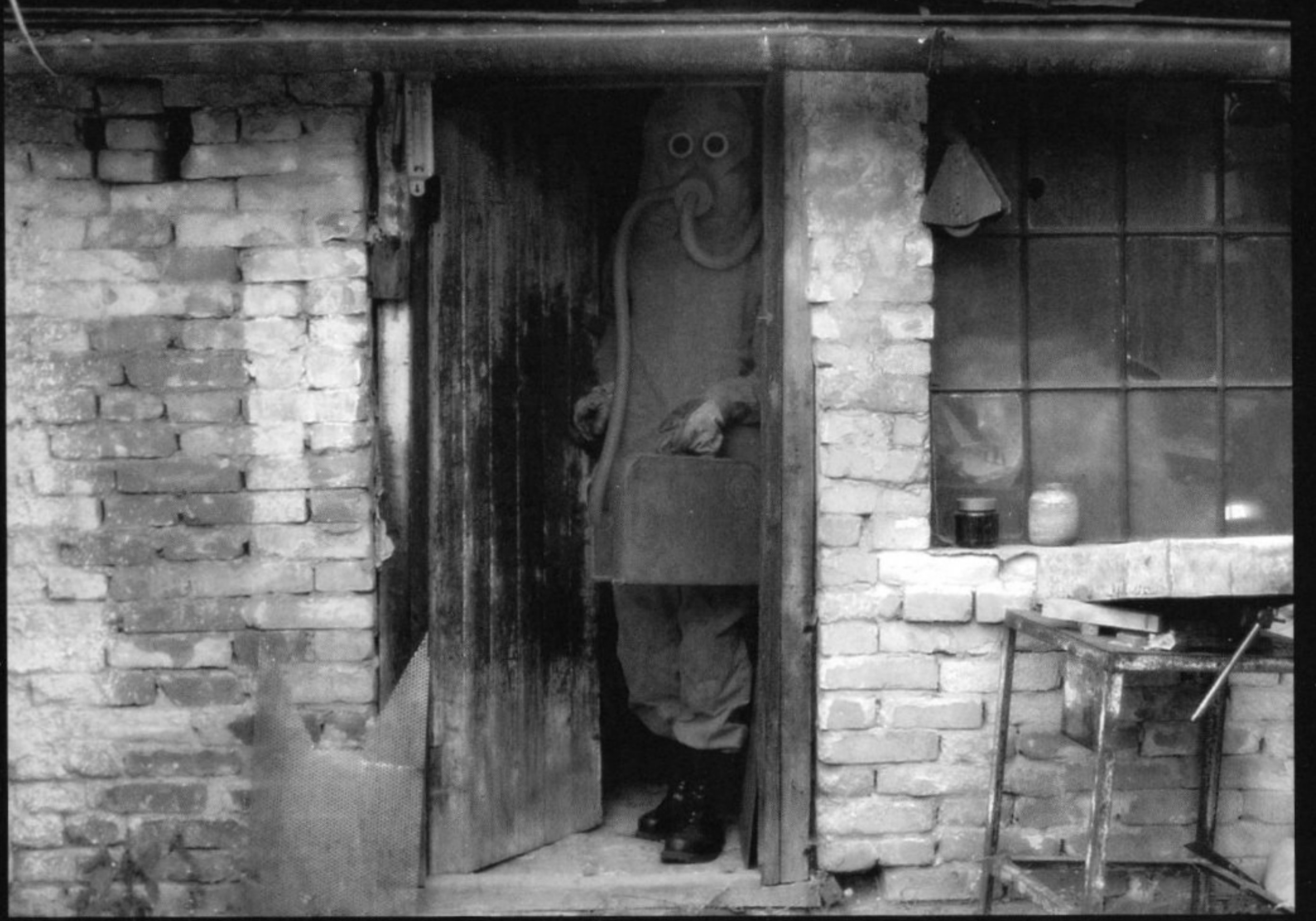www.kilfish.com